

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

**GÜVENLİK YÖNETİMİ VE AÇIK KAYNAK İSTİHBARATININ
ÖNEMİ**

Doktora Tezi

Metin KESKİN

Sivas

Mayıs 2020

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

**GÜVENLİK YÖNETİMİ VE AÇIK KAYNAK İSTİHBARATININ
ÖNEMİ**

Doktora Tezi

Metin KESKİN

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Raci KILAVUZ

Sivas

Mayıs 2020

ETİK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Doktora tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;

2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;

3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;

4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

27.05.2020

Metin KESKİN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	7
GÜVENLİĞİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	7
1.1. Güvenlik Tanımı	7
1.2. Güvenlik Kavramı	8
1.2.1. Ulusal Güvenlik.....	10
1.2.2. Uluslararası Güvenlik.....	15
1.3. Devlet Sorumluluğu Olarak Güvenlik	20
1.4. Güvenlik Kavramı Yaklaşımları	22
1.4.1. Geleneksel Güvenlik Anlayışı.....	22
1.4.2. Soğuk Savaş ve Sonrası Dönemin Güvenlik Anlayışı	24
1.4.3. Realizm ve Neo realizmin Güvenlik Anlayışı.....	24
1.4.4. Liberalizm ve Neo-liberalizmin Güvenlik Anlayışı.....	28
1.4.5. Eleştirel Kuramın Güvenlik Anlayışı	30
1.4.6. İnşacı Kuramın Güvenlik Anlayışı.....	31
1.4.7. Yeni Güvenlik Anlayışı.....	33
1.4.8. 11 Eylül Sonrası Güvenlik Anlayışı.....	36
1.5. Güvenlik Yönetimi Kavramı.....	37
1.6. Uluslararası Güvenlik Örgütleri.....	42
1.6.1. Birleşmiş Milletler.....	42
1.6.2. NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması).....	49
1.6.3. AGİT (Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı).....	53
1.6.4. Avrupa Birliği.....	57
1.7. Türkiye’de Ulusal Güvenlik Kurumları	60
1.7.1. Emniyet Genel Müdürlüğü.....	62
1.7.2. Jandarma Genel Komutanlığı.....	68

1.7.3. Sahil Güvenlik Komutanlığı	70
II. BÖLÜM.....	73
İSTİHBARATIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE ULUSAL -ULUSLARARASI	
İSTİHBARAT KURUMLARI	73
2.1. İstihbaratın Tanımı	73
2.2. İstihbarat Kavramı	75
2.3.İstihbaratın Tarihçesi	78
2.4.İstihbarat Ve Amacı.....	84
2.5. İstihbarat Çarkı	86
2.5.1.Planlama ve Yönetim.....	88
2.5.2.Toplama	88
2.5.3.İşlem ve Süreç.....	90
2.5.4.Analiz ve Üretim.....	90
2.5.5. Dağıtım ve Yayımlama	91
2.5.6.Değerlendirme ve Geri Besleme.....	92
2.6.İstihbarat Çeşitleri	92
2.6.1. Ölçeklerine Göre İstihbarat.....	92
2.6.1.1.Stratejik İstihbarat	92
2.6.1.2.Operasyonel İstihbarat	92
2.6.1.3.Taktik İstihbarat	93
2.6.2. Alanlarına Göre İstihbarat	94
2.6.2.1.Siyasi İstihbarat.....	94
2.6.2.2. Askeri İstihbarat.....	94
2.6.2.3.Ekonomik İstihbarat.....	95
2.6.2.4.Sosyal İstihbarat	96
2.6.2.5.Biyografik İstihbarat	96
2.6.2.6.Coğrafik İstihbarat	97
2.6.2.7.Bilimsel ve Teknik İstihbarat.....	98
2.6.2.8.Siber İstihbarat	99
2.6.3. Tekniklerine Göre İstihbarat.....	100
2.6.3.1.İnsan İstihbaratı (HUMINT)	100
2.6.3.2 Fotoğraf İstihbaratı (IMINT)	101
2.6.3.3.Sinyal İstihbaratı (SIGINT)	102
2.6.3.4.Elektronik İstihbaratı (ELINT)	102

2.6.3.5.Açık Kaynak İstihbaratı (OSINT)	103
2.7.Ulusal İstihbarat Kurumları.....	104
2.7.1.Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı.....	104
2.7.2.Emniyet Genel Müdürlüğü-İstihbarat Daire Başkanlığı (İDB).....	112
2.7.3.Jandarma Genel Komutanlığı-İstihbarat Daire Başkanlığı	118
2.7.4.Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı	119
2.8.Uluslararası İstihbarat Kurumları.....	121
2.8.1. ABD İstihbarat Topluluğu (Intelligence Community: IC).....	121
2.8.1.1.Ulusal İstihbarat Direktörlüğü (Director of National Intelligence: DNI).....	122
2.8.1.2.Ulusal Güvenlik Ajansı (National Security Agency: NSA).....	124
2.8.1.3.Merkezi Haber Alma Teşkilatı (Central Intelligence Agency: CIA) .	126
2.8.2.Rusya Federasyonu İstihbarat Servisleri	128
2.8.3.İngiltere İstihbarat Servisleri	130
2.8.4.İsrail İstihbarat Servisleri	133
2.8.5.Almanya İstihbarat Servisleri	134
III.BÖLÜM.....	137
GÜVENLİK İSTİHBARAT İLİŞKİSİ VE AÇIK KAYNAK İSTİHBARATI.....	137
3.1.Güvenlik Ve İstihbarat İlişkisi	137
3.2. Açık Kaynak İstihbaratı- Osint	140
3.3.Açık Kaynak İstihbaratı (Osint) Kullanan Aktörler.....	143
3.4.Açık Kaynak Türleri Ve Özellikleri.....	145
3.4.1.Medya	145
3.4.2.Grey Literature (Yayınlanmamış Yayınlar)	146
3.4.3.Ticari Ürünler (Hizmetler)	146
3.4.4.Halk	147
3.5.Bilgi Toplama Türleri	149
3.5.1.Pasif Koleksiyon.....	149
3.5.2.Yarı pasif	149
3.5.3.Aktif Koleksiyon	149
3.6. Osint Araç ve Yöntemleri	150
3.6.1. Sosyal Medya İçerik Analizinde Kullanılan Yöntemler	152
3.6.1.1.Sözlüksel Analiz	153
3.6.1.2.Önem Analizi.....	153

3.6.1.3.Sıklık Belirleme	154
3.6.1.4.Kümeler.....	154
3.5.1.5.Eşdizimlilik	154
3.6.1.6.Duygu Analizi	155
3.6.1.7.Duruş Analizi	155
3.6.2.Doğal Dil İşleme.....	156
3.6.3.Makinelı Öğrenme	156
3.6.4.Sözlüksel Analiz Araçlarının Uygulanması.....	157
3.6.5.Sosyal Medya Analizi	157
3.6.5.1.Derece	159
3.6.5.2.Yoğunluk.....	159
3.6.5.3.Arasındalık	160
3.6.5.4.Arasındalık Merkeziliği	160
3.6.5.5.Yakınlık.....	161
3.6.5.6.Merkezilik Ölçüleri	161
3.6.5.7.Yönlülük.....	161
3.6.6.Sosyal Ağ Analizi Araçlarının Uygulanması.....	162
3.6.7.Coğrafi Mekansal Analiz	163
3.6.7.1.Coğrafi Etiketleme	163
3.6.7.2.Konum Belirleme	164
3.6.7.3.Coğrafi Çıkarım	164
3.6.7.4.Coğrafi Olarak Yer Tanımlama	165
3.7.Açık Kaynak İstihbaratının Avantajları.....	167
3.8.Açık Kaynak İstihbaratının Dezavantajları	172
3.9. Açık Kaynak İstihbaratının (Osınt) Önemi	174
3.10. Açık Kaynak İstihbaratının Tarihi Ve Örnek Uygulamalar	196
3.11.Açık Kaynak İstihbaratından Gelecekteki Beklentiler	205
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	211
KAYNAKÇA	219
ÖZGEÇMİŞ.....	251

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİK	: Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı
AGİT	: Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı
AKKA	: Konvansiyonel Kuvvetler Antlaşması
BİO	: Barış için Ortaklık
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BND	: Alman İstihbarat Servisi
BRICS	: Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'nın ekonomileri kastedilir
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CIA	: Merkezi Haber Alma Teşkilatı
COMECON	: Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi
DEA	: Uyuşturucuyla Mücadele Kurumu İstihbarat Birimi
DHS	: İç Güvenlik Bakanlığı İstihbarat Birimi
DIA	: Savunma İstihbarat Ajansı
DNI	: Ulusal İstihbarat Direktörlüğü
ECOSOC	: Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
ELINT	: Elektronik İstihbaratı
EUROPOL	: Avrupa Polis Teşkilatı
FBI	: Federal Soruşturma Bürosu
HUMINT	: İnsan İstihbaratı
IC	: İstihbarat Topluluğu
IMINT	: Fotoğraf İstihbaratı
IRA	: Rusya İnternet Araştırma Ajansı
İŞİD	: Irak ve Şam İslam Devleti
İDB	: İstihbarat Daire Başkanlığı
İHAS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
NGA	: Ulusal Coğrafi İstihbarat Ajansı
NSA	: Ulusal Güvenlik Ajansı
OII	: Oxford İnternet Enstitüsü
OSD	: Açık Kaynak Verisi
OSINT	: Açık Kaynak İstihbaratı
OSINF	: Açık Kaynak Bilgisi
SIGINT	: Sinyal İstihbaratı
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
UNITAF	: Birleşmiş Milletler Görev Gücü
WP	: Varşova Paktı

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. İDB'nin Teşkilat Şeması	117
Şekil 2. CIA'nin yıllar içindeki oluşumu.....	128
Şekil 3. Sosyal Ağ Analiz Diagramı.....	159

ÖZET

Devletlerin varlıklarını sürdürebilmeleri için güvenlik politikaları belirlenmesi ve bunları hayata geçirmesi çok önemlidir. Bu politikalar uzun vadeli ve belirli süreçlerden geçirilerek oluşturulur. Bu politikaları oluştururken faydanılan en önemli unsurlardan biri istihbarat kurumlarıdır. Devletlerin karşı karşıya kaldığı sorun ve tehditlerin arttığını ve artan sorun ve tehditlerle mücadele etmek için farklı çözüm yolları bulmanın gerekliliği hesaba katıldığında güçlü ve etkili İstihbarat kurumlarına sahip olmanın önemi çok açıktır.

Günümüzde istihbarat örgütleri farklı rakamlar telaffuz etse de, topladıkları istihbaratın 80% den fazlasını açık kaynaklardan elde etmektedir. Bu gerçek tek başına, açık kaynak istihbaratını bir ülkenin en önemli güvenlik konularından biri yapmaya yeterlidir. Diğer yönüyle açık kaynaklar sadece karar vericileri değil, halkın bir kısmını ya da tamamını etki altına almak için iyi ya da kötü amaçlarla da kullanılabilir. Buna en çarpıcı örnek, daha önce başarıyla tamamlanan Fırat Kalkanı operasyonu ve Zeytin Dalı operasyonunun, Kürt kökenli vatandaşlarımıza ve bölgedeki Kürt gruplarına karşı yapıyor yönünde Devletimize karşı algı oluşturmaya yönelik yazılı, görsel ve sosyal medyada yer alan yayınlar gösterilebilir. Bu yönüyle de değerlendirildiğinde açık kaynaklar, halkın düşünce yapısını etkilemekteki rolü nedeniyle özenle takip edilmesi ve gerektiğinde halkın doğru bilgilendirilmesi maksadıyla devletin müdahalesini de gerekli kılan bir ulusal güvenlik konusudur.

Bu bakımdan çalışmada güvenlik ve istihbarat kavramları açıklanmış, istihbaratın ne olduğu ve amacı ortaya konmuş, en önemli istihbarat kaynaklarından açık kaynak istihbaratının ne olduğu, nasıl elde edildiği, dünyadan ve ülkemizden örnekler vererek önemi ortaya konulmuş ve daha iyi bir açık kaynak istihbarat sistemine sahip olmanın gerekliliği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, İstihbarat, Açık Kaynak İstihbaratı, İstihbarat Örgütleri, Ulusal Güvenlik

ABSTRACT

Determining and implementing security policies has vital importance for the continuity of a state. These policies which is generated after specific process and in long term are called as state policies. One of the important tools while generating these policies is the Intelligence. An efficient Intelligence system and the necessity of implementing it to the state policies is obvious while thinking the threat varieties of the modern world and the discrepancy of the taking precautions to them.

Intelligence organizations are obtaining more than the %80 of the final intelligence product with some even suggesting a higher percentage. This fact is sufficient to make the open source intelligence one of the most important security subject of a state. Open sources can be used to get under the influence not only for decision makers but also some part or all of public for the good or bad purposes too. Publications on written, visual and social media about succesfully comleted operations called Fırat Kalkanı and Zeytindalı can be shown as a striking example to create a negative perception against our state that they are being made against Kurdish citizens and Kurdish groups in the region. Considered from this aspect, open sources are a matter of national security which requires the intervention of the state in order to be followed carefully because of its role in influencing the public's thinking and to inform the public correctly when necessary.

In this respect, security and intelligence concepts are explained, what is intelligence and its purpose are mentioned, what is open source intelligence and how it is obtained, its importance by giving examples from our country and world is explained and the necessity of having a better open source intelligence system is emphasized.

Keywords: Security, Intelligence, Open Source Intelligence, Intelligence Services, National Security

GİRİŞ

Güvenlik insanlık tarihi kadar eski ve önemli bir kavramdır. Devletler ve insanlar güvenliklerini sağlamak için sürekli savaşmışlardır. Güvenlik konusu tarihten günümüze kadar çeşitli evreler geçirmiştir. 2. dünya savaşı, soğuk savaş, küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve terörün uluslararası nitelik kazanması güvenlik kavramını da değişikliğe uğratmıştır. Bu değişiklik sonucu ortaya çıkan yeni güvenlik anlayışları, bu duruma uygun olarak da yeni güvenlik politikalarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Devlet, egemenliği altında bulunan toprakların savunması ve bekasını korumakla görevlidir. Bu görevin gereğini devletler sahip oldukları kurumlar aracılığıyla yaparlar. Devlet güvenliği bir bütün olarak, devletin sınırları dâhilinde bulunan kişileri de kapsayacak şekilde bir iç güvenliği öte yandan devletin varlığına karşı dışarıdan gelebilecek tehdit ve tehlikelere yönelik bir dış güvenliği kapsamaktadır. İç güvenlikteki ortaya çıkacak her türlü güvenlik zafiyeti dış güvenliğe yönelik muhtemel tehditleri doğrudan etkileyecektir ve devlet bekasını devam ettirmede sorun yaşayacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluşundan bugüne güvenlik konusu her zaman en öncelikli konulardan biri belki de en önde gelen konusu olmuştur. Devletin kuruluşundan bugüne politikalarını belirlerken güvenlik öncelikli olarak daima dikkate alınmış ve güvenlik odaklı politikalar hükümetlerin tercihi olmuştur. Devletin gündeminden hiç bir zaman iç ve dış düşmanlar konusu eksik olmamış ve ulusal güvenlik gündeminin başında yer almıştır.

Devlet güvenliği ve güvenlik politikalarının tespiti ve uygulaması sırasında uluslararası ilişkilerin geldiği boyut da göz önüne alındığında, ülkelerin birbirlerine karşı düşünce ve isteklerini kabul ettirmek için kullandıkları en temel savaş taktiği psikolojik savaş/bilgi harekâtıdır. Bu mücadelenin en temel silahı da istihbarattır. Günümüz devletleri güvenlik politikalarını oluştururken, karar alma mekanizmalarının ihtiyaç duyduğu yardımı çoğunlukla istihbarat faaliyetlerinden

sağlamaktadır. Açık kaynak istihbaratı da bu yönüyle de devletlerin vazgeçilmez vasıtalarındandır.

Uluslararası veya devlet düzeyinde ortaya çıkması muhtemel krizleri önceden kavrayamamak, ciddi bir ulusal güvenlik tehdidi olabilmektedir. Bu görev günümüzde istihbaratçıların, özellikle de istihbarat analizecilerinin görevi olarak karşımıza çıkmaktadır. İstihbarat günümüzde artık belirli bir ülkeye ya da ülkelerin meydana getirdiği siyasi/askeri bir organizasyona yöneltilen gizli haber alma faaliyeti olmaktan çıkaran, dünyadaki bütün gelişmeleri tarihi ve siyasi boyutları ile sistematik biçimde analiz eden, ülkenin ilgi ve etki sınırlarını belirterek kapsamlı ve tutarlı bir siyasetin nedenleri ile sonuçlarını karar vericilere objektif olarak sunan bir faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır.

Teknoloji günümüz dünyasında istihbarat devriminde itici güç olarak önemli bir rol oynamıştır. Hızlı erişim motorlarının desteğiyle giderek artan bilgi yığınlarına erişim imkânı istihbaratın yetenekleri ve yöntemlerinin değişimi konusunda etkili oldu. Teknoloji devrimi şüphesiz etki alanını genişlettiği için olumlu sonuçlarının yanında olumsuz sonuçların da ortaya çıkmasına neden olabilir. Gelişmiş teknolojilerin halkın erişimini etkilediği için toplumun doğasında değişiklik yaratması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu sonuç yeni beklentilere neden olduğu gibi yeni tehditlerin de ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Günümüz bilgi çağında istihbarat, gizli sırları ortaya çıkarma çabası yerine açık bilgi yığınları içinden faydalı bilgiyi ayırt etme işlevine evrilmektedir. Bu faydalı bilgiyi de ihtiyaç duyan yetkililere zamanında verebilme konusu elzemdir.

İstihbarat faaliyetleri modern dünya ile giderek daha alakalı hale gelmektedir. İstihbarat ile vatandaşlar arasında bir bağlantı oluşmaktadır. İstihbarat yeni bir görünüm kazanmaya başlamıştır. Kamu görevini yerine getirmenin en etkili yollarından biri de kamuoyunun doğrudan istihbarat bilgilerinden ve değerlendirmelerinden faydalanmasını sağlamak olmuştur. Halkın istihbarata yönelik olumlu tutumuna ek olarak demokrasilerde hem arzu edilen hem de ihtiyaç duyulan halkla işbirliği içinde önemlidir. Çoğu zaman istihbaratın sosyal ve politik durumlarda sahip olduğu önemli rol göz ardı edilmektedir. İstihbarat başarısızlıkları genellikle hükümetleri olumsuz etkiler ve kamuoyunun verdiği tepkilerden dolayı

yerinde olmayan veya normal bir zamanda almayacağı kararlar almasına neden olabilir. Kaos ortamının olduğu ve bilgi kirliliğinin yaşandığı durumlarda kamuoyuna komplo teorileri hâkim olur ve toplum dezenformasyona maruz bırakılır. Böyle durumlarda istihbarat toplumu bilgilendirme konusunda önemli bir rol oynayabilir.

Bilim, Teknoloji ve özellikle iletişim ağının hızlı ve önlenemez dönüşümü, devlet güvenliğini ve buna bağlı olarak da bilgi ve istihbarat toplama faaliyetlerinin köklü değişimine sebep olmuştur. Buna bağlı olarak ülkemizde de istihbarat faaliyeti yürüten kurumların ülke menfaatlerini koruyabilmek için olabilecek en etkili şekilde açık ve gizli istihbarat toplaması daha da önemli hale gelmiştir. İstihbarat faaliyetleri içerisinde istifade edilen en büyük kaynak açık kaynak istihbaratıdır.

Açık kaynak istihbaratı, bilinenin aksine çok daha önemlidir. Herkesin kullanımına açık olan gazete, dergi, kitap, makale, radyo, televizyon, kütüphane veri tabanları, internet ve sosyal paylaşım siteleri gibi yazılı, görsel ve dijital sosyal medya, düşünce kuruluşlarının hazırladığı rapor ve analizler açık kaynak istihbaratında yoğunlukla kullanılan vasıtalaradır.

Günümüzde devletler, ihtiyaç duydukları bilginin, %80'ininden fazlasını açık kaynaklardan elde edebilmektedir. Elde edilen bu bilgilerin doğru değerlendirme ile istihbarata dönüşmesi verilerin analiz ve değerlendirilmesiyle mümkün hale gelir.

Açık kaynaklarda elde edilen bilgiler, çoğu zaman gizli kaynaklardan elde edilen bilgilerden çok daha fazla ayrıntılı ve değerli bilgiler içermektedir. Basın ve medyanın bu denli yaygın ve etkili olduğu bir dönemde bu kaynakları istihbaratın dışında tutmak ve bu kaynaklardan yeteri kadar faydalanmamak ülkeler için büyük bir kayıp anlamına gelecektir. Terör örgütlerinin lider kadroları ile yapılan bir söyleşi veya kamplarına yapılan bir ziyaret, çekilen fotoğraflar, örgüt mensupları ile yapılan mülakatlar; örgütün yalnızca silah, mühimmat ve yaşam koşulları ile ilgili bilgiler vermez, aynı zamanda da örgütün psikolojik, ekonomik ve moral durumu ile ilgili eşsiz bir kaynaktır.

Günümüz açık kaynaklardan elde edilen istihbaratın bu denli önem kazanmasının sebeplerinden birisi de, ülkelerin güvenlik konularının ve bu konuda karar vericilerin her konuda giderek daha fazla halkın arzu ve hislerine kulak vermek zorunda hissetmeleridir. Ülkenin menfaatine olduğu bilinen birçok konuda, halkın o konudaki hassasiyeti ve olumsuz bakış açısı bilindiği halde, bazı adımlar atılamamaktadır. Basın-Yayın kuruluşlarının yaptığı haberler, halkın bu haberler karşısında verdiği tepkiler ve yaptığı yorumlar istihbarat kuruluşları için oldukça değerlidir. Örgütler halkın hangi konularda hassas olduğunu tespit ederek, bu konularda olumsuz bilgiler yayarak ve dezenformasyon yaparak ülkelerin karar mekanizmalarını etkilemeyi düşünürler. Bu amaçla algı operasyonları faaliyetleri yürütürler.

Açık kaynaklardan, özellikle sosyal medya kullanılarak hedef ülkelerde algı operasyonu düzenleme faaliyetlerinin örnekleri Fırat Kalkanı Harekâtı ve Zeytin dalı Operasyonları sürecinde yaşandı. Bu operasyonlar herhangi bir etnik gruba değil, sadece terör örgütlerine karşı yapılmıştır. Ancak Türk Silahlı Kuvvetlerinin başarılı operasyonları, sosyal medya üzerinden yapılan dezenformasyon ile karalanmaya, uluslararası arenada Türkiye'yi zor duruma düşürülmeye ve böylece operasyonların amacına ulaşması engellenmeye çalışılmıştır.

Günümüzde devletler iç ve dış politikalarını oluştururken, açık kaynakları bilgilendirmeyi ve onları yönlendirmeyi stratejik bir hedef olarak benimsemektedirler. Soğuk Savaş döneminde yürütülen bilgi harbinin en önemli vasıtaları açık kaynaklar olmuştur. Günümüzde de CNN International, Al Jazeera International, BBC World, Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri açık kaynakların toplumların algılarını yönetmekte ve bilgi harbinde kullanılan en önemli vasıtalar olarak değerlendirilebilir. Ayrıca düşünce kuruluşlarının küresel politikalar üzerindeki etkisi dikkate alındığında, birer açık kaynak olan bu kuruluşların faaliyetlerinin yalnızca bilgi üretmek değil, aynı zamanda seçilmiş bazı bilgilerin dünya kamuoyuna servis edilmesi olduğunu da akıllara getirmektedir. Bu yeni model, modern dünyadaki yeni harp modellerinden biri olarak değerlendirilebilir.

Ülkeler sadece açık kaynakları kullanarak kendi halklarını bilgilendirmenin yanında diğer ülkelerde açık kaynakları kullanarak siyasi, sosyal vb. operasyonlar

yapmakta hatta kendi ülkelerinde başka devletlerce yapılan açık kaynak operasyonlarına da savunma argümanları geliştirmek zorunda kalmaktadır. Sosyal paylaşım siteleri açık kaynakların toplumların algılarını yönetmekte ve bilgi harbinde kullanılan en önemli vasıtalar olarak değerlendirilen bazı istihbarat birimleri bu amaçla çeşitli faaliyetler yürütmeye başlamıştır. Bu duruma verilebilecek en güzel örnek Rusya'nın ABD seçimlerine müdahale etmek amacıyla yürüttüğü iddia edilen faaliyetleridir.

İnternet, açık kaynak istihbaratının en önemli kaynağı haline gelmiştir. Dünya nüfusunun yarısının internete erişim olduğu belirtilmektedir. İnsanlar arasında internetin dolayısıyla sosyal medyanın kullanımı her saniye artış göstermektedir. İnternetin, sosyal medya platformlarının toplumsal olaylardaki etkisi herkesin malumudur. Ülkemizdeki internet kullanıcı oranı çok yüksektir ve dünya genelinde de sosyal medyayı en çok kullanan devletler içinde en ön sıralarda yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında açık kaynakların ne kadar etkili olabileceğini görememek ve bilgiye ulaşmanın mouse tuşuna dokunmakla mümkün hale geldiği bir dünyada açık kaynak istihbarat faaliyetlerinden yeteri kadar faydalanmamak yanlış bir tutum olacaktır.

Bu çerçevede çalışma üç bölüm halinde hazırlanmıştır. Birinci bölümde genel olarak güvenlik kavramı ve güvenlik yönetimi, güvenlik kavramı yaklaşımları kapsamlı olarak açıklanacak. Ardından Ulusal ve Uluslararası güvenlik örgütlerinden bahsedilecektir.

İkinci bölümde istihbaratın ne olduğu açıklanmaya çalışılarak, istihbaratın tarihçesi ve amacından bahsedilerek istihbaratın çeşitleri anlatılacaktır. Bundan sonra ülkemizde istihbarat faaliyeti yürüten kurumlar ve dünyadaki önemli istihbarat birimleriyle ilgili bilgilere yer verilecektir.

Üçüncü bölümünde açık kaynak istihbaratının tanımı, kullanan aktörler, avantaj ve dezavantajları, dünyada ve ülkemizde istihbarat kavramındaki durum ve değişimi; dünyanın önde gelen ülkelerinin istihbarat birimlerindeki açık istihbarat kaynakları kullanımındaki mevcut durum ve açık kaynak istihbaratının nasıl kullanıldığı tarihi süreci içinde örneklerle ortaya konularak, açık kaynak

istihbaratından gelecekteki muhtemel gelişme ve beklentilerden bahsedilerek açık kaynak istihbaratının öneminin anlaşılması ve bunun bir ulusal güvenlik konusu olduğu vurgulanacaktır.

I. BÖLÜM

GÜVENLİĞİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Güvenlik Tanımı

Güvenlik olgusu; “tehlike bulunmaması halinde, emin ve rahat olma”¹ olarak ifade edilebilir. Farklı bir ifade ile “zarara uğramamak ve korku içinde olmamak”² şeklinde anlatılabilir. Güvenlik, yaşam içerisinde tek bir insandan toplayarak toplum ve devlet gibi sosyal örgütlenme biçimlerine kadar genişlemiş bir kavramdır. Abraham MASLOW’ un insan ihtiyaç hiyerarşileri içerisinde güvenlik ihtiyacı hususu, yeme ve barınmadan sonra ikinci önemli basamak olarak görülmüştür.³

Güvenlik, tanımı itibariyle hayli tartışmalıdır. Konu ile ilgili birçok farklı yaklaşımın yanı sıra, aynı görüş içerisinde dahi benzer tanımlara ulaşmak güçlük arz etmektedir. Bu noktada, en temel anlamıyla güvenliği açıklamak için önem verilen değerlere yönelik tehditlerin azaltılması tanımına başvurulduğu görülmektedir.⁴ Canlı veya cansız tüm varlıkların, tehdit ve tehlikelere karşı korunması şeklinde genel hatları belirlenen güvenliğe,⁵ toplumsal açıdan yaklaşıldığında; tehlike, risk, düzensizlik ve korkuya karşılık, koruma, risk yokluğu, kesinlik, güvenilirlik, itimat ve öngörülebilirliğe yönelik ifadelerin kullanıldığı göze çarpmaktadır.⁶

Türkçe’ de güvenlik kelimesi, itimat ya da inanmak anlamına gelen güvenlik (güven) kökünden türetilmiştir. 8 ile 11’ inci yüzyıl arasında Orta Asya Türkçesinde ün, nam, iktidar anlamında kullanılan “küve” ya da “kuv” kelimeleri kelimenini etimolojik kökenini oluşturur. Böbürlenmek, marur olmak anlamına da gelen

¹ Meydan- Larousse, Meydan Yayınları, İstanbul, 1979, s.246.

² Bilal Karabulut, *Küreselleşme Sürecinde Güvenlik Alanında Değişimler: Karadeniz’in Güvenliğini Yeniden Düşünmek*, Karadeniz Araştırmaları, Cilt.6, Sayı.23, Güz 2009, ss.1-11.

³ Ahmet Hamdi Aydın, *Toplumsal Güvenlik ve Yerel Siyaset, Yerel Siyaset*, Okutan Yayıncılık, İstanbul, 2008, s.308.

⁴ Paul D. Williams, *Security Studies, An Introduction*, Ed. Paul D. Williams, 2nd Edition, Routledge, London, 2013, p.1.

⁵ Ömer Urhal, *Küreselleşen Dünyada Güvenlik*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s.57.

⁶ Hans Günter Brauch, *Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü*, Çev. Zeynep Arkan, Uluslararası İlişkiler, Cilt.5, Seyi.18, 2008 ss.4-18.

“küven” kökünden dolayı kelime 19’ncu yüzyıla dek ağırlıklı olarak olumsuz anlamında kullanılmıştır. Güvenlik ise sıfatlardan soyut ad ya da adlardan işlev belirten ad türeten –lik ekinin eklenmesi ile elde edilir. Bu haliyle günümüz Türkçesinde kullanılan “güvenlik” dil devrimi bünyesinde türetilmiş bir kelimedir.⁷

Her dilde bu anlamı içeren bir kavram olmasına karşın güvenlik kelimesinin uluslararası alanda kullanılan İngilizce karşılığı “security” kelimesidir. Latince “securus” kelimesinden türeyen kelime kaygıdan üzüntüden emin olma, emniyet hali gibi anlamlara gelmektedir. “Se” ve “cura” eklerinin birleşiminden oluşan kelimedede “se” eki Latince’de “ free from” yani bir şeyden emin olma ya da özgür olma anlamına gelir, “cura” ise “care” yani kaygı üzüntü anlamına gelmektedir. Yine Latince “securitas” ya da “securus” den türetilen “security” kelimesinin yazında kullanımına 1432 tarihinden itibaren rastlamak mümkündür.⁸

Güvenlikle ilgili uluslararası alanda yapılan çalışmadaki temel yaklaşımların da “security” kelimesinin bu etimolojik kökeni ile uyum halinde olduğu görülmektedir. Çünkü günümüzde güvenlikle ilgili çözümler özellikle emniyet ve tehlikeden uzak olmak güvencesi (freedom from fear) ve gereksinimleri karşılayabilme güvencesi (freedom from wants) üzerinden yapılmaktadır.⁹

1.2. Güvenlik Kavramı

İnsan varoluşundan bu tarafa kendi güvenliğini garanti altına alma ve bu durumu sürdürmenin yollarını aramıştır. Çevresinde gelişen, nedenlerini açıklayamadığı olaylara, doğaüstü ve kendinden üstün olan güçlere karşı insan, sürekli bir şekilde kendi güvenliğini sağlamanın yollarını aramıştır. Başka bir ifadeyle kişi aile ve toplum kendi yaşamlarının tehlikede olmadığı, var oluşlarının garanti altına alındıklarına inandıkları bir ortamda yaşamak için çaba harcamışlardır. Güvenlik kavramı bu itibarla insanların kendilerini ve yaşamlarını sağlayan araçların tehlikelerden uzak bir ortamda olma durumunu ifade etmektedir. Geniş anlamda

⁷ Sevan Nişanyan, *Sözlerin Soyağacı*, Everest Yayınları, İstanbul, 2009, s.219.

⁸ Peter Geoffrey and William Glare, *Oxford Latin Dictionary*, Clarendon Pres, Oxford, 2005, p. 1722.

⁹ Pauline Kerr, *Human Security*, Ed. Alan Colins, Comtemporany Security Studies, Oxford University Press, 2007, pp.89-108.

bireyin başkasına karşı zor ve şiddet kullanmadığı, bir barış ortamını ifade etmektedir.

Varlığını koruma ve sürdürme amacıyla gerçekleştirilen her eylemde gündeme gelen güvenlik kavramı,¹⁰ Helenistik Dönem’de kayıtsızlık ve sakinlik anlamında kullanılan, “*ataraksia*” kelimesine dayanmaktadır. Roma İmparatorluğu’da ise, söz konusu kavramdan yola çıkılarak, endişeden uzak olma ve sükunet biçiminde anlaşılan, “*securitas*” terimi tercih edilmiştir. Günümüz manasındaki güvenlik kavramı, “*securitas*” ifadesinden türemiştir.¹¹

Güvenliğin sıklıkla kullanılan bir kavram olmasına rağmen, üzerinde uzlaşılan tek bir tanımının bulunmaması, onun türetilmiş bir anlam özelliği göstermesinde kaynaklanmaktadır. Uluslararası sistemin aktörlerinin, farklı güvenlik anlayışlarını kabul etmeleri ve güvenliğin tarihsel süreç içerisinde değişiklik göstermesi doğrultusunda ortaya çıkan söz konusu nitelik evrensel bir güvenlik tanımı yapılmasını güçleştirmektedir. Buna rağmen, uygulamayı şekillendirecek genel tanımlara ihtiyaç duyulmaktadır.¹²

Güvenlik kavramı, ulusal devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen temel belirleyici unsurların başında geldiği görülmektedir. Burada temel amacın sürekli bir güvenliğin tesis edilmesi olmakla birlikte güvenlik kavramından ne anlaşılması gerektiği, güvenliğin sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiği konusunda görüş birliğinin olmadığını göstermektedir.¹³ Bu yüzden sınırları çizilemeyen güvenlik kavramının anlaşılması içinde birçok farklı tanımlaması ortaya çıkmaktadır.

¹⁰ Beril Dedeoğlu, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Yenyüzyıl Yayınları, İstanbul, 2008, s.21.

¹¹ Jacop Frederick M. Arends, *Homer’den Hobbes ve Ötesine : Güvenlik Kavramının Avrupa Geleneğindeki Boyutları*, Çev. Burcu Yavuz, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt.6, Sayı.22, 2009, ss.5-6.

¹² Pınar Bilgin, *Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları*, Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt.8, Sayı.14, 2010, s.76.; Bilal Karabulut, *Güvenlik, Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek*, Barış Kitabevi, Ankara, 2011, ss.7-8.

¹³ İrfan K. Ülger, *Avrupa Birliği’nde Siyasal Bütünleşme*, Gündoğan Yayınları, İstanbul, 2002, s.24.

Güvenlik kavramı en yalın tanımıyla tehditler, kaygılar ve tehlikelerden uzak olma hissi anlamına gelmektedir. Güvenlik böylece bireyin diğerlerinin verebileceği zararlardan uzak olduğunu hissettiği bir ruh hali anlamını taşımaktadır.¹⁴

Uluslararası ilişkiler’de güvenlik arayışları dönemlerine göre farklı şeklide gelişmiş ve aktörler tarafında da her zaman farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bu bağlamda uluslararası politikada yer alan tüm aktörler, güç ve amaçlarına göre farklı güvenlik anlayışlarına sahiptirler. Aynı uluslararası ortamda bile her aktörün tehdit anlayışı farklı olmakta, güvenlik anlayışı farklı özellikler içerebilmektedir.¹⁵

Bir devletin kendini güvende hissetmesi ya diğerlerini kendine saldırmaktan caydırabilmesi ya da kendine saldırması durumunda kendini başarıyla savunabilmesi gerektirdiğinden güvenliğin yeterli askeri güç ve aynı zamanda askeri olmayan unsurları da (siyasi, ekonomik, toplumsal ve çevresel güvenliğin olması gibi), içermesi gerekliliğinin ortaya çıktığı görülmektedir.¹⁶

1.2.1. Ulusal Güvenlik

Güvenlik kavramı uzunca bir süre ulusal güvenlik ile eş anlamlı bir şekilde, devletin unsurlarından olan bağımsız siyasi otoritenin devamlılığı şeklinde değerlendirilmiştir. Bu amaca ulaşmak için üzerinde durulan temel yaklaşım ise, her zaman için askeri nitelikte olmuştur. Günümüzde adı geçen kavram bakımından, devlet egemenliği merkezdeki konumunu korumasına rağmen; güncel tehditlere yönelik çözüm arayışında devletler arasında artan bir ortak menfaatin varlığı görülmektedir.

Modern anlamda güvenlik, iç güvenliğin, uluslararası hukukun temel kavramlarından olan dış güvenlikten ayrıldığı, 17. Yy ile beraber gündeme

¹⁴ Nihal Ergül, *Yeni Güvenlik Anlayışı Kapsamında BM'nin Rolü ve Uygulamaları*, Ed. Atilla Sandıklı, Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri, Bilgesam Yayınları, İstanbul, 2012, s.166.

¹⁵ Beril Dedeoğlu, age, s.36.

¹⁶ Hans Günter Brauch, age, s.5.

gelmiştir.¹⁷ Bahsi geçen gelişme, Otuz Yıl Savaşları'nın ardından 1648'de imzalanan Osnabrück ve Münster Anlaşmaları ile gerçekleşmiştir.¹⁸

Güvenlik çalışmaları, her ne kadar I. Dünya Savaşının sonrasında gündeme taşınsa da araştırma konusu hususlar açısından askeri niteliğin dışına çıkılamamıştır. Bahsi geçen dönemde güvenlik kavramı ulusal güvenlik ile eş anlamlı bir şekilde, devletin unsurlarından olan bağımsız siyasi otoritenin devamlılığının tesisi olarak değerlendirilmiştir. Bu amaca ulaşmak için üzerinde durulan temel yaklaşım ise, her zaman için askeri nitelikte olmuştur. Güvenliğin dar kapsamlı bir biçimde ele alınması ve güvenliğinin sağlanması gerekli süjenin sadece devletle sınırlı tutulması, II. Dünya Savaşı sonrasında, soğuk savaşın yaşanmasına sebebiyet vermiştir.¹⁹

Güvenlik kavramına yönelik farklı teorik yaklaşımların, genel anlamda ifade edilecek olursa ortak bir yapıya sahip oldukları söylenebilir. Buna göre, her teori öncelikle güvenliği sağlanacak süjeleri tespit eder. Devamında, tedbir alınması gerekli tehditler belirlenir. Daha sonra ise, güvenliğin tesis edileceği yöntem ve bunu yerine getirecek süjeler açıklanır.²⁰ Yapısal açıdan söz konusu benzerliklere rağmen, güvenliğe ilişkin teoriler, ait oldukları dönemin siyasi ve ekonomik özelliklerini yansıtmaktadır.²¹ Bunun yanında, uluslararası sistemin süjelerine ait değişik güvenlik anlayışları ve tehdit algılarının varlığı, güvenliğe yönelik yaklaşımların farklılaşmasına neden olmaktadır.²²

Güvenlik kavramı çok basitçe korku, tehlike ve tehditlerin olmadığı bir ortamda insanların kendilerini özgür hissettiği durum olarak ifade edilmektedir. Bu ifadeden kavramın fiziksel ve psikolojik boyutunun yanında, sübjektif ve objektif yanının da olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Özellikle kavram, psikolojik ve duygusal

¹⁷ age, s.3.

¹⁸ Bahsi geçen anlaşmaları içerisine alan Westphalia Barışı, her devletin ülkesi üzerinde mutlak egemen olduğunu, bu sebeple herhangi bir dinsel veya siyasi sistemi kabul edebileceğini ifade ederek; devleti mutlak güç ve otoritenin merkezine koyan tarihsel sürecin başlangıcını meydana getirmektedir. Antony Anghie, "Basic Principles of International Law: A Historical Perspective", International Law For International Relations, (Ed., Başak Çalı), Oxford University Press, New York, 2010, ss. 52-53

¹⁹ Micheal Sheehan, *International Security, An Analytical Survey*, Lynne Rienner, London, 2005, p.6.

²⁰ Tuncay Kardaş, *Güvenlik: Kimin Güvenliği ve Nasıl?*, Ed. Zeynep Dağı, Uluslararası Politikayı Anlamak, Ulus Devlet'ten Küreselleşmeye, Alfa Yayınları, İstanbul, 2007, s.126.

²¹ Deniz Ülke Arıboğan, *Uluslararası İlişkiler Düşüncesi, Tarihsel Gelişim*, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007, s.326.

boyutu bakımından zihinsel süreçleri barındırması ile güvenliğin subjektif tarafına vurgu yapmaktadır.

Nitekim subjektif güvenlik durumu, değerlere saldırı korkusunun ön plana çıkarılması ve bu saldırıların olmaması olarak tarif edilmektedir. Eğer subjektif güvenliğe ağırlık verilirse tehdit durumu ile tehdide yönelik tedbir ve önlemlere yapılan vurgu daha çok önem kazanmaktadır. Objektif bir güvenlik tanımında ise, kazanılan değerlere karşı sadece tehdidin yokluğu belirtilirken, tedbirler ve önlemler kısmına ağırlık diğeri kadar yoğun olmamaktadır.²³

Zihinsel süreçler içerisinde güvenlik, başkaları tarafından yapılan zararlara karşı güvende hissetme haline karşılık gelirken;²⁴ fiziksel güvenlik, toplumların hayat alanını çevreleyen ve sınırlarının başkaları tarafından yapılacak saldırı ve tehditlerden uzak tutulması olarak benimsenmiştir.²⁵ Burada güvenlik kavramının açıklanmasında iki kavramdan faydalandığı görülmektedir. Bunlar *maddi açıdan var olma hali* ve *subjektif zihinsel değer* kavramlarıdır. Maddi boyut açısından güvenlik kavramı varlık mevcudiyeti ile doğrudan ilişkilidir. Değer boyutu ise,²⁶ değer taşıyan varlıkların korunması gerektiği konusudur. İnsan kendi fiziki mevcudiyetiyle beraber, subjektif olarak değer taşıyan fiziki varlıkların korunması amacına göre güvenlik ihtiyacı ve alanının genişletmektedir. Güvenlik ihtiyacının genişlemesi durumu, sahip olunan varlık ve zenginlik ile buna mukabil gücün artması ile orantılı olmaktadır.

Tarih boyunca güvenliğin fiziksel boyutu üzerine durulmuş, devlet gibi siyasi örgütlenmelerin sınırlarının başka devletlerin saldırıları ve tehditlerinden uzak tutulması²⁷ anlayışına karşılık geldiği görülmüştür. Bir devletin veya üzerinde yaşayan toplumun kendini güvende hissetmesi; fiziki ve zihni bir boyutla birlikte subjektif bir olgu olmuş, güvensizlik ihtimallerinin ortadan kaldırılması durumuna

²² Beril Dedeoğlu, age, s.24.

²³Edward Page, *Theorizing the Link Between Environmental Change and Security*, Review of European Community & International Environmental Law, Vol.9, No.1, 2000, p.33.

²⁴Edward PAGE, age, p.33.

²⁵Suat Dönmez, *Güvenlik Anlayışının Dönüşümü: İttifak Kavramı ve NATO*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2010, s.1.

²⁶ Beril Dedeoğlu, age, s.21.

²⁷ David A. Baldwin, *The Concept of Security*, Review of International Studies, Vol.23, No.1, 1997, p.13.

karşılık gelmiştir. Bu durum, güvensizlik durumlarının tehdit olarak görülmesi olarak da tanımlanmaktadır. Tehdit kavramı ise gerçek olgu ve olaylara dayanması yanında algı ve tahminler temeline gerçekleşme ihtimaline göre de şekillenebilmiştir. Güvenlik olgusundan söz edilebilmesi için güvenliğe ait varlığın korunması ve sürdürülmesine yönelik iç veya dış tehdit algılaması ve tahminlerine gerek duyulduğu açıktır.²⁸

Güvenlik kavramını tanımlamada karşılaşılan sorunlardan bir tanesi güvenliği sağlanacak ya da güvenliğinden bahsedilecek şeyin ne olduğunun tam olarak ortaya konamamasıdır. Ulus-Devlet, batı, bireyler, uluslararası örgütler, uluslararası şirketler, toplumlar ve kültürler burada güvenliği sağlanılmaya çalışılan birimler olabilir. Günümüze kadar yapılan güvenlik araştırmalarında bu birim net olarak belirlenememiştir. Diğer bir sorun da güvenliğin tam olarak hangi şartlarda var olduğunun tespit edilmesinin zorluğudur. Bir diğer husus “ güvenlik ikilemi” sorunudur. Robert Jervis güvenlik ikilemini; “Bir devletin kendi güvenliğini artırırken diğer devletlerin güvenliğini azaltması” olarak tanımlanmaktadır.²⁹

Yergin ulusal güvenlik kavramının ABDnin diğer devletlerle olan ilişkisini izah etmek amacıyla 2.Dünya Savaşı sırasında kullanılmaya başlandığı ifade etmiştir. Ulusal güvenlik kavramı devletlerin milli çıkarlarının gerçekleştirilmesi için gereken her türlü önlemin alınmasıdır. Bu önlemler içerden ve ya dışardan gelebilecek her türlü tehditi bertaraf etmek için alınabilir. Her devlet dünyada bulunduğu konuma ve statüsüne göre farklı tehdit algılamasına sahiptir. Bu farklı tehdit algılamaları farklı önlemler ve tedbirler almayı gerektirir. Her devlet karşılaştığı tehditlere farklı yaklaşımlar geliştirip farklı cevaplar verebilir. İçerden ve ya dışarıdan gelebilecek her türlü tehdit devletler için bir bekaa sorunu olarak kabul edilir ve bu bekaa sorununu ilgilendiren her konu ulusal güvenlik meselesi olarak kabul edilir ve bu kapsamda öncelikli olarak ele alınır.

Her devletin ulusal güvenlik algılaması farklı olmaktadır. Devletlerin dünya üzerinde buldukları konum, jeopolitik konumları, tarihi süreç içindeki sahip

²⁸ Suat Dönmez, age, s.2.

²⁹ Jeffrey W. Taliaferro, *Security Seeking Under Anarchy: Defensive Realism Revised*, International Security, Vol.25, No.3, pp.145-145.

oldukları misyon, sahip oldukları yeraltı ve yerüstü kaynaklar, insan kaynağı, altyapı, teknoloji gibi birikimleri ulusal güvenlik algılarını etkilemektedir.

Ulusal güvenlik kavramı değişik biçimlerde tanımlanmıştır. Örneğin uluslararası sosyal bilimler ansiklopedisi ulusal güvenliği; “ Bir ulusun kendine ait değerleri dış tehlikelerden koruma yeteneği” olarak tanımlarken; Arnold Wolfers ulusal güvenliği, “ Bir ulusun kendisine yönelen bir saldırıyı önleyebilmesi ya da bu saldırıya karşı harekete geçerek galip gelebilmesi” olarak açıklanmaktadır.³⁰

Yine başka bir tanımlamada ulusal güvenlik; “ Bir devletin ulusal sınırları ve çıkarlarının, başka devletlerin saldırı ve tehditlerinden uzak olması durumudur.”³¹ Farklı bir tanımlama da Barry BUZAN tarafından yapılmıştır: Ona göre “ulusal güvenlik; devletlerin ve toplumların tehditlerden kurtulma arayışları ve rakip güçlere bağımsız kimliklerini ve işlevsel bütünlüklerini koruma yetenekleridir.”³²

Günümüzde ulusal güvenlik kavramı, hem iç güvenlik olarak ulus devletlerin kendi iç sorumluluk alanında hem de dış güvenlik olarak devletler arası ilişkileri düzenleyen küresel boyutta yer almıştır. “Ulusal Güvenlik” kavramının tanımı yapıldığında devletlerin güvenliğini sağlayan her türlü iç ve dış tehditlerden korunma durumu olarak ifade edilmektedir. Bir başka deyişle günümüzde devletin; bağımsızlığı, ülke bütünlüğü ve ulusal güvenliği tehlikeye düştüğünde, anayasa ve yetkili kurumları vasıtası ile tüzel kişiliğinin korunmasına³³ karşılık gelen devlet merkezli bir tanımlamadır. Anlaşılacağı üzere; korunması gereken değerlerin, doğrudan devleti, siyasal bağımsızlık ile toprak bütünlüğünü içerdiği ve ulusal güvenlik sistemlerinin sıklıkla diğer devletlere yönelik olduğu ifade edilebilir.³⁴

Tarihsel süreç içerisinde günümüze kadar, siyasal ideolojilerin tecrübe edilmesi ulusal güvenlik kavramı açısından güvenlik aktörlerinin farklılaşmasını sağlamış, çeşitlenen güvenlik aktörleri “kim için”, “ ne için”, “nereye kadar” ve

³⁰ Mohammed Ayoob, *The Third World Security Predicament*, Lynne Rienner Publishers, London, 1995, p.5.

³¹ Ahmet Emin Dağ, *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*, Anka Yayınları, İstanbul, 2004, s.391.

³² Ayhan Kaya ve Günay Göksu Özdoğan, *Uluslararası İlişkilerde Sınır tanımayan Sorunlar, Çevre ve Güvenlik İlişkisine Tanımsal Bir yaklaşım*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2003, s.336

³³ Celil Balkan, *Soğuk Savaş Sonrasında Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Sorunları*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 2006, ss.26-28.

³⁴ David A. Baldwin, age, pp.5-18.

“nasıl güvenlik” sorularına³⁵ farklı cevaplar verilmesini olanaklı kılmıştır. Sorulara verilen farklı cevaplar, alternatif güvenlik kavramlarının üretilmesine imkan sağlamıştır.³⁶ Güvenlik kavramının çeşitlenmesi, toplumların güvenliğine ilişkin sosyal güvenlik ve insani güvenlik kavramlarını ön plana çıkarırken, ulusal güvenlik bakımından devletin bekasına yönelik askeri, politik, ekonomik ve çevresel güvenlik kavramlarını meydana getirmiştir.³⁷

1.2.2. Uluslararası Güvenlik

Küresel güvenlik olarak da adlandırılan uluslararası güvenlik, devletlerin ve uluslararası kuruluşların karşılıklı hayatta kalmak, yaşamı devam ettirmek ve güvenliği sağlamak için aldığı tedbirlerdir. Bu önlemler askeri harekât ve antlaşmalar ve sözleşmeler gibi diplomatik anlaşmaları içerir. Uluslararası ve ulusal güvenlik her zaman birbiriyle bağlantılıdır. Uluslararası güvenlik, küresel arenada ulusal güvenlik veya devlet güvenliğidir.

Güvenlik kavramı en temel ifadesiyle varlığını koruma ve sürdürme kaygısıdır.³⁸ Devletler açısından düşünüldüğünde, egemenliğini ve bütünlüğünü ihtiyaç duyduğu şeyleri sağlayarak ve bunları diğer ele geçirmek isteyenlerden koruyarak sürdürme çabasıdır. Güvenlik olgusundan bahsedebilmek için:³⁹

a-Varlığın korunması ve sürdürülmesi bakımından bir ya da birkaç dışsal tehdidin,

b-Ya da içsel tehdidin,

c-Ya da bu türden algılamaların ve tahminlerin bulunması gerekmektedir.

Uluslararası güvenliğin içeriği yıllar geçtikçe genişledi. Bugün dünyada hayatta kalmayı etkileyen birbirine bağlı çeşitli konuları kapsamaktadır. Geleneksel

³⁵ Deborah Du Nann Winter and Mario M. Cava, *The Psycho-Ecology of Armed Conflict*, Journal of Social Issues, Vol.62, No.1, 2006, p.21.

³⁶ Rita Floyd, *Security and the Environment, Securitization Theory and US Environmental Security*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, p.127.

³⁷ Bertrami Spector and Amanda Wolf, *Negotiating Security: New Goals, Changed Process*, International Negotiation, Vol.5, No.3, 2000, p.417.

³⁸ Beril Dedeoğlu, age, s.9.

³⁹ Beril Dedeoğlu, age, s.10.

ya da geleneksel askeri güç biçimlerinden devletler arasındaki savaşın nedenleri ve sonuçları, ekonomik güç, etnik, dini ve ideolojik çatışmalar, ticaret ve ekonomik çatışmalar, enerji kaynakları, bilim ve teknoloji, gıda, insan hayatını tehdit eden unsurlardan çevresel bozulmadan, bulaşıcı hastalıklardan, iklim değişikliğinden ve devlet dışı aktörlerin faaliyetleri gibi birçok konuyu kapsamaktadır.

Uluslararası güvenliğin geniş perspektifi her şeyi bir güvenlik meselesi olarak görürken, geleneksel yaklaşım temel olarak veya yalnızca askeri kaygılara odaklanır.⁴⁰ Edward Kolodziej, uluslararası güvenliği Babil Kulesi ile karşılaştırırken⁴¹, Roland Paris ise, herkesin kendi gözünden gördüğü farklı bakış açılarının olduğu bir kavram olarak değerlendirmektedir.⁴² Güvenlik, son elli yıl boyunca askıya alınan sivil özgürlükleri haklı çıkarmak, savaş yapmak ve kaynakları toplu olarak yeniden tahsis etmek için yaygın olarak uygulanmıştır.⁴³

İhtiyaçlarını temine yönelen bir devlet için kaçınılmaz olan süreç ise güvenliğini artırmak isterken sürekli daha fazla şeye ihtiyaç duyması fakat bu sırada daha fazla şeye sahip olduğu için daha çok güvenliğe ihtiyaç duyması söz konusudur. Bu kısır döngü, kaybedecek bir şeyi olmayanlar için bir endişe kaynağı değildir.⁴⁴

Walter Lippmann, “güvenliği bir ülkenin bir devletin savaştan kaçınmak için temel değerleri feda etmesine gerek kalmaması ve savaşı kazanarak sürdürmesini sağlamak için temel değerlerini koruma kabiliyeti olarak görmektedir”.⁴⁵ David Baldwin, “güvenliği sağlamanın bazen marjinal değerler ve ana değerler de dahil olmak üzere diğer değerlerden fedakarlık gerektirdiğini” savunurken,⁴⁶ Richard Ullman ise, “hassasiyetlerdeki azalmanın güvenlik olduğunu” ileri sürmüştür.⁴⁷

⁴⁰ Barry Buzan, Ole Weaver ve Jaap De Wilde, *Security: A New Framework For Analysis*, Lynne Rienner Publishers, London, 1998, p.52.

⁴¹ Edward A. Kolodziej, *Security and International Relations*, Cambridge University Press, Cambridge, 2005, p.11.

⁴² Roland Paris, *Still and Inscrutable Concept*, Security Dialog Vol.35, No.3, 2004, pp.370-372.

⁴³ David A. Baldwin, age, pp. 5–26.

⁴⁴ Beril Dedeoğlu, age, s.11.

⁴⁵ Walter Lippmann, *U.S. Foreign Policy*, Hamish Hamilton, London, 1944, p.8.

⁴⁶ David A. Baldwin, age, pp. 5–26.

⁴⁷ Richard Ullman, “Redefining Security”, *International Security*, Vol.8 No.1, 1983, pp. 129–153.

Uluslararası ilişkilerde birkaç farklı düzlemde güvenlikten bahsedilebilir ve bu anlamda;⁴⁸

- a. Uluslararası sistemin bütünü ya da bütününe yakınının güvenliği,
- b. Coğrafi ya da işlevsel alt-sistemlerin, bölgelerin güvenliği,
- c. Devletin güvenliği,
- d. Toplumun güvenliği,
- e. Toplumsal alt grupların güvenliği,
- f. Bireylerin güvenliği, şeklinde bir sınıflandırma yapılabilir.

Sistem içinde yer alan aktörlerin güvenlik anlayışları farklı olsa da, güvenliklerini sağlama yönünden çok farklı yöntemler bulunmamaktadır. Genel itibariyle, tehdit algılayan devletler iki tür davranış sergiler, bu anlamda ya aralarında işbirliğine giderler ya da tehdidi kaldırmaya muktedir olana sığınır. ⁴⁹

20. Yüzyılın başında daha fazla kaynağa sahip olmak isteyen devletlerin, bu emellerine ulaşmak için ne kadar gaddarlaşılabileceği görülmüştür. Yaşanan bu paylaşma mücadelesi dünyayı güvensiz bir şer haline getirmiş, doğrudan tehdit altında bulunmayan devletler dahi yayılan ideolojiler nedeniyle tehdit altına girmişlerdir. ⁵⁰ Dünya savaşları ardından sistem bloklaşmaya ve işbirliğine yönelmiş, hiçbir aktörün tümüyle iktidar olamayacağı anlaşılmıştır. Bu savaşlardan sonra iki düzlemde gelişen bir güvenlik anlayışından bahsedilebilir: birincisi, ulus-devlet boyutunda ikincisiyse küresel boyutta güvenlik anlayışıdır. ⁵¹

Arnold Wolfers, güvenliğin “genellikle normatif bir terim olduğunu iddia eder ve uluslar tarafından ya kabul görmüş bir sona doğru rasyonel bir çare, ya da ahlaki, en iyi ya da en kötü şeytani davranış şekli anlamında moral anlamında

⁴⁸ Beril Dedeoğlu, age, s. 12.

⁴⁹ Beril Dedeoğlu, age, s.13-14.

⁵⁰ Beril Dedeoğlu, age, s.26.

⁵¹ Beril Dedeoğlu, age, s.26-27.

uygulandığını” ileri sürer.⁵² Wolfers, İnsanların tehlike ve tehditleri algılamakta ve tanımlamakta farklı olduğu gibi, farklı ülkelerin de farklı güvenlik beklentileri olduğunu savunurken, sadece tehditlerin hoş görülmesi arasında bir fark olmadığını, ancak farklı ülkelerin benzersiz coğrafi, ekonomik, ekolojik ve politik ortamları nedeniyle farklı tehdit seviyeleri ile karşı karşıya kalabileceğini söylemektedir.

Devlet, gerek güvenliğin sağlanmasından sorumlu bir araç olarak ele alınsın gerekse güvenliğinin sağlanması gereken bir amaç olsun, sonuçta her iki durumda da bu işlevi yerine getiren, devletin kendisi olmaktadır. Bu çerçevede uluslararası güvenlik kavramı; Ulus-Devletlerden oluşan uluslararası sistemin, güç kullanımını ve savaş tehdidinden uzak bir biçimde, global çatışmalardan korunması olarak tanımlanabilir. Burada uluslararası güvenliğin iki boyutu karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan birincisi; Bir ulus devletin içerisinde bulunduğu uluslararası sisteme karşı konumunu belirten ve bu sistem içerisinde kendi ulusal güvenliğini sağlamasına dikkat çeken uluslararası güvenlik anlayışıdır. İkincisi ise; bir bütün olarak uluslararası sistemin kendisinin güvenliği anlayışıdır.⁵³

Ulus devletler kendi güvenlikleri konusundaki korkularını açıklamak için Ulusal güvenlik kavramını kullanırlar. Ulus devletlerin güvenliğinin devamını gerçekleştirecek ve artıracak bütün eylemler olumlu bunun tam tersi sonucu ortaya çıkartacak her şey olumsuz olarak değerlendirilir.⁵⁴

Uluslararası güvenlik güvenliğin sağlanması için gereken tedbirlerin alınması ve bu tedbirlerin neler olabileceği penceresinden açıklanmaya çalışılmaktadır. Her devlet kendi menfaatlerinin ne olduğu noktasında bir tutum belirler ve bu menfaatleri geliştirmenin yollarını arar ve bu menfaatleri engelleyebilecek tehlikelerin neler olabileceğini tespit etmeye çalışır. Diğer devletlerin menfaatleri ve niyetlerini araştırır ve ortak menfaatlere sahip ülkeler ile ittifaklar kurmanın yollarını araştırır ve bu

⁵² Arnold Wolfers, *National Security as an Umbiguous Symbol*, Political Science Quarterly, Vol.67, No.4, 1952, pp.481-502.

⁵³ Mohammed Ayoob, age, s.5.

⁵⁴ Çağrı Erhan, *Soğuk Savaş Sonrası ABD'nin Güvenlik Algılamaları*, Der. Refet Yinanç, Hakan Taşdemir, Uluslararası Güvenlik Sorunları ve Türkiye, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002, ss.57- 58.

ittifalların nasıl gerçekleştirilebileceği konusunda alternatif şartları tespit etmeye çalışır.⁵⁵

Barry Buzan, uluslararası güvenlik çalışmasını bir tehdit araştırmasından çok, aynı zamanda hangi tehditlere tahammül edilebilecek ve hangi tehditlere karşı derhal harekete geçirilebilecek bir çalışma olarak değerlendirirken,⁵⁶ güvenlik kavramını ise, iktidar ya da barış olarak değil, ikisi arasında bir şey olarak görmektedir.⁵⁷

Uluslararası güvenlik kavramı, 1990'lardan bu yana uluslardan gruplara, bireylere, uluslararası sistemlere, STK'lara ve yerel yönetimlere kadar her yöne uzanmıştır. Uluslararası güvenliğe yönelik geleneksel yaklaşımlar, genellikle devlet aktörlerine ve bunların ulusal güvenliği korumak için askeri kapasitelerine odaklanmaktadır. Bununla birlikte, son on yılda, güvenlik tanımı 21. yüzyılda küreselleşmiş uluslararası toplumla, hızlı teknolojik gelişmeleri ve bu süreçten kaynaklanan küresel tehditlerle başa çıkmak için genişletilmiştir. Böyle bir kapsamlı tanım Nayef Al-Rodhan tarafından önerilmiştir. “Çoklu toplam güvenlik prensibi”⁵⁸ olarak adlandırdığı şey, “küreselleşmiş bir dünyada, güvenliğin artık yalnızca devletlerin de dahil olduğu sıfır toplamı bir oyun olarak düşünülemediği varsayımına dayanmaktadır”. Güvenlik olgusunun insan, çevre, ulusal, ulus ötesi, kültürlerarası güvenlik olmak üzere beş boyutundan söz edilebilir. Bu beş boyutun her biri farklı bir boyutunu ifade eder. İlk boyut, devleti değil, bireyin güvenliğini temel ilke olarak kabul eden insan güvenliğini (Human security) ifade eder. İkinci boyut çevre güvenliğidir (Environmental security) ve iklim değişikliği, küresel ısınma ve kaynaklara erişim gibi konuları içerir. Üçüncü boyut, belirli bir bölgede güç kullanımına ilişkin devletin tekeli ile bağlantılı olduğu ve güvenliğin askeri ve polislik bileşenlerini vurgulayan bir güvenlik kavramı olarak tanımlanan ulusal güvenliği (National security) ifade eder. Dördüncü boyut, organize suç, terörizm ve insan kaçakçılığı gibi uluslararası tehditlerle (Transnational security) ilgili olup, son

⁵⁵ Sait Yılmaz, *Güç ve Politika*, Alfa Yayınları, 1. Basım, İstanbul, 2008, s.104.

⁵⁶ Barry Buzan, *Change and Insecurity reconsidered*, Ed. Stuart Croft and Terry Terriff Critical Reflection on Security and Change, Frank Cass Publishers, Oxen, 2000, p.5.

⁵⁷ Barry Buzan, *People States & Fear, The National Security Problem in International Relations*, Brighton, Harvester Books, Chapel Hill, University of North Carolina Press, 1983, p.215.

⁵⁸ Nayef Al Rodhan, *The Five Dimensions of Global Security: Proposal for a Multi-sum Security Principle*, Berlin: LIT Verlag, 2007, p.1. <https://css.ethz.ch/en/services/digital-library/articles/arti.html/124192/pdf> Erişim Tarihi.03.01. 2019

boyut ise, farklı kültürlerin ve uygarlık biçimlerinin bütünlüğünü temel alan kültürlerarası güvenlik (Transcultural security) konusunu ele almaktadır. Bu çok yönlü güvenlik çerçevesine göre, adil ve sürdürülebilir bir küresel güvenlik sağlamak için beş güvenlik boyutunun da ele alınması gerekmektedir. Bu nedenle, uluslararası güvenlik olgusu, devletler arasındaki işbirliğine dayalı etkileşimi ve kültürel gruplar ile medeniyetler arasındaki barışçıl bir ortamın varlığını gerektirmektedir.

Soğuk savaş döneminin klasik/geleneksel güvenlik anlayışı, soğuk savaşın sona ermesi ile oldukça değişmiş ve karmaşıklaşmıştır. 11 Eylül, Irak müdahalesi ve son dönemlerdeki dünyanın her tarafındaki terör saldırıları ile bambaşka bir boyuta gelmiş ve değişik açılardan incelenme gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu anlamda ‘işbirlikçi güvenlik, karşılaştırmalı güvenlik, küresel güvenlik’⁵⁹ gibi terimler de güvenlik kavramına bakış açıları genişledikçe kullanılmaya başlanmıştır.

1.3. Devlet Sorumluluğu Olarak Güvenlik

Devletlerde bir bakıma insanlar gibidir. Öncelikle, var olmak için korunma ihtiyacı içindedirler. Siyaset dilinde buna “güvenlik ihtiyacı” adı verilmektedir. Bunun karşılanması organize olan bir devlette, halkın ihtiyaçları için oluşmuş ve herkesi kapsayan şemsiye konumundaki kamu yönetiminin birinci ve baş görevidir. Diğer bir söylemle halkın üzerinde yaşadığı toprak olan yurdun korunması, güvenliğinin sağlanması devletin yükümlülüğündedir. Devletler bu temel görevini, silahlı ve silahsız organları ile yerine getirirler.⁶⁰

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 5’inci maddesinde, devletin temel amaç ve görevlerinden birisinin, kişinin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak olduğu belirtilmiştir. Emniyet ve asayişin sağlanamadığı bir ülkede, kamu düzeninin bozulması kaçınılmaz bir sonuç olarak karşımıza çıkar. Devlet, bu ödevini başta silahlı kuvvetler (askeri unsurlar) olmak üzere, Emniyet Güçleri (Genel kolluk) ile diğer kanunlarca yetkilendirilmiş özel kolluk personeli (Gümrük Muhafaza Teşkilatı, Orman Korucuları, vs gibi) ile yerine getirir.⁶¹ Devletin temel amaç ve

⁵⁹ Roland Paris, age, s.2.

⁶⁰ Kemal Girgin, *Uluslararası İlişkiler Modern İstihbarat ve Türkiye*, Okumuş Adam Yayınları, İstanbul, 2003, s.92.

⁶¹ Kemal Girgin, age, s.93.

görevlerini yerine getirirken istifade ettiği kurumların başında istihbarat kurumları gelmektedir. İstihbarat kurumları sağladıkları hizmetlerle bu amaçların yerine getirilmesinde büyük katkı sağlarlar.

Devlet en başından itibaren bir güvenlik organizasyonu olarak kurulduğunu ve bugün de hala bir güvenlik organizasyonu olarak varlığını devam ettirdiğini söyleyebiliriz. Devletler kaynaklarının büyük bir kısmını; etkili polis ve silahlı kuvvetler oluşturmak, terörle mücadele önlemlerinin uygulanması, acil durumlarda savunma ve önleme yapabilmek, dış saldırıları tespit etmek ve karşı koymak için istihbarat kullanmak, iç saldırılardan korunmak, ittifaklar kurmak, tehditleri bertaraf etmek için diplomasi kullanmak veya siyasi rakipleri zayıflatmak için kullanırlar.

Devletin güvenliği, bir devletin kendisini dışardan gelen tehlike ve tehditlerden koruma yeteneğini ifade eder. Örneğin; dış müdahale, abluka, saldırı, bir düşman tarafından işgal veya başka bir yabancı güç veya terörist grupların müdahaleleri gibi durumlar. Bu anlamda Devlet güvenliğinin amacı devlete ve halkına yönelik saldırıları caydırmak, önlemek veya yenmek / bertaraf etmektir.

Devletin görevlerinden birisi de güvenliğin sağlanmasıdır. Anayasanın 117'inci maddesine göre ülkede güvenliğin sağlanmasından Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Cumhurbaşkanı sorumludur. Ülkemizde devlet güvenliğinden sorumlu kurumlar, başta Cumhurbaşkanlığı olmak üzere Genelkurmay Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Milli İstihbarat Teşkilatıdır. Bu konuda milli güvenlik siyaseti Milli Güvenlik Kurulunda belirlenir. Bu kurula ise; Cumhurbaşkanının başkanlığında, Cumhurbaşkanı yardımcıları, Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava kuvvetleri komutanları katılır.⁶²

Devletler kendi bünyesindeki bakanlıklar, kurum ve kuruluşlar aracılığıyla güvenliklerini sağlamak, sahip olduğu değerleri korumak, çıkarlarını savunmak ve bunları yaparken tehdit ve eylemleri önlemek ve güvenlik kapsamında caydırıcı

⁶² Bakınız Anayasa md.117-118

olmak için çeşitli araç ve yöntemlere başvururlar. Bunlar; askeri güç, lobiler, diplomatik kanallar, ekonomik güç, örtülü operasyonlar ve istihbarat örgütleridir.⁶³

Günümüzde devletlerin güvenlik anlayışlarıyla insan hakları için belirledikleri sınırlar, büyük ölçüde ters orantılı bir görünüm sergilemektedir. İnsan hakları nazariyesinden bakıldığında, AİHS-Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Md. 5) ve Anayasamızda (Md. 19) güvenlik temel bir insan hakkı olarak görülmektedir. Bireysel anlamda görülen güvenlik isteğini, devlet boyutunda ele alınan güvenlikten soyutlamak anlamsızdır. Güvenlik hakkı temel bir hak olması itibarıyla diğer temel haklarda olduğu gibi kendisinden yoksunluk, bütün haklara karşı bir eksiklik oluşturur.⁶⁴

1.4.Güvenlik Kavramı Yaklaşımları

1.4.1.Geleneksel Güvenlik Anlayışı

II. Dünya Savaşı sonrası Soğuk Savaş döneminde “geleneksel güvenlik anlayışı” diye niteleyebileceğimiz bir güvenlik anlayışı belirginlik kazanmaya başlamıştır. ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki iki kutuplu zıtlama dönemi boyunca ortaya çıkan güvenlik politikaları, doğu ve batı blokları arasındaki siyasi ve askeri dengenin korunması olarak tanımlanmıştır.⁶⁵ Soğuk Savaş yıllarındaki güvenlik yaklaşımı, bir anlamda Hobbesçu güvenlik anlayışının güncellenmesi olarak görülmüştür. Geleneksel güvenlik anlayışında devlet, özellikle karşı bloktan kaynaklanan dış tehditler ve bunların içeride bulunan “işbirlikçileri” nedeniyle, sürekli bir beka sorunu ile karşı karşıyadır. Böyle bir ortamda devlet kendi bekasını, dolayısıyla da yönettiği toplumun varlığını korumak için temel haklar alanında daraltıcı politikalar izlemek durumundadır. Kamu düzenini korumak için var olan ve potansiyel tüm tehditlerin önünün baştan kesilmesini amaçlayan bu yaklaşım çerçevesinde, temel hak ve özgürlükler ikinci plana itilmiştir. Bu süreçte bazı devletler, içinden geçilen zamanı ve koşulları gerekçe göstererek, temel hak ve

⁶³ Sait Yılmaz, age, s.301.

⁶⁴ Henry Shue, *Temel Hakların Evrenselliği*, İnsan Haklarının Felsefi Temelleri Uluslararası Semineri, Haz. İoanna Kuçuradi, 2. Baskı, Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, Ankara, 1996, s.30.

⁶⁵ Emil Kirchner and James Sperling, *EU Security Governance*. Manchester University Press, UK, 2007, p.1.

özgürlüklerin genişletilmesi taleplerini karşılamamış ya da sürekli olarak ertelemişlerdir.⁶⁶

Geleneksel güvenlik anlayışı kapsamında güvenlik, dar kapsamlı bir alan olarak ele alınmış; devlet merkezli, gücü esas alan, askeri tehdit odaklı bir bakış açısı içinde yorumlanmış ve büyük ölçüde yapay tehditler güvenlik gündemini belirlemiştir.⁶⁷ Bu anlayış güvenlik perspektifini güç-tehdit-güvensizlik üçgeniyle sınırlandırmıştır. Çünkü aktörler, “herkesin herkes ile çatıştığı” tehditlerle dolu güvensizlik ortamında hem varlıklarını hem de “kazandıkları değerleri” korumak için güçlü olmak zorundadırlar.⁶⁸

Geleneksel güvenlik anlayışı, devlet merkezli bir güvenlik anlayışıdır.⁶⁹ Devlet, mutlak bir bütün olarak düşünülür ve devletin güvenliği, aynı zamanda devleti oluşturan diğer unsurların da güvenliği anlamına gelmektedir. Bu yaklaşımda, güvenliğe yönelik tehditler, devletin toprak bütünlüğüne ve siyasal bağımsızlığına yönelik askeri tehditler olarak görülür. Dolayısıyla, devletlerin güvenliğine yönelik askeri olmayan tehditler, geleneksel güvenlik yaklaşımına göre güvenlik sorunu kapsamında değerlendirilmemektedir.⁷⁰ Geleneksel yaklaşım, güvenliğin sadece objektif boyutu ile ilgilenmekte, fiziksel faktörler dışında psikolojik algı temeline dayalı öznel boyutunu dikkate almamaktadır. Diğer bir deyişle, geleneksel güvenlik anlayışında sert güvenlik yaklaşımı benimsenmektedir. Bu yaklaşımda, güvenliğin ancak askeri, polisiye ve silahlı mücadele yöntemleriyle sağlanacağı düşünülmektedir.⁷¹

⁶⁶ Hamit Emrah Beriş, *Kamu Düzeni, Güvenlik ve Demokratikleşme*. Güvenlik Çalışmaları Dergisi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Cilt.17, Sayı.1, 2015, s.11.

⁶⁷ John Baylıs, “Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı”. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt.5, Sayı.18, 2008, ss.71-72.

⁶⁸ Atilla Sandıklı, ve Bilgehan Emekler, *Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm*. Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri, Ed.: Atilla Sandıklı, Bilgesam Yayınları, İstanbul, 2012, s.6.

⁶⁹ Barry Buzan, Ole Weaver ve Jaap De Wilde, *Security: A New Framework For Analysis*. Lynne Rienner Publishers, London, 1998, p.52.

⁷⁰ Ömer Urhal, ve Ünal Acar, *Devlet, Güvenlik, İstihbarat, Terörizm*. Adalet Yayınları, Ankara, 2007, s.70.

⁷¹ Ken Booth, “Güvenlik ve Özgürleş(tir)me”, *Avrasya Dosyası*, Cilt.9, Sayı.2, Ankara, 2003, s.58

1.4.2. Soğuk Savaş ve Sonrası Dönemin Güvenlik Anlayışı

İdeolojik, siyasi, askeri ve ekonomik uygulamaların, içinde bulunulan dönemin hakim olduğu güvenlik anlayışını yansıttığı Soğuk Savaş Dönemi, dönemin hakim güçlerinin birbirlerine üstünlük kurma mücadelesine sahne olmuştur. ABD ve SSCB kendi tarafında bulunan devletlere ekonomik ve siyasi olarak destek vermek amacıyla çeşitli adımlar atmışlar ve bu adımların sonucunda ABD'nin desteklediği NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü ve SSCBnin desteklediği Varşova Paktı ortaya çıkmıştır. Ayrıca ekonomik destek faaliyetleri kapsamında SSCB desteğiyle Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi (COMECON) hayata geçirilmiş, öte yanda ABD tarafında müttefiklerine Marshall yardımı adı altında destek olmuştur .

ABD ve Sovyetler Birliğinin iki ayrı güç olarak yer aldığı ve bu iki tarafın sürekli siyasi açıklamalar ve askeri faaliyetlerle birbirlerine ve dünyanın geri kalanına güç gösterisi yaptığı Soğuk Savaş dönemi Berlin Duvarının yıkılması ve SSCB'nin dağılması neticesinde bitmiştir.

1.4.3. Realizm ve Neo realizmin Güvenlik Anlayışı

Klasik realistler devlet veya askeri güvenliği temel olarak kabul eder ve insan doğasını kötü olarak kabul eder ve savaş için sorumlu tutar. Yunanistan, Roma Hindistan ve Çin'in stratejik düşünürlerinin devlet güvenliği konusundaki açıkladıkları görüşleri realist düşünürlerinkiyle benzerlik göstermektedir.⁷² Klasik Realistler, genellikle liberallerin uluslararası siyasete olan yaklaşımlarını bir tepki olarak kabul ederler.⁷³

Thucydides, devlet güvenliğini doğanın vazgeçilmez bir unsuru olarak görmekte, devleti, hem iç hem de dış düşmanlardan korumak gerektiğini ifade eder. Thucydides, güçlü devletlerin zayıf devletlerin davranışlarını kolayca manipüle edebileceğine inanır.⁷⁴ Güçlü bir devlet olabilmek için homojen çıkarları olan ülkelerle ittifaklar kurmak ve ekonomik güç kazanarak içerdeki kapasiteyi artırmak

⁷²Martin Griffiths, *International Relations Theory for the Twenty-First Century:An Introduction*, Routledge, New York, 2007, p.11.

⁷³Jack Donnelly, *Realism and International Relations*, Ed. James FARR, Political Science in History: Research Programs and Political Traditions, Cambridge University Press, New York, 1995, p.179.

⁷⁴Thucydides, *History of the Peloponnesian War*, Penguin, 1972, p.402.

gerekir.⁷⁵ Belirtmek gerekir ki Thucydides, devlet veya askeri güvenlik tehditlerini vurgulamıştır ancak güvenliğin diğere boyutlarını göz ardı etmiştir.

St. Augustine insan doğası hakkında çok karamsar bir bakış açısı sergiliyordu.St. Augustine, insan doğasının kusurlu, ben merkezli ve kendi kendini arayışta olduğu görüşünü savunur.⁷⁶

Niccolo Machiavelli, güvenlik ile ilgili geleneksel konsepti ile bilinir. Ona göre tüm insanlar doğası gereği erdemli değildir ve iyi huy sahibi değildirler. Machiavelli, yöneticiler için sıradan vatandaşlara uygulanmayan benzersiz yasaları vardır. Yönetici pozisyonunda olanlar devletin korunması için her türlü ahlaki değeri bir kenara atabilir.⁷⁷ Yöneticilere kendi şahsi güvenliklerine ve devlet güvenliğine yönelik olası tehditler konusunda dikkatli olmaları için bazı ilkeler belirler. Ayrıca aynı çıkarlara sahip devletlerle ittifak kurulmasını ve devleti savunmak için bir dizi saldırgan ve savunmacı stratejiler tavsiye eder.⁷⁸

Thomas Hobbes da, savaşın ve çatışmaların toplumdaki insanın doğasında bulunan olumsuz eğilimlerin bir sonucu olduğu görüşündedir. İnsanın doğasını küçümseyici bir tavırla tasvir eder ve aynı görüşleri devlet için de paylaşır. Ona göre insan doğası gereği bencil, kaba, egoist, kurnaz ve saldırgandır. İçinde yaşadığı toplumda herşeyin herşeye karşı olduğu anarşik durum söz konusudur. Hobbes'un doğa durumunda anarşi vardır ve insanı karşılıklı çatışmalardan sınırlandıracak ve toplumdaki sükûneti yeniden sağlayacak gözetleyici bir kurum yoktur. O insanın doğadaki yaşamını yalnız, fakir, iğrenç, kaba ve kısa kabul eder.⁷⁹ Hobbes, silahların ve gözlerin birbirinin üzerinde olan uluslararası bir anarşi durumunu tasvir etmektedir.⁸⁰

Raymond Aron'un güvenlik konusuna yaklaşımı gelenekseldir ve askere ve devlete odaklanmıştır. Aron'a göre dış politika diplomatik stratejik davranış

⁷⁵Martin Griffiths, age, p.11.

⁷⁶Karen A. Mingst, *Essentials of International Relations*, W.W. Norton &Company Ltd.,2008, p.64.

⁷⁷Michael Joseph Smith, *Thought from Weber to Kissenger*, BatonRouge:Lousiana State University Press,1986, p.12.

⁷⁸Karen A. Mingst, age, p.65.

⁷⁹Thomas Hobbes, *Leviathan*, Macmillan, New York, 1985, p.100.

⁸⁰Thomas Hobbes, age, p.13.

tarafından oluşturulur ve uluslararası ilişkiler kılıçların gölgesi altında gerçekleşir. Bu görüşüyle savaşın her zaman muhtemel olduğunu ifade etmeye çalışmıyor ancak devletin hedeflerini güvenceye almak için şiddetin meşruiyetinin devletlerarasında paylaşılmıştır ve devletin toprak sınırları içinde olduğu için tekeline alınamaz. Onun en ünlü ifadesi ile Uluslararası ilişkiler, siyasi birimler arasında olan ve her biri adaleti kendi eline alma, savaşa ya da savaşmama kararının tek arbulucusu olma hakkının kendisinde olduğunu iddia eden ilişki türüdür.⁸¹

Klasik realistler insanın olumsuz bir resmini tasvir etmekte olup diğer bir deyişle; savaşa olan iştahtan ve dünyanın egemen rolü için küresel kontrol otoritesinin veya mekanizmasının olmadığından bahsetmektedirler.⁸² Klasik realistler için uluslararası politika şeytanın kendisi olarak tanımlanabilir; kötü şeyler olur çünkü insanların yaptığı dış politika bazen kötüdür.⁸³ Başka bir deyişle Realist görüşe göre uluslararası sistem anarşiktir ve her devlet kendi hayati çıkarlarını, siyasi bağımsızlığını ve bölgesel egemenlik hakkını ne pahasına olursa olsun korumak zorundadır.⁸⁴ Bu anarşik ve kendine hizmet eden ulus devlet anlayışı, ulus devletleri yayılcı dış politikaları takip etmeye zorlar.⁸⁵

Neo realizmin farklılığı, klasik realistlerin aksine, insan doğasından ziyade uluslararası sistemin yapısına vurgu yapmasıdır.Yapısal/ Neo Realizmin, klasik realism ile anarşi, rasyonellik, güvenlik ve devletin hayatta kalması konularında ortak noktaları vardır.⁸⁶

Kenneth Waltz yapısal realist görüşün önde gelen temsilcilerinden biridir. Waltz'a göre; Her sistem belirli bir yapıdan ve etkileşen birimlerinden oluşur. Her siyasi yapı üç temel yapıdan oluşur. Bunlar; düzen ilkesi, birimlerin doğası ve sahip olduğu kapasitedir. Uluslararası sistem, bir devletin dünya düzeni içindeki gücünün şekillendirdiği yapının etrafında dönmektedir. Küresel yapının devletlerin davranışı üzerinde etkisi vardır. Bu yapı aynı zamanda davranışını da kısıtlar aynı zamanda

⁸¹Raymond Aron, *Peace and War*, Praeger, New York, 1968, p.5

⁸²Steven L. Spiegel, *World Politics in a New Era*, Thomson Wadsworth, Florida, 2004, p.34

⁸³Michael Spirtas, *A House Divided: Tragedy and Evil in Realist Theory*, Security Studies, Vol.5, 1996, pp.385-423.

⁸⁴Steven L. Spiegel, age, p.36.

⁸⁵Martin Griffiths, age, p.12.

⁸⁶Steven L. Spiegel, age, pp.36-37.

tam tersi serbest de bırakır. Bu yapı ayrıca sonuçları düzenler ve yönlendirir. Bir devletin sahip olduğu kapasite/imkanlar belirli bir sistemin içindeki statüsünü belirler.⁸⁷

Saldırgan (Offensive) Neo-realistler dünyayı rekabetçi ve savaş alanı olarak görüyor. Bu görüşü savunanlar, bir devletin kendine rakip olan başka bir devletten gelecekteki muhtemel herhangi bir tehdide karşı koyma konusundaki azami gücün arttırılmasına vurgu yapıyorlar. Neo- Realist görüşün savunucusu John Mearsheimer, uluslararası siyasetin belirsizliği ve devletin rasyonellik sorununu vurgulamıştır. Ona göre uluslararası sistem öngörülemez ve bir devlet başka bir güçlü devlet tarafından zarar görme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilir. Devletin rakipleri karşısında güvenliğini sağlamak ve hayatta kalabilmek için yeteneklerini arttırmak ve daha fazla güç elde etmekten başka bir çaresi yoktur.⁸⁸

Mearsheimer sistemin içinde hegomanya kavramını savunmaktadır. Devletin küresel hegomanyasından bahsettiği gibi bölgesel hegomanyadan da bahsetmektedir. Eğer bir devlet küresel veya bölgesel hegomanya kuracak güce sahip değilse o durumda savaş zamanı savaşabilmek için servetini ve savunma gücünü arttırmak için mücadele etmesi gerekiyor.⁸⁹ Devletin kendini nasıl güçlendireceği ile ilgili yöntemlerle ilgili tavsiyede bulunuyor. Ona göre devletin maksimum güce sahip olması maksimum güvenliğin ve hegomanyanın garanti olması demektir.⁹⁰

Mearsheimer, işbirliğinin, uluslararası kurumların ve ittifakların önemini düşürür. Mearsheimer teorisini; anarşi, muhteşem gücün ofansif ve defansif gücü, rakip devletlerin niyetleri hakkında belirsizlik, muhteşem gücün temel amacı olan hayatta kalma ve muhteşem gücün rasyonalitesi prensipleri üzerine kurmuştur.

Saldırgan realistler, yayılcılık, şovenizm ve hegamonik stratejik üzerine vurgu yaparlar. Bunu tersine Savunmacı Neo realist güvenlik fikrinin savunanlar

⁸⁷Kenneth N. Waltz, *Realist Thought and Neo-Realist Theory*, Ed. Charles W. Kegley, Controversies in International Relations Theory: Realism and the Neo liberal Challenge, St. Martin's, New York, 1995, pp.67-82.

⁸⁸Stephen M. Walt, *The Enduring Relevance of the Realist Tradition*, Ed. Ira Katznelson and Helen V. Milner, State of The Discipline, W.W. Norton & Co, 2002, p.204.

⁸⁹ John J. Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*, W.W. Norton & Company, New York, 2014, pp.143-145.

⁹⁰ John J. Mearsheimer, *age*, pp.156-162.

farklı bir tutum benimserler ve devleti savunmak için gerektiği kadar güç elde etmeyi teşvik ederler. Genişleme politikasını ve hegemonyayı reddederler. Savunmacı Realistler iyimserlik gösterirken Saldırgan Realistler karamsarlık göstermektedir. Revizyonist devletler arasında işbirliği mümkün değildir çünkü kendileri için stratejik çevreye hâkim olma konusunda hırslıdırlar. Başka bir deyişle revizyonist devletler egemenlik için rekabete girerler.

Realist güvenlik anlayışı güç politikalarını ve devlete odaklanır ve merkeze koyar. Realist görüş devlet dışı aktörlerin önemini görmezden gelir. Realizm sadece devlet etrafında döner ve modern uluslararası siyaset dinamiklerindeki devlet dışı aktörler başta olmak üzere geri kalan bütün aktörleri görmezden gelir.

Paul R. Viotti ve Mark V. Kapuri bu durumla ilgili olarak, devlet kavramının realist felsefede çok aşırı vurgulandığını ve realist dünya görüşünde ulus ötesi organizasyonlar, finansal kurumlar, terör örgütleri, küresel örgütler gibi devlet dışı aktörlere yer verilmediğini ifade ettiler.⁹¹ Realist görüş ulusal çıkarları; devlet güvenliği ve askeri güç kavramlarıyla açıklamaktadır.⁹²

1.4.4. Liberalizm ve Neo-liberalizmin Güvenlik Anlayışı

Liberalizmi savunanlar, politik güç konusunda devleti merkeze oturtan realist anlayışın yerine, politikanın insanlar arası ilişkilerin bir sonucu olduğunu kabul ederler ve devlet arasında işbirliğinin mümkün olduğuna inanarak, devlet dışı aktörlerin önemini görmezden gelmezler.⁹³ İşbirliğinin de çatışma ve devletlerin birbirleriyle rekabet ortamının ortadan kaldırılması halinde mümkün olacağını belirtirler.⁹⁴

⁹¹ Paul R. Viotti and Mark V. Kapuri, *International Relations Theory: Realism, Pluralism and Globalism*, Macmillan, New York, 1987, p.63.

⁹² John T. Rourke, *International Politics on the World Stage*, McGraw-Hill, New York, 2005, p.19.

⁹³ Tim Dunne, *Liberalism*, Ed. John Baylis, Steve Smith, *The Globalization of World Politics*, Oxford University Press, London, 2001, p.163.

⁹⁴ Paul R. Viotti, Mark V. Kauppi, *International Relations Theory*, Pearson, United States, 2012, pp.161-162.

Küresel kontrol otoritesinin veya mekanizmasının olmadığını savunan realistlerin aksine liberaller, hukukun uluslar arası ilişkilerde etkinliğinin sağlanması halinde güvenliğin sağlanabileceğinin mümkün olduğunu düşünürler.⁹⁵

Neo liberal görüş, birçok kişiye göre Realist ve Neo realist görüşe en gerçekçi karşı çıkan argümanları ortaya koymaktadır. Neo-liberal teori, Neo-realizmin varsayımlarının çoğunu paylaşır, ancak realistlerin uluslararası karşılıklı bağımlılık, küreselleşme ve bu etkileşimleri yönetmek için oluşturulan rejimlerin önemini en aza indirgediği için eleştirir.⁹⁶

Neo-liberal teorinin temel varsayımları şunları içerir. Birincisi, Neo-liberal görüş, devletlerin uluslararası sistemdeki kilit aktörler olduğunu, ancak tek aktörler olmadığını kabul eder. İkincisi, devletlerin karşılıklı çıkarları vardır. Neo-liberal görüş, devletlerin karşılıklı çıkarları olmayan alanlarda daha az ilgili olabilir.⁹⁷ Üçüncüsü, kurumlar ve rejimler arabuluculuk görevi yaparlar ve önemli güçler ve sistemdeki aktörler arasında işbirliği yapmanın vasıtalarıdır. Dördüncüsü, devletlerin karşılıklı çıkarları olan alanlarda işbirliğinin sağlanması kolaydır. Bu nedenle bu görüş, uluslararası politik ekonomi veya uluslararası çevresel kaygılar gibi askeri olmayan alanlarla daha fazla ilgilenmektedir.⁹⁸

Demokratik barış teorisine göre, liberal demokrasiler hiçbir zaman ya da neredeyse hiç, birbirleriyle savaşmadı ve kendi aralarında daha az çatışma yaşadı.⁹⁹ Neo-liberal görüş, güvenliği en iyi karşılıklı bağımlılık/işbirliği, kurumlar/rejimler ve demokratik barış yoluyla ulaşılabilecek bir hedef olarak görmektedirler. Devletlerin yanı sıra, liberalistler diğer önemli aktörlere de odaklanırlar.

⁹⁵ Akira Iriye, *Global Community: The Role of International Organizations in the Making of the Contemporary World*, University of California Press, California, 2002, p.10.

⁹⁶ David A. Baldwin, *Neorealism and Neoliberalism: The Contemporary Debate*, Columbia University Press, New York, 1993, p.7.

⁹⁷ Steven L. Lamy, *Contemporary Mainstream Approaches: Neo-realism and Neo-liberalism*, Ed. John Baylis and Steve Smith, *The Globalization of World Politics*, Oxford University Press, Oxford, 2001, pp.182-199.

⁹⁸ David A. Baldwin, age, pp.8-9.

⁹⁹ Sebastian Rosato, *The Flawed Logic of Democratic Peace Theory*, *American Political Science Review*, Vol.97, No.4, 2003, pp.585-602.

1.4.5. Eleştirel Kuramın Güvenlik Anlayışı

Eleştirel kuram, uluslararası ilişkiler disiplini özelinde realizmin sınırlandırılmış ana kavramlar üzerine inşa ettiği tek tip bir dünya algısıyla diğer olguları tahakküm altına almasını eleştirmektedir.¹⁰⁰ Eleştirel kuram realizmin merkeze taşıdığı güvenlik olgusunun dar bir çerçevede ele alınmasını ve ulusal güvenlik kavramıyla eş tutulmasını sorgulamaktadır. Eleştirel kuramcılar, ulusal güvenliğin diğer güvenlik alanlarına göre daha önemli kılınmasına ve ona yaşamsal bir değer atfedilmesine karşı çıkmakta; güvenlik kavramının subjektif bir nitelik taşıdığını belirterek, tek tipçi bir güvenlik yaklaşımının getirdiği paradokslara odaklanmaktadır. Eleştirel kurama göre güvenlik; aktörlerin yaptıklarına, beklentilerine ve aktörler arası etkileşime bağlı olarak algıda şekillenen bir olgudur.¹⁰¹

Bu kurama göre; kişisel olarak bir insanın yaşayabileceği en büyük güvenlik sorunu kendi elinde olmadan maruz kaldığı durumlardır. Bu sorunu ortaya çıkaran faktörler devlet içinde ve ya dışında gelişen toplumsal, kültürel ve ekonomik olgulardır. Bu bağlamda en büyük güvenlik sorunu bu faktörlerden dolayı ortaya çıkan özgürlüğün kısıtlanması durumudur. Haliyle eleştirel yaklaşım özgürlük ve güvenliği bir elmanın iki yarısı gibi ele almaktadır.¹⁰²

Güvenliği bir söylem olarak kurumsallaştıran Ole Wæver'e göre, herhangi bir probleme güvenlik etiketinin yapıştırılması bu probleme özel bir statü verirken sorunun muhatabı olan devlete bu sorunla baş etmesi için kullanacağı olağan dışı tedbirler için meşruluk sağlamaktadır.¹⁰³ Eleştirel okul, uluslararası sistemin hegemon aktörün gölgesi altında şekillendiğinin ve hegemon aktör tarafından dayatılan söz ve imgelerin hegemon çıkarlarına meşruiyet kazandırdığını ileri sürmektedir. Nitekim Cox'a göre, ABD'nin başta güvenlik olmak üzere birçok alanda

¹⁰⁰ Richard K Ashley, "Political Realism and Human Interests", *International Studies Quarterly, Symposium in Honor of Hans J. Morgenthau*, Vol.25, No.2, 1981, pp. 204-205.

¹⁰¹ Thierry Balzacq "Qu'est-ce que La Sécurité Nationale", *Revue Internationale et Stratégique* 4, 52, 2003, p.44, aktaran Oğuzhan Ergün, Bitlis Eren Üniversitesi *Akademik İzdüşüm Dergisi*, Cilt.3, Sayı.4, 2018, s.116.

¹⁰² David A. Baldwin, "Güvenlik Kavramı", *Avrasya Dosyası*, Çev.Çiğdem Şahin, Cilt.9, Sayı.2, 2003, s.7.

¹⁰³ Atilla Eralp, *Devlet ve Ötesi: Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar*, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2005, s.120.

sergilediği tek taraflılık örnekleri, bilhassa da Irak Savaşı sırasında çoğunluğun muhalefetine rağmen ortaya koyduğu sert gücün agresif kullanımı, evrensel rızanın sağladığı meşruiyeti koparmıştır. Bu doğrultuda Cox, hegemon aktörün sergilediği istikrarsız davranışların hem hegemon hem de küresel sistem için bir güven bunalımına neden olduğunu belirtmektedir.¹⁰⁴ Benzer şekilde Habermas da Fransız meslektaşı Derrida ile birlikte 2003 yılında Irak Savaşı'nı kınadığını belirterek, tek taraflı politikaların küresel güvenliğin önünde ciddi bir engel teşkil ettiğini ifade etmiştir.¹⁰⁵

1.4.6. İnşacı Kuramın Güvenlik Anlayışı

İnşacı kuram, Neo-liberal ve Neo-realist uluslararası ilişkiler teorilerinin baskınlığına bir meydan okuma olarak tanımlanmıştır.¹⁰⁶ Bu teori fikrini iki temel varsayım üzerine kurmaktadır. Birincisi, uluslararası politikanın temel yapıları toplumsal olarak maddi dünyaya anlam veren bilişsel yapılarla inşa edilir.¹⁰⁷ Sosyal yapılar, paylaşılan bilgi, maddi kaynaklar ve uygulamalar gibi unsurlardan oluşur. İkincisi, uluslararası ilişkiler hakkında düşünme şeklimizi değiştirmek daha fazla uluslararası güvenlik sağlamaya yardımcı olabilir.¹⁰⁸

İnşacı kuramın teorisyenleri, Neo-realizmin varsayımlarının çoğunu kabul ederler. Devletlerin, uluslararası güvenlik çalışmalarında kilit referans olduğunu kabul ederler ancak aynı zamanda devlet dışı aktörlerin de önemini kabul ederler. Uluslararası sistemin anarşik olduğunu, devletlerin hayatta kalmak için temel bir istekleri olduğunu ve devletlerin rasyonel davranmaya çalıştıklarını kabul ederler. Ne var ki, yapının sadece maddi yeteneklerden/kazanımlardan oluştuğu görüşünü reddederler. Paylaşılan bilgi ve uygulamalar ile aynı zamanda maddi yetenekler açısından tanımlanan sosyal yapının önemini vurgularlar. Ancak, yapının sadece

¹⁰⁴ Burcu Bostaboğlu, Mehmet Akif Okur, *Uluslararası İlişkilerde Eleştirel Kuram*, Ankara, İmge Kitabevi, 2009, ss.85-86.

¹⁰⁵ Nilüfer Karacasulu, "Avrupa Entegrasyon Kuramları ve Sosyal İnşacı Yaklaşım", *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt.3 No.9, 2007, s. 91.

¹⁰⁶ Ted Hopf, "The Promise of Constructivism in International Relations Theory", *International Security*, Vol.23, No.1, 1998, p.171.

¹⁰⁷ Emanuel Adler, "Seizing the Middle Ground Constructivism in World Politics", *European Journal of International Relations*, Vol.3, No.3, 1997, p.319.

maddi yeteneklerden oluştuğu görüşünü reddeder. Paylaşılan bilgi ve uygulamalar ile aynı zamanda maddi yetenekler açısından tanımlanan sosyal yapının önemini vurgularlar.¹⁰⁹

İnşacı kuram görüşünü savunan birçok kişi vardır ancak en önemlisi 1999'da Uluslararası Politika Sosyal Teorisi isimli çalışmasını yayınlayan, Neo-realizm ve Neo-liberalizm kuramlarının Uluslararası ilişkiler teorisini eleştiren Alexander Wendt olduğu söylenebilir. Wendt'in ana iddiası uluslararası anarşinin sabit olmadığı ve rasyonalistlerin sistemde yerleşik olarak gördükleri, kendiliğinden ilgilenen devlet davranışını otomatik olarak içermez. Bunun yerine, anarşinin birkaç farklı şekil alabileceğine inanıyor, çünkü rasyonalistlerin varsaydığı gibi bencil kimlikler ve çıkarlar aslında etkileşimin ürünüdür ve bundan önce değildir.¹¹⁰

Wendt, güvenlik ikileminin, devletlerin, birbirlerinin niyetleri hakkında en kötü durum varsayımlarını yapacak kadar güvensiz oldukları, özneler arası anlayışlardan oluşan ve sonuç olarak, çıkarlarını kendi kendine yardım terimleriyle tanımladıkları sosyal bir yapı olduğunu savunur ve kimlik konusu üzerinde önemle durur. Ona göre, kimlikler güvenlik konusunda devletlararası meselelerin boyutunu belirler.¹¹¹ Bu açıdan konuya bakıldığında kimlik, bireysel olarak da devlet ilişkilerinde de karşıdakini ne olarak tanımlamamız konusunda belirleyici olandır.¹¹²

Sonuç olarak, İnşacı kuramın temel ilkesinin uluslararası politikaların kolektif değerler, ikna edici fikirler, kültür kimlikleri ve sosyal normlar tarafından şekillendirilmesi göz önüne alındığında, güvenliği sağlamanın en iyi yolunun sosyal ve kültür inşası yoluyla olmalıdır.

¹⁰⁸John Baylis, "International and Global Security in the post-cold war era", Ed.John Baylis and Steve Smith, *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, Oxford University Press, Oxford, 2001, pp.253-276.

¹⁰⁹John Baylis, *age*, pp.253-276.

¹¹⁰Steve Smith, "Reflectivist and Constructivist Approaches", Ed.John Baylis and Steve Smith, *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, Oxford University Press, Oxford, 2001, pp.224-252.

¹¹¹Alexander Wendt, *Social Theory of International Politics*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, p.73.

¹¹²George Welton, Wolfango Piccoli, *Konstrüktivizme Yönelik Problemler*, Der. Ayhan Kaya, Günay Göksu, Uluslararası İlişkilerde Sınır Tanımayan Sorunlar, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 93-94.

1.4.7. Yeni Güvenlik Anlayışı

1990'lı yıllardan itibaren Soğuk Savaşın sona ermesi ile birlikte, güvenlik kavramının algılanışında değişimler yaşanmaya başlandığı, geleneksel güvenlik anlayışından uzaklaşarak bir yeni güvenlik anlayışının ortaya çıktığı görülmektedir. “Genişletilmiş güvenlik anlayışı”¹¹³ ya da “ortak güvenlik”¹¹⁴ gibi tanımlamalarla da ifade edilen bu yeni güvenlik anlayışının güvenliği, yalnızca düşman ya da düşmanlıkların bulunmadığı bir barış hali olarak tanımlamak yerine ekonomik, sosyal ve kültürel yapıyı da içeren bir bütünlük içinde ele alan yaklaşımı, güvenlik çalışmalarını daha da derinleştirmiştir.¹¹⁵ Bu çerçevede yeni güvenlik anlayışının; siyasi, ekonomik, sosyal ve çevresel tehditleri içeren ve çok boyutlu olarak insanın refahını, mutluluğunu ve onurunu hedef alan tehditleri ortadan kaldırmayı amaçlayan bir yaklaşım olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

Yeni güvenlik anlayışının ortaya çıkmasındaki önemli etkenlerden biri, küreselleşmedir.¹¹⁶ Küreselleşme ile birlikte otoritenin ve gücün devlet-altı ve devlet-üstü yapılara doğru kayması, ulus devletin egemenliğini sorgular hale getirmiştir. Devletin meşruiyetinin ve etkinliğinin insanlar tarafından sorgulandığı bu süreç, güvenlik anlayışında da değişimlere yol açmıştır. Nitekim devlet-altı ve devlet-üstü yapılarla bağlantılı güvenlik sorunları karşısında devletin kendisi sorunlarla karşılaşmaya başlamış, bu durum karşısında çözüm üretme noktasında geleneksel güvenlik anlayışı yetersiz kalmıştır.¹¹⁷ Diğer taraftan Soğuk Savaş döneminin yapay korkularla şekillenen güvenlik anlayışı, küreselleşme sürecinin etkisiyle yerini “gerçek” korkulara bırakmıştır. Çünkü küreselleşmeyle birlikte tehditler hem genişlemiş hem de derinleşmiştir. Bu durum, güvenlik alanında geleneksel güvenlik

¹¹³ Muharrem Aksu, Faruk Turhan, “Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik”. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt.4, Sayı.2, 2012, s.70.

¹¹⁴ Pınar Bilgin, *Dünya Literatürü ve Uygulamasında Güvenlik Sektörü: Devlet Merkezli Güvenlikten Yurttaş-Merkezli Güvenliğe Doğru mu?*, TESEV Yayınları, İstanbul, 2008, s.45.

¹¹⁵ Barry Buzan, and Lene Hansen, “The Evolution of International Security Studies”. Cambridge University Press, New York, 2009, pp.188-189.

¹¹⁶ Bülent Sarper Ağır, “Güvenlik Kavramını Yeniden Düşünmek: Küreselleşme, Kimlik ve Değişen Güvenlik Anlayışı”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt.11, Sayı.22, 2015, s.110

¹¹⁷ Bülent Sarper Ağır, age, s.100.

anlayışının terk edilmesine ve yeni bir güvenlik anlayışının doğmasına neden olmuştur.¹¹⁸

Artık güvenlik gündemi yalnızca askeri meseleler çerçevesinde şekillenmemekte, ama aynı zamanda ekonomik, siyasal, sosyal ve çevresel alanları da kapsayacak şekilde genişlemektedir.¹¹⁹ Nitekim küreselleşme ile birlikte güvenlik, STK ve özel sektör gibi devlet dışı aktörlerin de görev aldığı, askeri alanın dışında ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları da olan, tehdit kaynaklarının bulanıklaştığı ve bu tehditlere yönelik alınacak önlemlerin farklılaştığı bir alan haline dönüşmüştür. Artık güvenlik, çok taraflı, çok boyutlu ve karmaşık bir alan haline gelmiştir.¹²⁰ Yani, askeri yönelimli ve devlet-merkezli güvenlik anlayışı, devlet dışı aktörlerin rollerine ve devlet merkezli güvenliğin ötesindeki tehditlere vurgu yapan yeni bir anlayışa doğru kaymıştır.¹²¹

Günümüzde “*Yeni Güvenlik*” olarak adlandırılan güvenlik anlayışı artık şu esaslara dayandırılmaktadır: Güvenlik, genel ve çok taraflıdır. Bir devletin güvenliği sadece kendi ülkesiyle ilgili değildir, diğer ülkelerin güvenliğinin de hesaba katılması gerekir. Aynı zamanda bu ülkelerin desteğinden yoksun kalınmamalıdır. Güvenlik açısından belirli düşman yoktur, aslında düşman belirsizdir. Güvenlik, sadece siyasi ve askeri alanda değil; aynı zamanda ekonomi, teknoloji, kültür, iklim ve toplum gibi değişik alanları da içermektedir. Güvenliğin oluşturulmasında belli bir mekanizmaya ve yasaya ihtiyaç vardır. Yeni güvenlik kavramı, eşitlik, görüş alışverişi, karşılıklı anlayış, karşılıklı güven sistemi içinde oluşturulmalıdır. Bu kapsamda, insan birlikteliğinin bağlı olduğu faktörler açısından güvenlik çeşitleri beş sektöre ayrılır: Askeri, siyasi, sosyal, ekonomik ve çevresel güvenlik. “*Askeri güvenlik*” devletin taarruz gücü, savunma kabiliyetleri ve diğer devletleri bu çerçevede algılayışı ile; “*siyasi güvenlik*” devletlerin örgütsel istikrarı, hükümet sistemleri ve bunlara meşruiyet kazandıran fikir altyapısının güvenliği ile; “*sosyal güvenlik*” dil, kültür, dini ve ulusal kimlik ve geleneklerin kabul edilebilir koşullar altında

¹¹⁸ Bilal Karabulut, age, s.8.

¹¹⁹ Bülent Sarper Ağır, age, s.124.

¹²⁰ Ersel Aydın, “Küreselleşme ve Güvenlik: Teorik Yaklaşımlar”. *Avrasya Dosyası*, Cilt.9, Sayı.2, 2003, s.43.

sürdürülebilirliği ile; “ekonomik güvenlik” devletin gücü ve refah seviyesinin kabul edilebilir seviyeye ulaşmasını sağlayan kaynaklar, finans ve pazarlara ulaşımı ile; “çevresel güvenlik” ulusal, bölgesel ve küresel biyosferin korunması ile ilgilidir. Bu sektörlerden her biri güvenlik sorunsalının bir boyutunu oluşturmaktadır.¹²²

Güvenliği yeniden tanımlama ve düzenleme çabalarının içinde en çok dikkat çekenlerden biri, bir sivil toplum kuruluşu olan COPRI’de (Copenhagen Peace Research Institute)¹²³ yapılan çalışmalardır.¹²⁴ 1998 yılında Barry Buzan, Ole Weaver ve Jaab de Wilde tarafından Kopenhag’da geliştirilen ve yukarıda belirtilen yeni güvenlik tipolojisine “sektörel güvenlik” adı verilmiştir. Bu yaklaşımın Birleşmiş Milletler (BM)’de sınıflandırılan tipolojiden en önemli farkı, askeri güvenliğin sınıflandırmaya yeniden eklenmesi ve diğer sektörlerin küresel ekonominin gereksinimleri doğrultusunda yorumlanmasıdır. Bu durumda sektörel güvenlik yaklaşımının Realist ve Konstrüktivist güvenlik yaklaşımlarının bir sentezi olduğunu söylemek mümkündür. Kopenhag Okulu kuramcıları, işlevsel açıdan sektörel bir analiz çerçevesi oluşturarak, güvenliği askeri, ekonomik, çevresel, toplumsal ve siyasi sektörlerde ele almış, bir başka deyişle geliştirdikleri “güvenlikleştirme”¹²⁵

¹²¹ Bülent Sarper Ağır, ve Murat Necip Arman, “Deepening of Security Conception and Violent Non-State Actors as the Challengers of Human Security”, Adnan Menderes Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt.1, Sayı.1, 2014, s.107

¹²² Barry Buzan, “New Patterns of Global Security in the Twenty-First Security”, *International Affairs*, Cilt.67, Sayı.3, 1991, ss.433-434, Şafak Kaypak, “Güvenlikte Yeni Bir Boyut, Çevresel Güvenlik”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt.8, Yıl.8, 2012, ss.5-6.

¹²³ COPRI, Danimarka Parlamentosu tarafından barış ve güvenlik alanlarında çok yönlü araştırmalar yapmak üzere 1985 yılında kurulmuş ve yine parlamento tarafından desteklenmiş bir sivil toplum kuruluşudur. COPRI’nin amacı, genel olarak uluslararası düzeyde barış ve güvenlik konularında tartışma ortamları yaratmak ve araştırmalar yapmak, bu alandaki bilimsel çalışmalara öncülük etmektir. Bu kapsamda Enstitü’nün yoğunlaştığı konular şunlardır: Çatışma ve çözüm analizleri, uluslararası alanda barışı sağlama olanakları, savaşların nedenleri ve etkileri (sığınmacılar, ekonomik yıkım ve yeniden inşa, dönüşüm gibi konular), silahlanma yarışı ve askeri yönetimlerin kaldırılması, kolektif etkileşim modelleri, geleceğe yönelik öngörüler ve sistemsel sınırlamalar, potansiyel risklerin önceden kestirilmesi ve risklerin hangi şekilde normale dönüştürülebileceği ile ilgili alanlarda araştırmalar yürütmektedir. COPRI, daha sonra 1996 yılında Danimarka Araştırma ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı’na bağlanarak ismi “Centre for Peace and Conflict Research” olarak düzeltilmiştir.

¹²⁴ Fikret Birdişi, *Yeni Ulusal Güvenlik Politikalarının Metaekolojik Temelleri ve Türkiye’nin Ulusal Güvenliği*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Malatya, 2011, s.111.

¹²⁵ Güvenlikleştirme kuramı, Kopenhag Okulu’nun en dikkat çeken odak noktasıdır. Güvenlik meseleleri ele alınırken kullanılan kavramlardan biri olan güvenlikleştirme, normal bir meselenin varoluşsal tehdit unsuru olarak yansıtılarak bir güvenlik sorunu haline getirilmesi sürecini ifade etmektedir. Barry Buzan ve Ole Weaver’a göre, bir konunun güvenlik meselesi haline gelebilmesi için bir siyasi aktör, bu aktörün söylem yoluyla ve varoluşsal bir tehdide referans vererek konuyu

kuramını bu beş sektöre uyarlamışlardır.¹²⁶ Güvenlik sektörleri, “o sektörün tüm birimleri arasındaki etkileşim ve ilişkinin belirli bir boyutunu vurgulayan mercekler” olarak tanımlanmıştır. Sektörler, aslında ampirik olarak var olmayan, fakat araştırmada basitlik sağlamak üzere kullanılan analitik araçlar olarak tanımlanmıştır.¹²⁷

1.4.8. 11 Eylül Sonrası Güvenlik Anlayışı

11 Eylül saldırıları sonrasında, insani güvenlik kavramsallaştırması ile insanı odağına alan, insan hak ve özgürlüklerini, hukukun üstünlüğünü temel ilkeler olarak benimseyen, askeri kaygıları ikinci plana iten ve güvenlik kavramını askeri kalıpları aşacak şekilde genişleten yeni güvenlik ve insani güvenlik anlayışı büyük bir darbe almış, geleneksel güvenlik anlayışı yeniden önem kazanmaya başlamıştır. Böylece, “devlet merkezli” ve “korkuyu esas alan” bir güvenlik anlayışı yeniden ortaya çıkmıştır. 11 Eylül sonrası küresel terör tehdidi karşısında uygulamaya konulan Teröre Karşı Küresel Savaş doktrini, dünya genelinde baskı ve şiddeti arttırırken, bir yandan da bu güvenlik yöntemlerine karşı tepkilerin yükselmesine yol açarak uluslararası alanda sürekli bir güvensizlik üretmiştir.¹²⁸ Bu yeni dönemde iç ve dış güvenlik ayrımı önemli ölçüde ortadan kalkmış ve güvenliğin yeniden militarize edildiği bir süreç başlamıştır. Bu süreçte, güvenlik uğruna temel hak ve özgürlüklerden vazgeçilebileceği düşüncesi yaygınlaşmıştır. Tehdit ve korkuya dayanan güvenlik anlayışı, güvenlik uğruna temel hak ve özgürlüklerden vazgeçilebileceği inancını geniş kitlelerin kabul etmesini sağlamış ve temel haklar üzerinde geniş sınırlamalar öngören bir “güvenlik fetişizmi”ne dönüşmüştür.¹²⁹

11 Eylül sonrası devletler, kendi iç hukuklarında terör ve örgütlü suçlarla ilgili mevzuat düzenlemelerinde değişikliklere gitmişlerdir. Bu açıdan ABD’de kabul

güvenleştirilmesi ve aynı zamanda bu konunun hedef kitle tarafından da varoluşsal bir tehdit olarak algılanması gerekmektedir.

¹²⁶ Şeref Çetinkaya, “Güvenlik Algılaması ve Uluslararası İlişkiler Teorilerinin Güvenliğe Bakış Açıları”, *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı.2, 2013, ss.255-256.

¹²⁷ Ole Weaver, “Securitising Sectors? Reply to Eriksson”, *Cooperation and Conflict*, Cilt.34, No.3, 1999, p.335.

¹²⁸ Fikret Birdişi, “Eleştirel Güvenlik Çalışmaları Kapsamında Frankfurt Okulu ve Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Sorunlarına Eleştirel Bir Yaklaşım: Galler Ekolü”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt.10, Sayı.20, 2014, s.248.

edilen Vatanseverlik Kanunu ve İngiltere’de kabul edilen Anti-Terörizm, Suç ve Güvenlik Kanunu iki önemli örneklerdir. 11 Eylül saldırıları sonrası güvenlik anlayışı, uluslararası terörizm tehdidi çerçevesinde şekillenmiş ve askeri müdahaleci bir siyaset takip edilmeye başlanmıştır. Söz konusu saldırı, ülkeler açısından güvenlik açığını gözler önüne sermiştir. Bu güvenlik açığının kapatılması için daha saldırı başlamadan ya da saldırı ihtimali ve riski ortaya çıkmadan terör örgütlerini yok etmek meşru görülmeye başlanmıştır. Bu aslında dost-düşman ayırımına dayanan çatışmacı ve “önleyici savaş” (preventive attack)¹³⁰ olarak adlandırılan proaktif bir güvenlik anlayışının benimsenmesi anlamına gelmektedir. Bu yaklaşım beraberinde güvenlik gerekçesiyle yaygın bir şekilde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hatta askıya alınmasını gündeme getirmiştir. Bu nedenle 11 Eylül, post-modern dönemin bittiği ve insanlığın bir güvensizlik çağına girdiği dönemin başladığı tarih olarak değerlendirilmiştir¹³¹ İnsan haklarını ve hukukun üstünlüğünü hiçe sayan, şiddetin yüksek oranda kullanıldığı 11 Eylül sonrası dönem, dünyada yaşanabilecek terör saldırılarına altyapı hazırlayan radikalizmin gelişmesine ve yaygınlaşmasına zemin hazırlamıştır.¹³²

1.5. Güvenlik Yönetimi Kavramı

Güvenli olabilmenin toplumsal bir ihtiyaç olarak görülmesi, aynı zamanda bu kavrama devlet eksenini üzerinden de bakmayı gerektirmektedir. Güvenliğin devletin ana görevlerine kadar uzanan çok geniş bir çerçeveye sahip olduğu ortadadır. Yine toplumsal yaşamın bir düzen içinde sürdürülmesi ve bireylerin özgürlüklerinin garanti altına alınması düşüncesi de güvenlik kavramını devletlerin öncelikli meselesi olarak gündemde tutmaktadır.

¹²⁹ Zühtü Arslan, “11 Eylül Sonrası Yeni Güvenlik Anlayışı, İnsan Hakları ve Demokratik Kolluk”, *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt.8, Sayı.2, 2006, s.121.

¹³⁰ Arif Behiç Özcan, “Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD’nin Güvenlik Stratejileri”, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve *Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı.22, 2011, s.457.

¹³¹ Hasan Bülent Kahraman, *11 Eylül: Postmodern Dönemin Bitişi*, Der: Masis Kürkçügil, Sahibini Arayan Barış, Everest Yayınları, İstanbul, 2002, ss.1-33.

¹³² Abdulkadir Baharççek, ve Gökhan Tuncel, “Terörle Mücadelenin Zorlukları ve Bu Zorlukları Aşmada Farklı Bir Yaklaşım: Demokratik Mücadele Yöntemi”. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, Cilt.2 Sayı.2, 2011, s.9.

Güvenlik kavramına devlet ekseninden bakmak, kavramın edilgenliğini ortadan kaldırmakta ve “*güvenli olma*” durumuna “*güvenliği sağlama*” durumunu eklemektedir. Güvenliği sağlamak için, bireyin ve toplumun oluşan suçlara karşı korunması, temel hak ve özgürlüklerini kullanabilecek ortamın oluşturulması ve bunun için aktif bir rol üstlenilmesini gerektirmektedir. Şüphesiz ki bu durum, güvenliği bir hizmet olarak algılamayı ve bunu sağlayacak bir mekanizmayı kurmayı gerektirmektedir. Nitekim bu hizmet, devlet adına devletin otorite yetkisini kullanan güvenlik güçlerince yerine getirilmektedir.¹³³

Feodal dönemde güvenlik ve güvenliği sağlama devlet ve diğer aktörlerle paylaşılan bir olgu iken, modern dönemde devletin tekeline bırakılmıştır. Ulus devletin gelişim ile güvenliğin sağlanması gereken temel özne ve bunu bizzat kendisi sağlayan temel aktör konumuna geçen devlet, güvenlik ve kolluk faaliyetlerini merkezine oturmuştur.¹³⁴

Düzenin sağlayıcısı olarak devletin meşru güç kullanma tekelinin hem iç hem dışa yönelik iki yönü bulunmaktadır. Bu da zaman içerisinde iç ve dış güvenlik ayrımını ortaya çıkarmıştır. Tarihsel süreç içerisinde iç güvenlik kavramına bakıldığında modern döneme kadar iç ve dış güvenlik ayrımının olmadığı ve güvenliğin genel olarak askeri örgütlenme ile sağlandığı görülmektedir. İç ve dış güvenlik ayrımı daha ziyade Avrupada Sanayi Devrimi ile başlayan modernleşme ile kendini göstermiştir. Bu kapsamda, ordu dış güvenlikle görevlendirilmiş, devlet egemenliğinin ülke içine yansımaları olarak da nitelendirilebilecek kolluk örgütlenmeleri ise, iç güvenlikten sorumlu olmuştur. Uluslararası toplumda soğuk savaş sonrası değişen güvenlik anlayışı iç ve dış güvenlik anlayışındaki temel ayrımları ve bu kapsamdaki yapıları önemli ölçüde etkilemiştir.

Yeni güvenlik anlayışında, devlet özne konumundan çıkarak bir araç konumuna geçmiş, güvenlik anlayışı ise, devletin sınırlarını aşarak bölgesel ve küresel bir boyuta taşınmış ve iç güvenlik ile dış güvenlik arasındaki ayrım muğlaklaşmış, genel olarak güvenlik ise salt askeri ve kolluk boyuttan çıkarak

¹³³ Ahmet Hamdi Aydın, “Özel Güvenlik Teşkilatı: Kuruluşu, Görevleri, Yetkileri”, *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:4, Sayı:1-2, 2002, s.124.

¹³⁴ Vahap Coşkun, *Ulus Devletin Dönüşümü ve Meşruluk Sorunu*, Liberte Yayınları, 2009, s.168.

ticari, finansal, teknolojik, ekonomik, politik, askeri ve sosyal alanları içine alan bir güvenlik anlayışına doğru genişlemiştir.

Gelinen noktada ulusal ve uluslararası boyutlarda yaşanan ekonomik sorunlar, yoksulluk, siyasal krizler, terörizm, insan hakları ihlalleri, etnik ve dini çatışmalar, çevre sorunları, iç güvenlik açısından klasik kolluk temelli güvenlik anlayışından uzaklaşarak birçok paydaş içine alan bir yapıya gereksinim göstermektedir. Uluslararası terör ve uluslararası organize suçlar gibi, birçok güncel güvenlik sorunu, genel anlamda hem iç hem de dış güvenlik kavramları ile ilgili olduğunda artık bir kategoriye sığmamaktadır. Bu gibi durumlar nedeniyle dış güvenliğe özgülenmiş kuvvetler iç güvenlikte daha geniş bir kullanım alanı bulmakta ve kolluk ise, uluslararası seviyede giderek artan bir önem arz etmektedir.¹³⁵

İç ve dış güvenlik gündeminin bu yaklaşması ve bu alanın yukarıda belirtildiği gibi bir rol genişlemesine uğraması, aynı zamanda bu alandaki güvenlik aktörlerinin de yalnızlığına son vermektedir. Geçmiş dönemlerde kolluk kuvvetleri tarafından yürütülen iç güvenlik ile ilgili görevler, bütüncül bir “*kamu hizmeti*” olarak değerlendirilmeye alınmakta, diğer hizmet alanları gibi, sivil katılım ve gözetime açık, hesap verilebilirliği sağlanmış, şeffaf, toplumu doğrudan ilgilendiren ve devletin ana görevleri olarak sayılan bir kamu hizmeti olarak görülmektedir.¹³⁶ Bu açıdan kolluk faaliyeti süreklilik ve bütünlük içerisinde sadece genel kolluk kuvvetleri faaliyetlerinden veya sadece adli meselelerden ibaret olmayan,¹³⁷ toplumun her kesimini ilgilendiren ve kamu düzeninin sağlanmasını amaç edinen yapıya dönüşmektedir.

Bellavita ve Gordon’a göre; “İç Güvenlik yönetimi kavramı, dünya üzerinde henüz bir paradigma oluşturmuş değildir. Tıp, hukuk, mühendislik ve diğer profesyonel disiplinlerin aksine, iç güvenliğin çalışma alanlarına yönelik genel kabul

¹³⁵ Derek Lutterbeck, *The Paradox of Gendarmeries: Between Expansion, Demilitarization and Dissolution*, The Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 2013, p.5.

¹³⁶ Mehmet Akif Özer, “Bir Modern Yönetim Tekniği Olarak Algılama Yönetimi ve İç Güvenlik Hizmetleri”. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, Sayı.33, 2012, s.170.

¹³⁷ Pal DUNAY, *Güvenlik Sektörü Yönetimi ve Avrupa Entegrasyonu, Güvenlik Sektöründe Demokratik Gözetim: Türkiye ve Dünya*, DCAF, İstanbul, Emniyet Genel Müdürlüğü, Toplum Destekli Polislik Hizmet Standartları ve Uygulamaları, Başak Matbaacılık, Ankara, 2005, s.109.

görmüş bir tanımlama bulunmamaktadır”¹³⁸. İç güvenlik, bir ülkenin egemenliğinin, toprağının, vatandaşlarının ve önemli savunma tesislerinin tehdit ve saldırılara karşı korunmasıdır.¹³⁹ İç güvenlik yönetimi ise, egemen bir devletin kendi sınırları içerisinde emniyet, asayiş ve huzur ortamı ile insan haklarının güvence altına alınmasının sağlanması amacıyla var olan hukuk düzeni içerisinde silah ve zor kullanma yetkisine sahip kolluk birimlerinin oluşturulmasını, bu birimlerin söz konusu amaçları gerçekleştirecek hukuki yetki ve fiziki olanaklara sahip kılınmasını; suçu engellemek ve bu mümkün olmadığı takdirde suçluları yakalayıp yargı mercilerine teslim etmek için sevk ve idare edilmesini, tüm bu süreçlerin hukuk kuralları ve örgütsel amaçlar bakımından sıkı bir denetim altında tutulmasını öngören bir faaliyet bütünüdür.¹⁴⁰

Güvenlik kavramı, bazen ulusal güvenlik kavramıyla eş değer gibi kullanılsa da aralarında açık bir anlam ve kullanım farkı bulunduğunu ileri süren görüşler de vardır. Bu görüşlere göre Ulusal güvenlik, bir devletin varlığını ve güvenliğini sağlamak için aldığı tüm önlemlere işaret etmekle birlikte daha çok uluslararası alanda ilgilidir.¹⁴¹ Buna karşılık iç güvenlik; bir devletin egemenliği altında bulunan topraklarda her çeşit tehdit ve tehlikeden uzak olarak halkın can ve mal güvenliğinin ve huzurun sağlanması, devlete ve özel kişilere ait bina ve tesislerin her türlü sabotaj ve tehlikelere karşı korunmasıdır. Ulusal güvenlik, bir devletin tüm alanlarda politikalarını belirlerken diğer devletlerin etkisinde olmaması, onlardan emir ve talimat almaması, gelebilecek her türlü saldırıya karşı koyabilmesi, kısacası egemen olması anlamına gelmektedir.¹⁴²

Ulusal güvenlikte asıl olan “devletin anayasal düzeninin, milli varlığının, bütünlüğünün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik dahil bütün menfaatlerinin ve ahdi hukukunun her türlü iç ve dış tehditlere karşı korunması ve

¹³⁸ Christopher Bellavita ve Ellen M.Gordon, “Changing homeland security: teaching the core”. *Homeland Security Affairs*, Vol.2 Article.1, 2006, p.1.

¹³⁹ Shawn Reese, *Defining Homeland Security: Analysis and Congressional Considerations*, 2012, pp.12
https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc86623/m1/1/high_res_d/R42462_2012Apr03.pdf, Erişim tarihi;12.02.2019

¹⁴⁰ Erkan Çapar, *Türkiye’de İç Güvenlik Yönetimi ve Terörle Mücadele*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.39.

¹⁴¹ Sait Yılmaz, *21.Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat*, s.213.

¹⁴² Bekir Çınar, *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*, Ankara, Sam Yayınları, 1997, s.63.

kullanmasıdır.¹⁴³ Dolayısıyla ulusal güvenlik, “devletin siyasal, sosyal, dış politika, ekonomik ve askeri çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için stratejik seviyede yapılan çalışmalar bütünü olarak güvenlik yapılanmasının en geniş güvenlik yaklaşımı¹⁴⁴ olarak değerlendirilebilir.

Günümüzde küreselleşmenin bir sonucu olarak ulusal güvenlik kapsamında iç ve dış tehdit algıları değişmiş ve iç içe geçmiştir.¹⁴⁵ Bu nedenle iç güvenliğe ilişkin bir sorun, ulusal güvenliğe yönelik politikaları da olumsuz etkileyebilmektedir. Aynı şekilde ulusal güvenlik ile ilgili gelişmeler, iç güvenliğe ilişkin etkiler de meydana getirebilmektedir. Bu nedenle, ulusal güvenliğe, iç ve dış güvenlikle birlikte bir bütün olarak gerekmektedir.¹⁴⁶

Birçok yazar güvenliğin tartışmalı bir kavram olduğu konusunda hem fikirdir. Bu yazarlardan birçoğu güvenliğin temel değerlere (hem bireyler hem gruplar için) yönelik tehditlerden özgür olunması anlamına geldiği konusunda uzlaşmalar da analizlerin temel odağının “bireysel”, “ulusal” ya da “uluslararası” güvenlik mi olması gerektiği konusunda farklılaşmaktadır. Bu ölçüde askeri açıdan tanımlanan ulusal güvenlik tarihsel olarak literatüre hakim olmuştur. Temel ilgi alanı ise, devletlerin kendilerine yönelik tehditlerle mücadele etme için geliştirmeleri gereken askeri imkan ve kabiliyetler üzerine eğilimlidir. Fakat son zamanlarda, bu güvenlik anlayışı eleştirilmiş ve birçok uluslararası ilişkiler uzmanı, ulusal güvenlik anlayışının diğer meseleleri de içerecek şekilde genişleterek genişletilmiş bir güvenlik kavramı içerisinde bulunmuşlardır. Barry Buzan siyasal, ekonomik, sosyal, çevresel ve askeri boyutları analizine dahil etmiş¹⁴⁷ ve güvenliği daha geniş bir uluslararası çerçevede tanımlamıştır.

¹⁴³ MGK Genel Sekreterliğinin Teşkilat ve Görevleri hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnemesi, md.2

¹⁴⁴ Kerem Alkın ve Can Fuat Gürlesel, “Dünya Ekonomisine Yönelik Global Tehditler: Dünyada Güvenlik ve Tehdit Kavramının Evrimi ve Global Güvenlik İçinde Ulusal Güvenlik Perspektifi”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, Sayı.6, 2004, s.14.

¹⁴⁵ Bülent Sarper Ağır, *Güvenlik Kavramını Yeniden Düşünmek...*, s.109.

¹⁴⁶ Ömer Urhal, age, s.68.

¹⁴⁷ Barry Buzan, *People, States and Fear*, pp. 214–242.

1.6. Uluslararası Güvenlik Örgütleri

1.6.1. Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler (BM) Antlaşması, 26 Haziran 1945'te San Francisco Konferansının genel oturumunda oy birliği ile kabul edilerek 24 Ekim 1945'te yürürlüğe girmiştir. Konferansa katılan 50 devletin yanısıra Polonya da kurucu üye olarak kabul edilmiştir. Genel Kurul ilk toplantısını 10 Ocak 1946'da Londra'da yapmıştır. Örgütün sürekli organlarının üyeleri seçildikten sonra, 14 Aralık 1946'da genel merkez olarak New York belirlenmiştir. 51 üyeyle kurulan örgütün Temmuz 2013 itibariyle 193 üyesi vardır.

BM'nin en asli amacı, 1. maddenin 1. paragrafında belirtildiği gibi uluslararası barış ve güvenliği korumaktır. Bunun yanında, devletlerarasında dostça ilişkileri geliştirmek, işbirliğini teşvik etmek, ekonomik ve sosyal sorunları çözmek, uluslararası hukuka saygıyı artırmak, insan hakları ilkesini hayata geçirmek gibi amaçları da vardır. Örgüt barış ve güvenliği sağlamak amacıyla, barışa yönelik tehditleri önlemek ve uzlaştırmak ve her türlü saldırı fiilini veya barışın başka bir biçimde bozulması hâlini ortadan kaldırmak için etkili ortak önlemler alacaktır. BM, dil, din, ırk ayrımı olmaksızın insan haklarına ve özgürlüklerine saygılı ve bu saygının yaygınlaştırılacağına atıf yaparak uluslararası güvenlik ve barışı sağlamaya çalışmaktadır. Bu açıdan bakıldığında BM uluslararası düzeyde etkili ve bir çok alanda faaliyet yürüten bir örgüttür.

BM'nin kuruluşu sonrasında, kurum içi işbölümü gerçekleştirmek ve kurumu daha işlevsel kılmak amacıyla çeşitli iç mekanizmalar oluşturulmuştur. BM organları olarak ifade edilen bu mekanizmalar; Güvenlik Konseyi, Genel Kurul, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Vesayet Konseyi, BM Sekreteryası ve Uluslararası Adalet Divanı'dır.

Genel Kurul, hem oluşumu hem de karar alma biçimi itibarıyla uluslararası hukukun temel esaslarından birini oluşturan 'devletlerin eşitliği ilkesine dayanmaktadır. Her devletin bu organ içindeki statüsü eşittir. Her üye devletin bir oy hakkı vardır. Genel Kurul'un BM'ye üye devlet sayısı olan 193 üyesi bulunmaktadır.

BM Kurucu Antlaşması 10. maddesine göre Genel Kurul; kalkınma sorunlarından açlık meselelerine, silahlanmadan insan haklarına kadar uluslararası toplumu ilgilendiren hemen her konuyu tartışabilir, ‘oy çokluğu’ ile her konuda karar alabilir. Ancak Genel Kurul kararlarının herhangi bir bağlayıcılığı yoktur.

BM’nin en önemli organı Güvenlik Konseyi’dir. Güvenlik Konseyi 15 üye devletten oluşmaktadır. Bunlardan 5 tanesi sürekli, 10 tanesi ise geçici üyedir. Geçici üyeler bu organ içinde iki yıllık bir süre için temsil edilirler. Dünyadaki her kıta için belli sayıda geçici temsilci kotası belirlenmiştir. Geçici üye devletler iki yıllık süre için görev yapmak üzere seçilirler. Bir devlet üst üste iki dönem seçilemez. Konsey’de herhangi bir kararın çıkması için en az 9 devletin “evet” oyu vermesi gerekir. Ne var ki, ‘hayır’ oyları içinde hiçbir daimi üyenin oyunun olmaması gerekir. Daimi üyelerin veto hakkı vardır ve daimi üyelerden birinin ilgili kararı veto etmesi halinde kararın çıkması mümkün değildir. Daimi üyeler, ABD, İngiltere, Fransa, Rusya (daha önce Sovyetler Birliği) ve Çin’dir. Güvenlik Konseyi başlangıçta 5 sürekli ve 6 geçici olmak üzere 11 üyeden oluşuyordu. Dekolonizasyon sürecinin etkisiyle 1965 yılındaki ilk ve son kez Güvenlik Konseyinin üye sayısı değiştirilmiş, sürekli üyeler aynı kalırken geçici üyelerin sayısı 10’a çıkartılmıştır.¹⁴⁸ BM’nin en önemli sorunu, bütün devletler eşittir ancak bazı devletler daha eşittir sonucunun ortaya çıkmasına neden olan veto hakkının kötüye kullanılmasıdır.¹⁴⁹

BM, uluslararası sistemdeki merkezi otorite eksikliğini kısmi bir istisna olarak, evrensel bir uluslararası örgüt olma özelliğini sürdürmektedir. Fakat organları ve uzmanlık kuruluşlarının biri hariç kendiliğinden hareket ederek bağlayıcı kararlar alabilme kabiliyetine sahip değildir.¹⁵⁰ Örgütün bağlayıcı karar alma yetkisinin tek istisnası ise uluslararası barış ve güvenliği sağlamakla yükümlü olan BM Güvenlik Konseyi’dir. Konsey, örgüt üyesi olsun veya olmasın bütün devletlerin uymak zorunda olduğu bağlayıcı kararlar alabilme yetkisine sahiptir.¹⁵¹ Güvenlik Konseyi

¹⁴⁸ Dimitris Bourantonis, *The History and Politics of UN Security Council Reform*, Routledge Press, England, 2005, p.30.

¹⁴⁹ Erdem Denk, *Uluslararası Örgütler Hukuku Birleşmiş Milletler Sistemi*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2015, s.176.

¹⁵⁰ Cenap Çakmak, *Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi: Eleştirildiği Kadar Vazgeçilemeyen Bir Aktör*, Ed. Nejat Doğan, Cenap Çakmak, Halil Kürşad Aslan, *Birleşmiş Milletler BM Sistemi ve Reformu*, Ankara, Siyasal Kitabevi Yayınevi, 2014, s.35.

¹⁵¹ Bkz. Birleşmiş Milletler Antlaşması, Madde 2/6.

kuruluşu itibariyle tüm üyelerin içerisinde yer almadığı fakat aldığı kararlara uyma zorunluluğu bulunan BM sistemi nin en etkin organıdır.¹⁵² Uluslararası alanda barış ve güvenliğin sağlanması görevi BM Şartının 24. Maddesine göre BM Güvenlik Konseyinin vazifesidir. BM şartının 24. Maddesine göre barış ve güvenliğin sağlanması ile ilgili kararların bağlayıcı özelliği vardır ve bütün üye devletler için bu bağlayıcılık geçerlidir.

BM Kurucu Antlaşması 2. maddesinin 4. fıkrasına göre, üye devletler uluslararası ilişkilerinde güce başvurmaktan ya da güç tehdidinde bulunmaktan kaçınacaklardır. “Güç tehdidinde bulunmayı” dahi yasaklayan bu madde, dünya barışı yolunda önemli bir aşama sayılmalıdır, zira o güne dek uluslararası ilişkilerde hem savaşın hem de bunun dışında kalan her türlü askerî güç kullanımının yasaklandığı herhangi bir anlaşma yapılmamıştır. BM Kurucu Antlaşması’nın VII. Bölümü, özel olarak “uluslararası barış ve güvenlik” konusuna ayrılmıştır. Herhangi bir devlet uluslararası barış ve güvenliğe zarar verirse, örneğin bir devlet başka bir devletin topraklarını işgal eder ya da o devletin topraklarında kapsamlı bir hava saldırısında bulunursa, en azından teorik olarak BM Güvenlik Konseyi’nin devreye girmesi beklenir. Bu bağlamda Konsey, barışa yönelik herhangi bir tehdidin olduğunu, barışın bozulduğunu ya da saldırgan bir fiilin varlığını saptarsa (39. madde), bunun müsebbibi olan devlete karşı gereken tedbirleri alır. Konsey’in önünde ilgili devlete derhal saldırıya son vermesi çağrısı yapması (40. madde), savaşa yol açabilecek bir gerginlik olduğunda Güvenlik Konseyi’nin taraflara vakit geçirmeden görüşme çağrısı yapması gibi seçenekler vardır (39. madde). Saldırgan devlet silahlı eylemine son vermeyi reddedip, söz gelimi, başka bir devlete karşı savaş başlatıp, onun bir kısım topraklarını işgal hareketine devam ederse Güvenlik Konseyi bu devlete karşı diplomatik ya da iktisadî yaptırım kararı alabilir (41. Madde) Güvenlik Konseyi’nin böyle bir karar alması durumunda BM üyesi olsun olmasın tüm diğer devletler bu yaptırımlara uygun davranmak zorundadır. BM Güvenlik Konseyi’nce alınan yaptırım kararlarına üye olmayan devletler de uymakla mükelleftir. Öte yandan, bir devletin BM Antlaşması’ndan kaynaklanan yükümlülükleri ile başka bir uluslararası antlaşma çerçevesindeki yükümlülükleri

¹⁵² Bkz. Birleşmiş Milletler Antlaşması, Madde 25.

çatışırsa, BM Antlaşması'nın hükümleri geçerlidir (BM Kurucu Antlaşması, 103. madde)

Örneğin saldırgan ülkeye yönelik olarak askerî ambargo kararı alınmışsa, hiçbir devlet ambargonun konusu olan malzemeleri o ülkeye ihraç edemez. Ağustos 1990'da Irak Kuveyt'e girdiğinde Irak'a ambargo kararı uygulanmış, bu süreçte Irak'taki tüm elçilikler Konsey'in diplomatik ambargo kararına uygun olarak birer birer kapatılmış, Irak âdeta dünyadan izole edilmişti. İktisadî ve ticarî ilişkilerin kesilmesi, yatırımların durdurulması, malî kredilerin verilmemesi gibi önlemler de ambargo ya da yaptırım sürecinin unsurları olabilmektedir. Şayet bu yaptırımların hiçbiri saldırganı durdurmaya yetmemişse, bu durumda Güvenlik Konseyi ilgili devlete karşı 'askerî zorlama tedbiri' alabilir. Böyle bir durumda, Güvenlik Konseyi'nin yetki verdiği devletler grubu, saldırgan devleti işgal ettiği topraklardan çıkarmak için askerî müdahalede bulunabilir. Nitekim Irak, 1990'daki Kuveyt işgali sonrasında önce siyasî, diplomatik, iktisadî ve malî yaptırımlara, dört ay kadar sonra ise 'askerî zorlama tedbiri' çerçevesinde askerî müdahaleye (savaşa) maruz bırakılmıştır.

BM Antlaşmasınının 51. Maddesinde bahsedilen meşru müdafaa hakkını gerekçe göstererek Afganistana operasyon düzenleyen ABD'nin bu tasaarufu, meşru müdafaa hakkı sayılıp sayılamayacağı açısından çok tartışılmış ve eleştirilmiştir. BM örgütü de bu eleştirilerden fazlaca payını almıştır. Özellikle, uluslararası hukuk kurallarının çiğnenmesi noktasında BM'nin sessiz ve yetersiz kalması BM'nin durumunun tekrar sorgulanmasına ve tartışılmasına neden olmuştur. BM özellikle örgüt yapısından dolayı kendisinden beklenen faydayı ve etkinliği sağlamakta pek başarılı olduğunu söylemek mümkün değildir.

Güvenlik Konseyinin mevcut yapısı, özellikle daimi üyelerin veto hakkı ile istenilen kararların çıkmasına engel olabilmesi, BM şartında belirtilen başta uluslararası barış ve güvenliği koruma politikaları olmak üzere bir çok konuda BM'nin işlevsiz kalmasına sebep olmaktadır.¹⁵³ BMnin mali olarak birkaç büyük

¹⁵³ Birleşmiş Milletler Enformasyon Merkezi, *BM Antlaşması ve Uluslararası Adalet Divanı Statüsü*, Ankara, 1997, ss.3-4.

devlete bağımlı olmasında etkili kararların alınmasına ve uygun politikaların yürütülmesine engel teşkil ettiği genel kabul gören bir gerçektir.

BM sistemi, kuruluşundan günümüze yaptıkları ve yapamadıklarıyla sıkça kendinden söz ettirmektedir. Bu tartışmaların bir kısmı BM Antlaşmasından kaynaklı iken, diğer bir kısmı ise filen yaptıkları ve yapamadıkları ile ilintilidir. Genel Kurul ve Ekonomik ve Sosyal Konsey'in (ECOSOC) Antlaşmadan kaynaklı yetki sorunu, Vesayet Konseyi'nin uygulama alanının kalmaması, Genel Sekreterin Antlaşmada öngörülmeven önemi, Güvenlik Konseyi'nin Antlaşmada ve uygulamada çok önemli bir yerde olmasına rağmen değişen uluslararası sistemin güç dengesini yansıtmadığı gibi birçok sorunun çözümü için reform konusu sıkça gündeme gelmektedir.¹⁵⁴

BM eski Genel Sekreteri B. Boutros Ghali'nin hazırladığı “Barış için Gündem Raporu” (An Agenda for Peace)¹⁵⁵ ve BM'nin barışı koruma harekâtları, örgütün etkinlik kazanmasında etkili olduğu söylenebilir.¹⁵⁶

Soğuk Savaş sonrasında kolektif güvenlik sisteminde siyasal ve askeri güvenliğin tesisinde evrensel bir uluslararası örgüt olarak BM'nin konumuna ilişkin tartışmalar söz konusudur. Karşılıklı ekonomik bağımlılık, teknolojinin yayılımı, küresel izleyicilerin çoğalması ve paylaşılan değerlerin artması, kolektif güvenlik sisteminin kurulmasında umut verici gelişmeler olarak adlandırılmış olsa da BM'nin politik-askeri misyonu ve yetkinlikleri tartışılmaya açılmıştır.¹⁵⁷ BM'nin bürokratik yapısı, acil konulara müdahale ve eşgüdümlü ilerleme konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Bununla birlikte barışı koruma ve barışı kurma gibi girişimlerde rol alan askeri birlikler arasındaki tutum ve kültür farklılıklarına bağlı olarak karşılaşılan operasyonel problemler, BM'nin askeri rolünün ve yetkinliklerinin sorgulanmasına neden olmaktadır.¹⁵⁸

¹⁵⁴ Dimitris Bourantonis, age, s.7.

¹⁵⁵ B. Boutros Ghali, *An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peace Keeping, Peace Building*, the Security Council 31 January 1992,

¹⁵⁶ Allen G. Sens, *From Peace-Keeping to Peace-Building: The United Nations and the Challenge of Intrastate War*, Ed. Richard M. Price, Mark W. Zacher, “The United Nations and Global Security”, *Palgrave Macmillan, New York*, 2004, pp.141-160.

¹⁵⁷ Barry M. Blechman, “Statecraft and Security”, Ed. Ken Booth, *International Peace and Security in the Twenty-First Century*, *Cambridge University Press, Cambridge*, 1998, pp.290-292.

¹⁵⁸ Barry M. Blechman, age, p.304.

BM'nin barışı koruma, güvenliği tesis etme konularında performansının değerlendirildiği konulardan biri 1994 yılında Ruanda da yaşanan olaylardır. Ruandada meydana gelen katliamlarla ilgili bir çok çalışma yapılmış ve katliamların durdurulmasına yönelik çağrı ve çabalara rağmen, BM kendisinden beklenen performansı göstermekte başarısız olmuştur.¹⁵⁹ BM'nin Bosna Hersek de yaşanan olaylardaki başarısızlığı bugün hala konuşulmaktadır. Kendi koruması altında bulunan bölgedeki insanların katliamına engel olamaması BM etkinliğine ve güvenilirliğine gölge düşürmüştür.

Filistin sorunu BM'nin etkinliği ile ilgili önemli ölçüde fikir verecek boyuttadır. İngiltere'nin bölgedeki sömürgelerini BM'ye devretmesinin ardından Kudüs'ü üçe bölüp bir kısmına da kendisi hükmedecek şekilde planlar yapan BM ,sonrasında ABD'nin İsrail yanlısı tutumuyla beraber hiçbir etkinlik gösterememiş, hatta İsrail devletini Filistin toprakları üzerinde kurmuşlardır.¹⁶⁰ Sonrasında İsrail, BM kararlarını tanımamış ve alınabilecek bütün kararları da ABD veto edince mesele bir sarmal içinde bugünlere gelmiştir.¹⁶¹

BM'deki organizasyonel dönüşüm çalışmaları bağlamında Genel Kurul yerine Halklar Kurulu'nun konumlanabileceğini ve tüm dünyadan doğrudan seçimle oluşan bu kurulun özellikle korumasız alt grupları (kadınlar, yerliler, fakirler vb.) kapsamı gerektiğini belirten alternatif yaklaşımlar bulunmaktadır.¹⁶²

Kofi Annan, insan güvenliğini stratejik bir alan olarak benimseyerek, devlet egemenliği ve ulusal çıkar kavramlarının karşısına "bireysel egemenlik" kavramını çıkarmıştır. Bireysel egemenlik, BM Şartı'nda olduğu gibi her insan için temel özgürlükler ve insan haklarını kapsamaktadır.¹⁶³

¹⁵⁹ Michael W. Doyle, Nicholas Sambanis, "Making War and Building Peace: United Nations Peace Operations", *Princeton University Press, Princeton*, 2010, p. 289.

¹⁶⁰ Ali Balcı, *İsrail Sorunu: Ortadoğu'nun Gordion Düğümü*, Ed. Kemal İnat, Burhanettin Duran ve Muhittin Ataman, *Dünya Çatışmaları ve Çatışma Bölgeleri ve Konuları*, Cilt.1, Nobel Yayınları, Ankara, 2010, s.107.

¹⁶¹ Terry Rempel, "The Significance of Israel's Partial Annexation of East Jerusalem", *The Middle East Journal*, Vol.51, No.4, 1997, pp. 522-523.

¹⁶² David Ingram, "Between Political Liberalism and Postnational Cosmopolitanism: Toward an Alternative Theory of Human Rights", *Political Theory*, Vol.31, No.3, 2003, p.391.

¹⁶³ Pınar Bilgin, "Individual and Societal Dimensions of Security", *International Studies Review*, Vol.5, Issue. 2, 2003, pp.214-215.

Toplumsal güvenlik kapsamında sosyal güvenlik, eğitim, kadın hakları, çocukların korunması gibi konularda Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) önemli çalışmaları bulunmaktadır. UNESCO, barış kültürü yaratmak adına küresel bir hareket olarak tanımlanabilmektedir. Bu kapsamda barış kültürü, ulusal güvenlik ile uluslararası güvenlik arasındaki ayrımın anlamsızlığı üzerinde durmakta ve küresel vatandaşlık ile evrensel değerleri ön plana çıkarmaktadır.¹⁶⁴

Paralel biçimde barışı kurma operasyonları sırasında sivil barış adına UNESCO eğitim, bilim, kültür ve iletişim alanlarında demokratik, çoğulcu ve katılımcı bir toplum açığa çıkarma görevini üstlenmektedir. Bu bağlamda El Salvador, Mozambik, Burundi, Ruanda ve Haiti'de çeşitli eğitim programları uygulanmıştır. Toplumsal barışın kurulması amacıyla söz konusu eğitim programları; kalkınma, insan hakları, demokrasi ve barış arasındaki karşılıklı bağımlılık olgusu üzerine temellendirilmiştir. Ayrıca UNESCO etnik kökeni, cinsiyeti, yaşı, dini inançları, coğrafi yerleşimi veya ekonomik durumu nedeniyle toplumdaki tecrit edilen insanlar için özellikle eğitimde fırsat eşitliği yaratmaya odaklanmaktadır.¹⁶⁵ Kadınların toplumsal yaşama ve karar alma mekanizmalarına entegre edilmesi, maruz kaldıkları şiddetin önüne geçilmesi ve toplum içinde güvenlik ve özgürlük duygusu içinde var olabilmeleri adına 1975'ten bu yana BM Kadın Konferansı düzenlenmektedir.¹⁶⁶

Üç ayda bir toplanan Genel Kurul ve alt kurulları, dünya problemleri üzerinde müzakereler yürütmekte, ancak üç ayda bir kez bir araya gelmek yeterli olmamaktadır.¹⁶⁷ Hem bu kurulların daha etkin olması hem de daha sık bir araya gelmesi gerekmektedir. Güvenlik Konseyi'nin yapısı, gelinen nokta itibarıyla umum kararları bile veto edebilen ve sadece kendi politikalarını direten bir Güvenlik

¹⁶⁴ Suzan Ilcan and Lynne Phillips, "Governing Peace: Global Rationalities of Security and Unesco's Culture of Peace Campaign", *Anthropologica*, Vol.48, No.1, 2006, p.63.

¹⁶⁵ Unesco, Extract From Unesco's Medium-Term Strategy For 1996–2001, *From Partial Insecurity To Global Security*, International Symposium, France, 1996, p.192. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000110639> Erişim Tarihi.23.02.2018

¹⁶⁶ Jill Steans, *Küreselleşme ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Eşitsizlik*, Der. David Held, Anthony Mc Grew, Küresel Dönüşümler, Büyük Küreselleşme Tartışması, Ankara, 2014, pp.545-546.

¹⁶⁷ A. Leroy Bennet and James K. Oliver, *International Organizations: Principles and Issues* Prentice Hall, New Jersey, USA, 2002, p.65.

konseyi üyeleri imajı mevcuttur. Buradaki büyük sorun olan oylama konusunda değişik fikirler mevcuttur. Örneğin nüfusları, BM bütçesine katkıları ve BM birimlerindeki katkıları esas alınarak ortaya konacak formüle göre oy ağırlığı önerisi yapılmıştır.¹⁶⁸

Soğuk savaşın sonlarına gelindiğinde, BM kuruluşu itibariyle yaklaşık 40 yılı geride bırakmıştır. Bu geçen süre boyunca 13 adet Barışı Koruma Operasyonu gerçekleştirebilmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde ise yaklaşık olarak 30 yıllık süreye 60'a yakın Barışı Koruma operasyonu sığdırmış ve toplamda 71 adet Barışı Koruma operasyonu icra ederek etkinliğini artırmaya çalışmıştır.¹⁶⁹

1.6.2. NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması)

1949'da Kuzey Atlantik Antlaşması'nın imzalanmasıyla, Avrupa kıtasında savaş sonrası güç dengesini korumak ve üyelerinin güvenliğini garanti etmek için Kuzey Amerika ve Batı Avrupa arasında bir savunma ittifakı kuruldu. Müttefiklerin güvenliğine yönelik tehdit açık, yaygın ve belirli bir isme sahipti; Sovyetler Birliği idi. İttifakın işlevi öncelikle caydırıcılık ve savunma olarak tanımlandı ve sistemin iki kutbu arasındaki ayrım farklıydı.¹⁷⁰

NATO kolektif savunmasının birinci işlevi, Kuzey Atlantik Antlaşmasının 5. Maddesi ile ifade edildi. Bu maddeye antlaşmaya taraf devletlerden biri veya birkaçına yapılacak düşman saldırısını topyekün karşı çıkmak ve bu durumun üstesinden gelmeye yetecek her türlü tedbiri uygulama konusunda üyelerin dayanışmasından bahsetmektedir.¹⁷¹ Ancak NATO, müttefikleri Sovyet tehdidine karşı savunmak için bir örgüt olmanın yanında, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa arasındaki ilişkilerin kurumsallaşması için bir alan oldu. Birçok uzman için NATO yaygın bir tehdit yerine ortak değerleri paylaşan bir ülke topluluğu olarak görülmektedir.

¹⁶⁸ Joseph E. Schwartzberg, *Revitalizing the United Nations: Reform Through Weighted Voting*, Institute for Global Policy, Minnesota, USA, 2004, p.15.

¹⁶⁹ United Nations Peace Operations, <https://www.unmissions.org>, Erişim tarihi, 05.10.2018

¹⁷⁰ David Yost, *NATO Transformed*, United States Institute of Peace Press, Washington, 1998, pp.27-47

¹⁷¹ Oral Sander, *Siyasi Tarih: 1918-1994*, 6. baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 1994, s.183.

Soğuk Savaşta NATO, Sovyet blokuna karşı iki boyutlu bir politika izledi. Bir yandan, caydırma ve koruma görevini yerine getirirken, yani Sovyet blokunu askeri bakımdan dengelerken, diğer yandan Sovyet blokuyla ortaya çıkan uyuşmazlıkları barışçı yolla çözme amacıyla politikalar ve davranış kuralları geliştirdi. Bu iki yönlü siyaset, 1967'de Harmel Raporu'nun NATO Konseyi tarafından kabul edilmesiyle resmîyet kazandı.¹⁷²

Demokrasi ve piyasa ekonomisi gibi Batılı değerlerin tanıtımı, birçok uzmanın iddia ettiği gibi, yeni NATO'nun yeni misyonlarından bazılarıdır. Bu değerleri NATO'nun oluşturmaya çalıştığı daha genel bir kolektif güvenlik çerçevesine uygularsak, 90'ların başından itibaren ortaya çıkan yeni rolü ayırt edebileceğimiz açıktır.¹⁷³ Bu yenilikçi çerçevede NATO, bu kez alan dışındaki yeni misyonlara paralel olarak genişleme süreci ve 'NATO üyesi olmayanlarla işbirliği anlaşmaları'¹⁷⁴ gibi yeni girişimler gerçekleştirmektedir.

Konsept NATO'nun, NATO ve daha fazlası olması gerektiği idi. Bir dizi askeri tehdide ve farklı koşulların kendisine cevap verme esnekliğine sahip olmalı veya diğer yapıların yeni küresel tehditlerle başa çıkabilmesi için çerçeve sağlamalıdır.¹⁷⁵

İttifak'ın ilk kırk yılında doğrudan tehdidin Sovyetler Birliği'nden geldiği ve açıkça bir süper güç tepkisi gerektirdiği bir gerçektir ki, Soğuk Savaş sonrası dönemde, olası bir çatışmanın doğası çok farklıdır, bu da yeni tehditlerin daha karmaşık ve bir anlamda tanımlanmamış görünmesine neden oldu. Dahası, yeni çatışmaların devletlerarası olması veya milliyet krizlerinden ve diğer anlaşmazlıklardan kaynaklanması daha olasıdır. Bu duruma çarpıcı bir örnek Bosna idi. Orada NATO askeri olarak geçmişte yalnızca belirli koşullar altında ortaya

¹⁷² *The Future Tasks of the Alliance*, Report of the Council, Annex to the Final Communiqué of the Ministerial Meeting, 13-14 December 1967; bkz. Nato Bilgiler ve Belgeler, Brüksel, Nato Enformasyon Servisi, 1971, Ek 14, ss.369-372.

¹⁷³ Paul Cornish, "NATO: The Practice and Politics of Transformation. International Affairs", *Royal Institute of International Affairs* 1944-, Vol.80, No.1, 2004, pp.63-65

¹⁷⁴ Paul Cornish, "European Security: The End of Architecture and the New NATO", *International Affairs*, Royal Institute of International Affairs 1944, *The Americas: European Security*, Vol.72, No.4, 1996, p.758.

¹⁷⁵ Gale A. Mattox, "NATO and the Evolution of a European Security Identity", Ed.Clay Clemens, *NATO and the Quest for Post-Cold War Security*, *Macmillan Press*, London,1997, pp.37-40.

çıkılmış bir şekilde yer aldı; askeri kapasitesi ve onu müttefikler ile birlikte kullanma yeteneği ilk kez bu düzeyde denendi. Bosna durumu, kriz durumlarında İttifak tepkisinin gerçek bir testiydi ve birçok müttefikin katıldığı ancak İttifak girişimi olmayan Basra Körfezi durumundan tamamen farklıydı.¹⁷⁶

1999 yılında Washington'da düzenlenen zirvede yeni stratejik konsept kapsamında çok önemli kararlar alındı. Bu kararlardan en önemli olanlardan biri NATO'nun alan dışı askeri operasyonlarda kullanılmasının önünün açılması ve daha da önemlisi askeri operasyon ve savaş kararlarının NATO'nun kendi içinde yapacağı görüşmeler neticesinde alınarak, BM Güvenlik Konseyine konunun getirilip tartışılmasının önünü kesen, devre dışı bırakan karardır. Bu dönemde ayrıca NATO ve AB arasında İngilterenin katkısıyla farklı bir sürece girilmiştir. AB'nin askeri kuvvetini arttırması ve güçlenmesinin NATO'nun faydasına olduğu ileri sürülerek, AB'nin güvenlik politikalarında değişikliğe giderek daha sert bir politika izlemesi gerektiği fikri özellikle İngiltere tarafından destek görmüştür.¹⁷⁷

1999 Washington zirvesinde NATO, kriz yönetimi ve müdahalesinin yeni görevleri için güçlerini sağlamak üzere Savunma Yetenekleri Girişimi'ni başlattı. Tüm bu girişimleri göz önüne alındığında, NATO geçmişte olduğundan çok daha geniş bir güvenlik tanımını izlemeye çalıştığı açıktır. North Atlantic Cooperation Council (NACC) veya Partnership for Peace (PfP) çalışma programlarına kısa bir bakışta bile NATO'nun yeni girişimi, bazıları yalnızca askeri güvenlikle zayıf ilişkili olan son derece geniş bir faaliyet alanını kapsadığı anlaşılacaktır.¹⁷⁸

11 Eylülde meydana gelen bombalı saldırılardan sonra ABD ve Avrupa güvenlik anlayışlarında ve önceliklerde değişiklikler meydana gelmiş ve birinci sıraya terörle mücadele konusu oturmuştur.¹⁷⁹ Bu süreçte özellikle ABD, terörizm ile savaş kararı olarak çok sert tedbirler yürürlüğe koymuştur.¹⁸⁰ Bu süreçte NATO

¹⁷⁶ Gale A. Mattox, age. pp.37-40.

¹⁷⁷ Michael Merlingen and Rasa Ostrauskaite, *European Union Peacebuilding and Policing*, Routledge Press, London, 2006, p.39.

¹⁷⁸ Ronald D. Asmus, "Opening NATO's Door", *Columbia University Press*, Columbia, 2002, pp.48-57.

¹⁷⁹ Janne H. Matlary, "European Union Security Dynamics: In the New National Interest", *Palgrave Publications*, New York, 2009, p.37.

¹⁸⁰ Noam Chomsky, *11 Eylül ve Sonrası: Dünya Nereye Gidiyor*, Aram Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.174.

yaşanılanlara kayıtsız kalmamış ve terörle mücadeyi kendine misyon edinmiş,¹⁸¹ ve 2002 yılında Pragda, terörle mücadele konsepti resmileşmiştir.¹⁸² Bu konseptin öncelikli olarak uygulanma aşaması Afganistanda uygulamaya konulmuş ve operasyon önceliği gerçekleştirilmiştir.¹⁸³

2000li yıllarda Yeni NATO belirli bir devleti tehdit olarak tanımlamıyor. Dahası, NATO birçok farklı ülkede gelecekteki ve belirtilmemiş çatışmalara girmeye karardır. Bazı görüşlere göre bu dönemde, Clinton yönetimi NATO'yu kademeli olarak, çıkarlarını ABD'nin belirlemesine izin veren kolektif bir savunma organizasyonundan, ülkenin politika yapıcılarını için çok az esneklik sağlayan kolektif bir güvenlik organizasyonuna dönüştürmüştür.¹⁸⁴

Soğuk Savaşın bitmesinden sonra NATO'nun kuruluş sebebinin ortadan kalktığı düşüncesinde olan çevrelerde NATO fazlasıyla tepki almıştır.¹⁸⁵ Ancak rakamlara göre NATO, an itibariyle daha önce eşi benzeri görülmemiş büyüklüğe sahip bir organizasyondur. Bu askeri ittifakın harcamaları dünyanın geri kalan ülkelerin ordularının modernizasyonu ve operasyonel faaliyetleri için harcadıklarından fazladır.¹⁸⁶ Ayrıca Soğuk Savaşın bitmesinden sonra eski doğu bloku ülkeleriyle diyalog kurarak onlarla yakınlaşma içiresine girmiş ve bazı antlaşmalar da yapmıştır.¹⁸⁷

Birçok uzman NATO'nun yeni rolünün müzakere ve süreç odaklı faaliyetlerden daha ileri gittiğini ve toplu güvenlik kazanımları üretmeye ve paylaşmaya odaklandığını iddia etmektedir. NATO'nun tüm girişimleri, NATO'nun yeni kimliğini kolektif bir güvenlik örgütü çerçevesinde aradığı sonucuna varılmasına sebep olmaktadır. Kosova bu girişimin çarpıcı bir örneğiydi. Bununla

¹⁸¹ Alexandra Gheciu, "Securing Civilization? The EU, NATO, and the OSCE in the Post-9/11 World", *Oxford University Press*, New York, 2008, p.83.

¹⁸² Armağan Kuloğlu, *NATO'nun 60 Yıla Varan Serüveni*, Global Strateji Enstitüsü, Ankara, 2007, s. 10.

¹⁸³ Allen G. Sens, *The Changing Politics of European Security, Europe Alone?*, Ed: Stefan Ganzle ve Allen G. Sens, Palgrave Press, 2007, p.15.

¹⁸⁴ Ronald D. Asmus, "Opening NATO's Door", *Columbia University Press*, New York, 2002, pp.18-29.

¹⁸⁵ Jennifer Medcalf, *NATO: Beginners Guides*, Oneworld Publications, Oxford, 2005, p.3.

¹⁸⁶ Andrew Heywood, *Küresel Siyaset*, Çev. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir, Adres Yayınları, Ankara, 2013, s.306.

birlikte, 2003 yılındaki Irak olayı, NATO üyelerinin kolektif çıkarlarının güvenilirliği hakkında bazı olumsuz düşüncelere sebep verdi. Amerikan önderliğinde istekli bir koalisyon havuzu mu yoksa kolektif bir güvenlik örgütü mü? sorusu uluslararası arenada hala tartışma konusudur.

1.6.3. AGİT (Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı)

Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı; (AGİT) uluslararası politika sahnesine, Soğuk Savaş döneminde ilk olarak Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı (AGİK) adı altında, askerî bloklar arasındaki anlaşmazlıkları diyalog yoluyla en aza indirmeyi amaçlayan, bir müzakere forumu ve konferanslar diplomasisi olarak ortaya çıkmıştır. 03 Temmuz 1973 tarihinde, Helsinki’de açılan ve 18 Eylül 1973’ten 21 Temmuz 1975’e kadar Cenevre’de çalışmalarını sürdüren Avrupa’da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, Helsinki’de 01 Ağustos 1975 günü sonuçlandırılmıştır. 01 Ocak 1995 yılında bir teşkilata dönüşerek AGİT adını alan örgüt, aslında SSCB’nin etkinliği sonucunda doğmuştur. Söz konusu konferansın esas başarısı, Soğuk Savaş bitiren Konvansiyonel Kuvvetler Antlaşması (AKKA)’nın imzalanmasını sağlayarak, Avrupa’yı konvansiyonel tehdit ortamından uzaklaştırması olmuştur. Kendine özgü kurumsal yapısı olan söz konusu teşkilat, Avrupa güvenliği için, Batı ile eski Doğu Bloğu ülkelerini bir araya getiren yegane güvenlik kuruluşudur.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) uluslararası politika sahnesine, işte bu Soğuk Savaş döneminde ilk olarak Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) adı altında, askeri bloklar arasındaki anlaşmazlıkları diyalog yoluyla en aza indirmeyi amaçlayan, bir müzakere forumu ve konferanslar diplomasisi olarak ortaya çıkmıştır.¹⁸⁸

3 Temmuz 1973 tarihinde Helsinki’de açılan ve 18 Eylül 1973’ten 21 Temmuz 1975’e kadar Cenevre’de çalışmalarını sürdüren Avrupa’da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, Helsinki’de 1 Ağustos 1975 günü sonuçlandırılmıştır. 1 Ocak

¹⁸⁷ Michael Rupp, *Avrupa Birliği’nin Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası ve Türkiye’nin Uyumu*. İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002, s.12.

¹⁸⁸ Bilal Karabulut, “Helsinki’den Astana’ya Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü AGİT: AGİT’in Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme”, *Akademik Bakış*, Cilt.4, Sayı.8, 2011, s.71.

1995 yılında bir teşkilata dönüşerek AGİT adını alan örgüt, aslında Sovyetler Birliği'nin etkinliği sonucunda doğmuştur. Söz konusu konferansın esas başarısı, Soğuk Savaş'ı bitiren Konvansiyonel Kuvvetler Antlaşması (AKKA)'nın imzalanmasını sağlayarak, Avrupa'yı konvansiyonel tehdit ortamından uzaklaştırması olmuştur.¹⁸⁹

Ruslar, ayrıca, AGİK'i SSCB'nin Avrupalılaştırılması ve ABD'nin Avrupa üzerindeki etkisinin azaltılması olarak görmüşlerdir. SSCB, daha sonraları kendi aleyhine kullanılan insan hakları boyutunu, Varşova Paketi (VP)'na dayalı statükonun korunması ve meşruiyetinin sağlanması amacı ile kabul etmiştir. Batı ise, uzun vadeli değişim için SSCB ile aynı düzlemde bulunmuştur.¹⁹⁰

AGİT yönetim mekanizmasında önceki, hâlihazır ve sonraki dönem başkanlarından oluşan bir "troika" mevcuttur. Genel Sekreter ve Sekreterlik Viyana'da bulunmaktadır. AGİT'te kararlar "oy birliği" (consensus) ile alınır. Kararların sadece "politik bağlayıcılığı" vardır, "hukuki bağlayıcılığı" yoktur. Karar verme süreci; Zirve, Bakanlar Konseyi ve Daimi Konsey olmak üzere üç seviyede gerçekleşmektedir. Ancak, 1992 Prag Bakanlar Konseyinde, "AGİT uygulamalarının açık, büyük ve düzeltilmemiş ihlali durumunda, ilgili devletin oyu olmaksızın uygun karar" alınabileceği kabul edilmiştir. Buna "oy birliği eksi bir (consensus minus one)" prensibi denmektedir. Bu husus, ilk defa 1992'de, Yugoslavya'nın üyeliğinin askıya alınması ile sonuçlanan kararda kullanılmıştır. Bir diğer oy birliği istisnası "oy birliği eksi iki (consensus minus two)" kuralıdır. Bu kural henüz hiç kullanılmamıştır.

AGİT, Soğuk Savaş sürecinin yaratmış olduğu bir olgudur. 1975 Helsinki Nihai Senedinden 1990 Paris Şartına kadar olan bu dönem Doğu Batı ayrımı tarafından şekillenmiştir. Bu dönemde AGİK'in amacı; Doğu Batı arasındaki bölünmüşlük arasında köprü oluşturmak ve iş birliği vasıtası ile güvenliği kuvvetlendirmektir. Bu döneme damgasını vuran özellikler; gevşek konferans kültürü, politik diyalog için aşırı yoğunlaşma, güvenliğin politik askerî yönü ile insan

¹⁸⁹ Sertif Demir, "Dünden Bugüne Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt.6, No.11, 2010, s.28.

güvenliği arasındaki yakın ilişki ile Varşova, NATO ve Bağlantısızlardan oluşan üçlü sistem üzerine yoğunlaşan çoklu diplomasidir.¹⁹¹

Soğuk Savaş sürecinin sona ermesi Avrupa güvenliğini kuvvetlendirmiş, ancak yeni tehditler de güvenlik için risk oluşturmuştur. Bu amaçla sivil toplumun güçlendirilmesi, etnik unsurlar arasındaki çatışmaların önlenmesi ve iyi komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesi gereksinimi ortaya çıkmıştır. Avrupa'daki teşkilat ve oluşumlar bu risk unsurları ile mücadele edebilecek yeteneğe sahip değildi. Bu nedenle AGİK kendisini dönüştürmüş ve kurumlarını güçlendirerek Avrupa'daki yeni istikrar bozucu öğelerle mücadelesini sürdürmüştür. Ayrıca sorunlu bölgelerde çatışmaları önlemeye yönelik alan (field) görevleri başlatılmış ve politik diyalogun sürekliliği sağlanmıştır. Bu gelişmelerin yanı sıra AGİK, AGİT'e dönüştürülerek kurumsallaştırılmıştır.

2000'li yılların ortalarından itibaren AGİT bütünleşmeyi güçlendirme safhasına girmiştir. Bu safhada,¹⁹² AGİT AB'ye yeni üye olan ülkelerde (Litvanya, Estonya, Slovakya, Romanya ve Macaristan) faaliyetlerini azaltmış, buna karşın Orta Asya ve Kafkaslar bölgesinde artırmıştır. Güney Doğu Avrupa'da Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB) ve NATO ile yakın işbirliği sağlanmış, güvenliğin politik askerî kısmına daha fazla yönelinmiş; terörizme karşı mücadele çabalarına ortak olunmuş, ekonomik ve çevre, ayırıcılık ve kaçakçılık karşıtlığı ile hoşgörü ve medya özgürlüğü gibi konulara önem verilmiştir. Gürcistan ve Moldova gibi AGİT'in yeteneklerini test eden donmuş çatışmaların yumuşatılması ve Örgütün çağın gereklerine hazırlanması bu dönemde gerçekleştirilmiştir.

AGİT uzman, yetenek ve bütçe eksikliği nedeni ile yeni bir yapılanma içerisinde değildir. AGİT, ortaya çıkan yeni güvenlik olgularını yanıtlayabilecek kurumsal esneklik ve karar mekanizmasına da sahip değildir. Örneğin, AGİT 1999 İstanbul Zirvesinde kabul edilen Uyarlanmış AKKA'nın ülkeler tarafından onaylanmasını sağlayabilmiş değildir. AGİT'in uluslararası bir kuruluş olarak

¹⁹⁰ Wolfgang Zellner, "Russia and the OSCE: From High Hopes to Disillusionment", *Cambridge Review of International Affairs*, Vol.18, No.3, October, 2005, p.390.

¹⁹¹ Walter Kemp, "The OSCE: Entering a Third Phase in Its Third Decade", *Helsinki Monitor*, Vol.15, No.4, 2004, p.254.

¹⁹² Walter Kemp; age, pp.255-256.

yaptırım gücü de oldukça sınırlıdır ve kurum içerisinde karar mekanizması da yavaştır. Güven artırıcı önlemler konusunda Viyana Belgesinde bir değişikliğin kabulü bile iki yıl sürmüştür.¹⁹³

AGİT'in tekrar güvenilir bir kurum olarak ortaya çıkması için, kriz yönetiminde ve çatışmaların çözümünde etkin bir kurum olduğunu göstermesi gerekir. Bunun için önceliklerin tespiti ve iş bölümünde diğer küresel aktörlerle koordineli bir çalışma içinde olmalıdır. Ayrıca, örgütün etkinlik ve verimliliğin artırılması için yeterli bir kaynak devamlılığına sahip olması sağlanmalıdır.¹⁹⁴

SSCB'nin dağılmasından sonra AGİK'e; Sovyet meşruiyeti ve 'uluslararası sosyalist sistemin' mirasından kurtulmasını sağlamaya yönelik bir rol verilmek istenmiştir.¹⁹⁵ NATO'nun doğuya doğru genişlemesinden sonra Moskova, AGİT tabanlı bir Avrupa güvenlik sistemini, NATO'nun artan etkinliğini sınırlamanın bir ögesi olarak görmüştür. Rusya bu kapsamda üyelerine güvenlik garantileri veren ve yasal olarak bağlayıcı olan bir şartın AGİT içerisinde kabul edilmesini talep etmiştir. Moskova'nın bu önerisi, 1995-97 döneminde AGİT içerisinde tartışılmasına karşın, olumlu bir sonuca ulaşılamamıştır. 1999 İstanbul Zirvesinde, kanat bölgelerinde tavan sınırlamalarını Rusya lehine genişleten Uyarlanmış AKKA kabul edilmiş, özellikle Kafkaslar bölgesinde RF'nin daha fazla kuvvet konuşlandırmasına imkân sağlanmıştır. Ayrıca Uyarlanmış AKKA ile NATO, Baltık kanadında NATO etkisinin sınırlandırılmasını da kabul etmiştir.¹⁹⁶

NATO tarafından 1969'larda başlayan konvansiyonel silahlardaki indirim gitme önerileri, SSCB tarafından nükleer silahlardaki indirim önerileri ile karşılanıyordu. Ancak 1980'lerin sonuna doğru SSCB ekonomisinin duraklaması, askerî bütçenin diğer kalemlerin önüne geçerek ekonomik gerilemeye neden olması, Sovyet savaş teknolojisinin Batının gerisinde olması, Batının Yıldız Savaşları Projesi ve Stealth savaş uçakları gibi ileri teknoloji gerektiren projelerle SSCB'ni zorlaması

¹⁹³ Alyson J.K Bailes; "The Politico-Military Dimension of OSCE", Helsinki Monitor, *Brill/Nijhoff*, Vol.17, No.3, 2006, p.216.

¹⁹⁴ Gerard Stoudman, "The OSCE: Still Relevant to the New Global Security Environment?" *Helsinki Monitor*, *Brill/Nijhoff*, Vol.16, No.3, 2005, pp.198-203.

¹⁹⁵ Victor-Yves Ghebalı, "Growing Pains at the OSCE: The Rise and Fall of Russia's Pan-European Expectation", *Cambridge Review of International Affairs*, Vol.18, No.3, October 2005, p.375.

¹⁹⁶ Victor-Yves Ghebalı, age, p.378.

gibi nedenler görüşmelerin başlamasında önemli etken olmuştur. Ayrıca Afganistan işgalinin Rusya'nın yenilgisi ile sonuçlanması da, Batı ile işbirliğini geliştirmesi gerekliliğini hızlandırmıştır.¹⁹⁷

1990 yılında imzalanan Konvansiyonel Kuvvetler Anlaşması tarihte görülen en kapsamlı silahsızlanma anlaşması olmuş ve Avrupa güvenliğine üç önemli katkı sağlamıştır. Birincisi; beş askerî teçhizat (tank, top, zırhlı muharebe aracı, savaş uçağı, savaş helikopteri) alanında her ülke için sayısal tavanlar getirerek bir ülkenin başka devlet(ler)e yönelik kısa sürede bir konvansiyonel saldırı imkânını azaltmıştır. İkinci önemli katkı ise, anlaşmaya taraf devletlerin belirlenmiş tavan kotalarının üstündeki askerî teçhizatın çok sıkı düzenlenmiş “azaltma- reduction” kuralları çerçevesinde çoğunlukla imhasını gerektirmiştir. Böylece Anlaşma, kotaya tabi silahların başka yerde kullanılmasını veya başka ülkeye satılmasını yasaklamıştır. Anlaşmayla güvenliğe sağlanan üçüncü katkı ise, ülkelerin silahlı kuvvetleri hakkında bilgi değişimin yapılmasını zorunlu hale getirerek Avrupa'da askerî şeffaflığı artırması olmuştur.¹⁹⁸ Sonuçta, bu anlaşma ile, her iki blok için şeffaflık, denetim ve güvene dayalı bir silahsızlanma ortamının yaratılması hedeflenmiştir.¹⁹⁹

Soğuk Savaş süresince iki blok arasında işbirliği ve diyalog ortamı yaratan AGİK, bu aşamada güvenliğin kuvvetlendirilmesi işlevini görmüştür. Özellikle konvansiyonel kuvvetlerde büyük oranda indirimi gerçekleştiren AKKA'nın imzalanması ile AGİK, Soğuk Savaş'ın bitirilmesine yardımcı olmuştur. 1995'ten sonra kurumlaşarak AGİT adını alan söz konusu örgüt, halen diyalog ve işbirliğini sağlayabilme özelliğini sürdürmekte, RF ile NATO ve ABD arasındaki güvenlik, silahsızlanma, güven artırıcı önlemler konusunda önemli bir örgüt olma özelliğini devam ettirmektedir.

1.6.4. Avrupa Birliği

4 Mart 1947 tarihinde İngiltere ve Fransa arasında imzalanan Dunkirk Antlaşması (*Treaty of Dunkirk*) Avrupa güvenlik oluşumunun ilk somut adımı

¹⁹⁷ David M. Markowitz “Conventional Arms Control Negotiations for Today's Europe”, *Military & Technology, Harvard International Review*, 1990, pp.50-52.

¹⁹⁸ Richard A. Falkenrath, “The CFE Flank Dispute, Waiting in the Wings”, *International Security*, Vol.19, No.4, 1995, pp.120-122.

olmuştur. Aradan bir yıl sonra Belçika, Fransa, Lüksemburg, Hollanda ve İngiltere arasında Brüksel Antlaşması (*Brussels Treaty*-Ortak Savunma, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel İşbirliği Antlaşması) imzalanmıştır. Bu antlaşma, imzalayan beş devletin hava güçlerinin tek bir çatı altında toplanmasını ve askeri araçların ortak olarak üretimini hedeflemiştir.²⁰⁰ Avrupa güvenliğini sağlamak amacıyla imzalanan bu iki antlaşmanın ardından güvenlik oluşumları kapsamında diğer bir girişim ise, *Avrupa Savunma Topluluğu* (European Defence Community-AST) olmuştur.²⁰¹ Maastricht Antlaşması ile, üç sütunlu bir yapı üzerine AB inşa edilmiştir. Birliğin ikinci sütunu olarak ODGP, güvenlik ve savunma konularında kapsamında, ulus üstü bir yapıya yetki verilmiştir.²⁰²

AB, bir yandan güvenlik ve savunma alanındaki bütünleşme seviyesini artırmış, diğer yandan NATO'dan bağımsız olarak uluslararası boyutta kriz yönetimi operasyonları icra etme kabiliyetine erişme arayışlarına girmiştir. Bütün bu arayışlar, AGSP'nin kurucu zirvesi olarak görülen Saint-Malo Zirvesi'ne giden yolu açmış, sonra da AGSP sürecine dönüşmüştür. Kimlikten politikaya doğru geçişin anlamı, artık AB'nin sadece teorikte değil, pratikte de kendine yer edinme arayışına girdiğinin bir göstergesi olarak algılanmıştır.²⁰³

19-20 Haziran 2000 tarihlerinde düzenlenen Feira Zirvesi AB çatısı altında, NATO'dan “özerk” askeri yeteneklere sahip bir AGSP'nin oluşturulması yönündeki irade teyit edilmiştir. Ayrıca icra edilecek kriz yönetimi operasyonlarında, sivil yeteneklerin de kazanılması amacıyla bir polis gücünün oluşturulması kararlaştırılmıştır.²⁰⁴

¹⁹⁹ Richard A Falkenrath, age, pp.125-129.

²⁰⁰ Barış Özdal, “Lizbon Reform Andlaşması'nın Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasına İlişkin Düzenlemelerinin Analizi”, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Sayı.7, 2008, s.128.

²⁰¹ Haşim Türker, *Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2007, ss.50-51.

²⁰² Meltem Müftüler Baç, *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerine Güvenlik Boyutundan Bir Bakış*, TESEV Yayınları, Ankrara, 2006, s.7.

²⁰³ Behire Esra Çayhan, “Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası ve Türkiye”, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, s.3, 2002, s.49.

²⁰⁴ Military Capabilities Commitment Declaration, 2000, <http://www.defense-aerospace.com/article-view/verbatim/16202/european-union-declaration-on-military-capabilities.html>, Erişim Tarihi. 18. 04. 2018

1998 yılındaki Saint-Malo Zirvesi'nden 2001 yılında imzalanan Nice Antlaşması'na kadar olan dönemde yapılan düzenlemelerle birlikte AB, güvenlik ve savunma alanında tarihinde hiç olmadığı kadar işlevsel bir bütünleşme sağlamıştır. Bu zirvede AB'nin, güvenilir askeri güçler tarafından desteklenmiş “*özerk harekât kapasitesine*” sahip olması ve bunları uluslararası krizlere yanıt vermek için hazır bulundurması ve kullanması konusunda anlaşmaya varmışlardı. Burada AB'nin hareket noktası, Avrupa güvenliğinde hissedilen bir boşluğu doldurmak değil, daha ziyade örgütü uluslararası planda daha etkili hale getirmek için bir savunma boyutu kazandırmak olmuştur.²⁰⁵

AB'nin Aralık 2003 Zirvesi'nde, “Daha İyi Bir Dünyada Güvenli Bir Avrupa: Avrupa Güvenlik Stratejisi” (A Secure Europe in a Better World: European Security Strategy) adıyla bilinen ve AB çevresinde “*Barış Kuşağı*” (güvenlik halkası) oluşturulması üzerine kurgulanan (European Security Strategy, 2003) AB'nin ilk güvenlik stratejisi ilan edilmiştir.

AB'nin küresel güvenliğin sağlanması ve daha iyi bir dünyanın kurulması için gerekli olan sorumluluğu paylaşmaya hazır olmasının hedeflendiği bu strateji belgesinde, AB'nin üç stratejik amacı tanımlanmıştır. Bunlar “*tehditleri belirlemek*”, “*çevresel güvenliği sağlamak*” ve “*çok taraflılığa dayalı uluslararası düzeni devam ettirmek*” şeklinde ifade edilmiştir.²⁰⁶

Avrupa Güvenlik Stratejisi'nde (AGS), uluslararası güvenlik için tehdit oluşturan unsurlar, terörizm, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı, kitle imha silahlarının yayılması, bölgesel çatışmalar, kötü yönetim nedeniyle yıkılan devletler ve organize suçlar olarak nitelenirken, bu tehditlerle mücadelenin çok taraflılığa dayalı bir uluslararası sistemin kurulmasından geçtiği belirtilmiştir. Ayrıca, ABD'nin “önleyici savaş” doktrini yerine “önleyici angajman” kavramı geliştirilerek, krizlerin çözümünde salt askeri araçların yanında ekonomik ve siyasi tedbirlerin de kullanılması gerektiğine vurgu yapılmıştır.²⁰⁷

²⁰⁵ Onur Öymen, “Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği”, *Elegans Dergisi*, No.52, 2001, s.63.

²⁰⁶ Münevver Cebeci, “The European Security Strategy: A Reflection of EU's Security Identity”, *Marmara Journal of European Studies*, Vol.12, No.1-2, 2004, s.302.

²⁰⁷ Münevver Cebeci, *age*, s.303.

Aralık 2009 tarihinde resmen yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması, Avrupa Birliği'nin 21. yüzyılda dünya siyasetinde daha güçlü bir aktör olarak yerini alabilmesi için Birliğin kurumsal yapısı ve işleyişine yönelik olarak yeni düzenlemeler getirmiştir. Bu yeni düzenlemeler esas itibariyle Birliğin demokratik, etkin ve şeffaf bir yapıya sahip olması amacını taşımaktadır.²⁰⁸

AB'nin yeni tehditler için geliştireceği yeni güvenlik politikalarının uygulamaya geçirilmesi konusunda en büyük sıkıntısı, içinde askeri unsurlarında olduğu güçlü bir ortak güvenliğe sahip olmamasıdır. Bu kapsamda AB'nin bir ordu kurma tartışmalarını son yıllarda yeniden dile getirdiği görülmektedir. Bu bağlamda AB'nin gerek bölgesel gerekse küresel düzeyde etkili bir rol oynayabilmesi için hızlı hareket kabiliyetine sahip ve verilecek görevlerde sadece kendi imkân ve yetenekleri kullanan bir orduya ihtiyaç duyulmaktadır. AB'nin gelecek yıllarda güvenlik politikalarının başarıya ulaşması ancak uygulamada etkili bir askeri güce sahip olmasına bağlı olduğu düşünülmektedir.

1.7. Türkiye'de Ulusal Güvenlik Kurumları

Türkiyede iç güvenlik, yani kamu düzeninin korunması ve kamu güvenliğinin sağlanması görevi İçişleri Bakanlığı'na verilmiştir. İçişleri Bakanı, 3201 Sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu (ETK)'na göre ülkenin genel emniyet ve asayişinden sorumludur.²⁰⁹ Bu görevi İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, kısmen de olsa Gümrük Muhafaza Memurlukları yerine getirmektedir. Türkiye, iç güvenlik örgütlenmesinde belediye sınırları içerisinde polis, belediye sınırları dışında ve polisin örgütlenmediği yerlerde jandarmanın, denizlerde sahil güvenliğinin ve gümrük kapılarında gümrük muhafaza memurlarının görevli olduğu bir yapılanma bulunmaktadır.

İçişleri Bakanlığı; temel hak ve hürriyetleri esas alarak iç güvenlik, sınır, kıyı ve karasularımızın muhafaza ve emniyetini sağlama, etkili sınır yönetimi ve göç

²⁰⁸ Ahmet M. Güneş, "Lizbon Antlaşması Sonrasında Avrupa Birliği", Gazi Üniversitesi *Hukuk Fakültesi Dergisi* Cilt.12, 2008, s.742.

²⁰⁹ 3201 sayılı kanun md.1

politikalarını oluşturma, kamu hizmetlerinin koordinasyonu ile etkin il ve ilçe yönetimini tesis etme, mahalli idarelerin hizmet standartlarını yükseltme, nüfus ve vatandaşlık hizmetlerini sunma ve sivil toplumu destekleme görevlerini insan odaklı olarak ifa eder.²¹⁰

İçişleri Bakanlığının temeli Sadrazam Kethüdalığının kuruluşu ile atılmıştır. Tanzimat öncesi Devlet Teşkilatında yer alan Sadrazam Kethüdalığı, zamanla önem kazanmış ve çeşitli değişikliklerden sonra bu günkü İçişleri Bakanlığının vücut bulmasına esas teşkil etmiştir. Bu değişiklikler kısaca şöyle özetlenebilir:

1835 yılında Sadrazam Kethüdalığının ismi Mülkiye Nezareti olarak değiştirilmiş, Kethüda unvanı da Mülkiye Nazırına çevrilmiştir. 1837 yılında Mülkiye Nezaretinin ismi Dahiliye Nezareti, Mülkiye Nazırının unvanı da Dahiliye Nazırı olarak değiştirilmiştir. 1859 yılında Dahiliye Nezareti yeni esaslara göre teşkilatlandırılmıştır. 23 Aralık 1913 tarihinde yürürlüğe konulan kanun niteliğindeki nizamname ile yeniden teşkilatlanan Dahiliye Nezareti bu haliyle Cumhuriyet dönemine intikal etmiştir.

Cumhuriyet döneminde ihtiyaç hasıl oldukça Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı yapısında değişiklikler yapılarak günün ihtiyaç ve gereklerine uyum sağlanmış ve Bakanlık nihayet bugünkü düzeyine gelmiştir. Bakanlık bugünkü teşkilat yapısına 1983 yılı sonunda yapılan düzenleme ile kavuşmuş ve 14 Şubat 1985 tarihinde çıkarılan 3152 sayılı Kanun ile bu yeni yapıya süreklilik kazandırılmıştır.

Mülki idare amirleri olan vali ve kaymakamlar, taşradaki iç güvenlik makamlarıdır. 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu (İİK)'na göre valiler, il sınırları içerisindeki; kaymakamlar da ilçe sınırları içerisindeki genel ve özel tüm güvenlik birimlerinin amiridirler. Valiler ve kaymakamlar kendi görev alanları içerisinde suç işlenmesini önlemek, kamu düzeni ve güvenliğini korumak için gerekli önlemleri alırlar. Huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığının, kamu esenliğinin ve mal güvenliğinin sağlanması ve önleyici kolluk yetkisi il genelinde valinin, ilçede de kaymakamın görevleri arasındadır. Vali, ilde çıkma ihtimali olan ya da çıkan

²¹⁰ <https://www.icisleri.gov.tr/hakkimizda>

olayların emrindeki kuvvetlerle önlenmesini mümkün görmediği takdirde, diğer illerin kolluk kuvvetleri ile bu iş için tahsis edilen diğer kuvvetlerden yararlanmak amacıyla, İçişleri Bakanlığı'ndan veya en yakın kara, hava ve deniz birlik komutanlıklarından yardım isteyebilme yetkisine sahiptir. Valinin bu yardım talebi derhal yerine getirilmek zorundadır. Benzer şekilde kaymakam da, ilçede çıkabilecek olayların emrindeki iç güvenlik güçleri ile önlenemeyeceği kanaatine varırsa ya da ani ve olağanüstü olaylar karşısında kalırsa, valiye bilgi vererek yardım ister ve en yakın askeri (kara, hava, deniz) komutanlara da haber verir.²¹¹

Valiler, ilin genel idaresinden Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, görevlerine ait işleri için valilere re'sen emir ve talimat verirler. Vali, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve diğer mevzuatın neşir ve ilanını ve uygulanmasını sağlamak ve talimat ve emirleri yürütmekle ödevlidir. Bu işlerin gerçekleştirilmesi için gereken bütün tedbirleri almaya yetkilidir. Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve diğer mevzuatın verdiği yetkiyi kullanmak ve bunların yüklediği ödevleri yerine getirmek için valiler genel emirler çıkarabilir ve bunları ilan ederler.²¹²

1.7.1. Emniyet Genel Müdürlüğü²¹³

Türkiye'de polisin modern anlamda temelini oluşturan ilk teşkilat kanunu Sultan Abdülmecit zamanında 17 maddelik Polis Nizamı adıyla 20 Mart 1845'te çıkarılmıştır. Bu nizamnameyle polislik müessesesine ilk adım atılmıştır.

Yeniçeri Ocağının kaldırılmasından sonra gerek Osmanlı başkentinde ve gerekse illerde iç güvenlik hizmetlerinin eskisiyle kıyaslanmayacak ölçüde gelişmesine rağmen güvenlik hizmetlerinin birçok makam ve kişilere bağlı olarak yürütülmesi uygulaması sürmüştür. Örgütlenme açısından ve uygulamadaki bu karışıklığı ortadan kaldırmak amacıyla 10 Nisan 1845'de (12 REBİ - ÜL EVVEL 1261) İstanbul'da "POLİS" adıyla bir teşkilat kurulmuş, yeni kurulan polis teşkilatının görevleri yine aynı tarihte yayınlanan Polis Nizamnamesinde belirtilmiş

²¹¹ 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, md.11

²¹² 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, md.9

²¹³ <https://www.egm.gov.tr/tarihce> bu bölüm kurumun resmi internet sitesinden faydalanarak yazılmıştır.

ve bu durum yabancı elçiliklere de bir yazıyla duyurulmuştur. Bugüne değin kaynağının ne olduğu bilinmeyen 1845 tarihli Polis Nizamnamesinin kaynağının 12 Messidor an VII (1 Temmuz 1800) tarihli "Paris Emniyet Müdürünün Görevlerini Düzenleyen Kararname" adlı metin temel alınarak hazırlandığı belirtilmiştir. Yapılan araştırma ve incelemeleri gerçekten de 1845 tarihli Polis Nizamnamesinin kendisinden yarım yüzyıl kadar önce çıkarılan "Paris Emniyet Müdürü'nün Görevlerini Düzenleyen Kararname" ile madde madde karşılaştırılması sonucunda kaynağının bu metin olduğunu ortaya koymaktadır.

Mondros Mütarekesinin yapıldığı 1918 tarihinden, Mili Polis Teşkilatının kurulduğu 24 Haziran 1920 tarihine kadar, bütün yurttaki Osmanlı Devletinin Polisi olarak hizmet etmiştir. Bu durum, İstanbul Polis Müdüriyeti Umumiyesi'nin kaldırıldığı 24 Şubat 1923 tarihine kadar sürmüştür.

Mondros Mütarekesi ile Osmanlı Devletine bırakılan topraklar üzerinde, 15 vilayet 35 bağlı Liva ve 17 bağımsız Liva kalmıştır. Merkezi Yönetim; Vilayet Liva, Vilayetlere bağlı Livalar ve doğrudan Dâhiliye Nezaretine bağlı bağımsız Livalar, Kaza, Nahiye ve köylerden oluşmuştur.

Bu yıllardaki vilayetler ve bağımsız livaların nüfusunu kesin olarak saptamak mümkün olmamıştır. Ancak Devlet İstatistik Enstitüsünce 14 Nisan 1919 tarihli Hükümet tahminleri ve diğer veriler değerlendirilerek nüfuslar belirlenmiştir.

İşgal altında bulunan bölgelerde ihtilaf devletleri kendi askeri polis teşkilatını görevlendirmişler, mevcut Osmanlı Polis Teşkilatında azınlıkları, ermeni ve rumları egemen kılmışlardır. Maddi ve manevi baskı ve her türlü çıkar vaatlerine karşın yabancıların emellerine hizmet etmeyecek yapıda olan bir kısım Türk Polislerini derhal azletmişler, memleket dâhilinde kalmaları tehlikeli görülen polisleri de Malta'ya sürgüne göndermişler, bunların yerine kendi amaçları doğrultusunda hizmet edecek kimselere görev vermişlerdir. Ancak her gidenin yerine yeterince eleman bulamadıkları için bir kısım polisler görevlerinde kalmış, bunlar ulusal Kurtuluş Savaşının kazanılması için, işgalin her türlü bilgi ve yardımları Ankara'ya ulaştırma yolunda fedakârca çalışmışlardır. Anadolu'dan verilen direktifler çerçevesinde istenilen işleri başarmak amacıyla milli ve gizli grupları oluşturmuşlar, bazı kişilerin

ve mütarekeyi takiben esaretten dönen Türk subaylarının Anadolu'ya kaçırılmasını, işgal altındaki depo ve ambarlardan silah ve cephanelerin gizlice Anadolu'ya gönderilmesini sağlamışlardır. Keza bu dönemde düşman devletler casus örgütlerini Kurtuluş Savaşını sabote etmek için ülkemize göndermişler. Türk Polisi bunların gizli amaçlarını hareketlerinden önce öğrenmiş, haklarında her türlü bilgiyi fotoğraflarıyla birlikte Anadolu'ya ulaştırmış ve böylece Milli Mücadeleyi kundaklamaya gidenlerin emellerini gerçekleştirmeden yakalanmalarını sağlamışlardır. Türk Polisi, işgal altında bulunan bölgelerde emniyet ve asayişin korunması ve suç faillerinin meydana çıkarılmasında da başarılı çalışmalar yapmışlardır.

Mustafa Kemal'in Samsun'a ayak bastığı günlerde Samsun'da bir İngiliz yüzbaşının emrinde işgal kuvvetleri bulunuyor, kentin sokakların da dışından tırnağına dek silahlı Pontuscu Rum çeteleri dolaşüyor ve bunlara hiç kimse bir şey yapamıyordu.

Sivas Kongresinde işgal edilmiş bölgelerde milli direnişin örgütlenmesi ve bölgelerin işgalden kurtulması için önlemler alınmıştır. Kongre Fransız ve İngilizlerin Diyarbakır, Halep ve Suriye'deki Ermenilerin bölgeye göçlerini sağlayarak Müslüman halkı göçe zorlayarak, Ermeni çoğunluğu gerçekleştirmek ve bir ermeni devleti kurmak planı izlediklerini saptamış, Güneydoğu Anadolu'nun kurtarılması için özellikle Maraş ve Antep bölgesine şu direktifi vermiştir. "Göç yasaktır."

Arazi ve emlak ancak Türklere satılacaktır, yabancılarla Hristiyanların arazi sahibi olmasına meydan verilmeyecektir. Milli amaçlar uğruna, herkes mal ve beden açısından görevli tutulacaktır. Jandarma ve poliste Türklerin kullanılması sağlanacaktır. Görüldüğü üzere, işgal altındaki bölgelerde dahi polis teşkilatının Türklerden oluşturulmasına önem verilmiş ve özen gösterilmiş, düşman işgalinden kurtarılmış olan bölgelerde ise sivil yönetimle birlikte polis teşkilatı da yeniden düzenlenmiştir.

Bazı illerde polisler, Damat Ferit Paşa hükümetini tanımadıklarını ve Kuvayi Milliye emrine girdiklerini açıkça ilan etmişlerdir. Büyük Millet Meclisinin 2.6.1920

tarikh ve ikinci celsesinde okunan Kastamonu Valisi Cemal Bey'in Zonguldak Polislerinin Kuvayi Milliye emrine girerek Ferit Paşa hükümetini tanımadıklarına dair telgrafi bunun en güzel kanıtıdır.

"Dâhiliye Vekaletine, Zonguldak'a talimat-ı mahsusâ ile gönderilen Şevket Turgut Bey'den şimdi alınan telgrafnameye nazaran Zonguldak'ta İstanbul'dan gelen bilimüm polisler ve memurini saire, Kuvayı Milliye emrine giderek, Ferit Paşa hükümetini tanımadıklarını, Mutasarrıf vekili Kadri Bey'e tebliğ ettikleri gibi Kuvayı Milliye aleyhtarlarından Mal Müdürü Mevlüt Lütfü ve İstanbul'dan gelen İnzibat Zabiti Jandarma Bölük Kumandanı Yüzbaşı Cemil Efendi'ler tevkif edilerek Mahfuzan Devrek'e izan kılınmış ve mutasarrıf ve refakatında bulunan Mülkiye Müfettişleri, kısa bir müzakereden sonra istifa eylemiş tarafımızdan mukaddeme mutasarrıf vekaletine tayin kılınan Cevdet Bey mutasarrıflık umuruna vaziyet eylemiştir."

24 Haziran 1920 de Milli Hükümetin Emniyeti Umumiye Müdürlüğü kurulmuş, 1 genel müdür, 1 genel müdür yardımcısı ile emniyet, seyrüsefer, memurin şubelerinden ve 6 kişilik Teftiş Kurulundan oluşan küçük bir kadro ile çalışmaya başlamıştır.

Milli mücadele sırasında polis kadrosu oldukça düşmüş ve bu nedenle 1922 tarih ve 1379 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile, kadroda mürettep üyelerin noksanlığından dolayı polis divanının kurulması mümkün olmayan vilayet ve müstakil livalardan, divan kurulmasına lüzum hasıl oluncaya kadar polislerle ilgili soruşturma ve cezaların polis teşkilatının amiri tarafından ifa ve o yerin en büyük mülkiye memuru tarafından tasdik olunması, en büyük polis amirinin cezalandırmayı gerektiren bir hali görüldüğü takdirde, soruşturmanın en büyük mülkiye memuru tarafından yaptırılması ve onun vereceği kararın Emniyet Umumiye Müdürlüğüne onaylanmasından sonra uygulanması kabul olunmuştur.

Kurtuluş Savaşı başarıldıktan sonra İstanbul'u da yönetimi altına alan milli hükümet Osmanlı Devletinin Emniyeti Umumiye Müdüriyetini, İstanbul Polis Müdürlüğü haline dönüştürmüştür. Böylece Mondros Mütarekesi ve Kurtuluş Savaşı koşullarının Anadolu'da ortaya çıkardığı ikili polis sistemi, (bir yanda İstanbul'da

Osmanlı Hükümetine bağlı, diğer yanda Milli Hükümetin oluşturduğu yeni Polis teşkilatı) teke indirgenmiş ve bütünlük sağlanmıştır. Ankara'da Milli Hükümetin Emniyet-i Umumiyesi Erzurum Milletvekili Durak Bey tarafından 1920 de teşkilatlandırılmaya başlanmış, aynı yıl içinde A. Naci Bey'ler, 1923 yılında Halit Bey Emniyet Genel Müdürlüğü yapmışlardır.

29 Ekim 1923 te Cumhuriyet ilan edilirken yeni Türkiye Cumhuriyeti zayıf bir polis teşkilatı devralmıştır. Cumhuriyet yönetimi, polis teşkilatlarını da merkez teşkilatı gibi pek zayıf durumda bulmuştur. İstanbul, İzmir, Edirne, Bursa, Balıkesir ve Manisa gibi büyük iller 1922 yılına kadar işgal altında kalmış ve bu nedenle kadroları yetersiz durumda bırakılmıştır. 1923 yılında Ankara, Antalya, Adana, Samsun, Trabzon, Konya, Kastamonu, Sivas, Erzurum, Kars, Eskişehir, Elazığ, Zonguldak ve İzmit illerinin polis teşkilatları başında 25-30 lira maaşlı birer polis müdürü; Diyarbakır, Bitlis, Amasya, Tokat, Bolu, Afyonkarahisar, Malatya, Yozgat, Sinop, Menteşe, Urfa, Kayseri, Gaziantep, illeri polis teşkilatlarının başında birer serkomser ; Rize, Kütahya, Ordu, Gümüşhane, Niğde, Aydın, Isparta, Silifke, Mardin, Kırşehir, Çorum, Denizli, Çankırı, Ardahan ve Artvin polis teşkilatlarının başında birer ikinci komiser; Aksaray, Burdur, Beyazıt, Sarat, Genç, Muş ve Van polis teşkilatlarının başında ise bir komiser muavini yönetici olarak görev yapmıştır.

Polis teşkilatı, merkezde Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) olarak İçişleri Bakanlığı'nın teşkilat yapısı içinde yer alır. Taşrada ise il ve ilçe idari yapılanması içinde vali ve kaymakamlara bağlı olarak çalışmaktadır. İllerde valiler, ilçelerde ise kaymakamlar, polis teşkilatının amiridirler.

Polis teşkilatının merkez yapılanması olan EGM, polis sorumluluk bölgesinde genel emniyet ve asayiş sağlamak, genel kolluğa görev veren mevzuatı uygulamak, karayollarında trafik düzen ve güvenliğini sağlamak ve adli kolluk hizmetlerini yürütmek amacıyla kurulmuştur. EGM, merkez ve taşra teşkilatlarından oluşur. EGM'nin merkezi birimleri; daire başkanlıklarından oluşmaktadır. Taşra teşkilatı ise il emniyet müdürlükleri ile ilçe emniyet müdürlükleri/amirlikleridir. İdari sistemimizde güvenlik hizmetlerinin taşra düzeyinde yürütülmesi görev ve sorumluluğu mülki idare amirlerine aittir ancak mülki amirler bu görev ve

sorumluluğu, il merkezlerinde il emniyet müdürlükleri, ilçe merkezlerinde ise ilçe emniyet müdürlükleri veya amirlikleri eliyle yürütmektedirler.

Türk Polis Teşkilatı'nda görev yapan amir ve memurların görev ve yetkileri özellikle Devlet Memurları Kanunu (DMK), Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (PVSK), Emniyet Teşkilatı Kanunu (ETK) ve diğer kanun ve düzenlemelerle belirtilmiştir.

2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 1. maddesi: "Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanunun ve nizamnamelerin kendisine verdiği vazifeleri yapar." şeklinde düzenlenmiştir.

Yine aynı kanunun 2. maddesi; polisin genel emniyetle ilgili görevleri iki kısma ayrılmıştır:

a) Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak.

b) İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemeleri Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak.

Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilat yapılanması merkez ve taşra olmak üzere 2 ye ayrılır. Merkez teşkilat birimleri şunlardır. Teftiş Kurulu Başkanlığı, Doğrudan Merkeze Bağlı Taşra Teşkilatı, Özel Güvenlik Denetleme Başkanlığı, Polis Akademisi Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Polis Amirleri Eğitim Merkezi Müdürlüğü, İç Denetim Birimi Başkanlığı, Polis Meslek Yüksek Okulu Müdürlükleri, Özel Harekat Başkanlığı, Polis Meslek Eğitim Merkezi Müdürlükleri, Daire Başkanlıkları, Polis Eğitim Merkezi Müdürlükleri, Trafik Araştırma Merkezi Müdürlükleri, Polis Moral Eğitim Merkezi Müdürlükleri, Özel Kalem Müdürlüğü, Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlükleri.

Taşra Teşkilatı birimleri, İl Emniyet Müdürlükleri, İlçe Emniyet Müdürlükleri, İlçe Emniyet Amirliklerinden oluşmaktadır.

1.7.2. Jandarma Genel Komutanlığı

Osmanlı İmparatorluğu'nda Yeni Çeri Birliği'nin 1826'da kaldırılmasıyla, Asakir-i-i Muntazâma Mansure, Asakir-i-i Muntazâma Hassa ve 1834, Asakir-i Redîfe askeri organları Anadolu ve Rumeli'nin bazı illerinde güvenliğin sağlanması ve kamu düzeninin korunması amacıyla kurulmuştur. Bu birlikler Jandarma'nın temelini oluşturmakla beraber, Jandarma terimi ilk defa 1839'da Tanzimat Fermanı'nın ilanını takip eden yıllarda yayımlanan tatbik kararnamelerinde görülür. Tanzimat Fermanının ilan edildiği 1839 yılı ile Asakir-İ Zaptiye Nizamnamesi (Askeri Kolluk Tüzüğü)'nin yürürlüğe girdiği 14 Haziran günü birleştirilerek, 14 Haziran 1839 tarihi, Jandarma'nın kuruluş tarihi olarak kabul edilmiştir. 1879 yılında ise, Türk Jandarması günümüzde kullanılan şekli ile Jandarma adını almıştır. 1908'de modernleşmesine devam eden teşkilat, 1909'da Harbiye Nezaretine bağlanmış ve Umum Jandarma Kumandanlığı adını almıştır.²¹⁴

29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanından sonra, Jandarma teşkilatında yenileştirme çalışmaları başlatılmıştır. Bu kapsamda; Jandarma Bölge Müfettişlikleri ve İl Jandarma Alay Komutanlıkları yeniden teşkilatlandırılmış ve Seyyar Jandarma Birlikleri güçlendirilmiştir. 1937 yılında, dönemin jandarma teşkilatının yasal dayanağını oluşturan "Jandarma Teşkilat ve Vazife Nizamnamesi" yürürlüğe girmiş ve bu kanunla emniyet ve asayiş görevlerine ilave olarak, cezaevlerinin korunması görevi de Jandarmaya verilmiştir. 1939 yılında jandarma teşkilatı; Sabit Jandarma Birlikleri, Seyyar Jandarma Birlikleri, Jandarma Eğitim Birlikleri ve Okullar olmak üzere dört grup halinde yeniden düzenlenmiştir. 1956 yılında yürürlüğe giren bir kanunla, Gümrük Umum Kumandanlığı tarafından yürütülen sınır, kıyı ve karasularımızın, emniyet ve korunması ile gümrük bölgelerinde kaçakçılığı men, takip ve tahkik görev ve sorumluluğu, Jandarma Genel Komutanlığı'na verilmiştir.

²¹⁴ <https://www.jandarma.gov.tr/tarihce>

Bu görev 21 Mart 2013 tarihinden itibaren Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na devredilmiştir.²¹⁵

Günümüz Jandarmasının temel mevzuatını teşkil eden 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu 1983 yılında yürürlüğe girmiştir. 2016 yılında 668 sayılı kanun hükmünde kararname ile 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu 4'üncü maddesinde yapılan değişiklik ile Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. Jandarma Genel Komutanlığı halen, ülkemiz genelinde 3.056 İç Güvenlik Birliği, 218 Komando Birliği, 162 Cezaevi Birliği, 160 Koruma Birliği ve 4 Havacılık Birliği olmak üzere toplam 3.600 birimiyle, vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla 24 saat esasına göre çalışmaktadır.²¹⁶

Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren, silahlı genel kolluk kuvvetidir. Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır.²¹⁷

a) Mülki görevleri ; emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak, Adli ve askeri görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak.

b) Adli görevleri; işlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek.

c) Askeri görevleri; Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen askeri hizmetleri yerine getirmek.

²¹⁵ <https://www.jandarma.gov.tr/tarihce>

²¹⁶ <https://www.jandarma.gov.tr/tarihce>

²¹⁷ <https://www.jandarma.gov.tr/hakkimizda>

1.7.3. Sahil Güvenlik Komutanlığı²¹⁸

09 Temmuz 1982 tarihinde 2692 sayılı Kanun kabul edilmiş ve 13 Temmuz 1982 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak Sahil Güvenlik Komutanlığı kurulmuştur. 01 Ocak 1985 tarihine kadar Jandarma Genel Komutanlığına bağlı olarak görev yapan Sahil Güvenlik Komutanlığı, bu tarihten itibaren Türk Silahlı Kuvvetlerinin kadro ve kuruluşu içerisinde, barışta görev ve hizmet yönünden İçişleri Bakanlığına bağlı, olağanüstü haller ve savaş halinde ise Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrine girecek silahlı bir güvenlik kuvveti olarak, faaliyetlerini sürdürmeye başlamıştır.

Sahil Güvenlik Komutanlığının bugün ve gelecekteki personel ihtiyacının karşılanması ve görev etkinliğinin artırılması amacıyla 18 Haziran 2003 tarihinde kabul edilen Kanun ile 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu'nda değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerle Sahil Güvenlik Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı Kuvvet Komutanlıkları ve Jandarma Genel Komutanlığı gibi müstakil bir yapıya kavuşturulmuştur.

Sahil Güvenlik Komutanlığı sorumluluk alanında, mülki ve adli görevlerinin ifası sırasında 2692 sayılı Kanun, 4.7.1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile diğer mevzuat hükümlerine göre hareket eder. Sahil Güvenlik Komutanlığı bu görevlerini yerine getirirken jandarma ve polisin sahip olduğu yetki ve sorumluluklara sahiptir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı, Türkiye Cumhuriyetinin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, Münhasır Ekonomik Bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanları ile hükümler hakkının korunmasına ilişkin görevler kapsamında uluslararası sularda, uluslararası sözleşmeler çerçevesinde Uluslararası Denizcilik Örgütüne deklare edilen Türk Arama Kurtarma Bölgesinde; deniz güvenliğini, deniz emniyetini, asayiş ve kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, suç işlenmesini önlemekle görevli ve yetkilidir. Sahil Güvenlik Komutanlığı, kanunlarla ve uluslararası sözleşmelerle kendisine verilen görevleri ifa eder ve yetkileri kullanır.

²¹⁸ <https://www.sg.gov.tr> bu bölüm kurumun resmi internet sitesinden faydalanarak yazılmıştır.

Denizlerde silahlı bir genel kolluk kuvveti olarak Sahil Güvenlik Komutanlığının görev ve yetkileri, 21 Ocak 2017 tarihli ve 29995 sayılı resmi gazete ile yayımlanan Sahil Güvenlik Komutanlığı Teşkilat, Görev ve Yetkileri Yönetmeliği ile belirlenmiştir. Bu çerçevede Sahil Güvenlik Komutanlığının görevleri “Mülki Görevler”, “Adli Görevler” ve “Askeri Görevler” olmak üzere 3 ana başlık altında toplanmıştır.

Sahil Güvenlik Komutanlığının adli görevleri, işlenmiş suçlarla ilgili olarak ceza muhakemesine ilişkin mevzuatta belirtilen işlemleri yapmayı ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmeyi kapsar.

Askeri görevler; Sahil Güvenlik Komutanlığının seferberlik ve savaş hallerinde Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek bölümleri ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrinde görev icra ederken kalan bölümleri ile normal görevlerine devam etmesini, ayrıca İçişleri Bakanının izni ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca planlanan eğitim ve tatbikatlara asli görevlerini aksatmayacak şekilde katılmasını ifade eder.

Mülki görevler ise; emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, hassas ve kritik öneme sahip tesislerin korunmasına ilişkin önlemleri ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde sağlamak, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak görevleri başta olmak üzere adli ve askeri görev kapsamına girmeyen diğer tüm görevleri icra etmeyi ifade eder.

II. BÖLÜM

İSTİHBARATIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ VE ULUSAL -ULUSLARARASI İSTİHBARAT KURUMLARI

2.1. İstihbaratın Tanımı

Türk Dil Kurumu Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğüne göre istihbarat kelimesinin anlamı haber alma, bilgi toplamaya karşılık gelirken,²¹⁹ İngilizcedeki kullanım şekli, akıl-zeka olarak tercüme edilen intelligence kelimesidir ve İngilizce dilini kullanan ülkelerde genelde bu anlamda kullanılmaktadır.²²⁰

İstihbaratın literatürde hala tatmin edici kesin bir tanımının olmadığı kabul edilmektedir. Birçok akademisyen için bu netlik eksikliği, istihbarat ile ilgili halen devam etmekte olan çalışma alanının kanıtı olarak kabul edilir. Michael Warner bu görüşü destekleyerek mecburi bir istihbarat tanımı olmasının bir istihbarat teorisi geliştirilmesine yardımcı olabileceğini ve bunun anlayışımızı artıracak bir fırsat olduğunu ileri sürmüştür.²²¹

İstihbarat ile ilgili olarak, gerek akademisyenlerin gerekse sahada görev yapmış istihbaratçıların farklı farklı tanımları vardır. Her uzman bir terimi kendi uzmanlık alanından görüldüğü şekilde kabul edip, uygular.²²² Sherman Kent için istihbarat, yüksek seviyedeki asker ve sivillerin ulusun refahını korumak uğruna ihtiyaçları olan bilgilerdir. Michael Warner' e göre ise, istihbarat sadece bilgi olmayıp ondan daha fazlasıdır.²²³

²¹⁹ TDK , *Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü*, <http://www.tdk.gov.tr/> Erişim Tarihi.27 Ağustos 2018

²²⁰ Kemal Girgin, *Uluslararası İlişkiler Modern İstihbarat ve Türkiye*, Okumuş Adam Yayınları, İstanbul, 2003, s.122

²²¹ Michael Warner, "Wanted A Definition of Intelligence", *Studies in Intelligence*, Vol.46, No.3, 2002, p.15.

²²² Walter Laqueur, "World of Secrets; the Uses and Limits of Intelligence", Weibenfeld and Nicholson *Twentieth Century Book*, London, 1987, p.8.

²²³ Michael Warner, age, p.15.

İstihbaratı, “bilginin en geniş manada ki hali”²²⁴ olarak tanımlayan Kahn, istihbaratı ürün olması niteliğini öne çıkararak genel ifadelerde özetlerken, Atay istihbaratı, “yabancı bir hükümetin veya siyasi partinin yıkılması, yabancı devlet adamları veya hedeflerinin ziyana uğratılması, kişi veya ajanların kaçırılması veya öldürülmesinden ayrı olarak bir ülkenin rakiplerinden daha fazla avantaj sağlaması veya en azından yaşamaya devam etmesini sağlayan bilginin toplanması”²²⁵ olarak tanımlamaktadır.

Kent istihbaratı, bilginin özellikli türünün peşini kovalayan aktif kişilerin oluşturduğu fiziksel bir organizasyon olarak tanımlarken istihbaratın kurum (örgüt/organizasyon) olma niteliğini öne çıkarmaktadır ve Kent’ e göre, bu organizasyon, yabancı ülkeleri izleme ve bu ülkelerin geçmişlerini, şimdiki zamanlarını ve muhtemel geleceklerini yorumlamaya hazırlıklı olmalıdır.²²⁶

Özdağ ise, farklı istihbarat tanımlarını, istihbarat çarkı/süreci ışığında derleyerek şu şekilde kapsamlı bir istihbarat tanımı önermektedir: “ istihbarat, ulaşılabilen bütün açık, yarı açık ve gizli kaynaklardan her türlü aracın kullanılması sonucunda elde edilen her türlü veri malumat ve bilginin ulusal genel veya ulusal özel plandaki politikaların gerçekleştirilmesi ve ulusal politikalara zarar verilmesinin engellenmesi amacı ile toplandıktan sonra önemine ve doğruluğuna göre sınıflandırılması, karşılaştırılması, analiz edilerek değerlendirilmesi süreci sonucunda ulaşılan bilgidir.”²²⁷

Kesin ve üzerinde anlaşılmiş bir tanım olmamasına rağmen hâlihazırda formüle edilmiş istihbarat teorileri, istihbarat üzerinde çalışılabilecek bir ana çerçeve imkânı sunmaktadır. İstihbarat üzerine fikir birliği olmamasına rağmen, bu durum istihbarat ile ilgili mevcut tanımların önemini azaltmaz. Çoğu tanımlamanın istihbaratın tüm unsurlarını kapsamayan eksiklikleri olmasına rağmen, istihbaratı anlama bakımından başlangıç noktası olmaları açısından bu tanımlamalar önemlidir ve nihayetinde istihbarat tanımı üzerine bir fikir birliği geliştirilmesine engel olmaz.

²²⁴ David Kahn *An Historical Theory of Intelligence*, Ed: Peter GILL, Stephin Marrın, Mark Phythian, *Intelligence Theory: Key Debates and Questions*, Taylor & Francis, 2008, p.4.

²²⁵ Mehmet Atay, “Stratejik Ulusal Güvenlik İstihbaratı”, *Strateji Dergisi*, 1996, Sayı.1, s.80.

²²⁶ Sherman Kent, *Stratejik İstihbarat*, ASAM Yayınları, Ankara, 2003, s.1.

²²⁷ Ümit Özdağ, age, s.31.

İstihbarat uzmanları tarafından dikkatle formüle edilen tanımlar mevcuttur ancak her uzman kendi uzmanlığının gözünden görme eğiliminde olmaktadır.

2.2. İstihbarat Kavramı

İnsanlık tarihinin en eski mesleklerinden biri kabul edilen²²⁸ İstihbarat, bilgi kavramından farklıdır ve her zaman gizlidir. İstihbarat birçok özelliğinden dolayı gizli kalması gereken bir süreçtir ancak bu istihbaratın temel rollerini, süreçlerini tanımlamak için bir engel değildir. İstihbarat ulusal güvenlik ile ilgili bilgilerdir. Lowenthal istihbaratın tanımlanmasında önemli bir yaklaşımda bulunmaktadır. Ona göre İstihbarat, politika yapımcıların belirtilen veya anlaşılan ihtiyaçlarını karşılamak için toplanan ve bu ihtiyaçları karşılayacak şekilde özetlenen bilgidir.²²⁹

İstihbaratı açıklamanın birçok farklı yolu vardır. Genellikle bütün istihbarat servislerinin üç temel fonksiyonu olduğu söylenebilir. Bunlar, toplama, analiz ve tüm istihbarat sürecine özgü karşı istihbarattır. İstihbaratın bir başka unsuru olan Gizli Eylem (Covert Action),bugün dünyanın önde gelen birçok modern demokratik devletlerinde kabul gören bir istihbarat işlevidir.

İstihbaratı açıklarken, terimin kavramı ve yöntemleri olarak iki kategoriye ayırmak mümkündür. Kavram olarak herhangi bir lider veya yönetici için yararlı bilgi olarak anlaşılmaktadır ve bu değişmiştir. Ancak istihbaratın yöntemleri sürekli değişmekte ve gelişmekte olduğu kabul edilmektedir.

İstihbarat, bir ülkenin kendi politikalarını, süreçlerini, bilgisini veya kararlarını, rakiplerin ulusal politika konularında kendi süreçlerini, bilgilerini veya kararları karşısında gerçek veya hayal gücüne göre karar vermede veya kullanmada kullanılabilir herhangi bir süreç üreten bilgidir.²³⁰

Bazı CIA çalışanları istihbaratı, bir faaliyet ve bu faaliyetin ürünü olarak görürler ve istihbaratı, anket, araştırma, soruşturma ve işleme gibi yöntemlerle doğru

²²⁸ Emin Demirel, *Teşkilat-ı Mahsusan Günümüze Gizli Servisler*, Renk Yayınları, İstanbul, 2011, s.7.

²²⁹ Mark Lowenthal, *Intelligence from Secrets to Policy*, A Division of Congressional Quarterly Inc., Washington D.C ,2003, p.2.

karar vermeye yönelik ham veri toplama faaliyeti olarak tanımlamaktadırlar.²³¹ Bu açıdan bakıldığında istihbarat, dünyadaki siyasi, ekonomik, sosyal ve askeri durumlar ile yurtiçindeki her türlü yıkıcı faaliyetler hakkında daha derin bir anlayış elde etmek amacıyla toplanan ve analiz edilen bilgiler olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle liderlerin potansiyel riskleri ve kazanımları ulusal ve uluslar arası düzeyde anlama girişimleri olarak ifade edilebilir.²³²

Gill ve Pythian, istihbarat anlayışına gizli eylem (Covert Action) olarak ifade edilen başka bir boyut eklediler. İstihbaratı, planlama ve bilgi toplamadan analiz ve bilginin dağıtımına kadar gizlice yürütülen ve tehditlerin veya potansiyel tehditlerin, gerekli olduğu durumlarda gizli faaliyetler de dahil olmak üzere önleyici bir politika veya stratejinin zamanında uygulanmasına izin verecek şekilde güvenliği sağlamayı ve geliştirmeyi amaçlayan, çeşitli faaliyetlere atıfta bulunan bir şemsiye terim olarak anlamaya başladılar.²³³

İstihbarat teşkilatları arasında istihbaratı neyin oluşturduğu ile ilgili farklı düşünceler olduğunu da belirtmekte fayda var. ABD İstihbarat topluluğu sözlüğüne göre istihbarat bütün kaynakların analiz edilerek belirli bir süreçten geçen, karar vericiler için öngörülü tavsiye sağlayan bitmiş istihbarat süreci olarak ifade edilmektedir. İngiliz İstihbaratı ise istihbaratı ayrı bir analitik aşamadan geçmeden karar vericilere sunulan ham istihbarat olarak anlamaktadır.²³⁴ Ayrıca ABD istihbaratı, istihbarat tanımı içine propaganda, gizli operasyonlar ve paramiliter çatışma gibi istihbaratın operasyonel işlevlerini de eklemektedir.²³⁵ Bu durum

²³⁰ Michael Warner, *Theories of Intelligence: The State of Play* Ed. Robert Dover, Routledge Companion to Intelligence Studies, Oxon:Routledge, 2014, p.27.

²³¹ Kira Vrist Ronn and Simon Hoffding, "The Epistemic status of Intelligence: An Epistemological Contribution to the Understanding of Intelligence", *Intelligence and National Security*, Vol.28, No.5, 2013, p.699.

²³² Loch K. Johnson, *The Development of Intelligence Studies*, Ed. Loch K. Johnson, Handbook of Intelligence, Oxon:Routledge, 1st Edition,2007, p.1.

²³³ Mark Phytian, *Intelligence theory and theories of international relations: Shared world or separate worlds?*, Ed. Peter Gill, Intelligence Theory: Key Questions and Debates, Oxon:Routledge, 1st Edition, 2009, p.57.

²³⁴ Alan Breakspear, "A New Definition of Intelligence", *Intelligence and National Security*, Vol.28, No.5, 2013, pp.684-685.

²³⁵ Wesley K. Wark, "Introduction: The Study of Espionage: past, present, future?" , *Intelligence and National Security*, Vol.8, No.3, 1993, p.5.

istihbaratın hem bir karar destek mekanizması hem de bir politika yürütme aracı olduğu gerçeğinden kaynaklanmaktadır.²³⁶

Sherman Kent, Amerikan Dünya Politikası İçin Stratejik İstihbarat isimli kitabında istihbarat kelimesi anlam olarak değişmez bir isim olarak kullanılsa da farklı anlamlara gelebileceğini belirterek; bilgi, organizasyon ve faaliyet anlamları olarak üç farklı anlama geldiğini belirtmiştir. Bunlar; Devletin, diğer devletler hakkında edinmesi gereken, faaliyetleri veya planlamayı yapan karar vericilerinin görmezden gelmesi durumunda devlet için problem oluşturmayacağından veya başarısızlığa neden olacak veya başarısızlığa etki etmeyeceğinden emin olmasını gerektiren bilgi türü anlamında bilgi,²³⁷ istihbarat bir kurumdur; özel bir bilgi türünü takip eden insanların çalıştığı bir organizasyon,²³⁸ aynı zamanda bilgiyi üreten organizasyon ve eşanlamlı olarak organizasyonun yürüttüğü faaliyet²³⁹ anlamları olduğunu belirtmiştir.

Son yıllarda istihbaratın temel özelliklerinin değiştiğine dikkat etmek önemlidir. Mevcut bilgi miktarındaki değişiklik çok çarpıcıdır. Bütün bu bilgilerin toplanması ve analiz edilmesi süreci iş yükünü artıracaktır. Aşırı bilginin varlığı bir risk olduğu gibi bu bilgiler toplandıktan sonra hızlı bir şekilde analiz edilmeli ve politika yapıcıların olaylara ayak uydurabilmesi ve zamanında kararlar alabilmesi için sık aralıklarla paylaşılması gerekir.

Özel sektörün yeni iletişim teknolojilerine yaptığı yatırım ve geliştirdiği ürünler göz önüne alındığında hükümetlerin benzer çabalar konusunda daha geride kaldığı bir gerçektir. Bu durum özellikle istihbarat hedeflerinin güvenli ve ileri teknolojilere erişimi olan devletlerin istihbarat toplama kabiliyetlerini boşa çıkarmak gibi sorunlara neden olabilir.

²³⁶ John William Coyne and Peter Bell, “The Role of Strategic Intelligence in Anticipating Transnational Organized Crime: A Literature Review”, *International Journal of Law and Justice*, Vol.39, No.1, 2011, p.63.

²³⁷ Sherman Kent, *Strategic Intelligence for American World Policy*, Princeton University Press, 1949, p.3

²³⁸ Sherman Kent, age, p.69

²³⁹ Sherman Kent, age, p.151

Teknoloji günümüz dünyasında istihbarat devriminde itici güç olarak önemli bir rol oynamıştır. Hızlı erişim motorlarının desteğiyle giderek artan bilgi yığınlarına erişim imkanı istihbaratın yetenekleri ve yöntemlerinin değişimi konusunda etkili oldu. Teknoloji devrimi şüphesiz etki alanını genişlettiği için olumlu sonuçlarının yanında olumsuz sonuçların da ortaya çıkmasına neden olabilir. Gelişmiş teknolojilerin halkın erişimini etkilediği için toplumun doğasında değişiklik yaratması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu sonuç yeni beklentilere neden olduğu gibi yeni tehditlerin de ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Günümüz bilgi çağında istihbarat, gizli sırları ortaya çıkarma çabası yerine açık bilgi yığınları içinden faydalı bilgiyi ayırt etme işlevine evrilmektedir. Bu faydalı bilgiyi de ihtiyaç duyan yetkililere zamanında verebilme konusu elzemdir.

2.3.İstihbaratın Tarihçesi

Siyasi karar veren makamlarda görev alanların faydalanacağı bilgi toplama faaliyeti anlamına gelen istihbarat siyasetin kendisi kadar eski bir uygulamadır. Bu yüzden ilk istihbarat faaliyetlerinin izleri tüm eski toplumlarda bulunur. En eski örnekler eski Mısır ile yaklaşık 5000 yıl geriye götürülebilir ve istihbarat uygulamalarının kullanımını gösteren hiyeroglifler ve erken şifreleme biçimleri örnekleri karşımıza çıkar. Antik Yunan, Fars ve Çin toplumları, birkaç yüzyıl sonra güçlerini korumak için bilgi toplamak ve yaymak için istihbarat stratejileri geliştirmişlerdi.²⁴⁰

Musa Peygamber, Kenan'ın vaat edilen topraklarını keşfetmek için on iki kabilenin her birinden bir adam seçer. Mevcut Kenan sakinlerine karşı askeri bir kampanyanın nasıl yapılacağına karar vermeden önce, yerleşimler ve tahkimatı hakkında doğru ve güncel bilgilere ihtiyaç duyuyordu. Bu istihbaratı elde etmek için, M.Ö 1445'lerde altı hafta sürecek görev için seçtiği 12 adamı gizli ajan olarak gönderdi ve gelecekteki askeri hedefler hakkında ayrıntılı bilgi sağladı.²⁴¹

²⁴⁰ Rose Mary Sheldon, "A Guide to Intelligence from Antiquity to Rome", *Journal of U.S. Intelligence Studies*, Vol.18, No.3, 2011, p.36.

²⁴¹<https://www.thebiblejourney.org/biblejourney2/26-the-journey-continues-from-sinai-to-moab/moses-sends-spies-into-canaan/>

İyi istihbarat üzerine hareket etmenin faydalarından Kartaca Generali Hannibal ve Romalı general Julius Caesar savaş alanında faydalanmışlar ve başarılı olmuşlardır.²⁴² Mısır Kralının fethetmeye çalıştığı Yafa şehrine casuslar gönderdiği, bu casusların elde ettiği bilgiler sayesinde şehri daha kolay ve daha az masraf harcayarak zaptettiği yazılı metinlerde yer almakta,²⁴³ Filistini ele geçirmeye çalışırken Yuşa Peygamberin de casuslardan istifade ettiği, Filistin çevresinde bulunan casuslarından bilgi aldığı eski AHİTte yer alan bir bilgi olduğu söylenmektedir.²⁴⁴

622 yılında Hz. Muhammed, Mekke'de Kureyş kabilesi liderleri tarafından ölü yada diri yakalanmasına karşılık 100 deve ödülü konması sonucunda uğradığı suikasten kıl payı kurtulmuştu. Mekke yakınlarında bir mağarada suikastçilerden korunmak için saklanırken kendisine yakın olan kişilerden biri olan Abu BAKR'ın oğlu Abdullahı Kureyşin ileri gelenlerinin arasına karışıp kendisine planlanan suikastla ilgili son planları öğrenmesi amacıyla casus olarak görevlendirdi. Birbirini izleyen üç gecedен sonra Abdullah gizlice mağaraya gelerek Hz. Muhammed'e öğrendiklerini anlattı. Bundan sonra Hz. Muhammed yanına Abu Bakr'ı da alarak Medine'ye gitti.²⁴⁵ Mağaradan ayrılma zamanını Abdullah'tan aldığı istihbarat sayesinde ayarlaması sonucu Mekke'den Medine'ye hicret etmesi İslam dünyasında ki önemli olaylardan biri olmuştur.

Hz.Muhammed Medine'ye varınca burada ilk İslam devletini kurdu ve Mekke'deki düşmanlarıyla mücadele etmeye başladı. İlk iş olarak Mekke'nin ticaret yollarını keserek dış dünya ile bağıni koparttı. Mekke kervanlarının hareketleri ile ilgili güvenilir istihbarat bilgisine dayanarak Mekke'ye ekonomik ambargo uyguladı. Kuzenin başında olduğu bir ekip gizlice Kervanları izleyerek hareketleri ve güzergâhları hakkında bilgi topladı. Aynı zamanda Mekke içinde gizlice İslam dinine geçen Arap olmayanlardan, Medine de yaşayan Müslümanların Müslüman olmayan akrabalarından ve Kureyşli olmayıp onların zulümlerinden bıkanlardan oluşan bir ajan ağı oluşturdu ve düzenli olarak istihbarat topladı. Mekke'deki muhbirleri büyük

²⁴² Christopher Andrew, "The Secret World: A History of Intelligence", New Haven and London, *Yale University Press*, 2018, p.42.

²⁴³ Erdal Şimşek, *Türkiye'de İstihbaratçılık ve MİT*, Kum Saati Yayıncılık, İstanbul, 2004, s.12.

²⁴⁴ Nurullah Aydın, *İşte İstihbarat*, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2008, s.9.

küçük Müslümanların hayatını, yaşayışını etkileyebilecek her şeyle ilgili bilgi verdiler.²⁴⁶ Hz. Muhammedin uygulamaları İslam dünyasında istihbarat kullanımının ilk örneklerini oluşturmuştur.

Bizans İmparatoru Justinyen, Teodora ile evlendikten sonra 13 Ocak 532' den sonra istihbarat örgütünü kurarlar. Propaganda araçları ise, Hristiyanlığı yaymak ve misyoner faaliyetleri olduğu belirtilmektedir. Silahlı din adamlarından oluşan ve Malta'yı üs olarak kullanan Tapınak Şövalyeleri' nin de (Gizli Templar) güçlü istihbarat yapılanmalarının olduğu belirtilmektedir.²⁴⁷ Gizlilik istihbaratın temel karakteristik özelliğidir.²⁴⁸

Çinli general Sun Tzu yazdığı The Art of War isimli eser, askeri operasyon planlaması ve icra edilmesini rasyonel esaslarda ele alan ilk eser olarak kabul edilmektedir. Sun Tzu'ya göre başarılı bir hükümdar ve bilge bir generalin her hareket ettiklerinde düşmanı fetih etmesinin ve başarılarının sıradan insanlarınkinden üstün olmasının nedeni düşmanın durumu hakkında önceden bilgi sahibi olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu bilgiler ne ruhlardan, ne de tanrılardan, ne de geçmiş olayların karşılaştırılmasından, ne de astrolojik hesaplamalardan kaynaklanır. Bu bilgiler sadece düşmanın durumu hakkında bilgisi olan ajanlardan toplanabilir.²⁴⁹

Kitabın merkezi argümanı, Savaşın bir devlet için hayatta kalmak yahut yok olmak, ölmek yahut yaşamak gibi hayati derece önemli bir mesele olduğu ve gizli operasyonların savaş için önemli bir şart olduğu ordunun her hareketinin bu gizli operasyonlara göre hareket ettiği görüşüdür. Casuslar gizli operasyonların ana karakteridir ve The Art Of War isimli kitapta beş çeşit casustan bahsedilmiştir. Bunlar; Düşman kırsal bölgesinden işe alınan yerli casuslar, düşmanın memur sınıfından ayarlanan içerdeki casuslar, düşmanın kendisine çalıştığını zannederek güvendiği çifte taraflı casuslar, düşmana yanlış bilgi vermek için beslenen harcanabilir casuslar ve düşman kampından bilgi getiren güncel casuslar olarak ifade edilmiştir. Bu beş casus eşzamanlı olarak çalışırsa ve hiç kimse bunların varlığından

²⁴⁵ Karen Armstrong, *Muhammad: Prophet for Our Time*, Harper Perennial, London, 2007, p.62.

²⁴⁶ Christopher Andrew, age, p.94.

²⁴⁷ Aytunç Altındal, *Vatikan ve Tapınak Şövalyeleri*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004, ss.61-90.

²⁴⁸ Abram N. Shulsky, Gary J. Schmitt, *Silent Warfare*, Brassey's, Washington DC., 1993, p.122.

²⁴⁹ Sun Tzu, *Savaş Sanatı*, Çev.Adil Demir, Kastaş Yayınları, İstanbul, 2008, s.85.

ve operasyon yöntemlerinden haberdar olmazsa bunlar bir hükümdarın en kıymetli hazinesi olur ve onlara Kutsal Çile (Divine Skein)ismi verilir. Hükümdar ve ordu komutanı Kutsal Çile olarak adlandırılan casuslardan gelen bilgileri dikkate almalıdır. Hükümdarın bu casusların bütün faaliyetlerinden haberdar olması gerekir. Bu casusların hepsi ordunun içinde görevlidir ve hiç kimse ordu komutanına onlardan daha yakın değildir.

The Art of War isimli kitabın içerik olarak bir benzeri, erken zaman Büyük Hint devlet yönetimi kılavuz kitabı Arthashastra hemen hemen aynı dönemlerde yazılmıştır.²⁵⁰ Kitabın yazarının, Büyük İskender'in ilerlemesini durduran, Mauryan hanedanının kurucusu ve Hindistan yarımadasını birleştiren ilk hükümdar Kral Chandragupta Mauryanın (M.Ö 317-293) baş danışmanlarından biri olan Kautilya (Chanakya olarak da bilinir) olduğu kabul edilir. Arthashastra, The Art of War isimli kitaptan, savaş konusu ile daha az meşgul olsa da casusluk ve istihbarat operasyonları kitabın ana konusunu oluşturur.

Arthashastra, profesyonel istihbarat servisi kurulmasından bahseden dünyadaki ilk kitaptır. Kitap, muazzam ayrıntılara yer vermiş, işe alım, nasıl kullanılacağı gibi hususlarda olmak üzere yurtiçinde ve yurtdışında 29 ana iş alanı (50 alt tip ile) olan büyük bir casus ağı faaliyetlerinden bahsetmektedir. Bu casus ağı yüksek önceliğe sahip ve kralın bizzat kendisi sorumluluk alarak bu ağın yönetimini kendisi yapmalıdır. Kraliyet günü her biri bir buçuk saat olan sekiz döneme bölünür, İstihbarat nerdeyse diğer tüm faaliyetlerden daha yüksek bir öncelik verilmiştir. Gün ortasından bir buçuk saat sonra karşılıklı yazışmaları, üst düzey yetkililerle görüşme ve casuslardan gizli bilgiler alma; günbatımından bir buçuk saat sonra münhasıran gizli ajanlarla yapılan mülakatlara ve gece yarısından sonra bir buçuk saat danışmanlar ile istişare ve ajanları görevlerine gönderme zamanı olarak planlanmıştır.²⁵¹

²⁵⁰ Christopher Andrew, age, p.68.

²⁵¹ Christopher Andrew, age, p.69.

Avrupada, Rönesans dönemi Venedik şehri sır ve gizliliğe takıntı derecesinde önem verilen bir yerdi. Şehrin başta güvenlik olmak üzere birçok konusundan Onlar Konseyi (Council of Ten) olarak adlandırılan bir konsey sorumluydu ve bu konseyin üyelerinin yemin ritüeli ‘Yemin et, İnkâr et ve Sırrı asla söyleme’ sözleriyle gerçekleştirilirdi.²⁵² 1481 yılında, Onlar Konseyi, Senato ve gizli devlet konseylerinin tüm üyelerine Venedik Devleti tarafından istihdam edilmeyen büyükelçiler ve diğer yabancılarla herhangi bir temasta bulunmalarını yasakladı ve herhangi bir yabancı yaklaşımı bildirmelerini emretti. Bu emre uymayanlara 2 yıl sürgün cezası ve 1000 düka (gümüş para) para cezası verilecekti. Bu para cezasının yarısı durumu ihbar eden kişiye diğer yarısı da Onlar Konseyinin hazinesine aktarılacaktı.²⁵³

Venedik’in ekonomik istihbarattaki rolü gibi politika istihbaratındaki öncülüğü de ortaçağ ticari imparatorluğundan kaynaklanmaktadır. Adriyatik kıyısı, Ege ve Akdeniz kıyısı boyunca kolonileri olduğu gibi Konstantinopolis (İstanbul), İskenderiye, Beyrut, Halep ve daha ilerisine gönderdiği adamlar ticari istihbaratın yanı sıra siyasi istihbarat bilgileri de getiriyordu.²⁵⁴

Venedik, Papalık için para yardımında bulunan, gerçekten kozmopolit, çıkarları için sadece büyük bir filoya değil aynı zamanda karmaşık bir istihbarat sistemine de ihtiyaç duyan İtalya’daki tek güçtü.²⁵⁵

On altıncı yüzyıl Avrupa istihbarat sistemindeki en büyük yenilik SIGINT faaliyetinin rolüdür. Muhtemelen Avrupa’nın en iyi bilgilendirilen Büyükelçilerine ve Konstantinopolis’teki lider ajan ağına sahip olmasının yanı sıra, Onlar Konseyi İlk Avrupa Kod kırma ajansını kurdu. İlk başkanı Giovanni Soro, muhtemelen Rönesans dönemi çok yönlü bilim adamlarından Leon Battista Albertinin daha önceki başarılarından faydalandığı değerlendirilmekte olup 1506 yılında atandı ve ilk büyük Avrupa Kriptanalisti olarak kabul edilmektedir. Leon Battista Alberti, mimar, ressam, şair, rahip, filozof, besteci, müzisyen gibi rollerinin yanında altmışlı

²⁵² Peter Ackroyd, *Venice*, Vintage Books, London, 2010, p.102.

²⁵³ David Chambers and Brian S. Pullan, *Venice: A Documentary History 1450-1630*, Oxford: Blackwell, 1991, p.16.

²⁵⁴ Christopher Andrew, age, p.124.

²⁵⁵ John H. Plumb, *Italian Renaissance*, Harper Torchbooks, New York, 1961, p.102.

yaşlarında birkaç yıl kriptografik yaptı. Alberti'nin, 'De Componedis Cifris' isimli şifre çözümü ile ilgili 1467 yılında yayınlanan kitabında Vatikanın bahçesinde Papalık Sekreterliği yapan arkadaşı Leonardo Dati ile yürüyüş yaparken şifreleme konusunda sohbetlerinden bahsetmektedir. 22. John'un Başpiskoposluk döneminde (1316-1334) Papalık ilk defa şifreleme sistemini kullanmıştır.²⁵⁶

Rönesans döneminde diplomatlar mühürlü, şifreli mektuplarla iletişim kurdular. Bu nedenle krallar bu mektupları açacak, kopyalayacak, şifresini çözecek ve yeniden mühürleyecek özel şifre merkezleri kurdular. ABD iç savaşı sırasında telgraf mesajlarının hızlı bir şekilde tespit edilebilmesi imkânının ortaya çıkmasıyla telgraf önemli hale geldi. Konfederasyon generallerinden biri olan Jeb Stuart kendi kişisel dinleme personeliyle birlikte savaş alanında seyahat ederdi.²⁵⁷ İstihbaratın telgraf kablolarından dinleme yapabilmesinin oluşturduğu risk durumu İngiliz iletişim stratejisinde dikkate alınan önemli bir kıstas oldu. Yalnızca İngiliz hâkimiyeti olan alanlarda bulunan, zamanın haritalarında kırmızı renkte işaretlenen istasyonlar aracılığıyla mesaj gönderebilme imkânı yeni telgraf bağlantıları için yolların belirlenmesi aşamasında önemli bir etken olmasına neden oldu.²⁵⁸ ABD iç savaşında balonlar başlangıçtan itibaren keşif için kullanılmıştır ki Avrupa'da çok daha önceden kullanılmıştır.²⁵⁹

Machiavelli, düşman ülkenin keşfi, düşmanı kaygılandırma, şaşkına çevirip hep diken üstünde durdurma, düşmanın erzak temin yollarının belirlenmesi ve bu yolların kontrolünü sağlamak üzerine açıklamada bulunması savaş alanlarında bilgi dâhilinde psikolojik hareketin önemini belirtmektedir.²⁶⁰

Tarih boyunca istihbarat ve istihbarat uygulamaları hakkında bahsedilebilecek çok konu ve verilebilecek çok misaller bulmak mümkündür. Bu konu ve misal

²⁵⁶ Patrick Zutshi, *The Political And Administrative Correspondence of the Avignon Popes, 1305-1378: A Contribution of Papal Diplomatic*, pp.380-381.

²⁵⁷ Samuel Dash, Richard F. Schwartz and Robert E. Knowlton, "The Eavesdroppers", New Brunswick, NJ: *Rutgers University Press*, 1959, p.142.

²⁵⁸ Paul M. Kennedy, "Imperial Cable Communications and Strategy, 1870-1914", *English Historical Review*, Vol.86. No.341, 1971, pp.728-752.

²⁵⁹ Eugene B. Block, "Above The Civil War, The Story of Thaddeus Lowe, Balloonist, Inventor, Railway Builder", *Howell-North Books, Berkeley, CA*, 1966, p.93.

²⁶⁰ Niccolo Machiavelli, *Askerlik Sanati*, Çev. Nazım Güvenç, Anahtar Kitaplar, İstanbul, 2008, s.120.

çeşitliliğinden anlaşılacağı üzere istihbarat çalışmaları tarihin her döneminde yöneticiler ve komutanların başvurduğu, ihtiyaç duyduğu bir olgudur.

2.4.İstihbarat Ve Amacı

İstihbarat çalışmalarının gayesi hedeflenen mili hedeflerin gerçekleştirilmesi, devletin ve milletin güvenliğinin sağlanmasıdır. Bu açıdan bakıldığında istihbarat kurumlarının vazifesi mümkün olan her yolla bilgi toplamak ve bu bilgilerden güvenilir istihbarat elde edebilmektir. İstihbarat, amaç ve hedef doğrultusunda her şey ve herkes hakkında çalışma yapar, her türlü bilgiyi toplar ve usulüne uygun bu bilgileri değerlendirilmesi için ilgili makamlara gönderir.

İstihbarat devletlerin uluslararası alandaki öngörülebilir gelecekleri için taahhütleri ve çıkarları bakımından her zaman önemli rol oynayacaktır. Bu anlamda bir devletin diplomatlarını ve özellikle diğer devletlerle ilişkileri sürdüren karar verici makamlarda bulunan yetkilileri destekleme konusu istihbaratın her zaman ana misyonlarından biri olmaya devam edecektir. Bu destek, devletin ulusal ve uluslararası çıkarlarını etkileyecek veya etkileme potansiyeli olan diğer ülkelerde meydana gelen gelişmeler hakkında önceden uyarı verilmesini gerektirir. Bu tür önceden uyarılar devletin politika yapıcılarına karşılaşılan durumla ilgili uygun bir yanıt belirleme ve mümkünse olabilecek çatışmalardan kaçınma zamanı verecektir.

İstihbarat ayrıca çeşitli diplomatik seçeneklerden hangisinin en etkili olabileceği ile ilgili kara verici makamda bulunanlara destek verebilir. Bu anlamda ideal olan en iyi istihbarat devletin amaçlarının gerçekleşmesinde güç kullanımına gerek kalmadan hedefe ulaşılmasını sağlayacak bilgileri ihtiva eden çözüm önerileri sunan istihbarattır. İstihbarat ayrıca devletin diplomatik girişimlerinin temelini oluşturan ikili ve çok taraflı anlaşma müzakereleri konusunda da bilgiler sunmaktadır. Devletlerin taraf olduğu antlaşmalar, sözleşmeler veya menfaati bulunan yaptırımlar ile ilgili kritik bilgiler ihtiva eder ve bu anlamda önemli destek verir.

İstihbaratın bir başka amacı devletlerin askeri operasyonları konusunda destek olmaktır. Bu destek sadece bir devletin kendisine yönelik saldırı uyarısını

kapsamamakla birlikte aynı zamanda devletin kendi yapacağı her türlü askeri harekâtın planlanması ve yürütülmesi için gerekli bilgileri de sağlamayı kapsamaktadır. Düşman askeri güçlere ilişkin savaş bilgilerinin değerlendirilmesi, düşmanın yeri, morali, yetenekleri gibi her türlü bilgiyi sağlamak istihbaratın görevi olarak kabul edilir.

İstihbarat ülke savunma planlamasına destek olur. Bu destek yabancı askeri yetenekler hakkında bilgi sağlamayı gerektirir. Böylece her devlet kendi ordusunun boyutunu, yapısını şekillendirmek için gerekli bilgiye sahip olma imkânı bulur. İstihbaratın sağladığı bilgiler askeri araştırma ve geliştirmeye rehberlik edebilir ve ülkeyi korumak için kullanılacak askeri taktikler ve yetenekler konusunda yardımcı olabilir.

İstihbarat ülke çıkarlarını ilgilendiren her konu ile ilgilenir. Bölgesindeki terör örgütleri ve terörist faaliyetlerini takip eder, uyuşturucu ile mücadele kapsamında çalışmalar yapar. Ulusal ve uluslararası organize suçla mücadele kapsamında da çalışmalar yaparlar. Yaptığı çalışmalar neticesi elde ettiği bilgileri ilgili kurumlarla paylaşır. Paylaştığı bilgiler bu suçla mücadele elde etmek için suçu önleme veya suçun soruşturma safhalarında kullanılabilir. Kolluk kuvvetlerine terörizm hakkında bilgi vermenin yanı sıra, uyuşturucu kaçakçılığı ve uluslararası organize suç ile alakalı bilgiler toplarlar ve bunları kolluk kuvvetleriyle paylaşırlar.

İstihbarat çevre sorunlarına yönelik tehditler hakkında bilgi toplamak için faaliyetlerde de bulunabilirler. Çevresel tehlikeler ülkenin güvenliğini ve vatandaşlarını doğrudan tehdit edebilir veya diğer ülkelerdeki çevre koşulları dolaylı olarak kendi topraklarını ve vatandaşlarını etkileyebilir. Tehlikeli hastalıklar da bir başka önemli sorundur ve sağlık sorunları hükümetlerin istikrarı için tehdit oluşturmaktadır.

İstihbaratın bir başka amacı, hükümetler, gruplar veya bireyler tarafından diğer ülkelerdeki bilgi sistemlerine müdahale etme, bu tür sistemlerden veri elde etme, verileri manipüle etme veya üretme amacıyla yürütülen faaliyetlere karşı çalışma yapmaktır.

İstihbarat faaliyetleri modern dünya ile giderek daha alakalı hale gelmektedir. İstihbarat ile vatandaşlar arasında bir bağlantı oluşmaktadır. İstihbarat yeni bir görünüm kazanmaya başlamıştır. Kamu görevini yerine getirmenin en etkili yollarından biri de kamuoyunun doğrudan istihbarat bilgilerinden ve değerlendirmelerinden faydalanmasını sağlamak olmuştur. Halkın istihbarata yönelik olumlu tutumuna ek olarak demokrasilerde hem arzu edilen hem de ihtiyaç duyulan halkla işbirliği içinde önemlidir. Çoğu zaman istihbaratın sosyal ve politik durumlarda sahip olduğu önemli rol göz ardı edilmektedir. İstihbarat başarısızlıkları genellikle hükümetleri olumsuz etkiler ve kamuoyunun verdiği tepkilerden dolayı yerinde olmayan veya normal bir zamanda almayacağı kararlar almasına neden olabilir. Kaos ortamının olduğu ve bilgi kirliliğinin yaşandığı durumlarda kamuoyuna komplo teorileri hâkim olur ve toplum dezenformasyona maruz bırakılır. Böyle durumlarda istihbarat toplumu bilgilendirme konusunda önemli bir rol oynayabilir.

2.5. İstihbarat Çarkı

Türkiye’de birinci derecede istihbarat faaliyetlerinin yürütülmesinde görevli olan Millî İstihbarat Teşkilatı, istihbarat çarkını;²⁶¹

1-İstihbarat ihtiyaçlarının Tespiti ve Toplama Çalışmalarının Yönlendirilmesi,

2-Haberlerin Toplanması,

3-Haberlerin İşlenmesi,

4-İstihbaratın Yayımı ve Kullanılması, olmak üzere dört evrede değerlendirmektedir.

Çarkın birinci evresinde; 2937 sayılı yasa çerçevesinde devletin milli güvenlik siyasetiyle ilgili planların hazırlanması ve yürütülmesi amacıyla Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı ile ilgili bakanlıkların istek ve ihtiyaçlarına

²⁶¹ <http://www.mit.gov.tr/isth-olusum.html>

cevap oluşturabilecek uygun haber toplama ortamlarının tespit edilmesi ve haber toplama çalışmalarının yönlendirilmesi aşamalarını kapsar.

İkinci evrede; İstihbarat oluşumu sürecinin emel taşı olan haberlerin toplanmasında faydalanılan kaynaklar açık ve kapalı olmak üzere ikiye ayrılır. Gazete, dergi, kitap, radyo ve televizyon yayınları ile internet siteleri açık kaynakları oluşturur. Kapalı kaynaklar ise, çeşitli haber toplama metotlarıyla birlikte teknolojinin kullanımı ile belirli bir istihbarat ihtiyacı konusunda haber derleme kabiliyetine sahip kişilerden oluşur.

Üçüncü evrede; Haber toplama ünitelerinin çalışmaları sayesinde derlenen ve teşkilat dışı kuruluşlardan gelen haber, bilgi ve belgeler tasnif, kıymetlendirme, yorum aşamalarından geçirilerek değerlendirilir, bir diğer ifadeyle işlenir. Tasnif ilk aşamadır ve bu aşamada benzer bilgiler bir araya getirilir. İkinci aşama kıymetlendirme, yani haberin istihbarat değerinin, haber alındığı kaynağın güvenilirliğinin ve haberin doğruluk derecesinin saptanmasıdır. Bu aşamadan sonra bir yorum yapılır. Yorum; mevcut bilgilere dayanılarak olayların, gelişmelerin ve benzeri durumların anlamını ve önemini ortaya koyma işlemidir.

Dördüncü evrede ise; Değerlendirmeye tabi tutularak işlenen ve istihbarat niteliği kazanan raporlar kullanılmak üzere, zamanında ve süratle ilgili kuruma ulaştırılır. İlgili kurumlar, sadece bu istihbaratı kullanmakla kalmazlar, sürekli olarak gözden geçirilen ve değerlendirilen öncelikler çerçevesinde yeni istihbarat ihtiyaçlarını belirlerler. Böylece, birbirini izleyen dört evreden oluşan ve dördüncü evresinden sonra yeniden ilk evreye dönen İstihbarat Çarkı tamamlanmış olur.

Dünya istihbarat literatüründe istihbarat çarkının; planlama ve yönetim, toplama, işlem ve süreç, analiz ve üretim ile dağıtım ve yayımlama olmak üzere birbirini takip eden beş adımdan oluştuğu kabul edilmektedir.²⁶² Son yıllarda

²⁶² Jeffrey Richelson, *The US Intelligence Community*, (2.Baskı), Massachusetts, Ballinger Publishing Company, 1989, pp.3-4, Laqueur, 1993: pp.20-37, Abram Shulsky, *Silent Warfare Understanding the World of Intelligence*, (2.Baskı), Washington, Brassey's, 1993, pp.2-3 Loch Johnson *Secret Agencies, US Intelligence in a Hostile World*, NewHaven, Yale University Press, 1996, pp.13-26, Bruce D. Berkowitz, ve Allan E. Goodman, *Strategic Intelligence for American National Security*, New Jersey, Princeton University Press, 1989, pp.30-39.

yönetim ve organizasyon alanındaki gelişmelere paralel olarak “değerlendirme ve geri besleme” safhası da altıncı adım olarak çarka dâhil edilmiştir.

2.5.1.Planlama ve Yönetim

İstihbarat çarkının ilk aşaması kritik öneme sahiptir. Yetkililer tarafından istihbarat önceliklerinin hazırlanması sırasında potansiyel bir hedef açıkça vurgulanmadığı sürece sahada bilgi toplama sorumluluğu olanlar tarafından çok fazla dikkate alınması olası değildir. İstihbarat önceliklerini belirleme görevi genellikle tehdit değerlendirmesi olarak bilinir. Uzmanlar ve politika yapıcılar devletin ve milletin varlığına, birliğine tehdit olan tehlikeleri değerlendirmek için periyodik olarak toplanırlar. En tehlikeli tehditlerden en az tehlikeli olana kadar bir öncelik tablosu oluştururlar. Devletin acil müdahalesini gerektiren kriz durumları için özel bir kategori ayrımı yapılabilir. Olası uluslararası fırsatlar hakkında hesaplamalar yapmak da önemlidir. İstihbaratın hem tehditlere hem de fırsatlara ilişkin bir tespit ve değerlendirme yapması beklenir. Örneğin ülkemiz açısından bakıldığında tehdit değerlendirmesine Yunanistan veya İran hangi aşamada yerleştirilmelidir. Diğer komşu ülkelerin durumları ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

İstihbarat çarkının en önemli kusurlarından biri karar vericilerin istihbarat çarkının ilk planlama ve yönlendirme aşamasında tam olarak ne tür bilgilere ihtiyaç duyduklarını netleştirememesi olduğu kabul edilir. Çoğu zaman istihbarat görevlileri, üst düzey politika yetkililerinin istek listesi hakkında fazla aydınlatılmayabilirler. Bu da gizli kurumların bir şekilde eylem bekleyen her türlü meseleyi öncelik olarak tanıyacağını ve cevap vereceğini varsaymasına neden olur. Planlamacılar için nihai soru şudur: Ne kadar istihbarat yeterlidir?

2.5.2.Toplama

İstihbarat çarkının ikinci aşaması planlamacıların ve politika yapıcılarının belirlediği bilgilerin peşinden gidilen toplama aşamasıdır. Bilgiler ‘açık veya gizli

kaynaklardan, sahadaki ajanlardan, gönüllü bilgi veren şahıslardan veya teknik ve bilimsel yöntemlerle' toplanabilir.²⁶³

İstihbarat bir şeyin ne zaman ve nerede olacağını kesin olarak söyleyemese de karanlıkta tutulan el feneri görevi görebilir. Dünyanın süper güçleri olarak ifade edilen ülkelerin elinde keşif uçakları, uydular, yer tabanlı dinleme direkleri ve gözetim platformları olmasına rağmen her şeyi önceden bilemiyor ve öngöremiyor olabilirler ancak yinede rakip ülkelerin sahip olduğu imkânlarla ilgili birçok bilgiyi elde ederler. Uydular ve keşif uçağı kullanımları yoluyla rakip ya da düşmanların imkânları ile ilgili casusluk yapabilirler. İstihbarat günümüzün yüksek teknoloji, hassas silah sistemlerini doğru haritalar ve hava ve arazi şartları hakkında veriler sağlayarak hedeflerine yönlendirir.

Bilgi toplayan personelin toplanan şeyin ham bilgi olduğunu ve bir analist tarafından ham bilginin değerlendirilip doğrulayana kadar istihbarat haline gelmediğini anlamak zorundadır. Okuma materyallerinin toplanması, birimlerin veya unsurların durumu, eğitim, taktikle, bu birimlerin ve unsurların kişilikleri dikkatli analizden sonra genel istihbarat değerine katkıda bulunur.

Çoğu geminin ve uçağın tonajı ve temel silah bilgileri halka açıktır ve hızları ve menzilleri çoğu zaman sadece fotoğraflardan bile uzmanlar tarafından makul bir şekilde tahmin edilebilir. Bir ülkenin yüksek irtifa resimlerinin fotoğraf yorumlarından büyük miktarda faydalı istihbarat toplanabilir. Bu fotoğraflar mühimmat sevkiyatları ve stokları mühimmat fabrikaları, askeri üsler gibi konularda bilgi verebilir. Çoğu istihbarat servisi, tek amacı haritaları tutmak olan grupları korur veya destekler. Haritaların sivil kullanımda da değerli olduğundan dolayı, harita işiyle ilgilenen ajanslar genellikle kamuya açıktır veya devletin birimlerine bağlı olarak çalışır. Büyük ülkelerin istihbarat servislerinin ilgi alanındaki ülkelerin yayınlanmış her yayını ve her devletin ana gazete ve dergilerini okuması yaygın bir faaliyettir. Bunlar temel istihbarat kaynaklarıdır.

²⁶³ Peter Gill, "Policing Politics, Security Intelligence and the Liberal Democratic State", *Frank Cass*, London, 1994, pp.151-171.

2.5.3.İşlem ve Süreç

Üçüncü aşamada toplanan istihbaratın kullanılabilir bilgilere dönüştürülerek ilgili yetkililerin kolayca kavrayabileceği forma sokulması işlemi vardır. Örneğin başka bir dilde ele geçirilen belgelerin kullanılan dile tercüme edilmesi, fotoğraflar veya telefon dinlemesi şeklinde ele geçirilen bilgi ve belgelerin okunabilir, anlaşılabilir bir biçime dönüştürülmesi ve sesli mesajların anlaşılabilir, okunabilir hale getirilmesi²⁶⁴ gibi yapılan faaliyetlerdir.

İstihbarat Çarkının bu aşamasında bazı zorluklar ortaya çıkabilmektedir. Günümüz teknoloji dünyasında çok fazla veri akışı vardır. Fakat bu çok büyük miktarlardaki verileri depo etmek ayrı bir sorun bu verilerin tamamını inceleyebilmek ayrı bir sorundur. NSA, eskiden görüntü istihbaratından elde edilen bütün veriler içerisinde istihbarat olarak faydalanabildiği bilgilerin oranı toplamın %20 si kadarken günümüzde bütün veriler içerisinde istihbarat olarak faydalanabildiği bilgilerin oranı %1'e inmiştir.²⁶⁵

Ayrıca bu aşamada karşılaşılabilen bir başka problem dünyada konuşulan dillerin çevirisini yapabilecek yeterli sayıda tercümanın istihbarat örgütlerinde istihdam edilememesi durumudur. Bu konuda en başarılı örgütlerden biri olan NSA, 95 farklı dile ilgili tercüman istihdam ederek onların hizmetinden faydalanmaktadır.²⁶⁶

2.5.4.Analiz ve Üretim

Bu aşamada görev, toplanan ve işlenen bilgilere anlam kazandırmak elde edilen verileri bir değerlendirmeye tabi tutmaktır. Açık ve gizli kaynaklardan elde edilen bilgileri değerlendirecek personelin becerikli, yetenekli ve zeki olması önem arz eder. İstihbarat birimleri toplanan tüm bilgilerin ne anlama geldiğine dair güvenilir

²⁶⁴ Jeffrey Richelson, age, p.3.

²⁶⁵ Loch Johnson, *Secret Agencies, US Intelligence in a Hostile World*, Yale University Press, NewHaven, 1996, p.21.

²⁶⁶ James Bamford, *Body of Secrets, Anatomy of the Ultra-Secret National Security Agency*, Doubleday, New York, 2001, p.616.

bilgiler sağlayamıyorsa, istihbarat döngüsünün önceki aşamalarının her biri boşa çıkar.²⁶⁷

Analiz karşı tarafın yeteneklerinin ve zayıflıklarının değerlendirilmesi olarak kabul edilebilir. Bunlar tehdit ve fırsat durumlarını içerir. İnsan istihbaratı yöntemiyle toplanan istihbarat bilgileri genellikle ilgisiz kaynaklara karşı dikkatle test edilir. Çünkü yanlışlığa eğilimlidir. Bazı durumlarda kaynaklar sadece ödeme almak için yaratıcı hikâyeler oluşturabilir veya kişisel düşmanlarını istihbarat için ödeme yapan devletin düşmanları olarak tanımlayarak kin veya intikam duygusuyla hareket edebilirler. Bu yüzden dezenformasyon amaçlı bilgilerin varlığı anlaşılırsa bu bilgilerin temizlenmesi gerekir.²⁶⁸ Bununla birlikte İnsan istihbaratı genellikle bir rakibin niyetleri hakkında bilgi sağlayan tek istihbarat biçimidir ve bu nedenle diplomatik çözümlerin başarılı bir şekilde müzakere edilmesi için çok değerlidir.

Bazı istihbarat örgütlerinde analiz bir prosedür izlenerek yapılır. İlk olarak genel medya ve kaynaklar ilgilenilen öğeleri veya grupları bulmak için taranır ve hakkında toplanılabilecek bütün bilgiler toplanır ve sürekli güncellenen tipik güvenlik açıkları listesi kullanılarak güvenlik açıkları için sistematik olarak değerlendirilir.

2.5.5. Dağıtım ve Yayımlama

Bu aşamada görev, toplanan ve işlenen bilgilere anlam kazandırıp eldeki verileri bir değerlendirmeye tabi tuttukten sonra ortaya çıkan istihbaratı ilgili makama ulaştırılmasıdır. Elde edilen istihbarat bilgilerinin zamanında ilgili makama sunulması çok önemlidir. Geciken istihbaratın hiçbir faydası olmaz.

Bu aşamada istihbarat bilgileri, bu bilgileri değerlendirecek makamın eline geçtikten sonra konuyla ilgili karar verip tasarrufta bulunmasına yetecek zamanı sağlayabilecek yada mevcut sorunla ilgili karar alıp kararı uygulayabilmesine yetecek zamanı verecek kadar zamanlaması çok önemlidir. Elde edilen istihbarat, ilgili makamın taleplerine göre nerede, nasıl ve ne zaman yapılacağı kararlaştırılır ve dağıtımını yapılır.

²⁶⁷ Jeffrey Richelson, age, p.3.

2.5.6.Değerlendirme ve Geri Besleme

Bu aşama İstihbarat çarkındaki bundan önceki safhaların ne derece başarılı yada başarısız olduklarının yada hangi konuların eksik yapıldığının değerlendirmesinin olduğu bölümdür. Bu bölümde eksiklikler varsa tespit edilmeye çalışılır, hatalardan ders çıkarılır ve yeni çalışmalarda edinilen tecrübelerden istifade edilir. Her safha kendi içinde ayrı ayrı değerlendirilir. Hatalar düzeltilmeye çalışıldığı gibi doğru yapılan uygulamalarda gelecek çalışmalarda örnek olarak kullanılır.

2.6.İstihbarat Çeşitleri

2.6.1. Ölçeklerine Göre İstihbarat

2.6.1.1.Stratejik İstihbarat

Stratejik istihbarat çoğunlukla stratejik planlama için kullanılır. Genellikle uzun vadeli eylem planlarının oluşturulmasıyla ilgilidir. Bu yollar genellikle askeri faaliyetler ile ilgilidir ancak siyasi ve ekonomik faaliyetler veya siyasi ve askeri faaliyetler bir arada olabilir. Devlet başkanının tanınması, ambargo uygulanması, boykot veya abluka almak gibi örnekler verilebilir.²⁶⁹

Stratejik istihbarat yetenek ve kapasite ile ilgilidir. Yabancı ve düşmanın sınırlamaları, kırılabilirlikleri ve olası hareket yolları, ittifaklar, askeri bloklar v.b konularla ilgilidir. Bu bilgiler stratejik planlama açısından devletlerin hareket tarzını belirlemesi için gereklidir. Yabancı ülkeler veya belirli düşman hedefler hakkındaki veriler devletin operasyonlarını daha güvenli ve başarılı bir şekilde planlamasını ve yürütmesine imkân verir.

2.6.1.2.Operasyonel İstihbarat

Taktik istihbarat ve stratejik istihbarat arasında geçiş durumunda olan istihbarattır. Orta vadedeki yapılacak olan planlarla ilgilidir. Taktik alanda elde

²⁶⁸ Peter Gill, age, p.180.

edilen istihbaratın birleştirilmesi ve hedef birim ile ilgili gerekli bilgilerin toplanarak son halinin verilmesidir. Operasyon birimleri bu istihbaratı kullanarak faaliyete başlayabilir. Organize suç örgütleri ve her türlü terör faaliyetleri hakkında elde edilen görevin gerektirdiği kritik istihbarattır.

Operasyonel istihbarat birden fazla benzer hedefleri içine alan ve uzun dönemli soruşturmaları desteklemek için kullanılan istihbarat faaliyetleridir.²⁷⁰ Bu anlamıyla operasyonel istihbarat, suçla mücadelede hedef tanımlanması, tespiti ve önceliklerin belirlenmesi ile ilgidir.²⁷¹

2.6.1.3.Taktik İstihbarat

Görevin gerektirdiği her türlü faaliyetle ilgili elde edilen istihbaratın en küçük parçası ve kısa ömürlü bir istihbarattır. Değer olarak en alt seviyede olsa da bazen taktik istihbaratta operasyonel hatta stratejik istihbarata dönüştürülebilir. Güncel konularla ilgili ve güncel olaylar üzerine yapılan çalışmalardır. Hedef grubun taktik ve teknikleri hakkında toplanan istihbarat örnek verilebilir.

Taktik istihbarat çalışmaya konu olan sorunun/durumun araştırılmasında doğrudan katkısı olan ve kısa vadede gerçekleştirilmesi gereken istihbarat çalışmalarıdır.²⁷² Taktik istihbarat çalışmaları çalışma konusu olan sorunun/durumun güncel durumu (amaç-niyet-kapasite vb) hakkında bilgi vermektedir. Taktik istihbaratın konuları genellikle iç istihbarat çerçevesinde yürütülmektedir. Suç ile mücadelede gerçekleşen istihbarat çalışmaları taktik istihbarata örnek teşkil etmektedir. Ülkemizde taktik istihbarat Emniyet Genel Müdürlüğü'nün ilgili şubeleri tarafından yürütülmektedir.

²⁶⁹ Jerome K. Clauser, Sandra M. Weir, *Intelligence Research Methodology. An Introduction to Techniques and Procedures for Conducting Research in Defense Intelligence*, Defense Intelligence School, Washington, D.C.,1975, p.20

²⁷⁰ Marilyn Peterson, *Intelligence–Led Policing: The New Intelligence Architecture*, United States Bureau of Justice Assistance, Washington, 2005, p.3.

²⁷¹ Don McDowell, *Strategic Intelligence: A Handbook for Practitioners, Managers and Users*, Istana Enterprises Pty. Ltd., Australia,1998, pp.12-13.

²⁷² Marilyn Peterson, age, p.3.

2.6.2. Alanlarına Göre İstihbarat

2.6.2.1.Siyasi İstihbarat

Siyasi istihbarat, hükümetlerin iç ve dış politikaları ile siyasi hareketlerin faaliyetleri ile ilgili istihbarat türüdür.²⁷³ Siyasi İstihbarat hükümet ve askeri operasyonlarda, her zaman olmasa da genellikle düşman ya da muhalif olan yabancı ülkelerin ya da devlet dışı aktörlerin gücü, faaliyetleri ve muhtemel yollarıyla ilgili bilgileri değerlendirir. Ayrıca, Siyasi İstihbarat bu tür bilgilerin toplanması analizi ve dağıtımına atıfta bulunmak ve yaygın olarak gizli eylem olarak bilinen bir faaliyet olan diğer ülkelerin siyasi ve ya ekonomik işlerine gizli müdahaleyi ifade etmek için kullanılır.

Siyasi istihbarat analistleri yabancı hükümetlerin ve ilgili kuruluşlarının dış politikaları ve iç politikaları, istikrarı ve sosyal meseleleri hakkında değerlendirmeler yaparak politika yapıcıları desteklerler. Siyasi istihbarat uzmanları çalışmalarında, rapor hazırlanan ilgili aktörlerin hedeflerini ve motivasyonlarını, kültürünü, değerlerini, tarihini, toplumunu, karar alma süreçlerini ve ideolojilerini anlatarak bu unsurların devletin çıkarlarını ve ulusal güvenliği nasıl etkilediği bağlamında görüşlerini ortaya koyarlar.

2.6.2.2. Askeri İstihbarat

Askeri İstihbarat, komutanların planlarını hazırlaması için çevre ve düşman hakkında bir anlayış geliştirmeye çalışır. Askeri istihbarat tipik olarak iki faktöre odaklanır. Bunlar çevre ve düşmandır. Askeri istihbarat analistlerinin operasyon çevresi ve ortamı hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. İstihbarat analistleri savaş alanını inceleyerek düşmanların eylemleri ve yerlerini daha iyi tahmin edebilirler. Çalışma ortamı hakkında ayrıntılı bir anlayış geliştirmek düşmanın kapasitesini değerlendirmek için önemlidir.

Düşmanın niyeti hakkında bilgi sahibi olmak askeri istihbaratın temel amacıdır. Düşmanın büyüklüğü, yerleri, hedefleri ve taktikleri hakkında bilgi

²⁷³ Dictionary of Military and Associated Terms, US Department of Defense, 2005,

toplayarak nasıl hareket ettikleri hakkında fikir edinebilir ve daha sonra ne yapacakları değerlendirilebilir. Böylece taktiksel bir avantaj sağlanır.

Askeri istihbarat düşmanın silahını ve teçhizatını inceleyerek düşmanın neler yapabileceğini ve nasıl davranacaklarını anlar. Örneğin gece görüş teknolojisinin tanımlanması düşmanın karanlıkta hareket etme tercihini gösterebilir. Benzer şekilde 81 mm'lik bir havanın tanımlanması düşman kabiliyeti ve niyeti hakkında önemli bilgiler sağlayabilir. Düşmanın silahını bilmek tehdidi anlamak için çok önemlidir.

2.6.2.3.Ekonomik İstihbarat

Ekonomik istihbarat bir ulusun savaşı destekleme yeteneğinin, aynı zamanda kırılabilirliklerinin ve niyetlerinin tahmin edilmesi ve değerlendirilmesidir.²⁷⁴ Ekonomik istihbarat, mal ve hizmetlerin üretimi, dağıtımı ve tüketimi ile işgücü, finans, vergilendirme ve bir ülke ekonomisinin veya uluslararası ekonomik sistemin diğer yönleriyle ilgili bilgilerdir.

Ekonomik istihbarat küreselleşmiş devletler ve bugün şirketler için de strateji ve yönetim için profesyonel bir araç olarak kabul edilmektedir. Ekonomik istihbaratın uygulanması üç ana ayağa dayanmaktadır. Birinci ayak dış çevreyi anlama ve öngöründe bulunmak için stratejik bilgilerin öğrenilmesi yani önceden bilgi toplanması, analizi ve işlenmesi sürecidir. Birinci ayak genellikle izleme dönemi olarak adlandırılır. Ve diğer iki ayak için vazgeçilmezdir. İkinci ayak savunma pozisyonunda olan ve ekonomik varlıkların korunmasına yönelik ekonomik güvenlik, üçüncü ayakta aktif veya saldırgan olarak etki etmektir. Buda fırsat ve yenilik arayışında en ileri seviyede olmak anlamına gelir. Bu üç ayak aslında birbirine bağımlı olmalarına rağmen, kavramın anlaşılmasını ve uygulanmasını kolaylaştırmak için tanımlanmıştır.²⁷⁵

Ekonomik istihbarat politikaları uzun bir süredir dünyayı etkileyen büyük değişikliklerden özellikle küresel rekabet ve ekonomik ilişkilerde bilginin artan rolünden kaynaklanan risklere ve tehditlere yanıt vermeye çalışıyor. Rekabetin

²⁷⁴ https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0000606535.pdf Erişim Tarihi.16.08.2018

²⁷⁵ http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/defense+security/ari134-2010 Erişim Tarihi. 09.11.2018

küreselleşmesi, hem iç hem de dış pazarlarda artık eskisinden çok daha fazla ve farklı oyuncuların olduğu anlamına geliyor. Bu durum hem özel hem de kamu kurumları tarafından giderek artan bir karma role sahip olmaları sonucunu ortaya çıkarıyor. Ekonomik istihbarat bilgiyi hem bir tehdit hem de bir araç olarak görür her halükarda ciddiye alınması ve üzerinde çalışılması gereken bir konu olarak ele alır.

2.6.2.4.Sosyal İstihbarat

Bir ülkenin sosyal tabakalaşması, değer sistemleri inançları ve diğer sosyal özellikleri hakkında bilgilerin toplanmaya çalışıldığı istihbarat türüdür. Ulusal, ırksal veya sosyal grupların bir ülke üzerinde büyük bir etkiye sahip olabileceği özellikle ulusun askeri yeteneği üzerinde büyük bir etkiye sahip olabileceği göz önünde bulundurarak ülkelerin değerlendirilmesi yapılırken bu konu çok önemlidir.

2.6.2.5.Biyografik İstihbarat

Biyografik İstihbarat, ABD Savunma Bakanlığı Asker ve ilişkili terimler sözlüğünde gerçek veya potansiyeli olan önemli bireysel yabancı kişilikleriyle ilgilenen istihbarat olarak tanımlanmaktadır.²⁷⁶ Hedef kişinin görüşleri özellikleri, becerileri ve ilişkileri gibi bilgileri toplayan bir istihbarat dalıdır. Bu bilgiler gazete makalelerinden, yazılan biyografilerden, internet sitelerinden veya herhangi bir resmi dosyada tutulan verilerden elde edilebilir. Fidel Castonun ABD için dost olmadığı ve savunduğu görüşlerin ABD politikalarıyla uyuşmadığı, yapılan biyografik istihbarat araştırması neticesi anlaşılması ABD'nin ilgili politikasını yeniden gözden geçirmesine ve değiştirmesine neden olmuştur.²⁷⁷

Biyografik istihbarat bireyler için mümkün olan her isim, takma ad, kod isim ve diğer tanımlayıcıları bilme ve kaydetmeye dayanan bir istihbarat analizidir. Buradaki zorluk noktaları birleştirmek ve bu tanımlayıcılar arasında bir bağlantı şeması oluşturmaktır. Resmi ve gayri resmi isimleri bağlamak için aktif bir çaba olsa da yakalanan bir belgedeki veya yayındaki bir isimden bahsedilmesi bile bir isim kaydının oluşturulmasına neden olmalıdır.

²⁷⁶ https://www.militaryfactory.com/dictionary/military-terms-defined.asp?term_id=732
Erşim Tarihi.11.09.2018

Biyografik istihbarat bir tür anlatı istihbaratıdır.²⁷⁸ Biyografi son derece stilize edilmiş bir yazı biçimidir ve biyografiler son derece ayrıntılı yapılandırılmış bir temelde organize edilir.²⁷⁹ Ayrıntılı ve organize yazma becerisine sahip, edebiyat veya kütüphanecilik geçmişi olan kişiler istihbarat birimlerinde işe alınır ve eğitime tabi tutulurlarsa faydalı olabilir. Biyografi yazma işinde çok çeşitli istihbarat verisi kullanılabilir. Kişisel günlük ve hapishane mektupları, oto biyografiler, çevrede konuşulan aile hikâyeleri ve sözlü anlatılan anılar, fotoğraflar, kişisel ve aile eserleri, araştırma mülakatları bu verilerden bazılarıdır.

2.6.2.6.Coğrafik İstihbarat

Coğrafi konum istihbaratı belirli bir konumla ilişkili görüntü ve verilerin analizinden elde edilen bilgilerdir. GEOINT, görüntüleri dünyanın herhangi bir yerindeki insan aktivitesini ve fiziksel coğrafyayı araştırmak ve değerlendirmek için kullanılır. GEOINT, görüntülerin ve coğrafik bilgi ve hizmetlerin tüm yönlerini kapsar. Gerçek görüntülerin, coğrafik verilerin ve teknik olarak elde edilen bilgilerin analizini içermekle sadece bunlarla sınırlı da değildir. Bu tip veriler sabit ve hareketli hedeflerde elektro-optik sentetik diyafraam radarı (SAR) ilgili sensör programları ve teknik olmayan (yani saha görevlilerinin doğruluğunu teyit ettiği coğrafik bilgiler) yollarla temin edilebilir.²⁸⁰

GEOINT hassas konum verisi sağlar. Dünyanın her yerinde milyarlarca cep telefonu kullanıcısının kesin konumlarını analiz ederek uygulamaların daha iyi hizmet sunmasını sağlar. Hassas konum verileri, araçlar ATM işlem konumları ve çevrimiçi (online) etkinlikler içinde geçerlidir. Yeniden kullanılabilir, ticari roketler ve daha küçük, daha ucuz uyduların ortaya çıkmasıyla uzaydan yüksek çözünürlüklü görüntülemenin analizi her işletme için daha erişilebilir hale gelecektir. İnsansız hava araçları da tarımcılardan afet yardım personeline kadar herkes için görüntüleme sağlayacaktır. GEOINT ile ilgili istifade edilebilen verilerin potansiyeli daha güçlü

²⁷⁷ Tim Weiner, *Bir CIA Tarihi Küllerin Mirası*, Çev. Selim Yeniçeri, Koridor Yayıncılık, İstanbul, 2007, ss.192-193.

²⁷⁸ William L. Randall, "Narrative Intelligence and the Novelty of our lives", *Journal of Ageing Studies*, Vol.13, No.1, 1999, pp.11-28

²⁷⁹ Norman K. Denzin, *Interpretive Biograpy*, Sage Publications, New York, 1999, p.18.

²⁸⁰ Todd S. Bacastow and Dennis Bellafiore, "Redefining Geospatial Intelligence", *American Intelligence Journal*, Vol.27, No.1, 2009, pp.38-40.

bilgi işlem sistemin varlığıyla artacaktır. Bu durum, görüntülerin büyük ölçekli kitle kaynak kullanımını kolaylaştıracaktır. Örneğin, doğal veya insan kaynaklı felaketler için insani yardım çabalarının kitle kaynaklı kriz haritalaması yapılması mümkün olacaktır.

GEOINT, sağlık, telekomünikasyon, kamu hizmetleri, bankacılık ve sigorta gibi alanlarda veri ve tahmine dayalı analizlerden faydalanabilir ve katkıda bulunabilir. GEOINT verileri, oyun, sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik ortamlarındaki gerçek konumları doğru bir şekilde modellemek için gereklidir. Ayrıca insanların kullandığı her üründen canlı veri akışının daha iyi anlaşılmasını sağlama görevi yapabilir.

GEOINT, nüfus, tarih, meteorolojik ve jeolojik bilgileri birçok alandaki ticari kullanım için şekillendirmektedir. Seyahat, gayrimenkul, petrol ve doğalgaz endüstrileri doğru GEOINT verilerinden faydalanır. Askeri faaliyetlerin planlanmasına ve yürütülmesine, dağıtım ağlarının ve operasyonların gerçekleştirilmesine yardımcı olur. Otonom araçlar güvenlik için son derece hassas GEOINT verilerine ihtiyaç duyar. GEOINT verileri kesin konum ve hava durumu verileriyle orman yangınlarıyla mücadele de yardımcı olabilir ve itfaiyecilerin daha güvenli çalışmasına katkıda bulunur. Hassas konum seviyesi ile bitki sağlığını en üst düzeye çıkarabilir ve geniş toprak alanlarında gübre kullanımını en aza indirebilir.²⁸¹

2.6.2.7. Bilimsel ve Teknik İstihbarat

Bilimsel ve teknik istihbarat hükümetlerin devlet ve devlet dışı rakiplerinin yetenekleri hakkında bilgi topladığı ve analiz ettiği disiplindir. Buradaki odak noktası, teknik yollarla bilgi toplanması değildir. Daha ziyade bilimsel ve teknik istihbarat bir devletin araştırma üretim ve mühendislik yeteneklerini değerlendirmekle ilgilidir. Örneğin silah sistemlerinin analizi, ulusal güvenliğe yönelik teknik ve bilimsel tehditleri anlamak ve uygun önlemlerin geliştirilmesi gibi konularla ilgilenir.

²⁸¹ <https://www.omnisci.com/technical-glossary/geoint> , Erişim Tarihi.21.02.2019

ABD Savunma Bakanlığı yayınlarında terimi bu şekilde izah eder. ‘Bilimsel ve teknik istihbarat savaş potansiyeli olan temel ve uygulamalı bilimler ve teknolojilerindeki yabancı gelişmeleri, özellikle silah sistemlerindeki geliştirmeleri inceler. Bilimsel ve teknik istihbarat karakteristiklerini, yeteneklerini, güvenlik açıklarını ve silah sistemlerinin, alt sistemlerinin ve ilgili materyallerinin sınırlamalarının yanı sıra ilgili araştırma ve geliştirmeyi içerir.’ Ayrıca genel silah sistemlerine, taktik analizine ve ekipman etkinliğine de değinmektedir.²⁸²

2.6.2.8.Siber İstihbarat

Siber istihbarat siber alandaki potansiyel rakip ve düşmanların teknik ve diğer her türlü yolla yeteneklerini, niyetlerini ve faaliyetlerini değlendirecek istihbarat döngüsündeki ürünler ve süreçler olarak tanımlanabilir.²⁸³

Siber tehdit hem ulusal alanda iç güvenlik tehdidi hem de bir karşı istihbarat sorunudur. Devlet ve devlet dışı aktörler, ekonomik ve askeri avantaj elde etmek, istikrarsızlık sağlamak, siber alandaki içerik üzerindeki kontrolü artırmak ve diğer stratejik hedeflere ulaşmak için genellikle güvenlik sorunlarını anlama ve tehdidi etkisiz hale getirme yeteneğinden daha hızlı bir şekilde dijital teknolojileri kullanırlar.²⁸⁴ Siber istihbarat şu konularda önemli rol oynar.²⁸⁵

a-Sistemlere varlıkla veriler ve kapasiteye olabilecek siber güvenlik riskini yönetmek için organizasyonel anlayışı geliştirir.

b-Kritik altyapı hizmetlerinin sağlanması için önlemler geliştirir ve uygular.

c-Siber güvenlik vakası varlığını belirleyebilmek için uygun faaliyetler geliştirir ve uygular.

d-Tespit edilen siber güvenlik vakaları ile ilgili uygun aksiyonda bulunmak için uygun faaliyetler geliştirir ve uygular.

²⁸²<https://warontherocks.com/2018/04/an-inflection-point-for-scientific-and-technical-intelligence/> Erişim Tarihi.21.02.2019

²⁸³https://www.insaonline.org/wp-content/uploads/2017/04/INSA_Cyber_Intel_PrepTalent.pdf Erişim Tarihi.21.02.2019

²⁸⁴ <https://www.dni.gov/index.php/ncsc-what-we-do/ncsc-cyber-security> Erişim Tarihi.22.02.2019

e-Siber güvenlik olayı nedeniyle bozulmuş hizmetleri veya kapasiteyi eski haline ve dayanıklı hale getirecek planlar yapmak için uygun faaliyetler geliştirir ve uygular.

2.6.3. Tekniklerine Göre İstihbarat

2.6.3.1. İnsan İstihbaratı (HUMINT)

İnsan istihbaratı insan kaynakları tarafından toplanan ve sağlanan bilgilerden üretilen bir istihbarat kategorisi olarak tanımlanır. İnsan İstihbaratı, kapasitesi, güvenlik açıkları, eğilimleri, planları ve niyetleri hakkında bilgi edinmek için düşmanın karar verme yapısına nüfuz etmeye odaklanan bir yabancı istihbarat faaliyetidir.²⁸⁶

HUMINT çok çeşitli durumlarda çeşitli konuşma teknikleri aracılığıyla bilgi toplamayı içerir. HUMINT çalışanları tipik olarak bilgi gerekliliklerini toplamak için yeteneklerini konuşuran, gerekli ilişkiler kuran ve gerekli kaynakları kullanan istihbarat görevlileri olarak adlandırılır. İyi bir HUMINT görevlisinin rolü, gerekli bilgilere erişimi olan kaynakları ve grupları tanımlamak ve bu bilgileri elde etmek veya toplamak için ilişkiler kurmaktır.

İstihbaratçılar dost güçlerden, sivillerden, mültecilerden, yerel sakinler yani her çeşit insan ve meslek grubu ayırt etmeksizin farklı kaynaklardan bilgi toplar ve raporlarlar. HUMINT çalışanları ayrıca diğer ajanslarla veya yabancı askerlerle irtibat görevlerinde bulunur, bir gruba veya kuruma sızabilir. Bu işlevlerin tümü farklı beceriler gerektirir.

HUMINT istihbaratçıları hedef kişilerin ruh hali değişimlerini ve nüanslarını anlayabilmeli ve tanıyabilmelidir. Vücut dilini yüz hareketlerinden ruh halini ve hedefin zihniyetine dair zar zor algılanılan küçük ipuçlarını anlayabilmelidir. Hedefi zihinsel, duygusal ve psikolojik olarak ihtiyaç duyduğu yere yöneltmek için belirli teknikleri başarıyla kullanabilmelidir.

²⁸⁵https://www.insonline.org/wp-content/uploads/2017/04/INSA_Cyber_Intel_PrepTalent.pdf Erişim Tarihi.21.02.2019

²⁸⁶INSCOM, Training and Support Detachment in Coordination with USAIC & FH Counterintelligence and Human Intelligence Subject Matter Experts, Staff Handbook, 2001, p.4.

HUMINT dünyasında profillemeye birisini o kadar büyük ölçüde anlayabileceğiniz anlamına gelir ki duygularını ve hareketlerini bir şekilde tahmin edebilirsiniz. Bir kişinin motivasyonlarını tanımlamak için profil oluşturma gerekir, bu nedenle sonuçta gerekli bilgileri sağlamak için işe bile alınabilir. İşe alma, uyum ve güven oluşturmak için karşılıklı uzun süren etkileşimler sonucu olabileceği gibi bir röportaj veya konuşma sırasında birkaç dakika içinde de gerçekleşebilir.

Profil oluştururken dikkat edilecek hususlar vardır. Bir kişinin güçlü veya zayıf yönleri, inkâr edildikleri veya habersiz oldukları kişiler, operasyon için veya hedefler için risk faktörü durumu dikkate alınmalıdır. Güvenilirliği, çeşitli durumlarda nasıl davranacakları veya tepki gösterecekleri konusu önemlidir. Profil oluşturmanın özü, bir kişiyi neyin motive ettiğini anlamaktır. Bazıları için onaylama ve ya kabul etme; bazıları için güç veya ego olabilir. Birkaç farklı motivasyon vardır ve her biri hedefi yönlendirmek için kullanılabilir. Düzgün yapılırsa hedef yönlendirildiğini bilemez.

2.6.3.2 Fotoğraf İstihbaratı (IMINT)

IMINT olarak anılan Fotoğraf (Görüntü) istihbaratı, istihbarat toplama disiplinlerinden biridir. Diğer birçok dalda olduğu gibi görüntü istihbaratının tek tip bir tanımı yoktur. ABD yasalarında kullanıldığı şekliyle ‘Görüntü istihbaratı terimi, teknik, coğrafik ve görüntü ve yardımcı malzemelerin yorumlanması veya analizi yoluyla elde edilen istihbarat bilgilerini’²⁸⁷ ifade eder.

Görüntü toplamanın genel nedeni, nesnelere tanımlamak ve önemini değerlendirmek amacıyla görüntüleri incelemek ve yorumlamaktır. Askeri anlamda görüntü toplamanın temel amacı yeni hedefler keşfetmektir, dünya yüzeyindeki değişiklikleri tespit etmek, gözetleme yapmak, misyonları planlamak veya savaş sonuçlarını değerlendirmektir. Daha spesifik olarak düşmanın veya rakiplerin askeri ve endüstriyel yeteneklerinin değerlendirilmesine, askeri güçlerini bulmasına ve durumlarını izlemesine, düşmanın askeri birimlerinin konuşlandırılmasını ve dağıtılmasını izlenmesine veya ikmal yolları veya silah depolama sahalarındaki faaliyetleri tespit etmek amacıyla kullanılır.

2.6.3.3.Sinyal İstihbaratı (SIGINT)

SIGINT, iletişim sistemleri, radarlar ve silah sistemleri gibi yabancı hedefler tarafından kullanılan elektronik sinyallerden ve sistemlerden elde edilen istihbarattır.²⁸⁸ Dünya çapındaki istihbarat teşkilatları SIGINT’i hem yabancı hem de yerel veri toplamada kullanmaktadır. SIGINT çoğunlukla iletişim istihbaratından oluşmaktaydı. İki ana alanı vardır. Bunlar bireylerin iletişimine erişerek toplanan iletişim istihbaratı ve elektronik sensörlerin kullanımı ile toplanan elektronik istihbarattır. SIGINT ayrıca diğer sinyal yakalama türlerinden toplanan bilgileri ve bu sinyallerin bozulmasını kapsayacak şekilde genişletilmiştir.²⁸⁹

ABD istihbarat topluluğu, yalnızca yabancı kuruluşların iletişimi ile ilgili SIGINT’i ulusal güvenlik amacıyla kullandığını iddia etmektedir. 2013 yılında Edward Snowden tarafından sızdırılan belgeler NSA’nın Özel Erişim Operasyonları (Tailored Access Operations -TAO) adı verilen bir program aracılığıyla hem yerli hem de yabancı hedefleri SIGINT toplamak için birçok cihaz kullandığını göstermektedir. Örnek vermek gerekirse; USB vericileri gizlice radyo vericileri ile donatmak, kullanıcıların iletişimini ve etkinliklerini izlemek için kullanılan iPhone kötü amaçlı yazılımlar kullanmak, bir klavye titreşim saldırısı yoluyla çevrimdışı bilgisayarların bile klavye etkinliklerini izleyebilen taşınabilir sürekli dalga jeneratörleri kullanmak, sekiz kilometreye kadar mesafelerde kablosuz bağlantılara müdahale edebilen LAMPSTAND cihazları NSA’nın kullandığı cihazlardandır.²⁹⁰

2.6.3.4.Elektronik İstihbaratı (ELINT)

Elektronik istihbarat, elektronik sensorlar kullanılarak istihbarat toplama anlamına gelir. Öncelikli odak noktası iletişim dışı sinyallerdir. Nükleer patlamalar veya radyoaktif kaynaklar dışındaki kaynaklardan kaynaklanan yabancı iletişim dışı

²⁸⁷ <https://codes.findlaw.com/us/title-10-armed-forces/10-usc-sect-467.html> Erişim Tarihi.24.02.2019

²⁸⁸ <https://www.nsa.gov/what-we-do/signals-intelligence/> Erişim Tarihi.24.02.2019

²⁸⁹ Matthew M. AID, *All Glory Is Fleeting: Sigint and the Fight Against International Terrorism*, Intelligence and National Security, Vol.18, No.4, 2003, pp.72–120.

²⁹⁰ <https://whatis.techtarget.com/definition/SIGINT-signals-intelligence>

elektromanyetik radyasyonlardan türetilen teknik ve coğrafi konum istihbaratı olarak da tanımlanıyor.²⁹¹

Elektronik istihbarat (Electronic-Intelligence-ELINT) ELINT sistemleri, kendilerine gelen sinyalleri alıcılarıyla toplar ve işleyerek sinyal tipi, gelen sinyalin frekansı ve bant genişliği, frekansın tekrarlanma miktarı ve sinyalin yön bilgisi gibi veriler üretir. Bu veriler belleğe alınarak müttefik ve düşman bilgileriyle kıyaslanarak kimlik tespiti yapılır. Sistem; Gerçekleştirdiği tüm bu analizler neticesinde, hedefin düşman olduğu sonucuna ulaşırsa, hedef platformun atış kontrol sistemleri, radar hedefleme sistemleri, gözlem-izleme sistemleri ve füze kılavuz sistemlerinden gelebilecek muhtemel tehditleri tespit ederek bir erken uyarı sistemi gibi çalışır..

Tehdit tespiti sonucunda çözüm olarak sinyal bozucu faaliyetleri ya da platformun sahip olduğu teknik yeterlilik çerçevesinde gerekli imha birimlerini harekete geçirebilir. Hedef platformlardan gelen “bilgi taşıyan sinyaller” yüksek frekansa sahip taşıyıcı sinyaller yardımıyla taşınırlar. Elde edilen bu yüksek frekanslı sinyallerden asıl bilgiyi oluşturan düşük frekanslı sinyali elde etmek için sinyalin demodüle edilmesi gerekir. Demodülasyon işleminin yapılabilmesi için bu sinyalin güçlü olması gerekir. Ancak ortam ve görev şartları zorluğu nedeni ile elde edilen bu sinyaller genelde zayıf sinyaller olur. Demodülasyon öncesi bu sinyallerin yükseltilmesi için superheterodil alıcılar 0,01-40 GHZ aralığında yüksek hassasiyetle çalışır. Bu alıcılar uzak menzillerden gelen sinyalleri yakalama ve değerlendirme kabiliyetine de sahiptir.²⁹²

2.6.3.5.Açık Kaynak İstihbaratı (OSINT)

Açık kaynaklı istihbarat kamuya açık materyallerin kullanılmasını içerir. Elektronik veri tabanlarının çoğalmasıyla büyük miktarda veriyi birleştirmek ve ihtiyaç duyulan bilgileri toplamak daha kolay hale geldi. Açık kaynak bilgileri genellikle bir kuruluşun faaliyetleri ve kapasitesi hakkında son derece önemli bilgiler

²⁹¹Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms, https://web.archive.org/web/20091108082044/http://www.dtic.mil/doctrine/jel/new_pubs/jp1_02.pdf Erişim Tarihi.23.02.2019

sağlayabilir. Açık kaynak materyalleri, organizasyonel dinamikler, teknik süreçler be başka hiçbir şekilde mevcut olmayan araştırma faaliyetleri hakkında bilgi sağlayabilir. Açık kaynak verileri derlendiğinde, sınıflandırılmış veriler veya ticari sırlar elde etmek çoğu zaman mümkündür. Bu özellikle teknik dergilerde yayınlanan çalışmalar için geçerlidir. Açık kaynak bilgisi genellikle daha günceldir ve bir krizin veya acil durumun ilk aşamalarında mevcut olan tek bilgi olabilir.²⁹³

Günümüzde daha önce görmediğimiz bir şekilde milyarlarca kullanıcı bugünün dijital verilerini paylaşıyor ve iletiyor. Kamuya açık ve çoğu zaman serbestçe ulaşılabilen veri miktarı çok fazladır. Sonuç olarak, zamanımız şimdi bilgi çağı olarak tanımlanmaktadır. Bilgi çağı dijital çağa dönüşürken kendi zorluklarının da birlikte ortaya çıkmasına sebep oldu. Bilgi çağındaki yeni gelişmeler toplumlara yeni riskler getirdi. Dijital araçlar sadece iyi amaçlarla değil, aynı zamanda suç, terörizm ve çeşitli kötü niyetli eylemler içinde kullanılması sonucu ortaya çıktı. Bu yeni tehditlerle mücadele eden ordu, istihbarat ve kolluk kuvvetleri gibi örgütler bu yeni eylemlere karşı yeni teknikler geliştirmeye mecbur kaldı.²⁹⁴

Suçla mücadele için kullanılan istihbaratın gizli olduğu ve gizli kaynaklardan elde edilmesi gerektiği yaygın bir yanlış yorumdur.²⁹⁵ Açık kaynak istihbaratı, halka açık kaynaklardan toplanabilecek tüm bilgi ve haberleri ifade eder. Nihayetinde bugün OSINT, istihbarat toplama disiplinlerinin en önünde gelen istihbarat toplama yöntemi oldu.

2.7.Ulusal İstihbarat Kurumları

2.7.1.Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı

2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu 1/11/1983 yılında kabul edilmiş, 3/11/1983 tarihinde 18210 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten itibaren ortaya çıkan ihtiyaçlar

²⁹²https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/kent-csi/vol2no1/html/v02i1a06p_0001.htm Erişim Tarihi.23.02.2019

²⁹³ <https://fas.org/irp/nsa/ioss/threat96/part02.htm> Erişim Tarihi.24.02.2019

²⁹⁴ Nihad A. Hassan and Rami Hijazi, *The Evolution of Open Source Intelligence In Open Source Intelligence Methods and Tools*, Apress, Berkeley, CA, 2018, p.18.

çerçevesinde kanun ve kanun hükmünde kararname yoluyla muhtelif değişiklikler yapılmıştır. Son olarak 26/04/2014 tarih ve 28983 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6532 sayılı kanun ile 2937 sayılı kanunda kapsamlı değişiklikler yapıldı. Yasal değişikliğin gerekçesinde 1 Ocak 1984’de yürürlüğe giren 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu’nun günümüz ihtiyaçlarını karşılamadığı vurgulanmıştır.

MİT’in temel görevi; Türkiye’ye içten ve dıştan yöneltilen tehditler karşısında 2937 sayılı Kanun’da belirtildiği üzere milli güvenlik istihbaratını devlet çapında oluşturmak, bu istihbaratı ilgili yasada sayılan makamlara ve gerekli kuruluşlara ulaştırmaktır. MİT’in bu önemli işlevini yerine getirmesi için kamu kurum ve kuruluşlarından gerekli bilgi ve belgelere erişim sağlaması ve etkin bir işbirliği yapması zorunludur. Bunun yanı sıra dönüşüm geçiren tehditlerle mücadelede, MİT’in teknik ve siber altyapısını geliştirmesi de bir gereklilik halini almıştır. Dünyadaki kriz ve çatışma bölgelerinin bulunduğu coğrafyada yoğunlaşması da Türkiye’nin dış tehditlere daha fazla maruz kalmasına yol açmaktadır.

Yenilenen 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu’nda verilen yeni görev ve yetkiler incelendiğinde, 2937 sayılı kanunun 4 üncü maddesine göre MİT devletin milli güvenlik siyaseti ile ilgili planların hazırlanması ve yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili bakanlıkların istihbarat istek ve ihtiyaçlarını karşılar.

Millî İstihbarat Teşkilatının md.4 e göre görevleri şunlardır;²⁹⁶

a) Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bütünlüğüne, varlığına, bağımsızlığına, güvenliğine, Anayasal düzenine ve milli gücünü meydana getiren bütün unsurlarına karşı içten ve dıştan yöneltilen mevcut ve muhtemel faaliyetler hakkında milli güvenlik istihbaratını Devlet çapında oluşturmak ve bu istihbaratı

²⁹⁵ Robert David Steele, *Open Source Intelligence*, Ed. Loch Johnson, Handbook of Intelligence Studies, Routledge, New York, p.135.

²⁹⁶ <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/devlet-istihbarat-hizmetleri-ve-milli-istihbarat-teskilati-kanunu-2937> Erişim Tarihi.13.06.2019

Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile gerekli kuruluşlara ulaştırmak.

b) Devletin milli güvenlik siyasetiyle ilgili planların hazırlanması ve yürütülmesinde; Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri ile ilgili bakanlıkların istihbarat istek ve ihtiyaçlarını karşılamak

c) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat faaliyetlerinin yönlendirilmesi için Cumhurbaşkanı ve Milli Güvenlik Kuruluna tekliflerde bulunmak

d) Kamu kurum ve kuruluşlarının istihbarat ve istihbarata karşı koyma faaliyetlerine teknik konularda müşavirlik yapmak ve koordinasyonun sağlanmasında yardımcı olmak.

e) Genelkurmay Başkanlığınca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığına ulaştırmak.

f) Millî Güvenlik Kurulunda belirlenecek diğer görevleri yapmak.

g) İstihbarata karşı koymak.

h) Dış güvenlik, terörle mücadele ve millî güvenliğe ilişkin konularda Cumhurbaşkanınca verilen görevleri yerine getirmek.

i) Dış istihbarat, millî savunma, terörle mücadele ve uluslararası suçlar ile siber güvenlik konularında her türlü teknik istihbarat ve insan istihbaratı usul, araç ve sistemlerini kullanmak suretiyle bilgi, belge, haber ve veri toplamak, kaydetmek, analiz etmek ve üretilen istihbaratı gerekli kuruluşlara ulaştırmak.

j) İstihbarat kapasitesini, niteliğini ve etkinliğini artırmak amacıyla çağdaş istihbarat usul ve yöntemlerini araştırmak, teknolojik gelişmeleri takip etmek ve uygun görülenleri temin etmek.

Millî İstihbarat Teşkilatına bu görevler dışında görev verilemez. Millî İstihbarat Teşkilatı birimlerinin görev, yetki ve sorumlulukları Cumhurbaşkanınca onaylanacak bir yönetmelikte belirtilir.

İstihbarat faaliyetlerinin yürütülmesinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da bazı yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülükler 5. maddesinde aşağıdaki gibi belirtilmiştir;²⁹⁷

a) Kendi konularında;

1. Görevlerinin gerektirdiği istihbaratı oluşturmak,
2. MİT tarafından istenecek haber ve istihbaratı elde etmek,
3. İstihbarata karşı koymak.

b) Elde ettikleri millî güvenliğe ilişkin haber ve istihbaratı anında MİT'e ulaştırmak.

MİT mensuplarına hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşları gereken her türlü yardım ve kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yukarıda belirtilen görev ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesiyle ilgili koordinasyonu sağlamak ve istihbarat çalışmalarının yöneltilmesinde temel görüşleri oluşturmak ve uygulamayı belirlemek üzere, Cumhurbaşkanının başkanlığında Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu (MİKK) kurulmuştur. Kurulun sekretarya hizmetleri MİT tarafından yürütülür.

Millî İstihbarat Teşkilatı bu Kanun kapsamındaki görevlerini yerine getirirken md.6 da belirtildiği üzere aşağıdaki yetkileri kullanır;²⁹⁸

a) Yerli ve yabancı her türlü kurum ve kuruluş, tüm örgüt veya oluşumlar ve kişilerle doğrudan ilişki kurabilir, uygun koordinasyon yöntemlerini uygulayabilir.

b) Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki

²⁹⁷<https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/devlet-istihbarat-hizmetleri-ve-milli-istihbarat-teskilati-kanunu-2937> Erişim Tarihi.13.06.2019

kurum ve kuruluşlar ile diğer tüzel kişiler ve tüzel kişiliği bulunmayan kuruluşlardan bilgi, belge, veri ve kayıtları alabilir, bunlara ait arşivlerden, elektronik bilgi işlem merkezlerinden ve iletişim alt yapısından yararlanabilir ve bunlarla irtibat kurabilir. Bu kapsamda talepte bulunulanlar, kendi mevzuatlarındaki hükümleri gerekçe göstermek suretiyle talebin yerine getirilmesinden kaçınamazlar.

c) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dört, Beş, Altı ve Yedinci bölümlerinde yer alan suçlara (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeleri hariç olmak üzere) ilişkin soruşturma ve kovuşturmalarda ifade tutanaklarına, her türlü bilgi ve belgeye erişebilir, bunlardan örnek alabilir.

d) Görevlerini yerine getirirken gizli çalışma usul, prensip ve tekniklerini kullanabilir.

e) İstihbari faaliyetler için görevlendirilenlerin kimliklerini değiştirebilir, kimliğin gizlenmesi için her türlü önlemi alabilir, tüzel kişilikler kurabilir. Kimliğin oluşturulması veya tüzel kişiliğin kurulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belge, kayıt ve dokümanlar ile araç ve gereçler hazırlayabilir, değiştirebilir ve kullanabilir.

f) Yabancıların ülkeye giriş ve çıkış ile vize, ikamet, çalışma izni ve sınır dışı edilmesi gibi konularda, ilgili kurum ve kuruluşlardan talepte bulunabilir.

g) Telekomünikasyon kanallarından geçen dış istihbarat, millî savunma, terörizm ve uluslararası suçlar ile siber güvenlikle ilgili verileri toplayabilir.

h) Yabancı unsurların ülkenin ve vatandaşların iletişim güvenliğini tehdit eden faaliyetlerinin engellenmesine yönelik çalışmalar yapabilir, ilgili kurum ve kuruluşlardan talepte bulunabilir.

²⁹⁸<https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/devlet-istihbarat-hizmetleri-ve-milli-istihbarat-teskilati-kanunu-2937> Erişim Tarihi.13.06.2019

i) MİT'te görev alan veya alacak kişilerin güvenilirliklerini ve uygunluklarını belirlemek için yalan makinası uygulaması dâhil test teknik ve yöntemlerini kullanabilir.

j) MİT mensupları görevlerini yerine getirirken ceza ve infaz kurumlarındaki tutuklu ve hükümlülerle önceden bilgi vermek suretiyle görüşebilir, görüşmeler yaptırabilir, görevinin gereği terör örgütleri dâhil olmak üzere millî güvenliği tehdit eden bütün yapılarla irtibat kurabilir.

Bu Kanunun 4. maddesinde sayılan görevlerin yerine getirilmesi amacıyla Anayasanın 2. maddesinde belirtilen temel niteliklere ve demokratik hukuk devletine yönelik ciddi bir tehlikenin varlığı halinde Devlet güvenliğinin sağlanması, casusluk faaliyetlerinin ortaya çıkarılması, Devlet sırrının ifşasının tespiti ve terörist faaliyetlerin önlenmesine ilişkin olarak, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Teşkilat Başkanı veya yardımcısının yazılı emriyle telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim tespit edilebilir, dinlenebilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir, kayda alınabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir, yirmi dört saat içinde yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir derhal kaldırılır. Bu halde dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir. Bu işlemler, MİT tarafından kurulan merkez veya 4.7.1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun ek 7 nci maddesinin onuncu fıkrası hükmüne göre kurulan merkez tarafından yürütülür. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin altıncı fıkrasının (a) bendinin (14) numaralı alt bendi kapsamında yapılacak dinlemeler de bu merkezler üzerinden yapılır.²⁹⁹

Önleyici istihbarat elde etmek ve analiz yapabilmek amacıyla yukarıdaki hükümlere ve diğer kanunlardaki düzenlemelere bağlı kalmaksızın; Teşkilat Başkanı veya yardımcısının onayıyla yurt dışında veya yabancılar tarafından gerçekleştirilen iletişim ile ankesörlü telefonlarla gerçekleştirilen iletişim ve MİT mensuplarının,

MİT'te görev almış olanların veya görev almak üzere başvuranların iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir, kayda alınabilir.

2937 sayılı kanunda 694 sayılı KHK ile 25/08/2017 tarihinde yapılan değişiklik ile Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yükümlülüklerinin yerine getirilmesiyle ilgili koordinasyonu sağlamak ve istihbarat çalışmalarının yöneltmesinde temel görüşleri oluşturmak ve uygulamayı belirlemek üzere, Cumhurbaşkanının başkanlığında Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu (MİKK) kurulmuş olup, Kurulun sekretarya hizmetleri MİT tarafından yürütülecektir.

MİT, günümüzde artık gelişmiş teknik, insan ve siber istihbarat kabiliyetlerine sahip olan casusluk faaliyetlerine karşı gerektiğinde kolluk yetkisini doğrudan kullanmak suretiyle İstihbarata Karşı Koyma kapsamında mücadele etmektedir. Ayrıca Dış İstihbarat bağlamında milli güvenliğin sağlanabilmesi adına sınırlarımız dışında yaşanan gelişmeler hakkında istihbarat toplaması da kanun koyucu tarafından MİT'e verilmiş görevler arasında yer almaktadır.6532 sayılı Kanun ile MİT'in Dış İstihbarat ve İstihbarata Karşı Koyma alanlarında daha etkin ve verimli hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Hızla gelişen teknolojiyle birlikte, milli güvenliğimize yönelik tehditlerin niteliği de değişiklik göstermektedir. Böylece devletlerin niteliği değişen teknik ve siber tehditler karşısında edilgen konumdan çıkması ve daha donanımlı bir şekilde mücadele etmesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu bağlamda 2012 yılında Genelkurmay Elektronik Sistemler (GES) Komutanlığı'nın MİT bünyesine katılmasıyla önemli bir adım atılmış, 6532 sayılı Kanun ile getirilen yeni düzenlemeler ile tehdit niteliği taşıyan oluşumlar tarafından da yaygın bir şekilde kullanılan çeşitli teknik ve siber istihbarat unsurlarının MİT tarafından etkin bir şekilde kullanımı sağlanmıştır.

Dış politikanın üretilmesi ve uygulanması konusunda Dışişleri Bakanlığı'nın ana aktör olmasının yanı sıra MİT'in de, sebep-sonuç ilişkisini ortaya koymak adına

²⁹⁹<https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/devlet-istihbarat-hizmetleri-ve-milli-istihbarat-teskilati-kanunu-2937> md.4, Değişik fıkra: 17.04.2014 t. 6532 s. K. m.3 Erişim Tarihi.13.06.2019

yapacağı analizler ile ülkeler arasında yaşanan büyük çaplı sorunların karşısında barışçıl diplomatik kanalların kapanmamasına yönelik yapacağı çalışmalar vasıtasıyla dış politika konusunda karar alıcı mekanizmaya katkıda bulunması kaçınılmazdır. Dış politikanın yürütülmesinde ve ülke menfaatlerini yakından ilgilendiren önemli kararların alınmasında, hayati öneme sahip hususlardan bir diğeri de hızlı ve doğru haber alma mekanizmasının oluşturulmasıdır. Yeni düzenlemelerle hukuki altyapısı güçlendirilen MİT'in artan teknik, siber ve insan istihbaratı kapasitesinin, dış politika yapımında karar alıcılara sağlayacağı desteğin artırılması hedeflenmektedir.

Yeni düzenlemelerle birlikte MİT'e her türlü kurum, kuruluş, örgüt, oluşumlar ve kişiler ile doğrudan ilişki kurma ve uygun koordinasyon yöntemlerini uygulama yetkisi verilmektedir. MİT'e sağlanan bu yetki ile milli güvenliğe yönelik iç ve dış tehditler karşısında, istihbarat elde etmede diğer yöntemlerin yetersiz kaldığı durumlarda bilgi toplama imkânlarının genişletilmesi hedeflenmektedir. Milli güvenliğin sağlanması hedefine ulaşılması için, MİT'in her türlü kurum ve kuruluş ile etkin koordinasyon kurması hayati önem taşımaktadır.

Yapılan kanun değişikliğiyle, ülke yönetiminde gerekli olan istihbarat bilgilerine azami ölçüde ihtiyaç duyan Bakanlar Kurulu'nca MİT'e verilecek olan görevlerin yerine getirilmesi öngörülmektedir. Çeşitli Avrupa ülkelerinin mevzuatlarında da Bakanlar Kurulu veya Bakanların istihbarat servislerini görevlendirmelerine dair hükümler mevcuttur.

Yukarıda görevleri sayılan MİT Müsteşarlığı, bu görevleri yerine getirmek için altı başkanlık altında teşkilatlanmış olup, bunlar şu şekilde sıralanabilir;³⁰⁰

Güvenlik Tahkikat Başkanlığı; Türkiyenin milli güvenliğine yönelik tedbirler kapsamında görev alanına giren konularda kamu kurum ve kuruluşlarınca talep edilen arşiv araştırması ve güvenlik soruşturması çalışmalarını ilgili mevzuatlar çerçevesinde yürüten bölümdür.

³⁰⁰ <http://www.mit.gov.tr/teskilat.html> Erişim Tarihi.13.06.2019

İstihbarata Karşı Koyma Başkanlığı; yabancı devlet, istihbarat servisleri, kurum / kuruluş ve şahısların Türkiye'ye yönelik casusluk faaliyetlerinin tespiti ve engellenmesi ile görevlidir. Başkanlık bu amaçla casusluğa karşı çalışmalarını yürüterek, casusluk faaliyetlerinin hedefi olan kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşları ile işbirliği ve koordinasyon faaliyetlerini sürdürür.

Dış Operasyonlar Başkanlığı; Türkiye'nin stratejik çıkarlarının korunması ve geliştirilmesiyle görevlidir. Başkanlık, yurt içi ve yurt dışı birimlerle birlikte çalışmalar yapar. Türkiye'nin Milli Güvenlik Stratejisini destekleyen çizgide ve siyasi konjonktürle paralellik arz edecek şekilde faaliyetlerini yürütür.

Güvenlik İstihbaratı Başkanlığı; başta terör örgütleri ve terörist faaliyetler olmak üzere Türkiye'nin milli gücüne yönelik tehditlere karşı güvenlik istihbaratı toplamakla görevlidir. Başkanlık tarafından yurt içinde ve yurt dışında toplanan istihbarat, güvenlik tedbirlerinin alınması ve tehdidin bertaraf edilmesi için kullanılır.

Elektronik ve Teknik İstihbarat Başkanlığı; devlet sırrının ifşasının tespiti ve terörist faaliyetlerin önlenmesi için telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimi tespit etmek ve dinlemek, sinyal bilgilerini değerlendirerek kaydetmekle görevlidir. Başkanlık, ses ve görüntü analizi yapar, görüntü istihbaratı (GÖRİS) üretir, kriptolu verileri çözer ve siber tehdit unsurlarına karşı çalışma yürütür.

Sinyal İstihbaratı Başkanlığı; muhabere ve muhabere dışı sinyalleri kullanarak erken ihbar ve ikaz bilgileri de dâhil olmak üzere sinyal istihbaratı üretmekle görevlidir. Başkanlık, bu amaçla haberleşme ve radar sinyallerini yakalayarak analiz eder ve istihbarata dönüştürür.

2.7.2.Emniyet Genel Müdürlüğü-İstihbarat Daire Başkanlığı (İDB)

İstihbarat Dairesi Başkanlığı; İçişleri Bakanlığı uhdesinde Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı olarak çalışan bir kurumdur. Emniyet Genel Müdürüne doğrudan bağlı olarak faaliyet gösteren İstihbarat Dairesi Başkanlığı, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununa göre düzenlenen ve 13 Şubat 1989 tarihinde çıkartılan Yönetmelik hükümlerine uygun olarak teşkilatlandırılmıştır.

İDB, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve yasal yetkiler çerçevesinde; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, anayasal düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirler almak; emniyet ve asayişini sağlamak üzere iç ve dış tehdit oluşturan faaliyetlere karşı ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunarak bu amaçla elde edilen bilgileri hızlı, etkin ve güvenilir bir şekilde değerlendirerek, ilgili makam, kurum ve kuruluşlara gizlilik kurallarına uygun olarak ulaştırma misyonunu edinmiş, İlgili kanunlarda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere bilgi çağının gerekleri karşısında teknolojik imkânları en üst düzeyde kullanan, etik değerlere sahip, ülkesini her düzeyde temsil yeteneğine haiz, demokratik hukuk devletlerinin varlığını tehdit eden terör ve suç organizasyonlarının zamanında teşhisini ve çağdaş güvenlik anlayışı gereği suçun oluşmadan önlenmesini sağlayan, halkın güven duyduğu, güçlü, dinamik, etkin ve hareket kabiliyeti yüksek bir istihbarat yapılanmasını hedefleyen öncü bir birim olmak vizyonuyla hareket eden bir birimdir.³⁰¹

4 Haziran 1937 yılında Teşkilat Kanununun 16.maddesinin (a) bendi 5.fıkrasına göre, doğrudan emniyet müdürüne bağlı, ajanlarla alakalı iş ve işlemler ile umum müdürünün verdiği hususi görevleri yapmakla görevli olan,“Önemli İşler Müdürlüğü” kurulmasıyla mevcut İstihbarat Daire Başkanlığının temelleri atılmıştır.

İstihbarat Daire Başkanlığının web sitesinde kurumun tarihçesinden bahsedilmiştir.³⁰² 1951 yılına kadar Önemli İşler Müdürlüğü'nün taşra birimi bulunmamaktadır. 1951 yılında doğrudan Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı, ideolojik akımlar kontr-espionaj ve her türlü kaçakçılık konularında haber toplamak üzere “Özel Büro” teşekkül ettirilmiş, çeşitli illerde de bu büroya bağlı birimler faaliyete geçirilmiştir. Yine bu yılda, ilk istihbarat eğitimi olan “Yeraltı ve Yıkıcı Faaliyetlerle Mücadele Kursu” düzenlenmiş; ilk defa İstihbarat hizmetlerinde çalışacak personel “istihbarat branşına“ geçirilmeye başlanmış; Önemli İşler Müdürlüğü personelinin yapacağı “görevler” kurs sonrasında netleşmiş; ilk defa Önemli İşler Müdürlüğüne bağlı taşra birimleri Özel Büro ya da Küçük Grupların

³⁰¹ <https://www.egm.gov.tr/istihbarat/misyon-ve-vizyonumuz> Erişim Tarihi.17.09.2019

³⁰² <https://www.egm.gov.tr/istihbarat/istihbarat-tarihce> Erişim Tarihi.17.09.2019

oluşturulmasına başlanmış; ilk defa merkez ve taşra birimleri ile polis istihbarat birimince kurumsallığa doğru yeni adımlar atılmıştır.

1958 yılında açılan “İstihbarat Elemanı Sevk, İdare ve İstihbarat Operasyonu Düzenleme Kursu”nu müteakip Hatay, Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde İstihbarat Üniteleri teşkil edilmiş, kontr-espiyonaj ve terör faaliyetleri konusunda çalışmışlardır. 1958 yılına kadar farklı mekanlarda ve farklı isimler altında faaliyet gösteren taşra birimleri, bu tarihten sonra İl Emniyet Müdürlüklerinde “Özel Büro” ya da “Küçük Gruplar” olarak faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. 1958 yılından sonra polis istihbarat teşkilatı hem idari yapılanma hem de çalışma, görev ve sorumluluk yönünden sürekli yenilenip gelişmiştir.

27 Mayıs 1960 yılında gerek Özel Büro, gerekse Küçük Gruplar lağvedilmiş, bu defa Teşkilat Kanununa göre bir kuruluş olan Önemli İşler Müdürlüğü ele alınmış ve teşkilatın kuruluş amaçlarına uygun hale getirilmesine çalışılmıştır. 15 Kasım 1960 tarihli tamime bağlı olarak taşra birimlerinde İstihbarat Kısmı ya da İstihbarat Büroları kurulmuştur.

1963 yılında Önemli İşler Müdürlüğü tarafından hazırlanan bir talimatla, kısım ve büroların yeterli olmaması nedeniyle, (10) ilimizde kurulması kararlaştırılan İstihbarat Grupları için Vilayetlere tamim yapılarak, talimatın aradığı şartlara haiz personelin seçilip gönderilmesi istenmiş ve kurslar açılmıştır. Bu suretle “Temel Kurs” diyeceğimiz kurslarla İstihbarat Gruplarında çalışan personelin eğitim birliği temin edilmiştir. Önemli İşler Müdürlüğü kısa sürede gelişmiş ve bir İstihbarat örgütü olma niteliği kazanmıştır.

1970’li yıllara gelindiğinde ülkedeki ideolojik olayların artması üzerine, Önemli İşler Müdürlüğü, 24 Nisan 1971 yılında dönemin İçişleri Bakanının onayıyla, Daire Başkanlığı statüsüne dönüştürülerek Önemli İşler Daire Başkanlığı adını almış, onayda Daire Başkanlığının doğrudan Genel Müdüre bağlandığı özellikle ifade edilmiştir.

1975 yılında, Önemli İşler Daire Başkanlığının ismi İstihbarat Başkanlığı'na çevrilerek, ilk defa yaptığı göreve paralel olarak isminde “istihbarat” kelimesi geçmiştir.

1983 yılında ise İstihbarat Daire Başkanlığı adını almış, bütün illerde Emniyet Müdürlükleri bünyesinde İstihbarat birimlerinin oluşturulması ise ancak 1983 yılında mümkün olabilmıştır.

Emniyet Genel Müdürüne doğrudan bağlı olarak faaliyet gösteren İstihbarat Dairesi Başkanlığı, kendisine özgü ilk kanun maddesine 1985 yılında PVSK'ya eklenen Ek-7. Madde ile kavuşmuş, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununa göre düzenlenmiş ve 13 Şubat 1989 tarihinde çıkartılan Yönetmelik hükümlerine uygun olarak teşkilatlandırılmıştır.

2559 PVSK Ek Madde 7 – (Ek: 16/6/1985 - 3233/7 md.) ye göre; Polis, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve asayışı sağlamak üzere, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde bulunur, bu amaçla bilgi toplar, değerlendirir, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırır. Devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla işbirliği yapar.

Birinci fıkrada belirtilen görevlerin yerine getirilmesine yönelik olarak, 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250 . maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Emniyet Genel Müdürü veya İstihbarat Dairesi Başkanının yazılı emriyle, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişim tespit edilebilir, dinlenebilir, sinyal bilgileri değerlendirilebilir, kayda alınabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde verilen yazılı emir, yirmidört saat içinde yetkili ve görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını en geç kırk sekiz saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir derhal kaldırılır. Bu halde dinlemenin

içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir; durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir.³⁰³

Kararda ve yazılı emirde, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, kullandığı telefon numaraları veya iletişim bağlantısını tesbite imkân veren kodundan belirlenebilenler ile tedbirin türü, kapsamı ve süresi ile tedbire başvurulmasını gerektiren nedenler belirtilir. Kararlar, en fazla üç ay için verilebilir; bu süre aynı usulle üçer ayı geçmeyecek şekilde en fazla üç defa uzatılabilir. Ancak, terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde devam eden tehlikelere ilişkin olarak gerekli görülmesi halinde, hâkim üç aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılmasına karar verebilir.

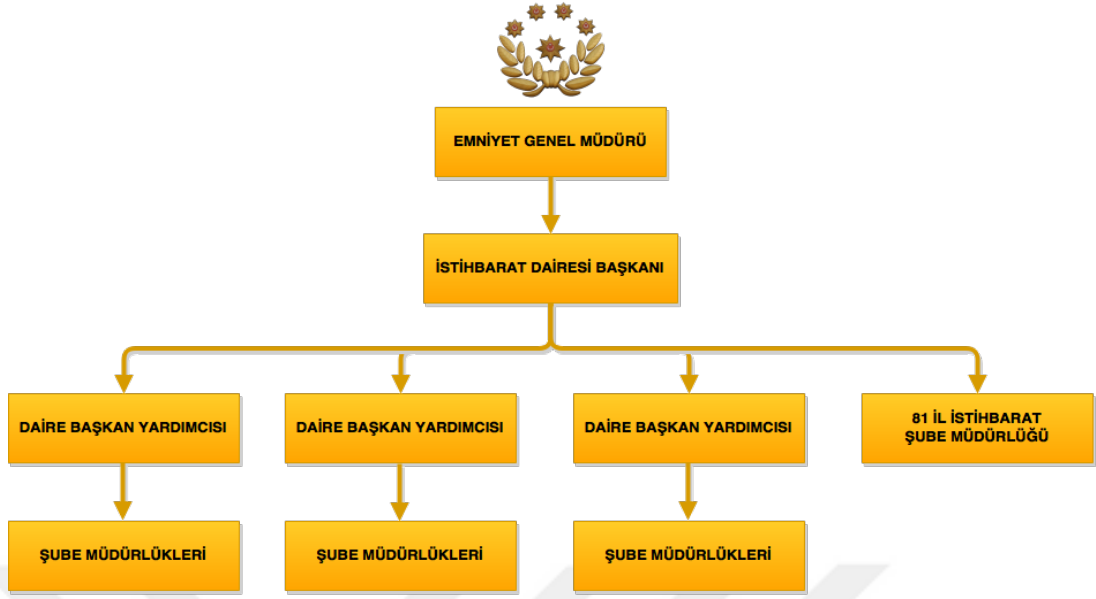
Uygulanan tedbirin sona ermesi halinde, dinlemenin içeriğine ilişkin kayıtlar en geç on gün içinde yok edilir. Durum bir tutanakla tespit olunur ve bu tutanak denetimde ibraz edilmek üzere muhafaza edilir. İstihbarat faaliyetlerinde, bu maddede belirtilen suçların önlenmesi amacıyla ve hâkim kararı alınmak koşuluyla, teknik araçlarla izleme yapılabilir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu hizmeti veren kuruluşların ihtiyaç duyulan bilgi ve belgelerinden yararlanabilmek için gerekçesini de göstermek suretiyle yazılı talepte bulunulabilir. Bu kurum ve kuruluşların kanuni sebeplerle veya ticari sır gerekçesiyle bu bilgi ve belgeleri vermemeleri halinde ancak hâkim kararı ile bu bilgi ve belgelerden yararlanılabilir.³⁰⁴

İDB' nin teşkilat şeması aşağıda gösterilmiştir.³⁰⁵

³⁰³ 7/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanununun 5. maddesiyle, bu fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan “yirmi dört saat” ibaresi “kırk sekiz saat” şeklinde değiştirilmiştir.

³⁰⁴ Bakınız 2559 PVSK Ek fıkra: 3/7/2005 – 5397/1 md.

³⁰⁵ <https://www.egm.gov.tr/istihbarat/misyon-ve-vizyonumuz> Erişim Tarihi: 17.09.2019

Şekil 1. İDB'nin Teşkilat Şeması

İstihbarat Dairesi Başkanlığı eğitim faaliyetleri İstihbarat Akademisi'nde (İSAK) yürütülmektedir. Günümüzde, suç ve güvenlik ile ilgili konular, toplum hayatındaki yenilikler ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde sürekli değişmektedir. Bu değişim içerisinde, Devlet güvenliği ve toplum huzurunun sağlanması gibi hayati konularda suçu önleme görevi üstlenen istihbarat personelinin eğitimi daima önemini korumuştur. İstihbarat branşına geçmeye hak kazanan adaylara 7 hafta süreyle temel eğitim verilmektedir. Temel eğitim çerçevesinde adaylar, hukuki, mesleki ve operasyonel bilgiler ile donatılmaktadır. Eğitimler teorik ve pratik olarak planlanıp uygulanmaktadır. Kurumsallığın temelini oluşturan bu eğitimle adaylar, istihbarat personeli olma niteliğini kazanmakta, görevinin içeriğine vakıf olmakta, terör ve organize suç örgütlerini her yönüyle tanımakta, örgütler ile mücadelede izleyeceği metot ve taktikleri kurumsal planda öğrenmekte, teknik ve bilişim teknolojilerini istihbarat alanında kullanmakta, takip tarassut ve kişisel güvenliğini sağlama yönünde de beceriler kazanmaktadır. İlerleyen süreçte ise, temel eğitim alan personele, çalıştığı alanlara yönelik uzmanlık eğitimleri verilmektedir.

2.7.3.Jandarma Genel Komutanlığı-İstihbarat Daire Başkanlığı

Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren, silahlı genel kolluk kuvvetidir.³⁰⁶

Jandarma Genel Komutanlığı, ülkemizde son dönemde meydana gelen FETÖ/PDY terör örgütü tarafından gerçekleştirilen hain darbe girişimi sonrasında Türk Silahlı Kuvvetleri'nden tamamen ayrılarak İçişleri Bakanlığı bünyesine bağlanmıştır. Jandarma Genel Komutanlığı'nın Emniyet Genel Müdürlüğü gibi tamamen İçişleri Bakanlığı bünyesinde yer alması istihbarat paylaşımı ve diğer alanlarda entegrasyonun sağlanmasıyla bu anlamında büyük faydalar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

İstihbarat Başkanlığının Görevleri;

- a. İstihbarat hizmetlerinin yasa, tüzük, yönetmelik, yönerge, talimname ve emirlere uygun olarak ve belirli bir sistem içerisinde yürütülmesini sağlamak,
- b. Meydana gelen veya gelmesi muhtemel olaylar hakkında önleyici değerlendirmeler yapmak, istihbarat üretmek ve bu istihbaratın ilgili makamlara yayımlanmasını sağlamak,
- c. İstihbarat Başkanlığı ile bağlı İstihbarat Birimlerinin Teşkilat Malzeme Kadro (TMK) düzenleme çalışmalarını yapmak,
- ç. İstihbarat personelini yetiştirmek maksadıyla eğitim ve kurslar düzenlemek, şeklinde belirlenmiştir.³⁰⁷

İstihbarat Başkanlığının Faaliyet Alanı Başta terör suçları olmak üzere; suç işlenmesinin önlenmesi veya işlenen suçla ilgili olarak kişiler/ gruplar, suç örgütleri ile muhtemel harekât bölgeleri, hava ve arazi hakkında elde edilen her türlü bilgi ve haberin işlenmesi sonucu elde edilen bilgilerdir. İstihbarat Başkanlığının Amacı yasalarda belirtilen görevlerin icrası için ihtiyaç duyulan her türlü istihbaratı

³⁰⁶ <https://www.jandarma.gov.tr/hakkimizda> Erişim Tarihi.19.09.2019

³⁰⁷ <https://www.jandarma.gov.tr/istihbarat-baskanligi> Erişim Tarihi.19.09.2019

mevzuata uygun, zamanında, yeterli ölçüde ve doğrulukta temin etmek, istihbarat hizmetlerinin yasa, tüzük, yönetmelik, yönerge, talimname ve emirlere uygun olarak ve belirli bir sistem içinde yürütülmesini sağlamaktır.³⁰⁸

2.7.4.Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı

Askeri istihbarat, genel anlamda istihbarat sisteminin bir parçasıdır. Ancak devlet istihbaratı kavramından farkı, daha dar kapsamlı ve teknik faaliyetleri içeren bir istihbarat faaliyetini ifade etmesidir. Çınar'a göre Askeri İstihbarat: Düşman ve düşman olması muhtemel taraf ile harekât bölgesine ait, bölgenin hava, kara ve deniz sahası da dâhil olmak üzere haber ve bilgilerin toplanması, değerlendirilmesi ve yorumlanmasından elde edilen istihbarattır.³⁰⁹ Genel çerçevesiyle askeri istihbarat, TSK'nın barışta ve seferde vazifesini yapabilmesi için ihtiyaç duyduğu istihbaratın meydana getirilmesi faaliyetidir.

31 Temmuz 1970 tarihi ve 1324 sayılı kanun gereği askeri istihbaratın üretilmesi Genelkurmay Başkanlığı'nın yetki ve sorumluluğundadır. Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı TSK istihbarat ihtiyaçlarını, Kuvvet Komutanlıkları ile koordine ederek tespit eder, bu ihtiyaçları karşılamak maksadıyla gerekli planlamayı yapar, ilgili birimlere yayımlar, gerçekleşmesini takip ve kontrol eder. Genelkurmay İstihbarat başkanlığı daha çok dış istihbarata yönelik olarak, Kuvvet Komutanlıkları ise kendi alanlarında istihbarat faaliyetlerini yerine getirecek şekilde yapılandırılmışlardır.

Genelkurmay Başkanlığı İstihbarat Dairesi Başkanlığının görevini; askerî harekâtın planlanması, sevk ve idaresi için gerekli olan düşman, hava ve arazi hakkındaki bilgilerin elde edilmesi için toplama vasıtalarının yönlendirilmesi, bilgilerin toplanması, bilgilerin analizi, istihbarat haline getirilmesi, yayımlanması ve kullanılmasını içeren muharebe istihbaratının oluşturulması ile istihbarata karşı koyma ve güvenlik görevlerinin planlanması ve uygulanması görevlerini yerine getirmek olarak tanımlamıştır.³¹⁰

³⁰⁸ <https://www.jandarma.gov.tr/istihbarat-baskanligi> Erişim Tarihi.19.09.2019

³⁰⁹ Bekir Çınar, age, s.116.

³¹⁰ <http://www.kkk.tsk.tr/Siniflar/Istihbarat.aspx> Erişim Tarihi.19.09.2019

Askeri istihbarat teşkilleri oluşturma yetkisi, 1324 sayılı Genelkurmay Başkanının Görev ve Yetkilerine Ait Kanunun ikinci maddesi ‘a’ fıkrasına istinaden Genelkurmay Başkanına verilmiştir. Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı ile Kuvvet İstihbarat Başkanlıkları askeri istihbaratın üretilmesine imkân sağlayan ve istihbarat faaliyetlerinin yürütülmesine yasal açıdan dayanak sağlayanda aynı kanundur.

Bu teşkilatın görevi, başka devletlerin tüm askeri güçleri hakkında açık ve kapalı metotlarla bilgi toplamak istihbarat yapmaktır. Askeri plan, program ve politikanın hazırlanmasına esas olacak bilgilere gereksinim gösteren bir faaliyettir.³¹¹

Genelkurmay İstihbarat Başkanlığına bağlı olan Genelkurmay Elektronik Sistemler (GES) Komutanlığı, TSK ve MİT için sinyal istihbaratı kapsamında faaliyet yürüten bir birim olarak 01 Ocak 2012 tarihine kadar görev yapmıştır. GES, 01 Ocak 2012 tarihi itibari ile MİT’e devredilmiştir.

Askeri istihbarat alanında; Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı istihbarat birimlerince dünya genelinde geliştirilen füze sistemleri ve kitle imha silahları hakkında bilgi toplama faaliyetleri bulunmaktadır. Bu doğrultuda ülkenin mevcut askeri yapısı, kuvvet durumları, komuta edenlerin görüş ve takdirleri, araç ve silahların tür, miktar ve kalitelerinin, genel anlamda askeri kabiliyetlerinin, teknolojik ve elektronik savaş seviye ve kabiliyetleri, askeri teknik ve eğitimleri, yapmış olduğu askeri anlaşma koşulları ülke içerisindeki konum ve durumu, komutanların teknik ve taktik düşünceleri, biyolojik, nükleer ve kimyasal savaş kabiliyeti ve seviyesi, belirsiz askeri şifre ve bilgisayar kayıtları gibi konuların askeri istihbaratın kapsamına girdiği görülmektedir.³¹²

³¹¹ Serhat Tezsever, *Milli Güvenliğimiz İçinde İstihbarat*, İ.Ü. Basımevi, İstanbul, 1999 s.161.

³¹² Ünal Acar ve Ömer Urhal, *Devlet, Güvenlik, İstihbarat, Terörizm*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s.17. s.21.

2.8.Uluslararası İstihbarat Kurumları

2.8.1. ABD İstihbarat Topluluğu (Intelligence Community: IC)

ABD İstihbarat Topluluğu (IC), dış ilişkilerin yürütülmesi ve ABD'nin ulusal güvenliğinin korunması için gerekli istihbarat faaliyetlerini yürütmek için ayrı ayrı ve birlikte çalışan yürütme organları olan ajans ve organizasyonlar federasyonudur. IC, siber istihbarat, terörle mücadele, karşı istihbarat ve ABD'nin ulusal güvenliğine ve dünya çapındaki çıkarlarıyla çatışan devlet ve devlet dışı aktörlerin oluşturduğu tehditlere yönelik faaliyet göstermektedir.³¹³

1947 tarihli Ulusal Güvenlik Kanunu göre İstihbarat topluluğu hizmet ettiği birimleri (müşterileri) Başkan, Ulusal Güvenlik Konseyi, Yürütme Şube Başkanları Ve Daire Başkanları, Ortak Genelkurmay Başkanları ve üst düzey askeri komutanlar ve Kongre olarak tanımlamaktadır.

IC'nin tehdit veya konudan bağımsız olarak gerçekleştirmesi gereken üç temel istihbarat misyonu vardır. Bu misyonlar; kalıcı ulusal güvenlik sorunlarıyla ilgili bilgi edinme ve zenginleştirme anlamında Stratejik İstihbarat, ortaya çıkan sorunları ve süreksizlikleri tespit etmek, tanımlamak ve uyararak anlamında Öngörülü İstihbarat ve mevcut devam eden eylemleri ve hassas istihbarat işlemlerini desteklemektir.

Bu misyonlarını gerçekleştirirken yerine getirmesi gereken dört görevi vardır. Bunlar;

Siber İstihbarat; siber tehditlerle ilgili istihbarat sağlamak,

Terörle Mücadele; terörizm ve ilgili faaliyetlerde bulunanları anlama ve bunlara karşı koyma,

Karşı Proliferasyon; kitle imha silahlarının tehdidine ve çoğalmasına karşı koymak,

Karşı İstihbarat; yabancı istihbarat birimlerinin çabalarına karşı koymaktır.

ABD İstihbarat Topluluğu aşağıdaki 17 kuruluştan oluşmaktadır. Bu birimler aşağıda bahsedildiği gibidir.³¹⁴

İki bağımsız birim vardır. Ulusal İstihbarat Direktörü Ofisi (ODNI) ve Merkezi İstihbarat Ajansı (CIA);

Sekiz Savunma Bakanlığı unsuru vardır. Savunma İstihbarat Teşkilatı (DIA), Ulusal Güvenlik Ajansı (NSA), Ulusal Mekânsal İstihbarat Teşkilatı (NGA), Ulusal Keşif Ofisi (NRO) ve dört DOD hizmetinin istihbarat unsurları; Ordu, Deniz Kuvvetleri, Deniz Piyadeleri ve Hava Kuvvetleri.

Diğer departmanların ve ajansların yedi unsuru vardır. Enerji Bakanlığı İstihbarat ve Karşı İstihbarat Dairesi, İç Güvenlik Bakanlığı İstihbarat ve Analiz Dairesi ve ABD Sahil Güvenlik İstihbaratı, Adalet Bakanlığı Federal Soruşturma Bürosu ve Uyuşturucu Uygulama Ajansı Ulusal Güvenlik İstihbarat Dairesi, Dışişleri Bakanlığının İstihbarat ve Araştırma Bürosu ve Hazine İstihbarat ve Analiz Dairesi Başkanlığı.

DNI bünyesinde bulunan diğer kurumların tamamından istihbarat bilgilerinin geldiği bir merkez olarak görev yapar.³¹⁵ İstihbarat topluluğu bünyesindeki birimlerde çalışan görevliler her türlü kaynaktan bilgi elde eder ve bu bilgileri analiz ederek istihbarata dönüştürür.³¹⁶

2.8.1.1.Ulusal İstihbarat Direktörlüğü (Director of National Intelligence: DNI)

11 Eylül Saldırıları sonrası süreçte, Kongre İstihbarat Komisyonu ve Birleşik Devletler'e Yönelik Terör Saldırılarına İlişkin Ulusal Komisyon, istihbaratın organizasyonunu incelemiş ve Ulusal İstihbarat Direktörü (DNI) pozisyonunun yaratılması yönünde tavsiyede bulunmuştur. IC'nin yönetim organı olan DNI'nın iki temel sorumluluk alanı olması tavsiye edilmiş olup, bunlar;

³¹³ Jeffrey T. Richelson, age, p.446.

³¹⁴ Jeffrey T. Richelson, age, p.446.

³¹⁵ Russel J. Bruemmer, "Intelligence Community Reorganization: Declining the Invitation to Struggle", *The Yale Law of Journal*, Vol.101, No.4, 1992, p.869.

³¹⁶ David E. Kaplan ve Kevin Whitelaw, *Playing Defense*, U.S. News and World Report,

- Birleşik Devletler hükümeti çapında özel ilgi alanları üzerinde yoğunlaşan ulusal istihbarat merkezlerinin denetlenmesi,

- Ulusal istihbarat programının yönetilmesi ve programa katkıda bulunan kurumların denetimidir.³¹⁷

İstihbarat Reformu ve Terörizmi Önleme Yasası'nda DNI'nın "gereksinimleri onaylama, ulusal istihbarat toplama, analiz, üretim ve servis etme süreçlerini yönetmek ve bunlara ilişkin görevlendirmeleri yapmakla" sorumlu olduğu ifade edilmektedir. Yasa böylelikle DNI'nın görevlendirme yetkisini DCI'nın yetkisinden daha geniş kapsamlı hale getirmektedir.³¹⁸

DNI'nın 1200 kişilik bir uzman ekibi vardır. Bu kişiler arasında direktör yardımcıları, direktör yardımcılarının yardımcıları, misyon yöneticileri, Kontrespiyonaj yapmakla sorumlu kurumlardan birinin yetkilisi ve İstihbarat Reformu ve Terörizmi Önleme Yasası ile kurulmuş olan iki ulusal merkez yer almaktadır. Direktör yardımcıları arasında DNI ofisinde yer alan ikinci en üst düzey yetkili olan Ulusal İstihbarat Direktörü Baş Yardımcısı ve Müşteri Sonuçları, Analiz, Toplama ve Satın Almadan sorumlu DNI yardımcıları yer almaktadır. Müşteri Sonuçlarından Sorumlu DNI Yardımcısı karar alıcıların "zamanında sunulmuş ve eyleme dökülebilir bilgilere erişmesini" sağlamaktan sorumludur. Analizden Sorumlu DNI Yardımcısı "istihbarat tüketicilerine sunulan analitik desteğin kalitesini, zamanlılığını ve kullanılabilirliğini geliştirmekten" sorumludur. Analizden Sorumlu DNI Yardımcısı aynı zamanda Ulusal İstihbarat Konseyi'nin başkanlık görevini yürütmekte ve *Başkan'ın Günlük Bilgi Notu*'nun hazırlanma sürecini yönetmektedir. Analizden Sorumlu DNI Yardımcısı'nın yardımcıları arasında Ulusal İstihbarat Konseyi'nden, Başkan'ın Günlük Bilgi Notu'ndan, Analitik Misyon

2006, pp.44-53.

³¹⁷ National Commission on Terrorist Attacks upon the United States, "The 9/11 Commission Report: Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks upon the United States", Reviewed by John FREY, W.W. Norton and Company Publishing, New York, 2004, p.411.

³¹⁸ Richard A. Best, Alfred Cumming and Todd Masse, *Director of National Intelligence, Statutory Authorities*, Order Code RS 22112, 2011, 2005, p.5. <https://fas.org/sgp/crs/intel/RS22112.pdf> Erişim Tarihi.14.04.2019

Yönetiminden Analitik Dürüstlük ve Standartlardan, Analitik Dönüşüm ve Teknoloji ile Topluluk Desteğinden sorumlu yardımcıları almaktadır.³¹⁹

İstihbarat Toplamadan Sorumlu DNI Yardımcısı, istihbarat Topluluğu genelindeki istihbarat toplama faaliyetlerinin koordinasyonundan sorumludur. İstihbarat Toplama Stratejileri, HUMINT, Açık Kaynak ve Teknik Araçlardan sorumlu olmak üzere dört yardımcıları vardır. Satın almalarından Sorumlu DNI Yardımcısı İstihbarat Topluluğu bünyesinde gerçekleştirilen satın alma faaliyetlerinin denetiminden sorumludur. Bu yeni DNI Yardımcısı pozisyonu, “geliştirme sürelerinin kısaltılabilmesi ve daha güvenilir sistemler üretilmesi” beklentisiyle Mart 2007’de tesis edilmiştir.³²⁰

Müşterek İstihbarat Topluluğu Konseyi’ne DNI başkanlık etmektedir. Konseyin üyeleri Dışişleri Bakanı, Hazine Bakanı, Savunma Bakanı, Başsavcı, Enerji Bakanı, İç Güvenlik Bakanı, ve başkanın görevlendireceği diğer kişilerden oluşmaktadır. Konsey, müşterek ve tümleşik bir ulusal istihbarat çabasının geliştirilmesi ve uygulanması konusunda DNI’ya destek olmakla görevlidir. Konsey bu görevini DNI’ya özellikle gereksinimlerin belirlenmesi, bütçelerin geliştirilmesi, mali kaynakların yönetimi, İstihbarat Topluluğu’nun performansının izlenmesi ve değerlendirilmesi gibi konularda tavsiyede bulunarak; ve DNI’nın program, politika ve direktiflerinin zamanında uygulanmasını sağlayarak gerçekleştirmekle yükümlüdür.³²¹

2.8.1.2.Ulusal Güvenlik Ajansı (National Security Agency: NSA)

Ulusal Güvenlik Ajansı, ABD politika yapıcılarına ve askeri güçlerine yabancı sinyal istihbaratını (SIGINT) sağlamaktan sorumludur. SIGINT, iletişim sistemleri, radarlar ve silah sistemleri gibi yabancı hedefler tarafından kullanılan elektronik sinyallerden ve sistemlerden elde edilen istihbarattır. NSA’nın SIGINT misyonu özellikle uluslararası teröristler ve yabancı güçler, kuruluşlar veya kişiler hakkında bilgi toplamakla sınırlıdır. NSA, ABD hükümeti yürütme organının tüm

³¹⁹ David E. Kaplan and Kevin Whitelaw, age, pp.43-50.

³²⁰ Jeffrey T. Richelson, age, p.455.

³²¹ Office of the Director of National Intelligence, *Intelligence Community Directive Number 1*, “Policy Directive for Community Leadership”, 1 Mayıs 2006, p.17.

bölemleri de dâhil olmak üzere resmi istihbarata ihtiyaç duyulanlar tarafından talep edilen resmi gerekliliklere yanıt olarak istihbarat üretir. vermektedir.³²²

ABD hükümeti, ordu ve birçok müttefiki NSA'nın görevlerin başarılması için istihbarat ve siber güvenlik konusundaki uzmanlığına güvenir. NSA'nın müşterileri Başkanlık Ofisi, Dışişleri Bakanlığı ve ortak Genelkurmay Başkanları gibi en üst düzey hükümet seviyelerinden sahada konuşlanmış küçük askeri birliklerine kadar uzanmaktadır. NSA müşterilerinin görevlerini yerine getirmek için ihtiyaç duyulan kritik istihbarat ve siber ürün ve hizmetlerin alınmasını sağlamak için hem ABD hem de yabancı hükümetlerle ortaktır. NSA'nın bazı müşterileri ve ortakları şunları içerir.

323

ABD İstihbarat Topluluğu

Ulusal Güvenlik Konseyi

ABD Başkanı

ABD Askeri Hizmetleri

İç Güvenlik Bakanlığı

Federal Soruşturma Bürosu

Enerji Bölümü

Dışişleri Bakanlığı

Ortak Genelkurmay Başkanları

Avustralya

Kanada

Yeni Zelanda

³²² NSCID No.6, *Signals Intelligence*, February 17, 1972; Department of Justice, Report on Circled Electronic Surveillance Activities, Department of Justice, Washington D.C., 1976, pp.77-78.

³²³ <https://www.nsa.gov/what-we-do/customers-and-partners/> Erişim Tarihi.28.02.2018

Birleşik Krallık

Ulusal Güvenlik Ajansı, ABD Savunma Bakanlığının bir parçasıdır ve savaş destek ajansı olarak hizmet vermektedir. Askerlere üniformalı kablosuz ve kablolu güvenli iletişim sağlamak, siber güvenlik kapsamında ülkenin silah sistemlerini güvence altına alan kodları üretmek, ABD ordusunun dünyadaki müttefikleri, NATO ve koalisyon güçleriyle bilgileri güvenli bir şekilde paylaşabilmesi için ortak protokoller ve standartlar belirlemek NSA'nın sunduğu hizmetler arasındadır.³²⁴

Askeri müşterilerini desteklemek için, NSA tüm büyük askeri komutanlıklara ve ABD askeri varlığının olduğu her yere personel görevlendirir. NSA analistleri, dilbilimciler, mühendisler ve diğer personel, ön cephelerdeki askerlere eyleme geçirilebilir SIGINT ve siber güvenlik desteği sağlamak için Afganistan'a ve düşman bölgesi olarak değerlendirdikleri önemli yerlere yerleştirildi. Konuşlandırılan personelin çoğu Kriptoloji Hizmetleri Gruplarında görev yapıyor ve Savaş Komutanlığı veya karargâh düzeyinde özel destek sağlıyor. Bununla birlikte, 2000'lerin ortalarından bu yana, NSA personeli belirli görevlerini yerine getirmek için ihtiyaç duydukları istihbarat ve siber güvenlik ürünlerini ve hizmetlerini aldıklarından emin olmak için Tugay Muharebe Ekipleri gibi daha küçük birimleri desteklemek üzere görevlendirilen Kriptolojik Destek Ekiplerinde de görev yapmaktadır.³²⁵

2.8.1.3.Merkezi Haber Alma Teşkilatı (Central Intelligence Agency: CIA)

1947 tarihli Ulusal Güvenlik Yasası kapsamına alınmasıyla kazanmış, CIG'ın yerini, doğrudan Başkan'a bağlı olarak faaliyet gösterecek olan CIA almıştır

Merkezi İstihbarat Ajansı (CIA), üst düzey ABD politika yapıcılara ulusal güvenlik istihbaratını sağlamaktan sorumlu Ulusal Güvenlik Yasası ile 1947

³²⁴ Department of Defense Directive S-5100.20, *The National Security Agency and the Central Security Service*, December 23, 1971, p.19.

³²⁵ <https://www.nsa.gov/what-we-do/support-the-military/> Erişim Tarihi.28.02.2018

tarihinde kurulmuş,³²⁶ direk Başkanın emri altında çalışan bir istihbarat örgütüdür. CIA müdürü başkan tarafından aday gösterilir ve senato tarafından onaylanır. Direktör, CIA'nın operasyonlarını, personelini ve bütçesini yönetir ve Ulusal İnsan Kaynakları İstihbarat Yöneticisi olarak görev yapar. CIA 5 temel birime ayrılmıştır. Analiz Müdürlüğü, Operasyon Müdürlüğü, Bilim ve Teknoloji Müdürlüğü, Destek Müdürlüğü, Dijital İnovasyon Müdürlüğü, Bunların dışında Misyona Merkezleri ve Müdürün Ofisleri olarak adlandırılan kamu işleri, insan kaynakları, kongre işleri yasal konular bilgi yönetimi ve iç gözetim ile ilgilenen personeli vardır.³²⁷ CIA merkezinin bulunduğu Langley dışında da yakın çevrede ofisleri bulunmaktadır.³²⁸

İstihbarat bilgisini toplama, analiz etme ve üst düzey ABD hükümet yetkililerine yayma sürecini yürütüyorlar. CIA'nın birinci misyonu başkan ve üst düzey politika yapıcılarının ulusal güvenlikle ilgili kararlar vermede yardımcı olmak için yabancı istihbarat toplamak, değerlendirmek ve yaymaktır. CIA politika yapanlar için bağımsız bir yabancı istihbarat bilgisi kaynağıdır.³²⁹

CIA yürürlükteki yasalara uygun olarak Başkanın emriyle gizli eylemde bulunabilir. Yalnızca Başkan CIA'yi gizli bir eylemde bulunmaya yönlendirebilir. Bu tür eylemler genellikle Ulusal Güvenlik Konseyi (NSC) tarafından önerilmektedir.³³⁰ Gizli eylemler, NSC'nin ABD dış politikası hedeflerinin normal diplomatik yollarla tam olarak gerçekleştirilemeyeceğine karar vermesi ve askeri eylemin çok aşırı bir seçenek olarak kabul edilmesi durumunda düşünülmektedir. Bu nedenle, ajans ABD hükümetinin rolünün ne görünür ne de kamuoyu tarafında kabul edilmediği dış politikayı desteklemek için yurtdışında özel bir faaliyet yürütmeye yönlendirilebilir. Ne zaman görevlendirme yapılırsa, Kongrenin istihbarat gözetim kurullarına bildirilmelidir.

³²⁶ Richard Harris Smith, *OSS: The Secret History of America's First Central Intelligence Agency*, University of California Press, California-Berkeley, 1981, p.14. ve Bradley F. Smith, *The Shadow Warriors: O.S.S. and the Origins of the C.I.A.*, Basic Books, New York, 1983, p.26.

³²⁷ <https://www.cia.gov/about-cia/todays-cia> Erişim Tarihi.21.02.2018

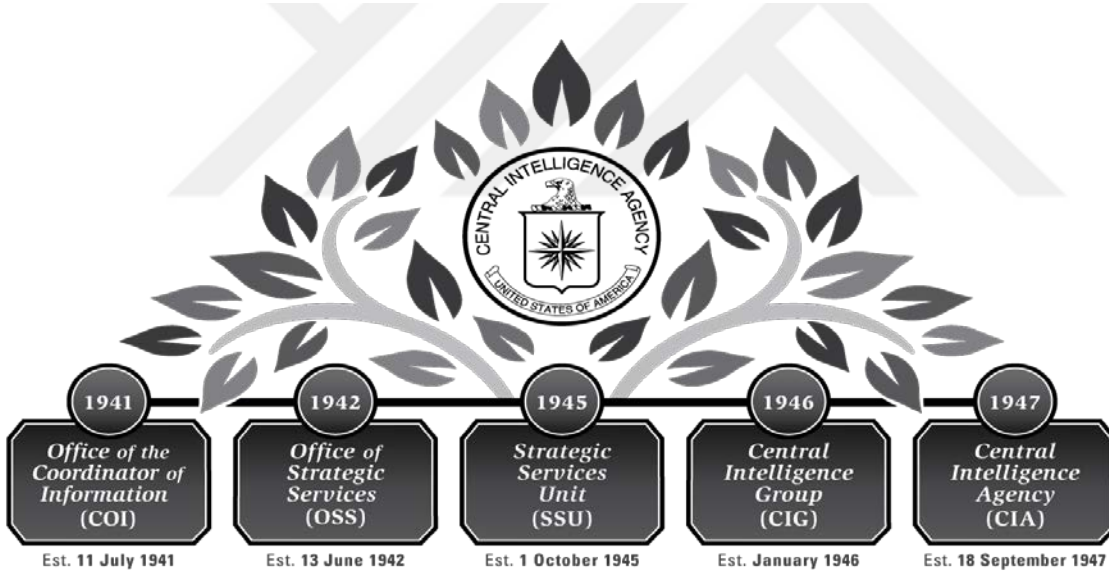
³²⁸ Robert Kessler, *Inside the CIA: Revealing the Secrets of the World's Most Powerful Spy Agency*, Pocket Books, New York, 1992, p.144.

³²⁹ U.S. Congress, House Permanent Select Committee on Intelligence, *Compilation of Intelligence Laws and Executive Orders*, Washington D.C., U.S. Government Printing Office, 1983, p.7.

³³⁰ Office of The Historian, *241. Memorandum for the Director, Subject: CIA Authority to Perform Propaganda and Commando Type Functions*, September 25, 1947, md.4

CIA'nin çalışan sayısı ya da bütçesinin büyüklüğü kamuoyuna açıklanamaz. ABD hükümeti, 1997 yılında, CIA'nin de bir parçası olduğu istihbaratla ilgili tüm faaliyetler için toplam rakam ilk kez kamuoyuna duyuruldu. Toplam istihbarat bütçesi 1997 yılında 26,6 milyar dolar ve 1998 mali yılı için 26,7 milyar dolar idi. Diğer tüm yıllar için istihbarat bütçeleri gizli sınıflandırılmış olarak kaldı.³³¹

CIA Operasyon Müdürlüğünün (DO) misyonu, gizli insan istihbaratı (HUMINT) ve Gizli Eylem (Covert Action) yoluyla ulusal güvenlik ve dış politika hedeflerini güçlendirmektir. Operasyon Müdürlüğü personelinin temel işlevi Başkanın günlük özeti ve Dünya İstihbarat İncelemesi gibi yazılı ürünler ve diğer yöntemler aracılığıyla geliştirdiği ve sağladığı istihbarat desteği sunmaktır. Analistlerle yakın işbirliği içinde çalışarak, multimedya üreticileri, grafik tasarımcıları ve haritacılık uzmanları analitik kararları daha etkili bir şekilde ileten ürünler üretmeye çalışmaktadır.³³²

Şekil.2 CIA'nin yıllar içindeki oluşumu.

2.8.2.Rusya Federasyonu İstihbarat Servisleri

13 Mart 1954 yılında SSCB Bakanlar Kuruluna bağlı Devlet Güvenlik Komitesi (KGB) Oluşturuldu. KGB ismi o kadar meşhur oldu ki bugün hala bir çok insan bu birimi hala aynı isimle görevde olduğunu düşünüyor. KGB, 3 Aralık 1991

³³¹ <https://www.cia.gov/about-cia/todays-cia> Erişim Tarihi.21.02.2018

yılında SSCB Başkanı Gorbaçov tarafından Devlet Güvenlik Ajanslarının Yeniden Düzenlenmesi hakkındaki kanunu imzalayana kadar varlığını devam ettirdi. 3 Nisan 1995 te Rusya Federasyonu Başkanı Yeltsin, Rusya Federasyonundaki Federal Güvenlik Servisi Organları yasasını imzalamasıyla FSB kurulmuş oldu ve hala bu isimle görevdedir.

Federal Güvenlik Servisi (FSB), Rusya Federasyonunun ulusal güvenliği konusunda hükümet politikalarını uygulamak, terörle mücadele, Rusya Federasyonu devlet sınırının korunması ve savunulması, iç deniz sularının korunması, bölgesel deniz, münhasır ekonomik bölge, kıta sahanlığı ve doğal kaynaklarının korunması, Rusya'nın bilgi güvenliğini sağlamak ve Rus mevzuatında belirtilen federal güvenlik hizmetlerinin temel işlevlerini yerine getirmek ve federal yürütmenin karşı istihbarat çabalarını koordine etmekle görevlidir.³³³

FSB'nin yapısı şu şekildedir.³³⁴

1-Karşı İstihbarat Servisi; Bu birim, askeri-sanayi kompleksinin, Rus ordusunun ve donanmasının gözetimi ve devlet kaynaklarına internette saldıran hackerlerin takibi de dâhil olmak üzere karşı casusluktan sorumludur.

2-Anayasal Sistemi Koruma Ve Terörizmle Mücadele Hizmeti; Bu birim yurtiçinde ve yurtdışında terörizmle (diğer ülkelerin gizli servisleri ile işbirliği dahil) mücadele eder ve siyasi gözetim ve özel operasyonlar yürütür.

3-Sınır Servisi, Bu hizmet Moskova'daki karargâhı, istihbarat departmanını, bölge müdürlüklerini ve Rus sınırları boyunca sınır birliklerini içermektedir.

4-Ekonomik Güvenlik Servisi; Bu birim önemli sanayi ve şirketleri, İşçileri Bakanlığı ile Olağanüstü hal ve Adalet Bakanlıklarını denetler.

5-Operatif Bilgi Ve Uluslararası İlişkiler Servisi; Daha önce Analiz ve Prognoz Departmanı olan bu birim FSB liderliği ve Kremline değerlendirmeler

³³² <https://www.cia.gov/about-cia/todays-cia> Erişim Tarihi.21.02.2018

³³³ <http://government.ru/en/department/113/> Erişim Tarihi.28.02.2018

³³⁴ <http://www.agentura.ru/english/dosie/fsb/structure/>Erişim Tarihi.28.02.2018

sağlamaktan sorumludur ve istihbarat operasyonlarını ve uluslar arası faaliyetleri denetler.

6-Örgütsel Personel Faaliyetleri Hizmeti (İnsan Kaynakları)

7-Tedarik Hizmeti; Bu hizmet FSB merkezini korumak ve FSB için askeri tesisler kurmaktan sorumludur.

8-Bilimsel Ve Teknik Servis; Bu birim operasyonlar için teknik destek sunar.

9- Gözetim Hizmeti; Bu birim personeli inceler ve FSB personeli tarafından işlenen suçları araştırır.

FSB Başkanına doğrudan bağlı birimler vardır. FSB'nin ana soruşturma organı olan ve FSB bölge departmanlarındaki soruşturma bölümlerini denetleyen Soruşturma Direktörlüğü ve Elektronik İstihbarat Merkezi bunlar arasındadır. Dış İstihbarat Servisi, çeşitli özel devlet kurumlarında oluşur ve Rusya'nın Güvenlik sisteminin bir parçasıdır. Dış İstihbarat Servisinin görevi, bireyleri, toplumu ve devleti dış tehditlerden korumaktır.³³⁵ Ayrıca Askeri istihbarat olarak hizmet eden Genel İstihbarat Dairesi (GRU) isimli birim vardır. GRU, her ne kadar askeri istihbarat olarak gözüksede stratejik, operatif ve taktik düzeyde her türlü istihbarat faaliyeti yürütür.³³⁶

2.8.3.İngiltere İstihbarat Servisleri

İngiliz İstihbarat Sistemi özünde 3 kurumun bulunduğu bir yapıya sahiptir. Bu kurumlar MI5, MI6 ve GCHQ (Government Communications Headquarters).

Gizli İstihbarat Servisi (SIS) yaygın olarak MI6 veya İngiliz Dış İstihbarat Servisi olarak bilinir. Birleşik Krallık Hükümetinin dış istihbarat servisidir. Temel olarak İngiltere'nin ulusal güvenliğini sağlamak için denizaşırı bilgilerin gizlice toplanması ve analizi ile görevlendirilmiştir. İngiliz iç istihbarat teşkilatı MI5 ile

³³⁵ <http://government.ru/en/departments/112/> Erişim Tarihi.28.02.2018

³³⁶ <http://www.fas.org/irp/world/index.html> Erişim Tarihi.28.02.2018

birbirinden farklıdır. SIS İngiliz İstihbarat Teşkilatlarının bir üyesidir ve kurumun yöneticisi İngiltere Dışişleri Bakanlığına karşı sorumludur.³³⁷

1909 yılında dış istihbarat alanında faaliyet göstermesi için kurulan birim 1920 yılında resmi olarak bugünkü adını aldı. MI6 adı SIS'in 2.dünya Savaşı sırasında elverişli bir şekilde adlandırılması için ortaya çıkmıştır. Bu isim günümüzde hala yaygın olarak kullanılmaktadır.³³⁸

SIS'in varlığı 1994 yılına kadar resmi olarak kabul edilmedi.³³⁹ 1994 yılında SIS'i yasal bir temele oturtmak için 1994 İstihbarat Hizmetleri Yasası kabul edildi ve bu yasa kurumun faaliyetleri için yasal dayanak sağlamaktadır. Günümüzde, SIS, Soruşturma Yetkileri Mahkemesi ve Parlatentonun İstihbarat ve Güvenlik Komitesi tarafından kamu gözetimine tabidir. Kardeş kurumları olan Güvenlik Servisi (MI5) ve Devlet İletişim Merkezinden farklı olarak SIS yalnızca yabancı ülkelerde istihbarat toplamaktadır. Bununla birlikte SIS sadece İngiliz Adaları dışındaki kişilere karşı operasyon yürütme yetkisine sahiptir.³⁴⁰ SIS'in üç temel hedefi vardır; terörizmi durdurmak, düşman devletlerin faaliyetlerini aksatmak ve İngiltere'ye siber bir avantaj sağlamak.³⁴¹

GCHQ, İngiliz devletini siber saldırılara ve tehditlere karşı korumak için hükümet tarafından görevlendirilen güvenlik ve istihbarat kurumudur. Devlet Başkanına veya ilgili kurum için bu tür saldırılara karşı nasıl hareket edileceğine dair bilgi ve danışmanlık sağlar. Kurum ilk başlarda 1919'da ve İkinci Dünya Savaşı sırasında telekomünikasyon sistemlerinin çok büyük bir önem arz ettiği bir zamanda bu sistemlerin şifrelerini kırmayı başarmıştır. Bugün ise kurum siber güvenlik hizmetlerine ek olarak kimyasal, biyolojik ve nükleer silahlara ve tehditlere karşı önlem almak ve durdurmakla görevlidir.

³³⁷The Secret Intelligence Service, <https://www.sis.gov.uk/our-mission.html> Erişim Tarihi.25.02.2018

³³⁸ <https://www.sis.gov.uk/our-history.html#section-1920> Erişim Tarihi.25.02.2018

³³⁹ Jennifer Whitehead, *MI6 to boost recruitment prospects with launch of first website*, Campaign, 13 October 2005, https://www.campaignlive.co.uk/article/mi6-boost-recruitment-prospects-launch-first-website/521906?src_site=brandrepublic Erişim Tarihi.29.02.2018

³⁴⁰ The Secret Intelligence Service, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1994/13/section/1/enacted> Erişim Tarihi.25.02.2018

³⁴¹ <https://www.sis.gov.uk/index.html> Erişim Tarihi.25.02.2018

GCHQ, İngiltere Dışişleri Bakanlığına ve Devlet Sekreterliğine bağlı olarak çalışmaktadır. Ancak daimi olarak Dışişleri Bakanlığının bir parçası değildir. Kuruluş, hükümetteki diğer meslektaşları olan yurtdışında aktif olarak istihbarat çalışmaları yaparak İngiliz Hükümetinin güvenlik, savunma, dış ilişkiler ve ekonomi politikalarını destekleme görevine sahip olan Gizli İstihbarat Servisi MI6 ve iç istihbarattan sorumlu olan Güvenlik Servisi MI5 ile birlikte çalışmaktadır. GCHQ'da dünyanın her köşesinden gelen birçok dijital ve elektronik sinyaller toplanarak analiz edilir ve bu bilgilerden istihbarat malzemesi elde edilerek İngiltere'de bulunan diğer kuvvetlerle çalışmalar yapılır. Resmi olarak da MI5, MI6 ve Savunma İstihbarat (DI) yanında, Ortak İstihbarat Komitesi (JIC) resmi başkanlığında çalışmaktadır.³⁴²

1946 yılına kadar ismi Government Code and Cyber School (GC&CS) olan kurum bu tarihten sonra ismi Government Communications Headquarters (GCHQ) olarak değişmiştir. GC&CS şifre kırma çalışmaları sırasında Bombe ve Colossus'u tasarlamıştır. Bilgisayar biliminin babası olarak tanınan ve matematikçi Alan Turing tarafından geliştirilen Bombe cihazı ilk kriptanalizle saldırı bilgisayarı olarak adlandırılır. Bu dönemde Enigma üzerinde yapılan çalışmalar kriptanaliz faaliyetlerini çok yüksek seviyeye getirmiş ve önemli gelişmeler kaydedilmiştir.³⁴³

MI5 resmen Güvenlik Servisi, İngiltere iç güvenlik ve iç karşı istihbarat faaliyetleri ile görevli İstihbarat ajansıdır. Ülkenin güvenliğini tehdit edebilecek herhangi bir kişiyi veya hareketi araştırmaya yetkilidir. MI5 yerli karşı casusluktan sorumlu olsa da tutuklama yetkisi yoktur onun yerine bu işi Scotland Yard yapmaktadır. 1989 tarihli Güvenlik Servisi Kanununda tanımlandığı gibi MI5'in rolü ulusal güvenliğin korunması ve özellikle terörizm, casusluk ve sabotaj gibi tehditlere karşı koruma, yabancı güçlerin ajanlarının faaliyetleri ve parlamenter demokrasiyi politik, endüstriyel veya şiddet içeren yollarla baltalamaya ya da devirmeye yönelik eylemlerden korumaktır.³⁴⁴

Koruyucu güvenlik sağlanması MI5'in ana faaliyetlerinden biridir. İngiltere ulusal altyapısının kritik bölümleri için yeterli koruma olmasını sağlamak için

³⁴² <https://www.gchq.gov.uk/> Erişim Tarihi.25.02.2018

³⁴³ <https://web.archive.org/web/20140102054718/http://www.gchq-careers.co.uk/about-gchq/history/asymmetric-key-algorithm/> Erişim Tarihi.25.02.2018

çalışmalar yapar. Ulusal Altyapıyı Koruma Merkezi (CPNI) bu çalışmanın çoğunu yürütmektedir ve MI5 Genel Direktörüne karşı sorumludur. CPNI, ulusal altyapının terörizm ve diğer tehditlere karşı kırılganlığını azaltmayı amaçlamaktadır.³⁴⁵

2.8.4.İsrail İstihbarat Servisleri

Mossad 13 Aralık 1949 tarihinde, mevcut güvenlik hizmetleri olan ordunun istihbarat departmanı AMAN, İç Güvenlik Servisi Shin Bet ve dışişleri ofisi siyasi departmanı arasındaki işbirliğini koordine etmek ve geliştirmek için merkezi bir organ görevi görmesi amacıyla oluşturuldu ve başbakana bağlı olarak görev yapar. Mossad hassas görevler ve gizli operasyonlar yapmakla görevlidir.³⁴⁶

Mossad istihbarat toplama, gizli operasyonlar ve terörle mücadelen sorumludur. Mossad İsrail'in demokratik kurumlarından ayrıdır. Çünkü hiçbir yasa amacını, amaçlarını, rollerini, görevlerini, yetkilerini veya bütçesinin tanımlamaz ve İsrail Devletinin anayasal kanunlarından muaf olduğu için Mossad derin bir devlet olarak tanımlanmıştır.³⁴⁷ Direktörü doğrudan ve sadece Başbakana cevap verir. Yıllık bütçesinin yaklaşık 2.73 milyar ABD doları olduğu tahmin edilmektedir ve yaklaşık 7000 kişiyi istihdam ettiği tahmin edilmektedir.³⁴⁸

Mossadın en büyük departmanı denizaşırı casusluk faaliyetleriyle görevlendirilen Collection diye tabir edilen birimdir. Bu departmanda çalışanlar, diplomatik ve gayri resmi dâhil olmak üzere çeşitli kapsamlar altında faaliyet göstermektedir. Siyasi Eylem ve İrtibat Dairesi, müttefik yabancı istihbarat servisleri ve İsrail ile normal diplomatik ilişkisi olmayan uluslarla çalışmaktan sorumludur. Ayrıca Mossad'ın istihbarat üretimi ile görevli bir Araştırma Departmanı ve Mossad faaliyetleri için araç-gereçlerin geliştirilmesi ile ilgilenen bir teknoloji Departmanı vardır.³⁴⁹

³⁴⁴ <https://www.mi5.gov.uk/what-we-do> Erişim Tarihi.25.02.2018

³⁴⁵ <https://www.mi5.gov.uk/what-we-do> Erişim Tarihi.25.02.2018

³⁴⁶ Gordon THOMAS, *Gideon'un Casusları: Mossad Gizli Tarihi*, Çev.Selim Yeniçeri, Koridor Yayıncılık, İstanbul, 2005, s.112.

³⁴⁷ <https://www.newstatesman.com/world/middle-east/2018/08/secret-history-mossad-israel-s-feared-and-respected-intelligence-agency> Erişim Tarihi.28.02.2018

³⁴⁸ <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium.MAGAZINE-more-ops-more-secrets-more-money-mossad-s-supercharged-makeover-1.6410934> Erişim Tarihi.28.02.2018

³⁴⁹ <http://www.fas.org/irp/world/index.html> Erişim Tarihi.28.02.2018

2.8.5.Almanya İstihbarat Servisleri

Federal İstihbarat Servisi (Bundesnachrichtendienst) BND, Almanya'nın dış istihbaratından sorumlu doğrudan Başbakanın ofisine bağlı olarak çalışan istihbarat örgütüdür. BND'nin Almanya ve yabancı ülkelerde 300 lokasyonu vardır. 2016 yılında yaklaşık 6500 kişi istihdam etmiştir. Bu personelin %10'u resmi olarak Askeri Bilimler Dairesi tarafından istihdam edilen askeri personeldir. BND, Alman İstihbarat Topluluğunun en büyük ajansıdır.

BND 1956 yılında Soğuk Savaş sırasında sonradan NATO'ya katılan Batı Almanya'nın resmi dış istihbarat kurumu olarak ve CIA ile yakın işbirliği içinde kuruldu.³⁵⁰ CIA'ya bağlı bir Batı Alman İstihbarat örgütü olan ve çoğunlukla resmi olarak kabul edilmeyen Gehlen Örgütünün devamı olarak kabul edilir. Soğuk Savaş döneminin efsane casusu olarak kabul edilen ve BND tarihinin en önemli figürü Gehlen Örgütü lideri Reinhard Gehlen, BND'nin kurucu başkanı oldu.³⁵¹

BND Alman hükümetini yurtdışından gelen Alman çıkarlarına karşı her türlü tehditle ilgili uyarı yapmak ve bu tehditlerle ilgili faaliyetlerde bulunmakla görevlidir. Bu görevleri büyük ölçüde Uluslararası iletişime ait telefon dinleme ve elektronik gözetleme faaliyetleri ile gerçekleştirir. Uluslar arası devlet dışı terörizm, kitle imha silahlarının yayılması ve teknolojinin yasadışı transferi, organize suç, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı, kara para aklama, yasadışı göç gibi çeşitli alanlarla ilgili bilgi toplar ve değerlendirir.³⁵²

BND'nin Almanya ve diğer ülkelerde toplam çalışan sayısı yaklaşık 6500'dür.³⁵³ Almanya'nın tek dış istihbarat servisi olarak BND hem askeri hem de sivil istihbarat toplar. Almanya'nın iç istihbaratından Anayasayı Koruma Ofisi (BfV) sorumludur ve eyalet düzeyinde 16 Anayasayı Koruma Ofisi vardır. Ayrıca ayrı bir askeri istihbarat yapılanması vardır ve bu kurum Askeri Karşı İstihbarat Servisi (MAD) ismiyle hizmet vermektedir.

³⁵⁰ Reinhard Gehlen, *Hitler'in Sığınağından Pentagon'a Anılar*, İleri Yayınları, İstanbul, 2005, s.48.

³⁵¹ Peter Kross, *Intelligence in Military Heritage*, 2004, pp.26-30.

³⁵² K Lee Lerner, Brenda Wilmoth Lerner, *Encyclopedia of Espionage, Intelligence and Security*, Thomson / Gale, 2004, p.62.

³⁵³ <https://www.theguardian.com/world/2019/feb/08/worlds-biggest-intelligence-headquarters-opens-berlin-germany-bnd> Erişim Tarihi.27.02.2018

BND'nin her gün 220 milyon metaveri depoladığı ileri sürülmektedir.³⁵⁴ Yani kişilerin kiminle, ne zaman, ne kadar süreyle iletişim kurduğunu kaydederler. Bu verilerin dünya çapında toplandığı varsayılmaktadır. NSA casusluk skandalı araştıran Bundestag Komitesi³⁵⁵, Alman İstihbarat ajansının uydular ve internet kablolarını dolaşan iletişimi tespit ettiğini ispatlayacak bir bilgi henüz ortaya çıkartamadı. Meta verilerin yalnızca yabancı arama trafiğinden yani telefon görüşmesinden ve cep telefonları ve uydular aracılığıyla gönderilen aramalardan ve kısa mesajlardan geldiği düşünülmektedir. Her gün toplanan 220 milyon verinin yüzde biri 10 yıl boyunca uzun vadeli analiz için arşivleniyor. Görünüşe göre bu uzun süreli depolama herhangi bir internet erişimi, sosyal ağlardan veri veya e-posta içermiyor.

³⁵⁴<https://www.zeit.de/digital/datenschutz/2015-02/bnd-nsa-mass-surveillance> Erişim Tarihi .27.02.2018

³⁵⁵ Almanya'da yabancı gizli servislerin casusluk yaptığı iddiasını araştırmak amacıyla Alman Parlamentosu tarafından 20 Mart 2014 tarihinde başlanan soruşturma.

III.BÖLÜM

GÜVENLİK İSTİHBARAT İLİŞKİSİ VE AÇIK KAYNAK İSTİHBARATI

3.1.Güvenlik Ve İstihbarat İlişkisi

Özellikle 20. Yüzyılın sonları ile 21. Yüzyılın başlarında, soğuk savaş ve yumuşama dönemlerinin iki kutuplu güvenlik algılamasının değişmesine sebep olacak birçok olay yaşandı. Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Varşova Paktı'nın sona ermesi, iki Almanya'nın birleşmesi, Nato ve Avrupa Birliğine yeni katılan ülkeler gibi, siyasi anlamda olumlu gelişmeler yaşanırken bir anda Balkanlardaki etnik çatışmalar, 11 Eylül terör saldırısı, ABD'nin Körfez savaşı sonucunda Irak ve Afganistan'a müdahalesi, Arap Baharı, renkli devrimler ve özellikle demokrasi uygulamalarının yeni olduğu ülkelerdeki iç çatışmalar, güvenliğin farklı bir bakış açısından yeniden değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur.

Güvenlik ve tehdit olgusunu, soğuk savaş algılamasından çıkarıp daha geniş ve daha derin bir anlama yerleştirmek, günümüzde ulusal güvenliğin karşılaşılabileceği tehlikenin boyutlarının ne ölçüde benzerlikler içerdiğini bize gösterecektir. Bu kapsamda, ekonomik, teknolojik, diplomatik, askeri çevresel ve doğal tehditlerin her birisi ayrı ayrı ve birlikte, hiçbir gerekçe ile gözardı edilmeksizin dikkate alınmalıdır.

Değişen güvenlik algılamasında istihbarat sisteminin artan önemi, gerek Şangay İşbirliği Örgütü-ŞİÖ örneğindeki gibi bölgesel, gerekse BRICS yapılanmasındaki gibi bölgesellik içermeyen benzeri organizasyonların, bir araya gelmelerini gerektiren çıkarları, aslında çatışma dönemlerindeki yer ittifakların mevcudiyet gerekçelerinden temel farklılık göstermeyecektir. Barry Buzan tarafından da ifade edildiği gibi güvenlik, doğası gereği üzerinde mutabık kalınmış bir tanımın peşinde olmayı reddeder.³⁵⁶ Güvenliğin üzerinde anlaşılmış ortak bir

³⁵⁶ Barry Buzan, "New Patterns of Global Security in the Twenty-First Security", *International Affairs*, Vol.67, No.3, 1991, p.7.

tanımının mümkün olmaması nedeniyle buna yönelik formülasyonlarda fayda sağlamayacaktır. İnsanlar güvenliğin aslında ne demek olduğunu, kendilerini güvensiz hissettiklerinde anlayacaklardır.³⁵⁷ İnsanların güvende olması, Hobbes'a göre de, en üst yasadır. Bu durum devlet ve millet için ne kadar gerçekse, bireyler için de aynı ölçüde doğrudur.³⁵⁸ Ancak “*gerçek güvenlik bir rüyadır*” fikrini savunanlara göre, hayatta kalabilme ile güvenlik arasındaki fark veya ayırım gerçekte çok belirgindir ve bu iki kavramın birbirinin yerine kullanılabilmesi ise mümkün değildir.³⁵⁹ Bu konudaki karşıt fikirler Kopenhag Okulu olarak bilinen güvenlik konularında yeni teori ve yaklaşımların akademik çözüm üretici kuruluş tarafından dile getirilerek, hayatta her şeyin olduğu gibi, güvenliğin de yaşam ile özdeşleştiği çıkış noktasından hareketle, güvenlik ve hayatta kalma eş anlamlı olarak değerlendirilmektedir.³⁶⁰

Bu noktada güvenlik, özellikle uluslararası güvenlik konularındaki yeni akademik yaklaşım ve değerlendirmeleri hatırlamakta yarar bulunmaktadır: Soğuk savaş yılları boyunca güvenlik konularındaki yönlendirici hatta zorlayıcı bağlamlar, devletlerin arasındaki askeri güç dengesi ve stratejik ilişkiler konusunda yoğunlaşmakta iken, 1980'lerin sonundan itibaren bu yaklaşım terk edilerek tutucu hatta çoğunlukla değişim reddeden sabit fikirlerin yerini yenilikçi ve daha radikal öngörüler, düşünceler almaya başlamıştır.³⁶¹ Giderek bunun da ötesinde, güvenliğin “genişlemesi” ve “derinleşmesi”, yoğun olarak tartışmaya açılmıştır. Güvenliğin genişleme boyutu askeri konularda ziyade ekonomik ve çevresel tehditlerden insan hakları ve göçe kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsamakta, derinleşmesi ise bölgesel ve toplumsal güvenlik gibi, orta düzey alanlar kadar güvenliği küresel veya uluslararası düzeye yükselten ya da birey güvenliğinin düzeyini aşağıya çeken güvenlik düzlemleri ile ilişkilendirmektedir.

³⁵⁷ Ken Booth, *Theory of World Security*, Cambridge University Press, 2007, p.101.

³⁵⁸ Thomas Hobbes, *On the Citizen*, edited and translated by Richard Truck and Michael Silverthorne, Cambridge University Press, 1988, s.143

³⁵⁹ Ken Booth, age, p.106.

³⁶⁰ Barry Buzan, age, p.21.

³⁶¹ Ken Booth, age, p.96.

Kapsam açısından yapılan güvenlik tasniflerinde, ulusal, bölgesel, uluslararası ve küresel güvenlik³⁶² için bu derinlik ve genişliğin kalıcı ve kapsamlı bir stratejik yaklaşımın geçmiş, bugün ve gelecek bağlantısını içeren bir tarihi derinlik ile iç, bölgesel ve uluslararası parametreler arasında sağlıklı bir geçişkenlik kurabilen coğrafi analizlere dayanması gerekmektedir.³⁶³ Kısaca, güvenlik tehditlerinin kaynağı denilince “güvenliğin genişlemesi”, güvenliğin esasen kimin için sağlanması gerektiği, güvenliğin amacı söz konusu olduğunda “güvenliğin derinleşmesi” anlaşılmaktadır.³⁶⁴ 1990’larda güvenlik kavramına yeni bir açılım getiren Buzan güvenliği, devletlerin ve toplumların tehditlerden kurtarma arayışları ve rakip güçlere karşı bağımsız kimliklerine ve işlevsel bütünlüklerine koruma yetenekleri olarak tanımlar.³⁶⁵

Burada söz edilen güvenliğin, aslında “*Ulusal Güvenlik*” olduğu ve bu doğrultudaki “*Uluslararası Güvenlik*” tanımının ise, küresel düzeydeki tüm aktörlerin güvenliklerinin önünde tehdit oluşturan ve ulusal sınırları aşan sorunların belirlenmesinin yanında, bu tehditlere karşı uluslararası düzeydeki çözüm önerilerini kapsadığı değerlendirilmektedir. Nasıl ki güvenlik kelimesi, en basit tanımıyla tehditler, kaygılar ve tehlikelerden uzak olma hissi anlamına gelmekte ve böylece bireyin diğerlerinin verebileceği zararlardan uzak olduğunu hissettiği bir ruh hali olarak açıklanabiliyor ise,³⁶⁶ “Ulusal Güvenlik” söz konusu olduğunda da, ancak başkalarına duyulan güven, sürekli ve yinelenen türde bir psikolojik gereksinim olarak sağlandığı takdirde, birey ve toplumun güvenlik içinde olması mümkün olabilecektir.³⁶⁷

Bireylerin ve devletlerin kendilerini güven içerisinde hissettikleri güvensiz ortamlar olabileceği gibi, kendilerini güvensiz hissetmelerine rağmen, aslında

³⁶² Ahmet Küçükşahin, “Güvenlik Bağlamında, Risk ve Tehdit Kavramları Arasındaki Farklar Nelerdir ve Nasıl Belirlenmelidir?”, Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Sayı.4, 2006, s.14.

³⁶³ Ahmet Davutoğlu, *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, Küre Yayınları, İstanbul, 2001, s.65.

³⁶⁴ Muharrem Aksu, Faruk Turhan, “Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt.4, Sayı.2, 2012, s.70.

³⁶⁵ Barry Buzan, age, p.21.

³⁶⁶ Hans Gunther Brauch, age, s.5.

³⁶⁷ Anthony Giddens, *Modernliğin Sonuçları*, Çev. Ersin Kuşdil, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998, s.97.

içerisinde buldukları şartların güvenli olması da mümkündür. Burada güvensizlik algısı mı, yoksa gerçek durumun ne olduğu mu esas alınacaktır? İç ve dış dinamiklerin mevcut durumu ile özellikle “*Ulusal Hedefler*” konusundaki öngörüler, geleceğe yönelik hesaplanan olasılıklar ve içerisinde bulunan ittifak veya ortaklıkların değişen algıları, bu konudaki karar verme sürecinde etkin olmaktadır. Günümüzde teknolojik imkanların sağladığı avantajlar, gerek ulusal güvenlik anlayışı gerekse istihbarat sisteminin dayandığı temel ilkelerdeki dönüşümü birebir sahaya yansıtmakta ve uygulamada “Vekalet Savaşı” ndan “Hibrid Savaş” a kadar, geniş bir yelpaze içerisinde çatışma alanı yeniden tanımlanmaktadır.³⁶⁸

Harp silah ve araçlarının gösterdiği gelişme ile bu gelişmiş harp silah ve araçlarına sahip olabilmek ihtiyacı, sürekli olarak güvenlik ikilemini gündeme taşımaktadır.³⁶⁹ İşte bu noktadan itibaren, karar vericilerin, gereksinim duyduğu bütün bilgi, plan ve olasılık hesaplarının, güncel, zamanlı, objektif ve doğru olması, önem kazanmaktadır. Uluslararası veya devlet düzeyinde ortaya çıkması muhtemel krizleri önceden kavrayamamak, ciddi bir ulusal güvenlik tehdidi olabilmektedir.³⁷⁰ Bu görev günümüzde istihbaratçıların, özellikle de istihbarat analizcilerinin görevi olarak karşımıza çıkmaktadır. İstihbarat günümüzde artık belirli bir ülkeye ya da ülkelerin meydana getirdiği siyasi/askeri bir organizasyona yöneltilen gizli haber alma faaliyeti olmaktan çıkaran, dünyadaki bütün gelişmeleri tarihi ve siyasi boyutları ile sistematik biçimde analiz eden, ülkenin ilgi ve etki sınırlarını belirterek kapsamlı ve tutarlı bir siyasetin nedenleri ile sonuçlarını karar vericilere objektif olarak sunan bir faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2. Açık Kaynak İstihbaratı- Osint

2. Dünya Savaşının sona ermesinden beri toplumlar giderek daha fazla açık hale geldiler. Dünyanın bu açıklığı 20. Yüzyılın sonunda bilgi devriminin bir sonucu

³⁶⁸ Sami Eker, “Savaş Olgusunun Dönüşümü: Yeni Savaşlar ve Suriye Krizi Örneği”, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, Turkish Journal of Middle Eastern Studies, Cilt.2, Sayı.1, 2015, s.44.

³⁶⁹ Amitav Mallik, “Technology and Security in the 21st Century a Demand-Side Perspective”, SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) Research Report No.20, *Oxford University Press*, 2004, p.135.

³⁷⁰ Francis Fukuyama, *Devlet İnşası, 21'nci Yüzyılda Dünya Düzeni ve Yönetişim*, Remzi Kitap, İstanbul, 2005, s.112.

olarak ortaya çıktı ve etkileri hayatımızda çok daha hissedilir hale gelmiştir. Günümüzde toplumlar dünyada ne olduğuyla ilgili çok basit ve çabukça bilgilendirilebiliyor. İstihbarat kurumları, bu yeni çevreye ve ortaya çıkan yeni tehditlere adapte olabilmelidir. Şüphesiz bu adaptasyon kendi düzeni içinde ulaşılabilen her türlü kaynağın kullanılmasıyla birlikte olmak zorundadır. Bu yeniçağda Açık Kaynak İstihbaratı modern zorluklarla yüzleşmek için en iyi istihbarat disiplini geliştirme potansiyeline sahip gibi görünmektedir. Bununla beraber, gizlice yürütülen geleneksel istihbarat disiplinlerinden daha önemli bir role sahip olduğu anlamına gelmez. Ancak istihbarat sürecinin vazgeçilmez bir parçası ve küresel ortama uyumlu doğasıyla hayati derecede katkı veren bir süreç olarak öneminin, her geçen gün artarak devam edeceği söylenebilir.

OSINT-Open Source Intelligence'in önemi dünyada giderek artmaktadır. Bu nedenle nasıl elde edildiği ve uygulamalarına geçmeden önce bir tanımlamasını yapmak kanımızca faydalı olacaktır. Açık Kaynak İstihbarat (OSINT) tanımına ulaşmak için öncelikle OSINT in oluşturulmasına temel olan kaynak olan Açık Kaynak Veri (OSD) ve Açık Kaynak Bilgisi (OSINF) terimlerinin tanımlamasını yapmak gerekir. OSINT'in sadece herkesin ulaşabileceği basit bir bilgi olmadığını göstereceği için bu terimler arasındaki farklılığın açıklığa kavuşturulması yararlı olacaktır.

NATO Açık Kaynak İstihbarat el kitabının tanımına göre: Açık Kaynak Verileri (OSD) belirli bir alanda uzman bir hükümet yetkilisinin veya belli bir alanda uzman bir gazetecinin, kütüphanecinin ham baskı veya sözlü açıklaması olabilir aynı zamanda kişisel bir mektup veya birincil kaynaktan herhangi bir bilgi biçimi de olabilir. Ayrıca bir fotoğraf, bir teyp kaydı veya ticari bir uydu görüntüsü gibi teknik bir kaynaktan elde edilmiş de olabilir.³⁷¹ OSD işlenmemiş ve analistler tarafından hiçbir düzenleme yapılmamış veridir. Diğer bir ifade ile, bir sonraki seviye olan OSINF'e geçebilmek için detaylandırılması gereken ham verilerdir.

³⁷¹ NATO, *Open Source Intelligence Handbook*, 2001, p.2.
http://www.oss.net/dynamaster/file_archive/030201/ca5fb66734f540fbb4f8f6ef759b258c/NATO%20OSINT%20Handbook%20v1.2%20-%20Jan%202002.pdf , p.2.

Bu birincil kaynaklardan elde edilen bulguların belli uygun bir seviyede analiz edilmesi, düzenlenmesi, süzülmesi, onaylanması ve sonra internet, gazete, radyo ve TV yayınları, akademik yayınlar, resmi raporlar olarak yayınlanması OSİNF olarak nitelendirilir, tarif edilir.³⁷² Son zamanlarda blog hesapları da istihbarat analizcilerinin toplumun sosyal bakış açısı ve toplumun genel hisleri hakkında bilgi alabileceği bir alan haline geldi.³⁷³ OSİNF’i oluşturan bu ikincil kaynaklar birincil ve teknik kaynakların henüz basılmamış olanlarından daha ucuzdur. Bunun dışında genel bilgi olarak OSİNF halka açık olarak birincil kaynaklara göre daha kolay yayınlanmıştır. Herkes ilgi alanına göre istediği bilgiye ulaşabilir. Fakat durum her zaman bu kadar kolay ve açık değildir. OSİNF’in gri yayınlar olarak ifade edilen bir alanı vardır ve gizli olmamasına rağmen kolayca anlaşılmaz veya elde edilemez. Konferans süreçleri, kurum içi yazışmalar, bilimsel tezler buna örnektir ve bu kaynaklardan bilgi edinmek isteyenler bu bilgilere nasıl erişilebileceğini bilmek zorundadır.³⁷⁴

Bu anlamda OSİNT’in tanımını yapmak istersek, OSD ve OSİNF’ten farklı kılan pek çok özelliği olduğundan bütün özelliklerini içeren tek bir tanımlama yapmak güçtür. Halka açık bilgiler, eğer dikkatlice seçilmemiş, analiz edilmemiş, süzülmemiş ve onaylanmamış bir bilgi olarak talep eden birime zamanında arz edilmemiş ise, bunun istihbarat olarak hiç bir değeri olmadığını söylenebilir.³⁷⁵ Böyle bir durumda istihbarat analizcilerinin, ihtiyacı karşılayabilecek yeterli bilgi kaynaklarını bularak, çözümleyebilecek bir yetkinliğe kavuşabilmeleri için eğitilmeleri gereği ortaya çıkmaktadır. Ancak böyle bir eğitim süreciyle birlikte, istihbarat analizcileri hangi bilginin talep eden makam için uygun ve güvenilir olduğunu ayırt edebilir bir muhakeme yetkinliğine kavuşabileceklerdir.

Çok büyük yer kaplayan bilgi yığınları içinden konunun özünü ortaya koymak ve çok küçük bir kesiminin düzenlenmesiyle arz edilmesi çok önemlidir ki, bu da OSİNT sürecinin istihbarat dünyasına sunduğu gerçek potansiyelidir. OSİNT’i

³⁷² NATO, *OSİNT Handbook*, p.2.

³⁷³ Richard A. Best ve Alfred Cumming, *Open source intelligence (OSINT): Issues for congress*, Congressional Research Service, 2007, pp.1-33.

³⁷⁴ Bowen WYN, *Open-Source Intel: A Valuable National Security Resource*, Jane’s Intelligence Review, 1999, p.50.

³⁷⁵ Bowen WYN, *age*, p.50.

OSINT yapan büyük yığın içinden ihtiyaç duyulan küçük ama işin özünü ortaya koyan bilgiyi içermesidir. Arz edilen bilgi, talep eden makam, komutan, devlet başkanı ya da her kimse belli bir soruya cevap verebilir olmalıdır. Lowenthal, Açık Kaynak İstihbaratı tamamıyla göz önünde olan, bunlardan elde edilen, telif hakları ve ticari ihtiyaçlar ile örtüşen bütün bilgiler olarak tanımlamaktadır.³⁷⁶ Bunu yasal olarak ulaşılabilen halka açık kaynaklardan elde edilebilen ürünler olarak anlayabiliriz. Ancak bu bilgilerin tamamen bedava, kolaylıkla ulaşılabilen ve internette veya diğer şekillerde olduğu anlamına gelmez.

Her ne kadar hala bazı bilgilerin gizli tutulması gerekiyor ise de; geçmişte çok gizli, devlet sırrı kapsamında görülen birçok bilgi günümüzde ülkelerin resmi internet adreslerinde açık kaynaklar olarak sunulmaktadır. Devletlerin ekonomi, güvenlik ve dış politika hedefleri, çeşitli ülkeler ve uluslararası problem sahası konusundaki görüşleri, geleceğe yönelik vizyonu, periyodik olarak basılan broşür ve kitaplarda çoğu zaman gerçek verilere dayanılarak yayınlanmaktadır. Orduların modernizasyon çalışmaları, silahlanma projeleri, kitle imha silahları dahil olmak üzere birçok silahın özellikleri, konuş yerleri ve maliyeti sıradan bir internet kullanıcısı için bile erişilebilir durumda olup, istihbarata açık bir kaynaktır.

3.3.Açık Kaynak İstihbaratı (Osint) Kullanan Aktörler

Açık Kaynak İstihbaratı-OSINT'in farklı aktörler için, farklı özel faydalarının varlığı söz konusudur;

Hükümet: Hükümet organları, özellikle askeri departmanlar, OSINT kaynaklarının en büyük tüketicisi olarak kabul edilir. Hükümetler, ulusal güvenlik, terörle mücadele, teröristlerin siber saldırısı, farklı konularda iç ve dış kamuoyunu anlama, politika yapıcılara iç ve dış politikalarını etkilemek için gerekli bilgileri sağlama ve TV gibi yabancı medyayı kullanma gibi farklı amaçlar için OSINT kaynaklarına ihtiyaç duymaktadır. Bu anlamada dışarıda gerçekleşen farklı olayların anında çevirisi ve anlaşılması konusunda katkı sağlar.

³⁷⁶ Mark M.Lowenthal, "Open Source Intelligence: New Myths, New Realities", *Intelligencer*, Vol.10,No.1, 1999, pp.7-9.

Uluslararası Örgütler: BM gibi uluslararası kuruluşlar, dünyadaki barışı koruma operasyonlarını desteklemek için OSINT kaynaklarını kullanır. Uluslararası Kıvılcık Haç gibi insani yardım kuruluşları da kriz ya da felaket anında yardım çalışmalarında yardım etmek için OSINT kaynaklarını kullanırlar. Gelecekteki terör eylemlerini tahmin etmek için sosyal medya sitelerini ve İnternet mesajlaşma uygulamalarını analiz ederek tedarik zincirlerini terörist gruplardan korumak için OSINT istihbaratını kullanırlar.

Yasaları Uygulama Birimleri: Polis, vatandaşları suistimal, cinsel şiddet, kimlik hırsızlığı ve diğer suçlardan korumak için OSINT kaynaklarını kullanırlar. Bu, suçları tırmanmadan önce önlemek için ihtiyaç duyulan ilginç anahtar kelimeler ve resimler sosyal medya kanallarını izleyerek elde edilebilir.

İşletme Şirketleri: Bilgi güçtür ve şirketler yeni pazarları araştırmak, rakiplerin faaliyetlerini izlemek, pazarlama faaliyetlerini planlamak ve mevcut faaliyetlerini ve gelecekteki büyümelerini etkileyebilecek her şeyi tahmin etmek için OSINT kaynaklarını kullanır. Örneğin, İş dünyasının gizli bilgilerin ve ağlarının güvenlik açıklarının ortaya çıkmasının gelecekteki siber tehditlerin bir nedeni olduğunu bilerek, veri sızıntısına karşı mücadele etmek amacıyla kullanırlar. Yine, OSINT kaynaklarını kurumun içinden ve dışından analiz ederek, bu bilgileri finansal çıkarlarını, itibarlarını ve müşteri tabanlarını korumalarına yardımcı olabilecek şekilde, etkili bir siber risk yönetimi politikasının ve tehditlere yönelik istihbarat stratejilerinin oluşturulmasında kullanabilirler.

Penetrasyon (Sızma) Test Cihazları ve Black Hat Hacker'lar / Suç Organizasyonları: OSINT, bilgisayar korsanları ve penetrasyon testçileri tarafından çevrimiçi olarak belirli bir hedef hakkında istihbarat toplamak için yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, sosyal mühendislik saldırılarının yürütülmesine yardımcı olmak için değerli bir araç olarak kabul edilir ve herhangi bir penetrasyon testi metodolojisinin ilk aşamasının keşif ile (başka bir deyişle OSINT ile) başladığı söylenebilir.

Gizlilik Bilinci Olan Kişiler: Bunlar, yabancıların bilgisayar cihazlarına nasıl girebileceklerini ve ISS'lerin onlar hakkında ne bildiklerini kontrol etmek

isteyebilecek sıradan insanlardır. Ayrıca, güvenlik açığını kapatmak ve yanlışlıkla yayımlanmış olabilecek özel verileri silmek için, çevrimiçi maruz kalma seviyelerini bilmeleri gerekir. OSINT, dijital kimliğinizin dış dünyaya nasıl görüldüğünü görmek ve gizliliğinizi korumanızı sağlamak için harika bir araçtır. Bireyler, örneğin birinin sizi taklit etmesi durumunda kimlik hırsızlığına karşı savaşmak için OSINT'i kullanabilirler.

Terör Örgütleri: Teröristler, saldırılarını planlamak, saldırılara başlamadan önce hedefler hakkında bilgi toplamak (hedef konumunu araştırmak için Google Haritalar gibi uydu görüntüleri kullanmak gibi), sosyal medya sitelerini analiz ederek, daha fazla savaşçı elde etmek, kaza sonucu ortaya çıkan askeri bilgileri almak için OSINT kaynaklarını kullanırlar. Yine hükümetler bombaların nasıl inşa edileceği gibi hususları, farklı medya kanallarını kullanarak propaganda faaliyetlerini tüm dünyaya yayabilirler.

3.4.Açık Kaynak Türleri Ve Özellikleri

3.4.1.Medya

Hem basılı, dijital hem de kitle iletişim araçları (radyo veya televizyon) aynı zamanda etkili ve güvenilir OSINT kaynaklarıdır. Gelişmiş teknolojiler sayesinde istihbarat bir ülkeden toplanıp diğerine aktarılarak istihbaratın geçişi daha verimli hale getirilebilir.

Şüphesiz günümüzde bilgi, dünyanın geri kalanı için kolayca erişilebilir hale geldi. Arama motorları, çevrimiçi haber bültenleri ve çeşitli blog ve video paylaşım platformları patlaması, veri toplayıcıların daha fazla bilgi edinmesini sağlamaktadır. İnternetin bir diğer büyük avantajı, bilgilerin gerçek zamanlı ve geniş ölçüde paylaşılabilmesi olanağını sunmasıdır.

İnternet kullanıcılarının çoğunluğunu oluşturduğu dikkat ve ilgi OSINT'teki kendi kategorisinden mahrum edilemez. İnsanlar sadece Facebook, Instagram ve Twitter hesaplarında gezinmek için saatler harcıyorlar. Bu platformları kullandıklarında sadece bakmazlar, kendi içeriklerini yayınlarlar veya diğer yayınlara yorum yaparlar. Geride bıraktıkları bu bilgi parçaları, kamuya açık bilgilerin,

gizlenenler için yem haline geldiğini söyleyebiliriz. Günümüzde, çevrimiçi olarak bulunan veriler, sosyal ağ hesaplarını kullanarak çok fazla ayak izi bırakmaktadırlar ve bir suça karışan ya da şüphelenilen bir kişiyi suçlamaya yeterli olabilmektedir. Örneğin;

a-Geleneksel basın yayın araçları, radyo, televizyon ve uydu yayınları vb.,

b-Geleneksel basılı medya gazete ve dergiler,

c-Görsel ve basılı medyanın digital formattaki hali ve internet ve digital medya,

d-Yukardakilerin tamamının online erişilebildiği ticari online Premium olarak nitelendirilen Factiva, Lexis-Nexis yada Global Yazılı Medya Diyalog Platformu ve BBC Monitoring gibi geleneksel ve yeni formattaki her çeşit medya, bu anlamda önemli kaynaklardır.

3.4.2.Grey Literature (Yayınlanmamış Yayınlar)

Dergi ve akademik literatür gibi profesyonel olarak basılmış eserler de OSINT açısından oldukça değerlidir. Bu anlamda; Akademik araştırmalar, Akademik yayınlar ve uzman yayınları gibi, Üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve özellikle de düşünce kuruluşlarınca üretilen açık kaynaklar, istihbarat üretmek için olağanüstü öneme sahip materyallerdir. Özellikle düşünce kuruluşlarından elde edilen bilgiler çoğu zaman casuslar veya çok üstün teknolojilerle elde edilebilecek istihbarat bilgilerinden çok daha değerlidir.³⁷⁷ Yine, konferans, tanıtımlar, sergiler, ticari showlar, fuar ve toplantılar,³⁷⁸ halka açık kamuya ait istatistikleri ve veri tabanları, özel sektörün yapmış olduğu piyasa araştırmaları ve veri tabanları oldukça önemli açık kaynak istihbarat araçlarıdır.

3.4.3.Ticari Ürünler (Hizmetler)

a-Teknik/Taktik uzmanlık isteyen Oxford Analytica, Ekonomist İstihbarat Birimi ve diğer özel bilgi sağlayan yapılar.

³⁷⁷ Ümit Özdağ, *İstihbarat Teorisi*, s.338.

³⁷⁸ Arthur S. Hulnick, *age*, p.51.

b-Hizmet satın alınabilen 1 metreye kadar yakını gösteren Ticari uydular.³⁷⁹

c-Harita- Coğrafya uzmanları, Eastview Cartographic gibi ki bu CIA için tedarikçilik yapar. Afganistan, Irak ve özellikle İran ile ilgili kullandılar.

d-Risk Değerlendirme.

e-Ticari sektör saha araştırmaları ve veri tabanları.

3.4.4.Halk

İnsan gözlemleri yada sahada bulunanların bilgileri uzmanlığı, örneğin Uluslararası kuruluşlar, Kızılhaç, Kızılay, işadamları, gazeteciler, turistler, akademik kadro ve göçmenler.

Bütün bu kaynaklara erişim ile ilgili ortak konu dil konusudur. David STEELE internet dünyasına girebilmek için minimum 29 dile ihtiyaç olduğunu 2000’li yıllarda ifade etmiş³⁸⁰ ve 2004 yılında bu görüşünü 33 dil olarak güncellemiştir.³⁸¹ İnternet erişiminin olması her zaman açık kaynaklara ulaşım anlamına gelmemektedir. Çünkü ücretsiz olmayabilir, giriş kısıtlı olabilir ya da üyelik isteyebilir. Bütün bu online digital dünyadaki bilgiler halka açık olduğu gibi, istihbarat dünyasına da açıktır. İstihbarat dünyası güvenlik gerekçesiyle ilave bilgi kaynağı olarak dijital ekonomik verileri kullanmaya da başlamıştır. Bu anlamda havayolu kayıtları, mal beyanları, özel üyelikler, mobil telefon kayıtları, ilaç reçeteleri hastane kayıtları ve daha birçok fazlası gibi organizasyonların şirketlerin sahip olduğu arşiv ve bilgi bankalarına erişim sağlanmaktadır.

Bilginin veya istihbaratın kaynağı ne olursa olsun zamanında, kesin doğru, konuyla alakalı ve doğrulanabilir olmalıdır.³⁸² Sorulan soruya cevap verebilir olmalı

³⁷⁹ Yahya A. Dehqanzada, Ann M. Florini, *Secrets for Sale: How Commercial Satellite Imagery will Change the World*, 2000, in Saclant Intelligence Branch, Nato Open Source Intelligence Reader, 2002, p.50.

³⁸⁰ Robert David Steele, *On Intelligence: Spies and Secrecy in an Open World*, AFCEA International Press, 2000, p.16.

³⁸¹ Bakınız <http://www.oss.net> Erişim Tarihi.09.11.2018

³⁸² Stevyn Gibson, “Open source intelligence; An Intelligence Lifeline”, Royal United Services Institute (RUSI) *Journal, England*, 2004, Vol.149, No.1, p.82.

ve karar alıcılar için herhangi bir tasarrufta bulunmasalar bile tasarrufta bulunabilecek içerikte olmalıdır.

Halka açık bilgi bankasında olmakla, halkın ulaşabilir olması aynı şey değildir. Bazı bariyerler, sınırlamalar, çoğu zaman ücret ve efor isteyen bölümler vardır. Para karşılığı veya çaba göstererek bilgi değişimi paylaşımı yapılması, serbest piyasa ekonomisinde bilginin değeri için en geçerli şeydir. Gizli olarak sınıflandırılmış bilgiler en çok yanlış yönlendirmeye açık olanlardır.

Bilginin hangi kaynaktan hangi metotla hangi amaç için kullanılacağı önemlidir. Açık kaynaklardan bilgi elde ederken her kaynak, bilgi için şu soruların sorulması gerekir;³⁸³

a-Kaynağa eşdeğerlerinden yada müşterilerinden saygı duyuluyor ve güveniliyor mu?

b-Kaynak diğer teyit edilmiş her türlü materyal ile kıyaslanmış veya karşılaştırılmış mı?

c-Kaynak bir görüşün avukatlığını yapıyor yoksa tarafsız mı, kiminle bağlantılı kim ya da neyi temsil ediyor?

d-Tarih, yer, zaman geçerli mi?

e-İçerik olarak yeterli mi anlaşılır mı yahut sadece rastgele bir rapor mu?

Diğer taraftan OSINT kullanırken bütün birimlerin temel olarak 3 bakış açısı vardır. Bu anlamda;

a-Bilgi için para verirler, bilgiyi ve uzmanı kontrol ederler.

b-Bilgi bankasına paylaştıkları bilgi birçok farklı sebepten bildiklerinin küçük bir kısmıdır.

c-Grupların, organizasyonların ve bireylerin arasında bilgi paylaşımında bazı sınırlar vardır.

Bu bakış açıları en iyi karar almaya neden olur çünkü bilginin mümkün olan en iyi şekilde kullanılmasına neden olur.

3.5.Bilgi Toplama Türleri

OSINT kaynakları üç ana yöntem kullanılarak toplanabilir: pasif, yarı pasif ve aktif. Birinin diğerinin lehine kullanımı, ilgilendiğiniz veri türüne ek olarak, toplama işleminin hangi senaryoda çalıştığına dayanır.

3.5.1.Pasif Koleksiyon

OSINT istihbarat toplarken en çok kullanılan tür budur. Aslında, tüm OSINT istihbarat yöntemleri pasif toplama kullanmalıdır, çünkü OSINT toplamının asıl amacı sadece kamuya açık kaynaklarla hedef hakkında bilgi toplamaktır.

3.5.2.Yarı pasif

Teknik açıdan bakıldığında, bu tür bir toplama, hedef sunucular için bunlar hakkında genel bilgi edinmek için sınırlı trafik gönderir. Bu trafik, keşif faaliyetlerinize dikkat çekmekten kaçınmak için tipik İnternet trafiğine benzemeye çalışır. Bu şekilde, hedefin çevrimiçi kaynaklarının derinlemesine incelemesini yapmıyorsunuz, ancak yalnızca hedef tarafına herhangi bir alarm vermeden hafifçe araştırıyorsunuz.

3.5.3.Aktif Koleksiyon

Bu tipte, onun hakkında istihbarat toplamak için doğrudan sistemle etkileşime girersiniz. Bilgi toplama yapan kişi / kurum, açık portlara erişim, güvenlik açıklarını tarama (yamalı Windows sistemleri), web sunucusu uygulamalarını tarama ve daha fazlası gibi hedef BT altyapısı hakkında teknik veriler toplamak için gelişmiş teknikler kullanacağından, hedef keşif sürecinin farkında olabilir. Bu trafik şüpheli veya kötü niyetli davranış gibi, görünecek ve hedefin izinsiz giriş tespit sistemi (IDS) veya izinsiz giriş önleme sistemi (IPS) üzerinde izler bırakacaktır. Hedefe sosyal mühendislik saldırıları yapmak da bir tür aktif bilgi toplama olarak kabul edilir.

³⁸³ Saclant *Intelligence Branch*, NATO Open Source Handbook, 2001, pp.1-49.

3.6. Osint Araç ve Yöntemleri

İstihbarat Örgütleri OSINT analizinde, özellikle sosyal medya verilerinin analizinde, genellikle, satışa hazır ticari raf ürünleri kullanır. Bu araçların profesyonel istihbaratçıların amaçları doğrultusunda kullanımı dikkate alındığında, birkaç önemli uyarı akılda tutulmalıdır;

İlk olarak ve en önemlisi, Ticari genel raf ürünleri ticari amaçlarla -reklam, marka yönetimi gibi amaçlardan dolayı oluşturulmuştur. Şirketler; ürünlerini müşterinin etkilenmeye en açık olduğu anda yararlanılabilir hale getirmek için müşterinin satın alma davranışını anlamak ve tahmin etmek ve müşterinin ürün ve şirketin kendisi hakkındaki fikrini etkilemek istemektedir. Bu araçlar, IC'nin çıkarlarına genelde hizmet edebilir ancak bu ikisi arasında nadiren tam bir uyum vardır ve pek çok aracın IC tarafından kullanılabilirliği fazlasıyla sınırlıdır ve IC'nin amaçları doğrultusunda tasarlanmamışlardır.

İkincisi, bu tarz ürünleri oluşturan piyasa o kadar dinamiktir ki, IC için sorunlar yaratmaktadır. Hem bu raf ürünleri hem de onları geliştiren üreticiler sürekli olarak değişmektedir. Bu sorun kendisini çeşitli biçimlerde göstermektedir. Veri besleme, içeriğin sahibi şirket tarafından, bir dizi sebeple, sınırlandırılabilir ya da ortadan kaldırılabilir. Şirketler, kullanıcı verilerini korumak isteyebilir ya da, tam tersi, daha önce ücretsiz olarak sunulan müşteri verilerini satmaya başlayabilir. Şirketler, sosyal medya içerik analizi için bir kabiliyet elde etmiş ya da kendine özgü bir kabiliyet geliştirmiş olabilir ve veri kaynaklarını ortadan kaldırmak suretiyle rakip kabiliyetleri zayıflatmak isteyebilir. Örneğin, Topsy, yayınlanan tüm Twitter twitlerini dizinleyen ve ücretsiz arama işlevleri sunan bir sosyal medya analitik hizmetiydi. Sekiz sene sonra, hizmet, 15 Aralık 2015'te³⁸⁴ - Apple tarafından satın alındıktan iki yıl sonra- beklenmedik şekilde çevrimdışı oldu.³⁸⁵ Bu vaka, veri edinimi ve analitik döngünün erken safhaları için diğer hizmetlere itibar eden analitik hizmetleri ve IC işlemlerine bir örnektir. Apple ve Topsy, satın alma sırasında, bu

³⁸⁴ Jordan Valinsky, *Topsy, the Internet's Favorite Social Media Analysis Tool, Has Died at 8*, Digiday, December 16, 2015, <https://digiday.com/marketing/topsy-the-internets-favorite-social-media-analysis-tool-has-died-at-8/> Erişim Tarihi.10.02.2019

³⁸⁵ Daisuke Wakabayashi and Douglas Macmillan, "Apple Taps Into Twitter, Buying Social Analytics Firm Topsy", *Wall Street Journal*, December 2, 2013,

veri beslemenin kullanılabilir kalıp kalmayacağına ilişkin çok az bilgi verdi; Topsy platformu sonunda çevrimdışı kalmadan önce de herhangi bir uyarıda bulunmadılar.³⁸⁶ IC, veriye erişimin beklenmedik şekilde elde edilemez hale gelmesine alışkındır. SIGINT toplayıcıları; sistem yeniden yapılandırması ve yeni şifreleme dahil bir dizi sebepten ötürü erişimi kaybedebilir. HUMINT toplayıcıları, bir kaynağın gizliliğinin ihlal edilmesi ya da alt kaynaklara ya da hassas programlara erişimin kaybedilmesi olasılığıyla pençeleşmektedir. Uydu arızaları, tamir işlemleri ayarlandığı sırada IMINT toplayıcılarını habersiz bırakabilir. İstihbarat kullanıcıları, örtülü yöntemler tarafından toplanan bir bilgi dizisini kayb ettikleri için öfkelenebilirler ancak bu kayıp, örtülü yöntemlerin kaçınılmaz bir sonucu olarak açıklanabilir- veri kaynağı, artık analiz edilmek üzere erişilebilir değildir. OSINT'in bir avantajı, örtülü toplama yöntemlerinden daha güvenilir olmasıdır. – İşlenmemiş veri çevrimiçi olarak halen erişilebilirken- açık kaynak veri beslemenin ani kaybı, haksız bir biçimde, işlenmemiş veriyi istihbarat çıktısına dönüştürme sürecinden haberdar olmama ya da bu sürece meraklı olmama ihtimali bulunan istihbarat kullanıcıları tarafından OSINT'e olumsuz yansıdığı şeklinde yorumlanabilir. Twitter halen çevrimiçiyken ve insanlar halen twit atabiliyorken, bir OSINT ürününün neden aniden kullanılamaz olduğunu istihbarat kullanıcılarına açıklamak daha zor olabilir.

Sosyal medya analitiği piyasasının dinamik doğası, IC'nin araç ve sağlayıcı araştırma konusundaki dakikliği ile uyumlu değildir. Tercihen, IC, hem bir veri kaynağını, hem de analitik platformu sınıflandırılmış sistemine gönderir. IC, bir kuruluşu ya da onun platformunu sınıflandırılmış sistemine sokmadan önce, anlaşılabilir bir şekilde, bu kuruluşu ya da onun platformunu tam olarak anlamak ister. Raf ürünlerine güvenerek, IC, bu araştırma işleminin tamamlanması için gereken zaman nedeniyle, sosyal medya analitiğinde her zaman gelişme seviyesinin arkasında kalmayı göze alır. Yeni kurulmuş ve gelişme aşamasındaki şirketlerin bu alandaki hakimiyeti, IC'nin yerleşik sağlayıcılarla güvenilir bir ilişki kurarak araştırma sürecini imkan dahilinde kolaylaştırma kabiliyetini zorlaştırmaktadır. Tabii ki IC, kendine özgü araçlar geliştirebilir, ancak bu maliyetli bir alternatiftir. IC, sınıflandırılmamış bir sistemdeki bir aracı da güçlendirebilir ve bu aracı

³⁸⁶ Andrew Hutchinson, *Farewell Topsy, You Will Be Missed*, Social Media Today, December 16, 2015

sınıflandırılmış ağlardaki daha hassas kabiliyet ve bilgilerle yanyana koymanın güçlüğünü de önlemiş olur. Programlama gücü ve veri işleme kabiliyetlerindeki hızlı gelişmeler nedeniyle de sosyal medya analitiği dinamik bir piyasadır. Araçlar, daha büyük miktarlarda bilgiyi işleme konusunda her geçen gün daha muktedir hale gelmekte ve makine öğrenimi etkileyici aşamalar kaydetmektedir. Karmaşık görevlerin nasıl gerçekleştirileceğini bilgisayarlara insanların öğretmek zorunda kalmasının yerine, bilgisayarların bu karmaşık görevleri kendi başlarına nasıl yürüteceklerini öğrenmelerini sağlayan sistemler inşa edilmektedir.³⁸⁷

3.6.1. Sosyal Medya İçerik Analizinde Kullanılan Yöntemler

OSINT toplama araçları, her ne kadar neredeyse günlük bazda gelişiyor olsa da, araçlar tarafından kullanılan yöntemler daha az önemli ölçüde değişmektedir. Pek çok araç; verileri ayırmak, tarif etmek ve analiz etmek için sözlüksel analizi, ağ analizini, coğrafi uzamsal analizi ya da bu yöntemlerin birleşimini kullanmaktadır. Bu üç yöntem, İnternet bazlı içeriğe uygulanmadan çok önce vardı; ancak, sosyal medya platformlarının göz alabildiğine yayılması ve bireylerin İnternete erişiminin gittikçe kolaylaşması, bu ortamı istihbarat toplanması bakımından zengin hale getirmektedir. Ayrıca, Web 1.0'dan Web 2.0'a geçiş, mevcut kullanıcı katkılı veri miktarını belli özelliklerin incelenmesi ve analiz edilmesi için nasıl katlanarak arttırdıysa; - makineli öğrenme ve doğal dil işlemenin hakim olduğu- Web 3.0'a geçiş, istihbarat amaçlı bu veri ayırma, çevirme ve analiz etme işlemlerinin etkinliğini değiştirmeye başlamıştır.

Piyasada satılan çoğalan sayıdaki açık kaynak analitik araçları birbirinden ayırt etmek, sayıca çok olmaları ve tanımlarının zayıf olması nedeniyle zor olabilir. Ancak, kullandıkları yöntemlerin belli başlı bileşenlerinin belirlenmesi, kabiliyetlerin değerlendirilmesi ve karşılaştırılmasına aracı olacak bir yönerge sağlamaktadır. Araçlar, uygulayabilecekleri analitik yöntemlerin sayısı ve bu araçların hızı, doğruluğu ve analiz gerçekleştirme kapasiteleri yönünden karşılaştırılabilir.

³⁸⁷ Alex Hem, *Google Says Machine Learning Is the Future. So I Tried It Myself*, The Guardian, June 28, 2016, <https://www.theguardian.com/technology/2016/jun/28/google-says-machine-learning-is-the-future-so-i-tried-it-myself> Erişim Tarihi.13.03.2019

3.6.1.1.Sözlüksel Analiz

Sosyal medya çağında açık kaynak araçların en güçlü kullanımlarından biri, dünyanın her yerinde günün herhangi bir zamanında çoklu kaynaklardan bir dizi dil, kültür ve milliyetten çok büyük boyutlarda metinleri aynı anda bir araya getirme kabiliyetidir.

Sözlüksel analiz, en temel düzeyinde, herhangi bir günde Google’da en çok aranan terimleri ya da en sık hangi anahtar kelimelerin görüntülediğini gösterebilir. Daha üst bir seviyede, sözlüksel analiz, dilin arkasındaki anlamı çözümlenebilir ve sosyal medya ile meşgul olan insanlar hakkında yaş, sosyal sınıf, ekonomik arkaplan ve eğitim seviyesi gibi demografik özellikler dahil bilgi çıkarılabılır.³⁸⁸

Analitik kabiliyetlerinin yanı sıra, gelişmiş sözlüksel analitik yöntemler, genellikle, referans amaçlı olarak temel bir külliyata sahip olmak zorundadır. Külliyat ifadesiyle, bu bağlamda, sadece büyük bir metin koleksiyonundan değil, dilin betimsel analizine temel sağlayan kapsayıcı bir metin bütününden bahsediyoruz. İngilizce, Mandarin ve Rusça dahil bazı diller için iyi bilinen külliyatlar mevcutken; pek çok dil bilinen bir külliyattan yoksundur ve sözlüksel analitik araçların bazıları söz konusu külliyat oluşturulmadan kullanılamaz. Bu bölümün ilerleyen kısımlarında daha ayrıntılı olarak tartışılacak olan makineli öğrenme, sözlüksel analizdeki dil eksikliklerinin bazılarının üstesinden gelinmesine yardım etmektedir ve zaman içerisinde gelişmeye devam edecektir.

3.6.1.2.Önem Analizi

Önem, bir kelimenin belli bir cümlede ya da yazıda ne sıklıkta görüldüğünün ölçüsüdür. Önem analizi, kullandığı kelimelere dayanarak bir konuşmacı ya da yazarın canlı bir resmini oluşturabilir. Örneğin, bazı kelimeler, anadili İngilizce olan kişiler tarafından yazılan İngilizce dilindeki ifadelerde anadili İngilizce olmayan kişiler tarafından yazılanlara nazaran daha sık yer almaktadır.

³⁸⁸ Luke Sloan, Jeffrey Morgan, Pete Burnap, and Matthew Williams, *Who Tweets? Deriving the Demographic Characteristics of Age, Occupation and Social Class from Twitter User Meta-Data*, Plos One, 2015, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0115545> Erişim Tarihi.12.03.2019

3.6.1.3.Sıklık Belirleme

Önem, sıklık belirlemeyi -yani ya bir külliyatı diğerinden her bir bütündeki anahtar kelimelerin bulunuşuna dayanarak ayırt etme ya da örnek bir külliyatı büyük ya da daha büyük bir külliyat ile karşılaştırma konusundaki genel yetenek- saptamak için de kullanılabilir.³⁸⁹ Sıklık belirlemenin bir uygulaması, referans verilecek yeterli miktarda teyit edilmiş, atfedilmiş malzemenin mevcut olduğu düşünülduğünde malzemenin bir kaynağa atfedilmesidir; bir kişinin yazısı ya da konuşmasındaki farklı “aşamaları” birbirinden ayırt etmek için de kullanılabilir. Örneğin, Arizona Eyalet Üniversitesi’ndeki araştırmacılar, Devlet Başkanı Ronald Reagan’ın resmi olarak Alzheimer hastalığı teşhisi konmadan önceki bilişsel zayıflamasını göstermek için sıklık belirlemeyi kullanmışlardır.³⁹⁰

3.6.1.4.Kümeler

Küme, kendi içinde ve başlı başına kurallı veya anlamlı bir birim olmak zorunda olmayan ancak anahtar kelime analizinde yer alabilecek olan iki ya da daha fazla kelimenin arka arkaya gelmesinden oluşan kümedir.³⁹¹

3.5.1.5.Eşdizimlilik

Eşdizimlilik, önem analizinde belirlenen kelimelerden herhangi ikisinin sıklıkla bir arada, tipik olarak da incelenmek üzere belirlenen kelimenin (“düğüm” de denmektedir) her iki tarafındaki beş kelime içerisinde, bulunma olasılığıdır.³⁹² Eşdizimlilik, aramanın işlevselliğini arttırmakla kalmaz, metindeki ana temaların da belirlenmesini sağlar. Eşdizimlilik önemlidir çünkü kişinin kavramlar arasında nasıl bağlantılar kurduğunu gösterir. Örneğin, Baker Birleşik Krallık’ta sığınmacılar ile ilgili söylem üzerinde yaptıkları çalışmada dört kelimenin; göçmen, muhacir,

³⁸⁹ Paul Rayson and Roger Garside, “Comparing Corpora Using Frequency Profiling”, Proceedings of the Workshop on Comparing Corpora, Vol. 9, *Association for Computational Linguistics*, October 2000

³⁹⁰ Visar Berisha, Shuai Wang, Amy Lacross, and Julie M. LISS, “Tracking Discourse Complexity Preceding Alzheimer’s Disease Diagnosis: A Case Study Comparing the Press Conferences of Presidents Ronald Reagan and George Herbert Walker Bush”, *Journal of Alzheimer’s Disease*, Vol.45, No.3, 2015, pp. 959–963.

³⁹¹ Paul Baker, “A Useful Methodological Synergy? Combining Critical Discourse Analysis and Corpus Linguistics to Examine Discourses of Refugees and Asylum Seekers in the UK Press”, *Discourse & Society*, Vol.19, No.3, 2008, pp.273–306

sığınmacı ve mülteci kelimelerinin sürekli olarak yüksek oranda bir arada kullanıldıklarını bulmuş ve Birleşik Krallık basınının kasıtlı ya da kasıtsız olarak bu kavramları insanların zihinlerinde yerleştirmek amacıyla kullandıklarını ortaya koymuştur.³⁹³

3.6.1.6.Duygu Analizi

Duygu analizi, kişinin, hakkında “farklı bir grup tarafından paylaşılmayan genel çoğunluk görüşü”ne sahip olduğu ifade ya da mevcudiyetleri belirler. Bölücü olarak görülen belli bir siyasi figür buna örnektir.³⁹⁴ Duygu analizinin en önemli işlevi, çevrimiçi belirtilen bir görüşü alıp bunun olumlu, olumsuz ya da nötr bir tavır ifade eden bir görüş olarak sınıflandırmaktır.³⁹⁵ Duygu analizi, Amerikan siyasi söylemlerinden, Orta Doğu’da IŞİD’e verilen desteğe kadar geniş bir dizi konuya uygulanabilir.³⁹⁶ Ancak, bazı araştırmacılar, duygu analizine aşırı güvenmenin sosyal medyanın rolünü çevrimiçi olan ve bir konuyla meşgul olan belli bir kesimin yüzdesini temsil etmekten ziyade daha büyük toplumsal bir sesi temsil ediyor şeklinde abartılması riskini taşıyabileceği konusunda uyarılmaktadır.³⁹⁷

3.6.1.7.Duruş Analizi

Duygu analizi, dilin bireyler ya da gruplar arasındaki bakış açılarını nasıl farklılaştırdığını gösterirken; *duruş analizi*, bireyin temel değerlerini ya da belli bir kavrama karşı tavrını belirlemek için dil tercihlerini kullanır. Örneğin Marcellino, ABD Deniz Piyadelerinin “geleceğe yönelik, kapsayıcı, oldukça emin bir dil”

³⁹² Paul Baker, age, p.276

³⁹³ Paul Baker, age, p.277

³⁹⁴ Marco Pennacchiotti and Ana-Maria Popescu, *A Machine Learning Approach to Twitter User Classification*, International AAAI Conference on Weblogs and Social Media, 2011, p.284.
<https://pdfs.semanticscholar.org/0148/bbc80ea2f2526ab019a317639b4fb357f399.pdf>

Erişim Tarihi.17.05.2019

³⁹⁵ Katie Cohen, Fredrik Johansson, Lisa Kaati, and Jonas Clausen Mork, “Detecting Linguistic Markers for Radical Violence in Social Media”, *Terrorism and Political Violence*, Vol. 26, No. 1, 2014, pp.245–256.

³⁹⁶ Katie Cohen, age, p.247.

³⁹⁷ Mick Endsor and Dr. Bill Peace, *A Call to Arms: Open Source Intelligence and Evidence Based Policymaking*, Bellingcat, January 20, 2015,
<https://www.bellingcat.com/resources/articles/2015/01/20/a-call-to-arms-open-source-intelligence-and-evidence-based-policymaking/> Erişim Tarihi.19.06.2019

tarafından karakterize olunan belirgin, kendi içinde tutarlı bir şekilde konuştuğunu göstermek için duruş analizini kullanır.³⁹⁸

3.6.2.Doğal Dil İşleme

Eski nesil araştırmacılar ve istihbarat analistleri, diğer dillerdeki büyük boyutlardaki metinleri işlemek için insan mütercim ve tercümanlara güvenmek zorundaydı. Metin analizi ve doğal dil işlemedeki teknolojik gelişmeler, bu yükü önemli ölçüde azalttı ve artık, yabancı dildeki materyallerin daha hızlı çevirisi ve işlenmesi için bir dizi kaynak mevcut. Google Çeviri gibi bazı kaynaklar, ücretsizdir ve açık kaynaklıdır. Kullanıcıları, çeviri programı tarafından oluşturulmuş metinlerin iyileştirilmiş çevirilerini yapabilmeleri hususunda olanak sağlamakta olup, bu da zaman içerisinde çeviri programlarının algoritmalarının geliştirilmesi yönünde katkı sağlamaktadır. Cohen v.d., otomatik çeviri hizmetlerinin “bir web sayfasının içeriğinin insan bir uzman tarafından çevirilmiş hali kadar nadiren iyi olduğunu ancak otomatik çevirinin büyük avantajının, net olarak, büyük miktarlarda verinin işleniş hızı” olduğunu belirtmektedir.³⁹⁹ Bu anlamda istihbarat analistlerinin aşırı uç görüşteki bir web sayfasında gönderi paylaşan bir bireyin yakın gelecek için ne derece bir tehdit oluşturduğunu belirlemelerinde hız önemli bir avantajdır.

3.6.3.Makineli Öğrenme

Önemin hesaplanmasından, eşdizimliliğin tespit edilmesine, materyallerin çevrilmesine ve duygu analizinin sağlanmasına kadar, yukarıda tarif edilen tüm sözlüksel analiz süreçleri ve terimleri makineli öğrenme yoluyla daha etkin hale getirilmektedir. Makineli öğrenme, bir yazılım programına, arzu edilen karar verme süreci önce program için geniş çaplı olarak modellendikten sonra, insandan bağımsız olarak karar vermeyi öğretme sürecidir. Makineli öğrenme; hem makineli öğrenme uzmanlarının, hem de bilişimsel dilbilimdeki uzmanların öncelikle parametreleri

³⁹⁸ William M. Marcellino, “Talk Like a Marine: USMC Linguistic Acculturation and Civil-Military Argument”, *Discourse Studies*, Vol.16, No.3, 2014, pp.385-405.

³⁹⁹ Katie Cohen, age, p.251.

tasarlamalarını ve bilgisayara yazılı metindeki dilbilgisel açıdan alakalı örüntüleri nasıl tanıyacağını yeterli şekilde “öğretmelerini” gerektirmektedir.⁴⁰⁰

3.6.4.Sözlüksel Analiz Araçlarının Uygulanması

Yukarıda tarif edilen araçları kullanarak, sözlüksel analistler, yazarların daha büyük bağlamlarının -kendilerini özdeşleştirdikleri toplumlar, kelimeleriyle ulaşmak istedikleri kişiler ya da toplumlar ve zaman içerisinde ideoloji ve bakış açılarındaki olası değişiklikler- yanı sıra yazarların zengin resimlerini de çizebilirler. Sözlüksel analiz, gitgide artan bir biçimde, külliyatın, insanların paylaştığı, yayınladığı, tweet attığı ve bir dizi diğer şekilde görüş bildirdiği, fikir paylaştığı olayların ve görüşlerin internetten toplanmasını içermektedir. Bu yöntemin kullanımı ve istihbarat toplanmasına uygulanması , duygu ve duruş analizi için doğal dil işleme ve makineli öğrenme gibi araçlar geliştirilmeye devam ettikçe önemi daha da artacaktır.

3.6.5.Sosyal Medya Analizi

En yeni web tabanlı uygulama neslinin gelişinden on yıllar önce; sosyal medya analizi, insanlar arasındaki ilişkileri, haritalandırılıp planı çizilerek geçmiş etkileşimleri açıklayabileceğimiz ve gelecek etkileşimleri tahmin edebileceğimiz bir dizi alış veriş olarak açıklamaya çalışmıştır. Sosyal ağ analizinin temel prensipleri şunlardır:⁴⁰¹

- Aktörler birbirine bağlı olarak görülmektedir, özerk olarak değil.
- Aktörler arasındaki ilişkisel bağlar, kaynakların (maddi ya da gayri maddi) aktarımı ya da “akışı” için kanallardır.
- Ağ modelleri, yapısal ortamı bireysel eyleme fırsatlar sunan ya da kısıtlamalar getiren bir olgu olarak görürler.

⁴⁰⁰ Anna Korhonen, “Automatic Lexical Classification—Balancing Between Machine Learning and Linguistics”, Ed. Olivia Kwong, 23rd Pacific Asia Conference on Language, *Information, and Computation*, 2009, pp.19–28.

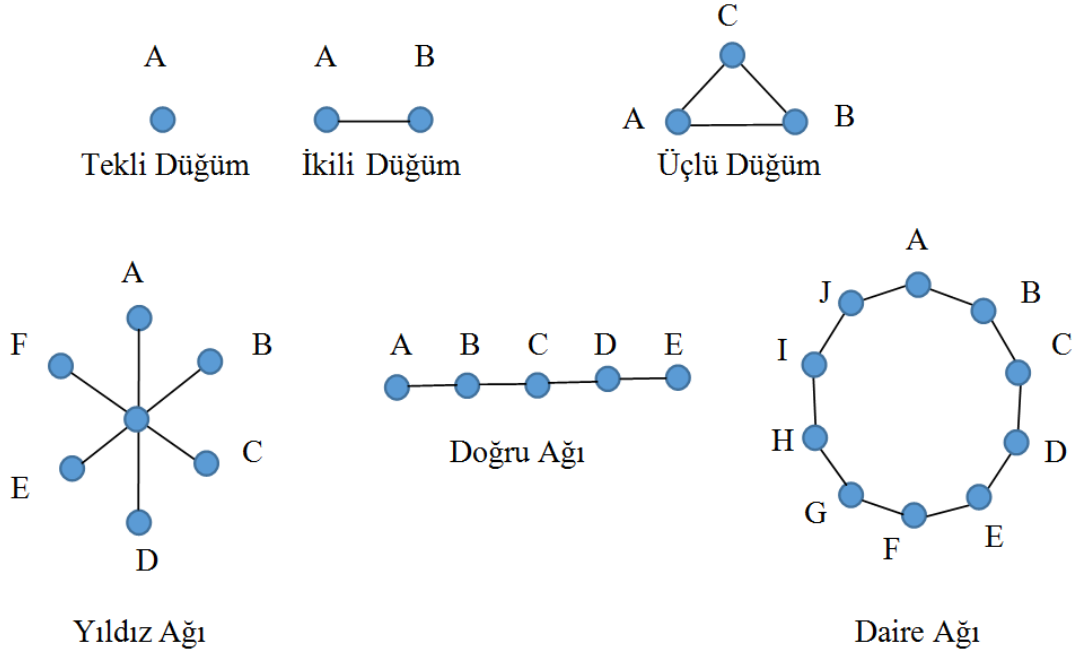
⁴⁰¹ Stanley Wasserman and Katherine Faust, “Social Network Analysis: Methods and Applications” Cambridge *University Press, Cambridge, UK*, 1994, p.4.

- Ağ modelleri, yapıyı (sosyal, ekonomik, siyasi vs.), aktörler arasında süren ilişki örüntüleri olarak kavramsallaştırırlar.

Sosyal ağ analizi, bireyler arasındaki bağlantıları incelerken; amaç, bireyleri açıklamak değil, ilgili aktörlerden oluşan daha büyük ağı anlamaktır. Dolayısıyla, inceleme birimi daha büyüktür, ikililer (iki aktör ve bunların ilişkisi), üçlüler (üç aktör), daha büyük birey alt grupları, ya da bütün sistemleri ifade eder.⁴⁰² Yeni sosyal medya araçları, ağlara daha fazla görünürlük sağlarken; İnternet çağında sosyal ağ analizi, ağ tabanlı etkileşimlerin incelenmesinde üstel bir yeni veri noktaları tedariki oluşturmuştur.

Sosyal ağ analizinin temel öğeleri aşağıda Şekil 1’de gösterilmiştir. Sosyal bir ağdaki her birim bir düğüm olarak tarif edilmiştir. Düğümler, bir ağın dışındaki ya da içindeki bireyler olabilirler ancak sosyal ağ analizi, temelde, daha büyük grupların parçası olan düğümlere odaklanırlar. İkili, A’yı B’ye bağlayan çizgide gösterildiği gibi, birbiriyle etkileşimde olan iki düğümdür. Üçlü ise, benzer şekilde, üç düğüm - A, B ve C- arasındaki etkileşimdir. Bu temel yapıtaşlarından; düğümlerin birbirleriyle iletişime geçme şekillerini, hangi düğümlerin daha fazla kontrol ya da güce sahip olduğunu ve düğümlerin ortak bağlantılar aracılığıyla birbirlerine nasıl bağlı olduklarını tarif eden daha büyük ağlar oluşur. Yıldız ağ, çizgi ağ ve daire ağ; aşağıdaki örneklerle tarif edilen farklı etkileşim türlerini görselleştirmenin yöntemleridir.

⁴⁰² Robert A. Hanneman and Mark Riddle, *Introduction to Social Network Methods*, University of California, Riverside, 2005, p.6.

Şekil 3: Sosyal Ağ Analiz Diagramı

3.6.5.1.Derece

Derece, bir düğümün sahip olduğu bağlantı sayısıdır; derece büyüdükçe düğümün bağlantı sayısı artar. Yukarıda Şekil 1’de derece, yıldız ağdaki G düğümünün konumu ile resimlendirilmiştir: diğer tüm düğümler birinci dereceye sahipken, G altı dereceye sahiptir, bu da G’nin bilgiye erişim açısından ağdaki diğer düğümlere oranla daha fazla fırsata sahip olacağı ve ağdaki diğer düğümlere nazaran daha büyük etkileme kabiliyetine sahip olacağı anlamına gelmektedir.

3.6.5.2.Yoğunluk

Tüm grafiklerde sınırlı sayıda doğru vardır ve düğümlerin sayısı maksimum doğru sayısını belirler. Yoğunluk; grafikte fiilen yer alan doğruların kuramsal olarak mümkün olan maksimum doğru sayısına oranıdır. Yukarıda Şekil 1’de daire ağ düşük yoğunluğa sahiptir, yani, düğümler arasında, var olabilecek sayıya nisbeten daha düşük sayıda doğru vardır (örneğin, A ve F bağlanabilirdi, I ve C bağlanabilirdi). Oran büyüdükçe grup arasındaki etkileşim sayısı artar ve bu da bağlayıcılık olarak ölçülebilir. İki kişiden daha fazla kişinin bulunduğu gruplarda,

bu, “ağ üyelerinin birbirlerini tanıma ve birbirleriyle etkileşime geçme boyutu”na işaret eder.⁴⁰³

3.6.5.3.Arasındalık

Arasındalık, bireysel bir noktanın (ya da düğümün) iletişimi kontrol etme derecesinin göstergesidir.⁴⁰⁴ Yukarıda Şekil 1’deki doğru ağında; B, A ile C’nin arasındadır, dolayısıyla, A’nın C’ye iletmek istediği herhangi bir bilginin B’den geçmesi gerekmektedir. Bu da, B’nin C’nin aldığı mesajı kontrol ederek mesajı değiştirebileceği ya da mesajın tamamının C’ye ulaşmasını engelleyebileceği anlamına gelmektedir. Sosyal ağ analizi, belli bir ağ içerisinde bireyleri “etkileyenler” olarak belirlemek için arasındalığı kullanabilir ve aktörler arasındaki takas sırasında dilin, devasa bir kulaktan kulağa oyununda olduğu gibi, nasıl değiştiğini ve şekil değiştirdiğini görür. İstihbarat örgütleri için önemli bir bulgu, arasındalığın, araştırmacıların daha az önemli aktörlerin söz konusu düğümüne nasıl bağlandığını anlaması halinde, kullanıcılar sosyal medya varlıkları üzerine yüksek güvenlik koymuş olsalar dahi, araştırmacıların az sayıdaki önemli düğümün ne tartıştığı hakkında net bir fikre sahip olmalarını sağladığıdır.⁴⁰⁵ Diğer bir deyişle, devasa kulaktan kulağa oyununda kişi, ortadaki kişinin ne söylediğini kişinin her iki tarafındaki insanların ne söylediğini belirleyerek tahmin edebilir.

3.6.5.4.Arasındalık Merkeziliği

Arasındalığın doğal bir sonucu olan arasındalık merkeziliği, aksi durumda ilişkilendirilmemiş olan ağlar ya da bireylerin aralarında iletişime izin veren ortak bir bağlantıyı nasıl paylaştıklarını belirlemenin bir yolunu önerir. Örneğin, iki farklı ağın etkileştiği bir durumda, yıldız ağ ile daire ağın ortak bir bağlantıya sahip olması halinde arasındalık merkeziliği ölçüleri, bu iki grubun nasıl bağlantılı olduğunu

⁴⁰³ Catherine A. Heaney and Barbara A. Israel, “Social Networks and Social Support”, Ed. Karen Glanz, Barbara K. Rimer, and K. V. Viswanath, *Health Behavior and Health Education: Theory, Research, and Practice*, University of Pennsylvania, Philadelphia, 2008, pp.189-207.

⁴⁰⁴ Linton C. Freeman, “Centrality in Social Networks: Conceptual Clarification”, *Social Networks*, Vol.1, No.3, 1978/79, pp.215–239.

⁴⁰⁵ Rami Puzis, Dana Yagil, Yuval Elovici, and Dan Braha, “Collaborative Attack on Internet Users Anonymity”, *Internet Research*, Vol.19, No.1, 2009, p.62.

gösterir ve “aktörler grubunun tamamında arasındalığın heterojenliği ya da değişkenliği” hakkında bilgi sağlar.⁴⁰⁶

3.6.5.5.Yakınlık

Arasındalık, belli bir grup içerisinde hangi bireylerin mesajı kontrol edebileceğini belirtirken; *yakınlık*, gruptaki her bir bireyin diğerlerinden ne kadar bağımsız ya da diğerlerine ne kadar bağımlı olduğunu ve dolayısıyla, herhangi bir kişinin mesaj iletme konusunda bir diğerine ne kadar bağımlı olduğunu ölçer.⁴⁰⁷

3.6.5.6.Merkezilik Ölçüleri

Merkezilik ölçüleri, bireysel bir düğümün daha büyük ağ içerisindeki önemini tarif eder. Yüksek merkeziliğe sahip bireyler genellikle “gönder/al yönlülüğüne ya da faaliyet hacmine bakılmaksızın pek çok ilişkiye yüksek müdahillliğe” sahiptirler.⁴⁰⁸ Twitter etkileşimi bağlamında, yüksek merkeziliğe sahip bir kullanıcıdan, konuşmayı kullanıcının başlatmış olup olmamasına bakılmaksızın, diğer kullanıcılar tarafından daha sık bahsedilecektir ve yüksek merkeziliğe sahip bir kullanıcı, kendi ağlarındaki diğer kişilerle sıklıkla etkileşim başlatacaktır.

3.6.5.7.Yönlülük

“Çıkan bilgi” (yani dışarı verilen bilgi) ya da “giren bilgi” (yani içeri alınan bilgi) olarak ölçülen aktörler arasında daha büyük giren bilgiye sahip olanlar ağ içerisinde en prestijli ya da en önemli olma eğilimindedir.⁴⁰⁹ Burada tanımlanan diğer ölçülerin aksine, yönlülük, bilginin nereden çıktığına ve hangi yöne aktığına bakar. Örneğin, doğru ağında, bir düğümün önemli olup olmadığı bilginin aktığı yöne bağlıdır; tüm bilgi sağa akıyorsa E düğümü en yüksek gelen bilgiye sahip olacaktır. İkililerde, yönlülük, her iki üyenin etkileşimde eşit etki/güce mi sahip olduğunu yoksa eşitsiz bir güç dinamiği mi olduğunu gösterebilir.⁴¹⁰

⁴⁰⁶ Rami Puzis, age, p.192.

⁴⁰⁷ Linton C.Freeman, age, p.225.

⁴⁰⁸ Chiara Livia Bernardi, *Digital Media and Women's Issues in Egypt and Saudi Arabia*, doctoral thesis, University of Warwick, Warwick, England, 2015, p.139.

⁴⁰⁹ Chiara Livia Bernardi, age, p.170.

⁴¹⁰ Catherine A. Heaney and Barbara A. Israel, age, p.190.

3.6.6.Sosyal Ağ Analizi Araçlarının Uygulanması

Twitter, muhtemelen sosyal ağ analistleri tarafından ağ analizinin klasik ilkelerini resmetmek ve incelemek için kullanılan en önde gelen sosyal medya aracıdır. Twitter, kullanıcılara benzersiz kullanıcı isimleri ya da “tanıtıcı değerler” verir ve kullanıcılar da bu tanıtıcı değerleri, herkese açık bir sohbete cevap vermek ya da bir konuşma zincirinde “söz” almak olarak adlandırılan bir süreç olan tanınan bir diğer kullanıcı ile sohbet başlatmak yoluyla diğer kullanıcılarla doğrudan etkileşime geçmek için kullanırlar. Tüm bu iletişimler herkese açıktır. Bu, gözlemcilerin kimin kim ile etkileşime geçtiğini, kimin kimle -ve kim aracılığıyla- bağlantılı olduğunu ve bu etkileşimlerin kalite ve miktarını görmelerini sağlar.

Sosyal medya analizinin bir konuyu anlamak ve muhtemelen evrimini etkilemek için halihazırda nasıl uygulandığının bir örneği, sert aşırı ideolojinin internet üzerinden takibidir. Ağ analizi, analistlerin IŞİD gibi etkileyenlerin sosyal medyayı kullanarak dil ve ideolojiyi nasıl yaydıklarını görmelerini sağlamalarının yanı sıra bireysel bir YouTube videosu seyreden ya da bir takipçiden bir twit okuyan ve sunulan fikirlerle ilgilenmeye başlayan bireyleri tespit etmelerini sağlar. Örneğin, 2016’da gerçekleştirilen bir RAND araştırması, sosyal medya verilerini ve sözlüksel analizi kullanarak IŞİD destekçileri ile karşıtlarını karşılaştırmış ve bu toplulukları etkileme fırsatları sunan örüntüleri belirlemiştir.⁴¹¹

Anahtar kelimeleri ya da “etiketleri” takip ederek yeni bir anahtar kelimenin oluşumunu takip etmek, ardından ilk olarak bireysel kullanıcılar arasında ve devamında daha büyük gruplara yayılışını ve muhtemelen her yeni paylaşımda yeni bir anlam ya da tanım kazanışını seyretmek mümkündür. Bir topluluğun iletişim örüntüleri ve ortak dili anlaşıldıktan sonra, örgüte bulaşmanın olumsuz sonuçlarını göstermek için, IŞİD yandaşı hesapların kullandığı anahtar kelimelerin aynılarını kullanan karşı mesaj kampanyaların yürütülmesi mümkün olabilir. Yakın zamanlı bir yayında, RAND araştırmacıları, Orta Doğu’da IŞİD’e karşı etkin biçimde karşı mesaj

⁴¹¹ Elizabeth Bodine Baron, Todd Helmus, Madeline Magnuson, and Zev Winkelman, “Examining ISIS Support and Opposition Networks on Twitter”, *Rand Corporation*, RR-1328-RC, 2016.

vermek için belli başlı olasılıkları Twitter’da tepeden aşağı bir yaklaşım kullanarak araştırmıştır.⁴¹²

3.6.7.Coğrafi Mekansal Analiz

Sözlüksel analiz ve ağ analizi gibi, coğrafi mekânsal analiz de genellikle diğer yöntemlerle bir arada çalışarak istihbarat toplayıcıları için amaca uygun olan sosyal, askeri ve siyasi dinamiklerin daha zengin bir görüntüsünü oluşturur. Coğrafi mekânsal analiz, ayrıca, “coğrafi etiketleme” olarak bilinen yöntem aracılığıyla bir gönderi ya da twiti belli bir konuma otomatik olarak bağlayan yeni sosyal medya platformlarının ortaya çıkarılmasıyla önemli ölçüde yayılmıştır.

3.6.7.1.Coğrafi Etiketleme

Coğrafi etiketler, belli bir gönderi ya da görüntünün boylam ya da enlemini giderek artan doğruluk seviyeleriyle işaretleyen iliştilmiş verilerdir. Pek çok akıllı telefon, dahili Küresel Konum Belirleme Sistemi (GPS) yer verilerini kullanarak gönderiler için coğrafi etiketleri otomatik olarak oluştururlar -örneğin, *Instagram’da yayınlanan görüntülerde-* ve sitelerin kullanıcıları, yerlerini ele vermemek için bu varsayılan ayarı kapatmaları gerektiğini fark etmeyebilirler.⁴¹³ Bazı kullanıcılar; Twitter, Facebook, Instagram, Tumblr ve diğer sitelerdeki gönderilerini bir etkinliğe katıldıklarını belirtmek ya da gelişen bir olay hakkında gerçek zamanlı bilgi yayılmasını sağlamak için, gönderilerine kasıtlı olarak coğrafi etiket koyar. Goodchild, bu tür aktif yer toplama ve dağıtma işlemine, GPS destekli akıllı telefonlarının düşük fiyatlarının bireysel katılım eşiğini düşürdüğünü öne süren “gönüllü coğrafya belirtme” olarak adlandırmaktadır.⁴¹⁴

Gönüllü coğrafya belirtme, gerçek zamanlı olaylar hakkında bilgi üretmek ve bir grup insanın belli bir yere gerçek zamanlı hareketini -örneğin, *2011 yılındaki protestolarda on binlerce protestocunun Kahire, Mısır’daki Tahrir Meydanına*

⁴¹² Todd Helmus and Elizabeth Bodine-Baron, *Empowering ISIS Opponents on Twitter*, Rand Corporation, PE-227-RC, 2017

⁴¹³ Kate Murphy, Web Photos That Reveal Secrets, Like Where You Live, *New York Times*, August 11, 2010

⁴¹⁴ Michael Frank Goodchild, “Citizens as Voluntary Sensors: Spatial Data Infrastructure in the World of Web 2.0”, *International Journal of Spatial Data Infrastructure Research*, Vol. 2, No. 1, 2007, pp. 24–32.

hareketi- göstermek için faydalıdır. Protestocular Tahrir Meydanında olduklarının etiketlendiği videoları ve görüntüleri yüklediler. Bu video ve görüntüler, ülke dışındaki medya kaynakları tarafından alınarak, devam eden gösterilerin durumunu ve Mısır hükümetinin olaylara karşı tepkisini dünyaya duyurmak ve göstermek için kullanıldı.

Pek çok sosyal medya uygulamasının yapısında bulunan yer “etiketleme” kabiliyeti, bol miktarda bilgiyi de ortaya çıkarmıştır. 2015’te IŞİD ile savaşmak üzere Suriye’ye giden Yeni Zelandalı bir adam, izinin Suriye’de bir şehir olan al-Taqbah’da belli bir eve kadar sürülmesine yetecek kadar kesin ve apaçık coğrafi etiketli twiti dikkatsizlik sonucu gönderdikten sonra, Twitter hesaplarını askıya aldı.⁴¹⁵ O günden beri, Suriye ve Irak’taki IŞİD savaşçılarının izleri, Instagram ya da Twitter’da farkında olmayarak paylaştıkları coğrafi etiketli fotoğraflar aracılığıyla benzer şekilde sürüldü.

3.6.7.2.Konum Belirleme

Analistler, Google Earth ve Google Haritalar gibi açık kaynak programlar kullanarak, belli başlı kent simgelerinin (örneğin bir kiliseyi) yerini bulabiliyorlar ve ardından Panoramio gibi internet sitelerini kullanarak haritaları belli bir yere etiketlenen fotoğraflarla birleştiriyorlar.⁴¹⁶

3.6.7.3.Coğrafi Çıkarım

Coğrafi çıkarım, bir kullanıcının coğrafi konumunun açık bir şekilde coğrafi etiketli bilgi olmaksızın tespit edilmesini sağlar. Coğrafi çıkarım, farklı şekillerde yapılabilir. Bazı web sayfaları (örneğin, Google ve Craigslist), müşteri deneyimini müşteriye uyarlamak için kullanıcının yerini kaydeder, bu da “yere duyarlı içeriği” kullanıcının tarayıcısının önbelleğinde bırakır. İlgilenenler, kullanıcının konumunu

⁴¹⁵ Denver Nicks, *New Zealander ISIS Fighter Accidentally Tweets Secret Location*, Time, January 1, 2015

⁴¹⁶ Eliot Higgins, *Geolocation Techniques—Mapping Landmarks*, Bellingcat, July 15, 2014

tüm ayrıntılarıyla mahalleye düzeyine kadar belirlemek için, “yan kanalları” kullanarak önbellekte kalan konumlara erişebilirler.⁴¹⁷

Twitter gibi platformlarda, algoritmalar, twitlerin spor takımları ya da üniversiteler gibi konuma özgü öğelerden söz ettiği durumlarda “ortama ait coğrafi mekânsal bilgileri” twitlerin içeriğinden alabilirler.⁴¹⁸ Bu algoritmaların mevcut sürümleri, herhangi bir kullanıcıdan daha fazla veriye erişimleri olduğunda gelişir ve bu da, sistemin kullanıcının konumuna ilişkin tahmininde dil kullanıma dayalı olarak ufak tefek değişiklikler yapmasını sağlar.⁴¹⁹ Cheng, Caverlee ve Lee; 1000 ya da daha fazla twiti olan kullanıcıları inceleyen algoritmik bir sistem geliştirdiler ve yüzde 51 kullanıcıyı gerçek konumlarının 100 mil civarında tespit ettiler ve araç daha büyük veri örnekleriyle geliştirildiğinde bu oranın çarpıcı bir biçimde artacağını belirttiler.⁴²⁰

3.6.7.4.Coğrafi Olarak Yer Tanımlama

Coğrafi olarak yer tanımlama, bir nesneyi fiziksel alandaki yerlerle ilişkilendirir. Fiziksel bir haritanın ya da bir haritanın satırlı imgesinin mekânsal yerlerle ilişkilendirilmesi sürecini tarif etmek için coğrafi bilişim sistemleri alanında yaygın olarak kullanılır.⁴²¹ Haritalarda haritada resmedilen yerlerle ilişkilendirilmiş belirgin bir coğrafi koordinat sistemi olmadığında, görüntüye mekânsal koordinatlar atanabilir. Görüntü, modern verilerle yüklenebilir ve bu modern veriler daha sonra yollar ve binalar gibi altyapı hakkında taneli bilgiler ile daha doğru haritalar oluşturmak için, araştırma amaçlı kullanılabilir ya da istihbarat topluluklarında ya da askeri topluluklarda hedef tespiti için kullanılabilir.

Coğrafi mekânsal analiz araçlarının güçlü kullanımlarından bir tanesi, belirli bir etken ve bu etkenin gerçek zamandaki altyapı ve nüfus üzerindeki etkileri

⁴¹⁷ Yaoqi JIA, Xinshu Dong, Zhenkai Liang, Prateek Saxena, “I Know Where You’ve Been: Geo-Inference Attacks via the Browser Cache”, *IEEE Internet Computing*, Vol.19, No.1, 2014, pp.44-53.

⁴¹⁸ Anthony Stefanidis, Andrew Crooks, and Jacek Radzikowski, “Harvesting Ambient Geospatial Information from Social Media Feeds”, *GeoJournal*, Vol.78, No.2, 2013, pp.319–338.

⁴¹⁹ Zhiyuan Cheng, James Caverlee, and Kyumin Lee, *You Are Where You Tweet: A Content-Based Approach to Geo-locating Twitter Users*, 19th ACM International Conference on Information and Knowledge Management, Toronto, Canada, 2010, pp.759-768.

⁴²⁰ Zhiyuan Cheng, James Cavarlee, and Kyumin Lee, age, p.759.

hakkındaki bilgilerin bağlamda kavramsallaştırılmasıdır. Coğrafi Bilişim Sistemi gibi yazılım programları, kullanıcının Google platformu tarafından desteklenen halka açık haritaları indirmesini sağlar ve ilgilenilen belli başlı etkenleri, örneğin su kaynakları, belli bir sayının üstünde ya da altındaki nüfus merkezleri ve veri alma depoları, bölgedeki etnik ve dini düzen gibi etkenler üzerine çatarak bir bölgedeki coğrafya ve dinsellik arasındaki etkileşimi gösterir. Devam eden askeri müdahalelerin bir bölgede işe yarayıp yaramadığına bakan analistler; Google Haritalar, Wikimapia, halka açık twitler, Facebook gönderileri ve YouTube videolarını kullanarak devam eden askeri eylemlerin tam yerlerini ve bu eylemlerin kasıtlı ve kasıtsız sonuçlarını kesin olarak belirtebilirler.⁴²²

Bu tür bir bölgeler arası analiz, Fallujah, Irak yakınında IŞİD araçları konvoyunu hedef alan bir saldırıyı gösteren bir örnek analizle kamuoyuna resmedilmiştir. Analiz, “hem uluslar arası Koalisyon hem de Irak Savunma Bakanlığı tarafından yayınlanan kamera görüntülerinin coğrafi mekânları, resmi ifadeler ve medya bildirimlerini” çapraz referanslamak yoluyla bir araya getirmiştir.⁴²³ Yeni bilgi geldikçe güncellenebilen ve düzenlenebilen bir haritada yer alan tüm bilgileri yerleştirerek, coğrafi mekânsal analitik, istihbarat raporlarının görselleştirilmesi ve analiz edilmesi için güçlü bir araç haline gelir.

Coğrafi mekânsal, sosyal ağ ve sözlüksel analiz; gitgide genişleyen özel ve devlete ait yazılım platformları listesiyle eşleştiğinde, büyük veri sorunlarının anlaşılmasına ve sinyalin gürültüden ayrılmasına gitgide artan oranda yardım etmektedir. Makineli öğrenme ve doğal dil işlemenin sunduğu olanaklar, OSINT toplama için çok büyüktür. Aynı zamanda, bu yöntemlerin sunduğu bilgilerin ikna edici ve güvenilir bir şekilde nasıl bağlanacağına belirlenmesinde rol oynayarak istihbarat analistleri için önemli olmaya devam edecektir. Her yöntem tarafından toplanan veri türlerini anlamak, istihbarat analistlerinin alanlarının dışındaki alanlarda, özellikle bilgisayar bilimleri alanlarında, teknoloji şirketlerindeki uzmanlar

⁴²¹ Andreas Hackeloer, Klaas Klasing, Jukka M. Krusp, and Liqiu Meng, “Georeferencing: A Review of Methods and Applications”, *Annals of GIS*, Vol.20, No.1, 2014, pp. 61–69.

⁴²² Christiaan Triebert, *An Open Source Analysis of the Fallujah ‘Convoy Massacre’(s)*, Bellingcat, July 6, 2016

⁴²³ Christiaan Triebert, *An Open Source Analysis of the Fallujah ‘Convoy Massacre’(s)*, Bellingcat, July 6, 2016

ve dilbilim, sosyoloji ve diğerk ilgili alanlardaki uzmanlar dahil olmak üzere bilim insanları ve eğitimli kimselerle bağlantılar kurmalarını gerektirmektedir. Makineli öğrenme, bazı zaman alıcı toplama ve işleme görevlerinin yerini gitgide artan bir şekilde alacak olsa da; verilerinden ikna edici hikayeler yaratmak üzere becerikli analistlere ihtiyaç duyulacaktır.

3.7.Açık Kaynak İstihbaratının Avantajları

OSINT'in faydaları bugünün dünyasında birçok alana yayılmış olmakla beraber, temel faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz;

1-Daha az risklidir: İstihbarat toplamak için halka açık bilgileri kullanmak, özellikle düşman ülkelerde, bilgi toplamak için casus uyduları kullanmak veya insan kaynaklarını kullanmak gibi diğerk istihbarat türlerine kıyasla hiçbir risk taşımamaktadır. Açık kaynaklardan data ve bilgi toplama elde etmeye çalışmak nispeten daha güvenlidir. En azından diğerk data toplama disiplinlerinden daha güvenlidir. Mesala HUMINT yöntemiyle bilgi elde etmeye çalışmak için en azından sokakta bir personel olması lazım ve bu çok açık ki kişisel risk unsuru taşır. Ancak OSINT herkesin ulaşabileceği, oturduğunuz yerden internet üzerinden bile elde edilebilir ve başta kişisel risk olmak üzere başka riskler de taşımaz.

OSINT'ten elde edilen bilgiler diğerk istihbarat disiplinlerinin de daha güvenli olmasına katkı sağlar. HUMINT öncelikle aldığı bilgilerin çoğunluğunu açık kaynaklardan alarak operasyon hazırlığı yapar. Örneğin, siber operasyonları öncelikle hedef profili ile ilgili mümkün olduğu kadar bilgiyi açık kaynaklardan elde ederek hazırlanır.

2-Uygun maliyetli: OSINT'i toplamak, diğerk istihbarat kaynaklarıyla karşılaştırıldığında genellikle daha ucuzdur. Örneğin, veri toplamak için insan kaynaklarını kullanmak veya uyduları izlemek casusluk yapar.

3-Erişilebilirlik kolaylığı: Nerede olursanız olun, her zaman güncel olan OSINT kaynakları her zaman mevcuttur.

4-Yasal konular: Çoğu OSINT kaynağı, bu kaynaklar zaten halka açık bir şekilde yayınlandığı için herhangi bir telif hakkı lisansını ihlal etme konusunda endişelenmeden farklı taraflar arasında paylaşılabilir.

5-Stratejik, operasyonel, taktik ve teknik seviyede riskleri azaltır ve tanımlar.⁴²⁴

6-Etik ilkeler ve yasalara uygun olarak bilgi topladığı için özellikle hassas bilgileri ve bilgi sahiplerini teşhir etme, riske sokma sorunu olmaz.⁴²⁵

7-En zor hedefleri ayrıntılı tarar, en zor analiz değerlendirmesinde süreyi azaltır.⁴²⁶

8-Mali araştırmacılara yardım etmek: OSINT, uzman devlet kurumlarının vergi kaçakçılarını tespit etmelerini sağlar. Birçok ünlü ünlü ve bazı dev şirketler vergi kaçakçılığına karışıyor ve sosyal medya hesaplarını, tatillerini ve yaşam tarzlarını izlemek, bildirilmemiş gelir için onları kovalayan bir devlet müfettişi için büyük bir değere sahip.

9-Kolay ifade edilebilir, güven verici ve işbirliğine açıktır.⁴²⁷

10- Ulusal güvenliği ve siyasi istikrarı korumak; Bu OSINT'in en önemli rolü olabilir; hükümetlerin halklarının tutumlarını anlamalarına ve gelecekteki çatışmalardan kaçınmaları için derhal hareket etmelerine yardımcı olur.

11-Ulusal ve uluslararası alanda karar verme aşamasında OSINT, mental olarak güçlü ve yarışabilir avantaj sağlamada en önemli rolü oynayacaktır. Komplex, öngörülemeyen ve karışık riskler ortaya çıktığında bu riskleri önceden olmadan, olduğu sırada ve sonrasında bilgilendirme yapar ve riskleri azaltır.⁴²⁸

⁴²⁴ Robert David Steele, *The Importance of Open Source Intelligence to the Military*, International Journal of Intelligence and Counterintelligence, 1995, p.112.

⁴²⁵ Chris Pallaris, "Open Sorce Intelligence; A Strategic Enabler of National Security", *Center for Security Studies*, Vol.3, No.32, 2008, p.2.

⁴²⁶ *Saclant Intelligence Branch*, age, pp.1-109.

⁴²⁷ Ben De Jong, Wies Platje, Robert David Steele (Eds), *Peacekeeping Intelligence* pp.11-30.

⁴²⁸ Kenneth Craig Hyams, Francis M. Murphy, Simon Wessely, age, pp.273-221.

12-Böyle riskler meydana gelince kriz yönetimi ve normalleştirme çabalarını medya aracılığıyla halka faydalı bilgiler yayılmasına yardımcı olur.⁴²⁹

13-OSINT hızlı, esnek, dinamiktir ve ucuz ulaşılabilir: Tipik OSINT sistemi, araçları, bilgi bankaları ve teknikleri ucuzdur. Pahalı malzemelere ihtiyaç yoktur. OSINT hızlıdır. OSINT gizli yapılan bir faaliyet olmadığı ve kolaylıkla paylaşılabilirdiği için bir olay olduktan sonra çok çabuk açık kaynak bilgileri elde edilebilir. Polis birimleri açık kaynak unsurlarından medya aracılığıyla halkla iletişim kurarak bazı olaylarda şüphelilerin yakalanması çalışmalarını yapabilmektedir. Birçok olayda açık kaynaklar basın gibi olayı ilk duyuran kaynak olmaktadır.⁴³⁰

Bilgi devrimi göz kırpıncaya kadar dünya ile iletişime geçmeye olanak sağladı. Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir olay saniyeler içinde haberdar olunabiliyor, gözetlenebiliyor, değerlendirilebiliyor. Cep telefonlarıyla karşılaşılan bir olayı kaydedip bütün dünya ile paylaşmak çok kolay hale geldi. İnsanlar kaydettiklerini anında Youtube üzerinden paylaşabilmektedir. İnsanlar karşılaştıkları olaylar ile ilgili küçük mesajlar hazırlayıp internet üzerinden Twitter hesaplarıyla her detayı ilan edip dünyanın farkına varmasını sağlayabiliyor.

14-%80 istihbarat bilgileri açık kaynaklardan elde edilir: OSINT devasa bilgiler içerir. Hangi metotla olursa olsun bilgilerin büyük çoğunluğu açık kaynaklardan elde edilmektedir. Bu oran genel kabul olarak %80 ifade edilmekteyse de bundan daha fazla kabul edenler de vardır. Hacim olarak çok fazla bilginin açık kaynaklarda yer alması başlı başına herhangi bir istihbarat analizine başlamadan önce kapsamlı bir açık kaynak araştırması yapmak için bir nedendir. Mümkün olduğu kadar bilgiyi açık kaynaklardan elde etmek analizcinin zaman kazanmasına zamanı iyi değerlendirmesine ve gerçek sorumluluğu ve işi olan analiz bölümüne gerekli efor ve çabayı gösterebilir.⁴³¹

⁴²⁹ Peter Bennett, David Coles, Anne Mcdonald, age, pp.207-221.

⁴³⁰ Stevy Gibson, *Open Source Intelligence*, p.5.

⁴³¹ Paul F. Wallner, "Open Sources and the Intelligence Community: Myths and Realities", *American Intelligence Journal* Vol.14, No.2-3, 1993, p.20.

15-Devam eden mevcut olayların derin analizi için hızlı değerlendirme yapmayı sağlar.⁴³²

16-İhtiyaç olduğunda diğer kaynakları yönlendirir, istihbarat bilgisini mevcut ve tarihi oluş sırasına göre anlamlandırır.⁴³³

17-İstihbarat kurumlarının her çeşit kaynak toplama sürecine katkıda bulunur, diğer kaynaklara bunu mümkün kılar.⁴³⁴

18-Bilginin bütün kaynaklarının değerlendirme sürecinden geçirildiği konusunda her seviyedeki karar vericileri emin olmasını sağlar.⁴³⁵

19- Sınırlı ve kısıtlanmış giriş izi olan istihbarat bilgilerine NATO ve müttefikleri için iletişim kurmayı kolaylaştırır, paylaşılabilir, güven oluşturur.⁴³⁶

20- Çevrimiçi sahteciliğe karşı mücadele: OSINT teknikleri, yanlış ürün / hizmet bulmak ve bu tür siteleri kapatmak için doğrudan yasaları uygulamak veya kullanıcılarla onlarla başa çıkmaları için uyarılar göndermek için kullanılabilir.

21-Açık kaynaklardan elde edilen bilgiler ulusu tehdit eden ciddi tehlikeler olması durumunda vatandaşları bilgilendirme amacıyla kullanılabilir.⁴³⁷

22- Açık kaynak bilgileri yazarın adı, kaynağı, referansları çoğunlukla basım evi ,yayıncısı gibi bilgileri içerdiğinden bu bilgiler güncelliği ve ya geçerliliği doğruluğu kontrol edilebilir. Bilgiyle ilgili başkalarının düşünce ve değerlendirmeleri kontrol edilebilir hatta referans bölümü de aynı şekilde kontrol edilebilir. Açık kaynak bilgilerindeki her hangi bir hata çok çabuk uluslararası yayınlarla kontrol edilebilir.⁴³⁸ Yazar isimleri kontrol edilebilir. Kaynaklar kontrol edilebilir. Referanslar kontrol edilebilir. Doğruluklarını teyit edebilecek datalar açık

⁴³² Stevy Gibson, age, p.5.

⁴³³ Chris Pallaris, age, p.2.

⁴³⁴ Stevy Gibson, age, p.5.

⁴³⁵ Homeland Security Open Source Information Enhancement Act of 2008, H.R. 110-763. 110th Congress, 2nd Session, 2008, p.3.

⁴³⁶ Paul F. Wallner, age, p.20.

⁴³⁷ Chris Pallaris, age, p.2.

⁴³⁸ Encyclopedia Britannica ve Wikipedia arasındaki karşılaştırmada yazı başına ortalama olarak Britannica da 3 hata, Wikipedia da 4 hata tespit edilmiştir.

kaynaklarda mevcuttur. Açık kaynak verilerindeki hatayı düzeltebilecek binlerce yayıncı vardır.

İkinci olarak açık kaynak bilgileri yayınlanma nedenleri sıklıkla anlaşılabilir. Ticari sebeplerle bir yayın yapıyorsa güvenilir olmalıdır aksi takdirde kimse satın almaz. Eğer halkı bilgilendirmek için yapılan bir hükümet açıklaması bilgisi ise yine güvenilir olmak zorundadır.

Üçüncü şahıslardan elde edilen tipik istihbarat analizlerini karşılaştırdığımız zaman ortaya çıkacaktır ki, yazar ismi yoktur, referans yoktur, geçerli yayınlanma sebebi yoktur belli değildir. Çoğunlukla bölgesel istihbarat analizcilerinin bir masa başında oturup raporlarını yazdıkları ve bölgelerini hiç görmedikleri veya bölgelerinde dışarıya çıkamadıkları halde rapor yazdıkları durumlar vardır. Küçük, tehlikeli ve riskin yoğun olduğu belli dar lokal coğrafyalarda görev yapan görevlilerin güvenlik gerekçesiyle sokağa çıkmanın yasak olduğu zamanlar ve yerler vardır fakat bu insanlar bir şekilde rapor hazırlarlar. Bu çeşit hazırlanan raporların doğal olarak yararı ve doğruluğu daha azdır ya da bazı durumlarda hiç yoktur.

23- OSINT paylaşımı kolaydır: İstihbarat raporu hizmeti çalışmasındaki ana amaç bunu paylaşmaktır. Eğer istihbari bilgi paylaşılamazsa o zaman istihbarat çalışması yapmanın mantığı yoktur. OSINT doğası gereği kolaylıkla paylaşılabilir. Paylaşma hususunda önce danışmak istişare etmek gibi güvenlik sınırlaması ve prosedürü yoktur. Tek sınırlama telif hakkı yahut ruhsat gibi konularda olabilir. Buda doğru yerden doğru zamanda bilgi alarak çalışma yapacakların işine çok çabuk başlayabilmelerini sağlar.

24- OSINT her yeredir: HUMINT gibi yeni bir bölgede bir şeyler başarabilmek için aylar süren çalışmaya gerek yoktur. SIGINT gibi bir bölgede verici anten istasyonu kurabilmek için aylar süren çalışmaya ihtiyaç yoktur. Aynı zamanda bahsedilen işleri yapmak için legal izin almaya, masa başı işler dediğimiz yazışma yapmaya izin almaya da gerek yoktur. OSINT uluslararasıdır ve dünyanın her yerini, her şehri, her bölgeyi, her kasabayı, her ülkeyi kapsar.

25- OSINT gerçek zamanlıdır: 7/24.OSINT her yerde olduğundan dolayı dünya genelinde cep telefonlarıyla bile elde edilebildiğinden ve kolaylıkla paylaşılabilirdiğinden dolayı, açık kaynak bilgileri 7 gün 24 saat elde edilebilir ve global doğası gereği dünyanın herhangi bir yerinde olan bir konu için dünyanın her yerinde kolaylıkla anında karşılık görebilir cevap verilebilir ve bütün dünyanın dikkatini çekmeyi başarabilir.

26-OSINT mobildir: Açık kaynak bilgileri gizli olmadığı için mobile aletler üzerinden çalışma imkânı da olduğu için ihtiyaç olması halinde herhangi bir zaman ve yerde kullanıcılarına çalışma imkânı verir. Diğer klasik istihbarat toplama usullerinin kullanıcıları uygulayıcılarının durumları bazı teknik çözümlere ihtiyaç duyduğu için OSINT analizcileri herhangi bir yer ve zamanda çalışabilir.

3.8.Açık Kaynak İstihbaratının Dezavantajları

Açık kaynak istihbaratının avantajları yanında bazı dezavantajları söz konusu olup, bunları şu şekilde sıralayabiliriz;

1-Kaynakların güvenilirliği: OSINT kaynaklarının, özellikle istihbarat bağlamında kullanıldığında, güvenilmeden önce, sınıflandırılmış kaynaklar tarafından iyice doğrulanması gerektiğine dikkat edilmesi gerekir. İstihbarat kurumlarına, karşı teyit yapmadan %100 doğruluğu kesin olmayan bilgi paylaşımı yapılmaması gerekir.⁴³⁹

2-Yazılım programları verileri tespit edebilmesi için öğrenilebilir, hassas ve güçlü olması gerekir.⁴⁴⁰

3-Çok fazla veri hacmi: Her türlü bilgi (faydalı ve faydasız) bulunur.⁴⁴¹ OSINT'i toplamak, değer olarak değerlendirilmek üzere analiz edilmesi gereken çok miktarda veri üretecektir. Tabii ki, bu amaçla birçok otomatik araç bulunmaktadır. Birçok hükümet ve dev şirket, elde edilen verileri filtrelemek için kendi yapay zeka araç ve tekniklerini geliştirmiştir. Bununla birlikte, muazzam veri hacmi OSINT

⁴³⁹ Chris Pallaris, age, p.2.

⁴⁴⁰ Stephen Arnold, "The Other Intelligent Open Source", *Information World Review*, No.195, 2003, p.25.

toplayıcısı için bir zorluk olmaya devam edecektir. Çok fazla bilgi vardır ve ulaşılabilir bilginin miktarı çok hızlı artmaktadır. Son 10 yılda toplam veri miktarı 375 kat artmıştır. Örneğin, Dünya futbol Şampiyonası sırasında saniyede paylaşılan Tweet sayısı 15.000 olmuştur.⁴⁴² Dolayısıyla bu bilgi yığını, bütün bilgilerin değerlendirilmesine imkan vermemekte zorlaşmaktadır. Bundan daha kötü olan ise, bütün bilgileri kaydedecek depolayacak yer ve imkan olmadığından verilerin kaybolma, ulaşılamama durumunun ortaya çıkmaktadır.

4- Teknoloji asla insanın analitik çabasının yerini alamaz.⁴⁴³

5-Dil sorunu vardır: Açık Kaynak bilgileri tek bir dilde bulmak zordur. Sadece bilgiler internette de yer almıyor. Konuşulan dil kadar kaynak olduğunu düşünebiliriz. En azından en önemli risk durumlarına göre dil sayısını belirlemek gerekir.⁴⁴⁴

6- Araştırmak zordur: İnsanların birçoğu nasıl araştırma yapacağını bildiğini düşünür ancak birçoğu bunu gerçek anlamda beceremez. Yapılan bazı araştırmalarda genel olarak insanların uygun araçlar kullanarak internetten, kütüphanelerden, veri bankalarından, ticari bilgi sağlayıcılarından araştırma yapmayı bilmediğini ortaya çıkarmıştır. Birçok kişi ne için neyin gerekli olduğu ya da doğru yöntemin ne olduğu konusunda başarılı değildir. 100 kişilik bir öğrenci gurubuna yapılan deneyde, bir Güney Amerika ülkesindeki üniversitelerin ve hocalarının listesini bulmaları istendiğinde tamamının bunu saatler süren arama sonucu cevap verdiğini ortaya koymuştur. Bugünkü hava durumu sorulan öğrencilerin 2/3 ü pencereden dışarı bakıp görmek yerine internete girerek sorunun cevabını bulmaya çalışmışlardır.⁴⁴⁵

7- OSINT sadece başlangıçtır: Açık Kaynak Bilgileri bütün resmin sadece bir parçasıdır. Gerekli olanın birçoğunu sağlar ama bu gerekli olan bütün bilgileri

⁴⁴¹ Chris Pallaris, age, p.2.

⁴⁴² Reuser's Information Services, *On the significance of OSINT for the overall intelligence effort*, Vol.3, 2013, p.5.

⁴⁴³ Chris Pallaris, age, p.2.

⁴⁴⁴ Peter Eisler, *Today's Spies Find Secrets in Plain Sight*, USA Today, 03 March 2008.

⁴⁴⁵ Alexander Van Deursen, Jan Van Dijk, "Using the Internet: Skill related problems in users online behavior", University of Twente, *Interacting with Computers*, 2009, pp.1-10.

sağlayacağı anlamına gelmez. Diğer istihbarat disiplinleri açık kaynaklardan elde edilen bilgileri değerlendirmesi gerekir.

8-OSINT çekici değildir: Açık kaynaklar istihbarat için önemlidir ama istihbarat gibi görülmez. Radyo sinyallerini dinlemek uydu görüntüleri üzerinde çalışmak, ajanların dünyayı dolaşmaları, beklenmeyen tahmin edilemeyen yerlere dinleme cihazı yerleştirmek gibi şeyler istihbarat denince akla gelen unsurlardır. Bütçeleri yapanlar bu tarz şeylere para harcamak isterler.

9-Kaliteli bilgi yoksa OSINT bir işe yaramaz.⁴⁴⁶

3.9. Açık Kaynak İstihbaratının (Osint) Önemi

Bilgi ve iletişim teknolojisindeki muazzam gelişmeler 20.yüzyıldaki geleneksel istihbarat topluluklarını alışagelmış değerlendirme usullerinde değişikliğe zorlamıştır.⁴⁴⁷ Açıkta göz önünde olmasına rağmen gizli saklı olanı ortaya çıkarmanın her zaman daha gerekli ve değerli olduğuna olan geleneksel inanç sebebiyle değeri henüz tam olarak anlaşılammıştır. İstihbarat birimleri bilgiyi tekelinde tutmak ve olaya gizem katarak, bilgiyi güç olarak sadece kendilerinin ulaşabileceği ve servis edebileceği bir tekel olarak tutmak isterler. Bilmediğiniz şeyler var mottosu her sorunun, olayın ve talebin önüne geçmekte ve bariyer olmaktadır. Sorun istihbaratın doğasında olup, İstihbaratın doğası yerine, her zaman niçin ve neden başarısız olduğu sorgulanmaktadır.

Soğuk savaş sonrası istihbaratın içeriğini 3 önemli etken şekillendirmiştir. Bunlar, *Küreselleşme, Risk Toplumu ve Değişen Sosyal Beklentilerdir*. İstihbaratın içeriği komünizmin çökmesiyle 1990 sonlarında değişti. Bilgi devrimi ve iletişim teknolojilerindeki değişim bu 3 etkeni etkileyerek yeni bir değişime sebep olmuştur. ABD deki 9/11 olayı ve 2003 Irak Savaşı, istihbarat topluluğunun kendisini incelemesine, değerlendirmesine ve incelemesine yaşanan istihbarat başarısızlığı

⁴⁴⁶ Paul F. Wallner, age, p.20.

⁴⁴⁷ Alan Dupont, "Intelligence for the Twenty First Century", *Intelligence and National Security*,18, 2003, pp.15-39.

sebebiyle neden oldu. Pearl Harbour, Kore Savaşı, Falkland Savaşı ve Berlin duvarının yıkılışı olayları da dönemlerinde aynı süreç yaşanmıştır.⁴⁴⁸

Genel olarak, 1939'da BBC İzleme Hizmetinin kurulması, OSINT'in ilk yapılandırılmış uygulaması olarak görülmektedir. On yıllar boyunca, verilerin toplandığı kaynaklar çoğunlukla yazılı medyadan, yayınlardan ve “gri” (yani: resmen yayınlanmayan) literatürden oluşuyordu. Analog karakterinden dolayı, bu verilerin toplanması, işlenmesi ve analizi büyük çaba sarf etmek gerekiyordu. İnternetin (veya aslında Bilgi Çağının) yükselişi ile birlikte, geçen on yıllar boyunca, kamuya açık verilerin ve dolayısıyla OSINT'in niteliği derinden değişti. Bu değişimin unsurları,

1-İlk olarak, günümüzde birkaç on yıl öncesine göre daha fazla veri üretilmekte, depolanmakta ve üretilen veri miktarı artmaya devam etmektedir. Herhangi bir sorun için ilgili verinin halka açık olma ihtimali yüksek oranda artmıştır.

2-Önemli şekilde, günümüzde üretilen veriler analog yerine dijitaldir ve dijital verilerin endekslenmesi ve aranması kolay hale gelmiştir. Örneğin, mevcut üniversite kütüphanenizi manuel katalog sistemleriyle tam metin arama erişimiyle karşılaştırdığımızda aradaki fark anlaşılacaktır.

3-Üçüncüsü, veri kaynaklarının (yani internet) birbirine bağlanması ve analog veri kümelerinin dijitalleştirilmesi, tüm dünyadaki verileri masaüstümüzden anında erişilebilir hale getirdi. Elbette ilginç bir akademik deneyim olması dışında veri elde etmek için artık arşivlerde özenli araştırma yapmak için hiçbir neden yoktur.

4-Ayrıca, yeni veri türleri ortaya çıkmıştır. On yıllardır OSINT, geleneksel medyadan gelen içeriklerin egemenliğine sahipti, ancak internet birçok yeni veri tipini ortaya çıkardı. Önemli bir örnek, kullanıcının Sosyal Medya'da bağlantılar, konumlar, duygular ve ayrıca kullanıcı tarafından oluşturulan fotoğraf ve video dâhil içerik oluşturmasıdır.

⁴⁴⁸ Stevyn Gibson, age, p.31.

5-Açık devlet verilerini ve 'veri ihlali verilerini' düşünün. Özellikle, internet üzerinden kullanıcıların (ör. Sızan şifreler, telefon numaraları ve kimlik bilgileri) ve sızan devlet sicil kayıt verilerinin içerdiği veri içeren veri ihlali verileri ortaya çıktı.

6-OSINT'in gücünü pekiştiren son önemli değişim unsuru, hesaplama gücünün ve dijital araçların halka açık olması. Büyük veri setlerini toplarken ve işlerken eskiden büyük ana bilgisayarlara erişimi olan devlet (ve akademik) kurumların ayrıcalığıydı, günümüzde halkın geniş kitlelerin toplanmasına, işlenmesine ve analiz edilmesine olanak tanıyan çok sayıda ucuz araç (yazılım ve programlar) bolluğu vardır.

Açık Kaynak İstihbaratı (OSINT) kamuya açık bilgilerden bilgi üreten bir istihbarat disiplindir. Bu bilgilerden elde edilen kaynaklar, gazeteler, dergiler, radyo şovları ve televizyonlar gibi geleneksel medyadan ve aynı zamanda görüntü, fotoğraf ve düşünce kuruluşu çalışmaları ve dergi makaleleri gibi özel yayınlardan oluşmaktadır. OSINT bugün daha yaygındır, çünkü internet ve teknoloji devrimi bilgiyi edinmeyi ve yaymayı hiç olmadığı kadar kolaylaştırmaktadır. İnternet ve teknoloji gelişmiş yetenekler sunsa da, OSINT yeni bir disiplin değildir. Analistler internette önce onlarca yıldır yabancı medya ve hükümet belgelerini incelediler. Öyleyse, eğer OSINT yeni bir disiplin değilse ve herkesin ulaşabileceği bilgiden istihbarat ürettiyse, neden istihbarat kurumları için önemlidir? Öncelikle açık kaynak istihbaratı, kaynakları koruma kabiliyeti nedeniyle özellikle faydalıdır ve doğal olarak kamusal yapısı faydalı stratejik istihbarat paylaşımına olanak sağlar. Ancak istihbaratın diğer branşları ile kıyaslandığında göreceli olarak açık kaynak hücrelerinin oluşturulması ve buralara uzmanların atanması oldukça yeni sayılır. Açık kaynak istihbaratı konusunda son yıllarda giderek artan profesyonelleşme ve kurumsallaşma ile birlikte istihbaratın bu çeşidinin milli istihbarat ve ulusal güvenlik için ne kadar önemli olduğu anlaşılmıştır.⁴⁴⁹

OSINT yazılım programları ve araçları, istihbarat topluluğuna karşılaştırılabilir şekilde gizli istihbarat disiplinlerinin kullandığı programlardan daha az parayla benzer yetenekler sağlamaktadır. OSINT analistlere, istihbarat ürünlerini

⁴⁴⁹ Stevyn Gibson, age, pp.5-6.

benzer şekilde sınıflandırılmış gizli toplama yöntemlerinden daha düşük bir fiyata üretmek için aynı bilgiyi verir. Bu, istihbarat kurumlarına tasarruf ederek harcamalarını, doğası gereği daha masraflı olan gizli istihbarat faaliyetlerine harcamasına ve maliyetlerini dengelemeye odaklamasına olanak tanır.

Maliyetleri düşürmenin yanı sıra, özel sektörün de OSINT yetenekleri hızlı gelişmektedir. Bu nedenle, istihbarat topluluğu gizli istihbarat toplama sistemlerinin oluşturulması ve revize edilmesine odaklanırken, özel sektör OSINT araçlarını geliştirme üzerine çalışabilir. OSINT araçları, özel sektörün inovasyonu nedeniyle kapasitesini artırdığından, açık kaynaklı istihbarat daha önce gizli sınıflandırılmış toplama gerektiren görevleri başarabilir.

Açık kaynak istihbaratı, stratejik, operatif, taktik ve teknik istihbarata yapmış olduğu katkıların yanı sıra, uygulama alanında diğer gizli istihbarat yöntemleri ile elde edilecek bilgilerin genel çerçevesini çizmekte de kullanılır. Bütün bunlardan daha da önemlisi, açık kaynak istihbaratı günümüz çağdaş toplumların temel değerlerine karşı hassas ve duyarlı bir yöntem uygulamasıdır. Çünkü Açık kaynak istihbaratını alternatifi olan casusluk faaliyetleri, elektronik istihbarat, sinyal istihbaratı gibi yöntemler çoğu zaman insanların temel özgürlüklerine aykırılık teşkil eder.⁴⁵⁰ Bu yöntemlerin kullanılmasıyla ilgili hukuki olarak bazı sorunlar ortaya çıkabilir. Ancak OSINT doğası gereği herkesin ulaşabileceği kaynaklardan elde edildiği için hukuki sorunlar ile başa çıkılmaya gerek kalmaz.

Mart 2005'te sunulan Kitle İmha Silahlarına İlişkin ABD'nin İstihbarat Yeterlilikleri Komisyonu raporuna göre, OSINT her çeşit gizli istihbarat kaynak sürecine dâhil edilmesi gerekmektedir. İstihbarat ihtiyaçlarının sürekli değişen doğası, istihbarat kurumlarını çok çeşitli yabancı ülke ve kültürleri hızlı ve kolay bir şekilde anlamaya zorlamaktadır. Steele; Amerikan İstihbarat Topluluğundaki "acemi" istihbaratçıların akademik çalışmaları okumadıklarını, okuyanların da sınırlı bazı kaynaklarla yetindiklerini "literatürdeki mevcut bazı mitleri ve yarı-doğruları" tartışılmaz gerçeklermiş gibi gösterdiklerini savunmaktadır.⁴⁵¹ Bugünün tehditleri

⁴⁵⁰ Stevyn Gibson, age, p.6.

⁴⁵¹ Robert David Steele, *The Open Source Program: Missing In Action*, International Journal Of Intelligence and Counter Intelligence, 2008, p.615.

hızla değişiyor ve coğrafi olarak dağılıyor; Bir istihbarat analizcisinin bir konudan diğerine hızla geçmeye zorlanabileceği hayatın bir gerçeğidir. Ancak giderek artan bir şekilde, profesyonellerinin bir ülke hakkındaki sosyal, ekonomik ve kültürel bilgileri (genellikle açık kaynaklarda ayrıntılı olarak açıklanan bilgileri) hızla özümsemeleri gerekir.

OSINT II. Dünya Savaşı sırasında pek çok ülkenin güvenlik kurumu tarafından istihbarat aracı olarak tanıtıldı, ancak internet iletişiminin patlayıcı büyümesi ve dünya çapında kamuoyu tarafından üretilen büyük dijital veri hacmi ile OSINT'in toplanması bir zorunluluk haline geldi. Örneğin, farklı kurumlar, devlet daireleri, sivil toplum kuruluşu, (STK) kuruluşları ve ticari kuruluşlar, özel ve gizli bilgiler yerine, büyük ölçüde OSINT'e güvenmeye başladılar.

Bir başka görüşe göre de OSINT'in en temel faydası hızlı, esnek-dinamik ve ucuz olmasıdır.⁴⁵² Kolay ifade edilebilir, güven verici ve işbirliğine açıktır.⁴⁵³ Riskleri tanımlar ve stratejik, operasyonel, taktiksel ve teknik seviyede riskleri azaltır. En zor hedefleri ayrıntılı tarar, en zor analiz değerlendirmesinde süreyi azaltır.⁴⁵⁴

Ulusal ve uluslararası alanda karar verme aşamasında OSINT, mental olarak güçlü ve yarışabilir avantaj sağlamada en önemli rolü oynayacaktır. Kompleks, öngörülemeyen ve karışık riskler ortaya çıktığında bu riskleri önceden olmadan, olduğu sırada ve sonrasında bilgilendirme yapar ve riskleri azaltır.⁴⁵⁵ Böyle riskler meydana gelince kriz yönetimi ve normalleştirme çabalarını medya aracılığıyla halka faydalı bilgiler yayılmasına yardımcı olur.⁴⁵⁶

1947 yılında Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Haberalma Teşkilatı (Central Intelligence Agency, CIA) şefi olarak Allen Dulles, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Senatosunda vermiş olduğu ifadesinde, milli politikaların

⁴⁵² Stevyn GIBSON, age, p.5.

⁴⁵³ Ben De Jong, Wies Platje, Robert David Steele (Eds), *Peacekeeping Intelligence, Emerging Concepts in the Future*, OSS International Press, Oakton, 2003, pp.11-30.

⁴⁵⁴ Saclant, Intelligence Branch, *NATO Open Source Intelligence Reader*, 2002, ss.1-109

⁴⁵⁵ Kenneth Craig Hyams, Francis M. Murphy, Simon Wessely, "Responding to Chemical, Biological or Nuclear Terrorism: Indirect and Long Term Health Effects May Present the Greatest Challenge", *Journal of Health Politics, Policy and Law*, Vol.27, No.2, 2002, pp.273-221.

belirlenmesi esnasında karar vermeye ve harekete geçirmeye yardımcı olan bilgilerin yaklaşık olarak %80' i OSINT' ten elde edildiğini belirtmiştir. Allen Dulles, Açık Kaynak İstihbarat konseptini ilk ortaya çıkaran kişidir. Ona göre istihbarat bilgilerinin % 80'i açık kaynaklardan elde edilir.⁴⁵⁷ Dulles'in %80 açık kaynaklardan bilgi alıyoruz demesiyle ilk defa OSINT'in öneminin kabul edildiği var sayılır.

Elcik, Oehler ve Scalangi OSINT'in silahlanma kontrol ve yayılması, çoğaltılması sorunlarında %80 oranında bilgi sağladığını ifade etmişlerdir.⁴⁵⁸ Hulnick, Soğuk savaşı açıklarken Komünist düşmanla ilgili bilgilerin %80'inin açık kaynaklardan faydalanılabileceğini söylemiştir.⁴⁵⁹

EUROPEL, terörizmle mücadele konusunda % 95 OSINT katkısı olduğunu açıkladı.⁴⁶⁰ CIA, Bin Laden soruşturma birimi eski başkanlarından Scheuer, bilmek istediğimiz ne varsa % 90'ı açık kaynaklardan geldiğini belirtti.⁴⁶¹ Steele'e göre; hükümetlerin ihtiyacı olan bilginin % 80'i, özel şirketlerin ihtiyacının % 90'ı OSINT'ten elde edilir.⁴⁶² Oxford İstihbarat Gurubu ABD istihbaratının ihtiyacı olan bilgilerin % 95-98'inin OSINT'ten geldiğini belirtmektedir.⁴⁶³

ABD'nin meşhur dış politika uzmanlarından George F Kennan yaptığı açıklamada “70 yıllık tecrübem; hükümet görevlisi olarak ve 45 yılı tarihçi olarak hükümetin dünyanın herhangi bir yerindeki ilişkilerle ilgili ihtiyacı olan gizli istihbarat çok fazla gözde büyütülmüştür. Bilmemiz gerekenlerin % 95'i dikkatli ve uygun bir çalışmayla ülkemizin zengin kütüphaneleri ve arşivlerindeki yasal bilgi kaynaklarından elde edilebilirdi. Çok az bir ihtimal burada yoksa aynı yabancı kaynaklardan elde edilebileceğini söyleyebilirim” demiştir.⁴⁶⁴

⁴⁵⁶ Peter Bennett, David Coles, Anne McDonald, “Risk Communication as a Decision Process”, Ed. Peter Bennett, K. Colman, Risk Communication and Public Health, Oxford, Oxford University Press, 1999, pp.207-221.

⁴⁵⁷ Peter Grose, *Gentleman Spy: The Life Of Allen Dulles*, New York, Houghton Mifflin Company, 1994, p.275.

⁴⁵⁸ Saclant, *Intelligence Branch*, age, p.73.

⁴⁵⁹ Arthur S.Hulnick, age, p.6.

⁴⁶⁰ Stevyn Gibson, age, p.93.

⁴⁶¹ S B Glasser , *Probing Galaxies of Data for Naggets*, Washington Post 25 Nov 2005

⁴⁶² US Commission on the Roles and Capabilities of the United State Intelligence Community, 1996

⁴⁶³ Stevyn Gibson, age, p.93.

⁴⁶⁴ George F. Kennan, “Spy and Counterspy”, *The New York Times*, 18 May 1997, p.E-17.

1990'lı yıllarda CIA Açık Kaynak Programı resmi olarak değerlendirmesinde Açık Kaynakların katkısının genel içinde % 40, hedefin zorluğundan en zor alanlardan uluslararası ekonomi konularında % 10 ile % 90 arası katkısı olduğunu belirtmiştir.⁴⁶⁵

Açık kaynaklarda elde edilen bilgiler, çoğu zaman gizli kaynaklardan elde edilen bilgilerden çok daha fazla ayrıntılı ve değerli bilgiler içermektedir. Basın ve medyanın bu denli yaygın ve etkili olduğu bir dönemde bu kaynakları istihbaratın dışında tutmak ve bu kaynaklardan yeteri kadar faydalanmamak ülkeler için büyük bir kayıp anlamına gelecektir. Terör örgütlerinin lider kadroları ile yapılan bir söyleşi veya kamplarına yapılan bir ziyaret, çekilen fotoğraflar, örgüt mensupları ile yapılan mülakatlar; örgütün yalnızca silah, mühimmat ve yaşam koşulları ile ilgili bilgiler vermez, aynı zamanda da örgütün psikolojik, ekonomik ve moral durumu ile ilgili eşsiz bir kaynaktır.⁴⁶⁶

Tılısbık ve Akbal'a göre, günümüz istihbarat dünyasında açık kaynaktan bahsetmek istiyorsak üzerinde en fazla yoğunlaşmamız gereken konuların internet ve internet hizmeti vasıtasıyla elde edilen bilgilerdir.⁴⁶⁷ (vengeful librarians) Bu hizmetten faydalanmayı düşünen CIA, Virginia sanayi parkındaki sıradan bir binadan işletilen bir sosyal medya izleme merkezi kurmuştur. Açık Kaynak Merkezindeki diğer ajanların intikamcı kütüphaneciler olarak adlandırdığı istihbarat analistleri, yurtdışındaki bölgelerin veya belirli grupların ortak ruh hallerini ve sokaktaki havayı tespit etmek için milyonlarca tweet, Facebook mesajı, çevrimiçi sohbet günlükleri ve diğer herkese açık verileri gözden geçirmekle görevlendirildi. Merkez 9/11 Eylül Komisyonu tarafından terörle mücadeleye odaklanma konusunda verilen bir tavsiyeye yanıt olarak kurulmuştur. Açık Kaynak Merkezi, dünya çapında kamuoyunu ölçmek için günde beş milyon tweeti analiz ediyor.⁴⁶⁸

Günümüz açık kaynaklardan elde edilen istihbaratın bu denli önem kazanmasının sebeplerinden birisi de, ülkelerin güvenlik konularının ve bu konuda

⁴⁶⁵ Stevyn Gibson, age, p.93.

⁴⁶⁶ Ünal Acar, age, s.215.

⁴⁶⁷ Niyazi Tılısbık ve Özdemir Akbal, *İstihbarat ve Türkiye*, Nüve Kültür Merkezi Yayınları, İstanbul, 2006, s.172.

karar vericilerin her konuda giderek daha fazla halkın arzu ve hislerine kulak vermek zorunda hissetmeleridir. Ülkenin menfaatine olduğu bilinen birçok konuda, halkın o konudaki hassasiyeti ve olumsuz bakış açısı bilindiği halde, bazı adımlar atılamamaktadır. Basın-Yayın kuruluşlarının yaptığı haberler, halkın bu haberler karşısında verdiği tepkiler ve yaptığı yorumlar istihbarat kuruluşları için oldukça değerlidir. Örgütler halkın hangi konularda hassas olduğunu tespit ederek, bu konularda olumsuz bilgiler yayarak ve dezenformasyon yaparak ülkelerin karar mekanizmalarını etkilemeyi düşünürler.⁴⁶⁹

Günümüzde devletler iç ve dış politikalarını oluştururken, açık kaynakları bilgilendirmeyi ve onları yönlendirmeyi stratejik bir hedef olarak benimsemektedirler. Soğuk Savaş döneminde yürütülen bilgi harbinin en önemli vasıtaları açık kaynaklar olmuştur. Günümüzde de CNN International, Al Jazeera International, BBC World, Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri açık kaynakların toplumların algılarını yönetmekte ve bilgi harbinde kullanılan en önemli vasıtalar olarak değerlendirilebilir. Ayrıca düşünce kuruluşlarının küresel politikalar üzerindeki etkisi dikkate alındığında, birer açık kaynak olan bu kuruluşların faaliyetlerinin yalnızca bilgi üretmek değil, aynı zamanda seçilmiş bazı bilgilerin dünya kamuoyuna servis edilmesi olduğunu da akıllara getirmektedir.⁴⁷⁰ Bu yeni model, modern dünyadaki yeni harp modellerinden biri olarak değerlendirilebilir. Ülkeler sadece açık kaynakları kullanarak kendi halklarını bilgilendirmenin yanında diğer ülkelerde açık kaynakları kullanarak siyasi, sosyal vb. operasyonlar yapmakta hatta kendi ülkelerinde başka devletlerce yapılan açık kaynak operasyonlarına da savunma argümanları geliştirmek zorunda kalmaktadır. Sosyal paylaşım siteleri açık kaynakların toplumların algılarını yönetmekte ve bilgi harbinde kullanılan en önemli vasıtalar olarak değerlendiren bazı istihbarat birimleri bu amaçla çeşitli faaliyetler yürütmeye başlamıştır. Bu duruma verilebilecek en güzel örnek Rusya'nın faaliyetleridir.

⁴⁶⁸<https://www.dailymail.co.uk/news/article-2057601/CIAs-vengeful-librarian-team-monitor-Facebook-Twitter-report-Obama.html> Erişim Tarihi: 20.03.2019

⁴⁶⁹ Ünal ACAR, age, s.215.

⁴⁷⁰ Baybars Öğün, *İstihbaratta Açık Kaynakların Önemi*, 21.YY Türkiye Enstitüsü, 21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/amerika-arastirmalari-merkezi/istihbaratta-acik-kaynaklarin-onemi, Erişim Tarihi: 21.03.2019

Rusya'nın Amerikan seçimlerine müdahalesi iddialarıyla ilgili yapılan araştırmalara göre 2016 yılı itibariyle Rusya 13 ülkede 20 den fazla kampanya başlattı. Princeton Üniversitesinin hazırladığı rapora göre, bu kampanyaların yüzde kırkı Facebook'ta ve yüzde 90'ı Twitterda paylaşıldı. Kampanyalar genellikle sahte web siteleri, Reddit, Instagram, Whatsapp ve Rus kontrollü medya dâhil olmak üzere platformlarda ortaya çıktığını bildirdi. Başka bir deyişle kampanyalar hedeflenmiş bir dijital reklam kampanyası gibi çalıştı. Rus para birimi cinsinden Facebookda reklam satın alıp Facebookda yayınladılar. Rusya'nın 2017 ve 2018 de 12 yeni operasyon başlattığı bildiriliyor.⁴⁷¹

Hazırlanan raporlara göre Rus İnternet Araştırma Ajansının neredeyse mevcut her platformda sahte isimler altında sosyal medya hesapları oluşturduğunu vurguluyor. Bu hesapların başlıca hedeflerinden biri, önce başkanlık yarışında Cumhuriyetçi rakiplerine karşı, daha sonra genel seçimde hesapların açılışından bu yana Donald Trump'ı desteklediği anlaşılmıştır. Kampanyanın Bayan Clinton'a saldırmak, Trump'u güçlendirmek ve Amerikan toplumundaki mevcut bölümleri daha da kötüleştirmek için tasarlandığını ortaya koyuyor ve Afrikalı-Amerikalılara odaklanmasına özellikle dikkat çekiyor. Raporda diğer farklı etnik ve dini gruplar bir ya da iki Facebook Sayfası ya da Instagram hesabının odak noktası olsa da siyah topluluğun düzinelerce hedefi olduğu belirtiliyor Bazı durumlarda Facebook reklamları, siyah tarih, Kara Panter Partisi ve Malcom X dahil olmak üzere belirli konulara ilgi gösteren kullanıcıları hedeflemiştir.⁴⁷²

Oxford İnternet Enstitüsü (OII),yaptığı araştırma ile, Rusya İnternet Araştırma Ajansı'nın (IRA) ABD kullanıcılarını etkilemek için Facebook, Instagram, Twitter ve YouTube araçlarını ve platformunu nasıl kullandığını araştırmıştır. Raporun bulgularına göre tespit edilen en çarpıcı hususlar şunlardır;⁴⁷³

⁴⁷¹<https://www.washingtonpost.com/politics/2019/11/18/how-russia-weaponized-social-media-ot-caught-escaped-consequences/> Erişim Tarihi.21.07.2019

⁴⁷² <https://www.nytimes.com/2018/12/17/us/politics/russia-2016-influence-campaign.html> Erişim Tarihi.21.07.2019

⁴⁷³ Philip N. Howard, *The IRA and Political Polarization in the United States, 2012-2018*, Computational Propaganda Research Project, Oxford, UK. , Oxford Internet Institute, December 2018, <https://comprop.oii.ox.ac.uk/research/ira-political-polarization/>. Erişim Tarihi.21.07.2019

1-IRA'nın Facebook, Instagram ve Twitter kampanyaları 2013 ile 2018 arasında Amerika Birleşik Devletleri'nde on milyonlarca kullanıcıya ulaşmıştır.

2-2015-2017 yılları arasında 30 milyondan fazla kullanıcı, IRA'nın Facebook ve Instagram yayınlarını arkadaşlarıyla ve aileleriyle paylaşmış, onlara tepki vermiş ve onlara yorum yapmıştır.

3-Reklamcılık ve organik aktivitedeki zirveler ABD siyasi takviminde, krizlerde ve uluslararası etkinliklerde sıklıkla önemli tarihlere karşılık gelmiştir.

4-ABD'ye odaklanan IRA etkinlikleri 2013'de Twitter ile başlamış, ancak hızla diğer platformların yanı sıra Facebook, Instagram ve YouTube'u içeren çok platformlu bir stratejiye dönüşmüştür.

5-En geniş kapsamlı IRA aktivitesi, reklamlarda değil, organik postadadır.

6-Rusya'nın IRA faaliyetleri ABD halkını kutuplaştırmak ve seçimlere müdahale etmek için tasarlanmıştır.

7-Afrikalı Amerikalı seçmenlerin seçimleri boykot etmeleri ya da 2016'da yanlış oy kullanma prosedürlerini takip etmeleri ve daha yakın zamanda Meksikalı Amerikalılar ve İspanyol seçmenlerin ABD kurumlarına güvenmemeleri için kampanya yapılması amaçlanmıştır.

8-Aşırı sağ görüşlü seçmenlerin daha fazla karşı karşıya gelmelerini teşvik etmek ve sansasyonel, komplocu ve diğer önemsiz siyasi haber biçimlerini ve seçmenlere siyasi yelpazedeki yanlış bilgi yayma faaliyeti yapılmıştır.

9-Bu kampanyalar, Rusya'nın IRA'sı 2016 seçimine müdahale ederken yakalandıktan sonra bile durmamıştır. Katılım oranları artmış ve daha geniş bir yelpazede kamu politikası sorunları, ulusal güvenlik sorunları ve daha genç seçmenlerle ilgili konuları kapsamaktadır.

10-Facebook'ta IRA reklam hacminin en yüksek zirvesi, Suriye'de füze saldırısının yapıldığı, Doğu Afganistan'daki ISIS tünellerinde tüm bombaların annesi

olarak tabir edilen bombanın kullanıldığı ve vergi reformu planının yayınlanması zamanına denk gelen 2017 Nisan ayı olmuştur.

11-Seçimlerden sonra Instagram ve Facebook'ta yapılan IRA yayınları önemli ölçüde artmış, Instagram, IRA faaliyetlerinde en büyük artışı görmüştür.

12-IRA hesapları aktif olarak dezenformasyon yayınlarla ve Rus trol hesaplarıyla ilişkilidir. Bazı yayınlar, çevrimiçi görüşmelerle Rus trol hesaplarına atıfta bulunmuş, bazıları Rus trolleri olduğunu reddetmiş ve hatta bazıları hesapların askıya alındığı durumlarda platformların siyasi önyargıları olduğu konusunda şikâyetle bulunmuşlardır.

Netice olarak Rusya'nın faaliyetlerinin toplumsal kırılmaları kullanmak, gerçeklik ve kurgu arasındaki çizgileri bulanıklaştırmak, medya varlıklarına ve demokrasinin kendisine olan güveni aşındırmak için tasarlandığı iddia edilmektedir.⁴⁷⁴

Bir Rus SU-24 uçağının Türkiye'nin güneyinde düşürülmesinden sonra da Türkiye ve Rusya arasında meydana gelen krizde, Rusya internet üzerinden müdahale ederek yaptırdığı paylaşımlar ile Türkiye'nin paylaştığı tezlerin haklılığının yeterince anlaşılmasını engelleyerek konuyu kendi istediği argümanlar üzerinden⁴⁷⁵ (İŞİD ile petrol ticareti) dünya kamuoyunda tartışılmasını sağladı.

Sosyal medya üzerinde dezenformasyonun ne kadar çabuk yayılabildiği ve toplumda algı oluşturma ve etkileme potansiyeline sahip olduğuna bir başka örnek; Seçim dönemi gazeteci Ruhat Mengi'nin uçucu mürekkep kullanılarak seçimlerde AKP lehine usulsüzlük yapılacağını anlatan bir Tweet paylaşımı yapması daha sonradan konunun gerçek olmadığı ortaya çıkmasına rağmen Tweet kamuoyunda yayılmaya ve etki göstermeye bir süre daha devam etmiştir.⁴⁷⁶

⁴⁷⁴ Renee Diresta, *The Tactics& Tropes of the Internet Research Agency*, WhitePaper, New Knowledge, Austin, 2018, <https://disinformationreport.blob.core.windows.net/disinformation-report/NewKnowledge-Disinformation-Report-Whitepaper.pdf> Erişim Tarihi.14.12.2019

⁴⁷⁵ Ben Taub, *The ISIS Oil Trade, from the Ground Up*, NewYorker, Deember 4, 2015 <https://www.newyorker.com/news/news-desk/the-isis-oil-trade-from-the-ground-up> Erişim Tarihi. 11.02.2019

⁴⁷⁶ <https://edam.org.tr/wp-content/uploads/2019/08/AKIN-Russian-Digital-Media-TR.pdf> s.14-19 Erişim Tarihi. 13.09.2019

Açık kaynaklardan, özellikle sosyal medya kullanılarak hedef ülkelerde algı operasyonu düzenleme faaliyetlerinin örnekleri Fırat Kalkanı Harekâtı ve Zeytin dalı Operasyonları sürecinde yaşandı. Bu operasyonlar herhangi bir etnik gruba değil, sadece terör örgütlerine karşı yapılmıştır. Ancak Türk Silahlı Kuvvetlerinin başarılı operasyonları, sosyal medya üzerinden yapılan dezenformasyon ile karalanmaya, uluslararası arenada Türkiye’yi zor duruma düşürülmeye ve böylece operasyonların amacına ulaşması engellenmeye çalışılmıştır. Zeytin dalı Operasyonu sırasında paylaşılan yalan haberlerden bazıları şunlardır;

1- Türkiye’nin Afrin’de sivilleri vurduğu iddiasıyla paylaşılan fotoğrafın 27 Kasım 2017 tarihinde Esed güçlerinin Duma kentindeki bir pazar alanına düzenledikleri saldırıya ilişkin olduğu tespit edildi.

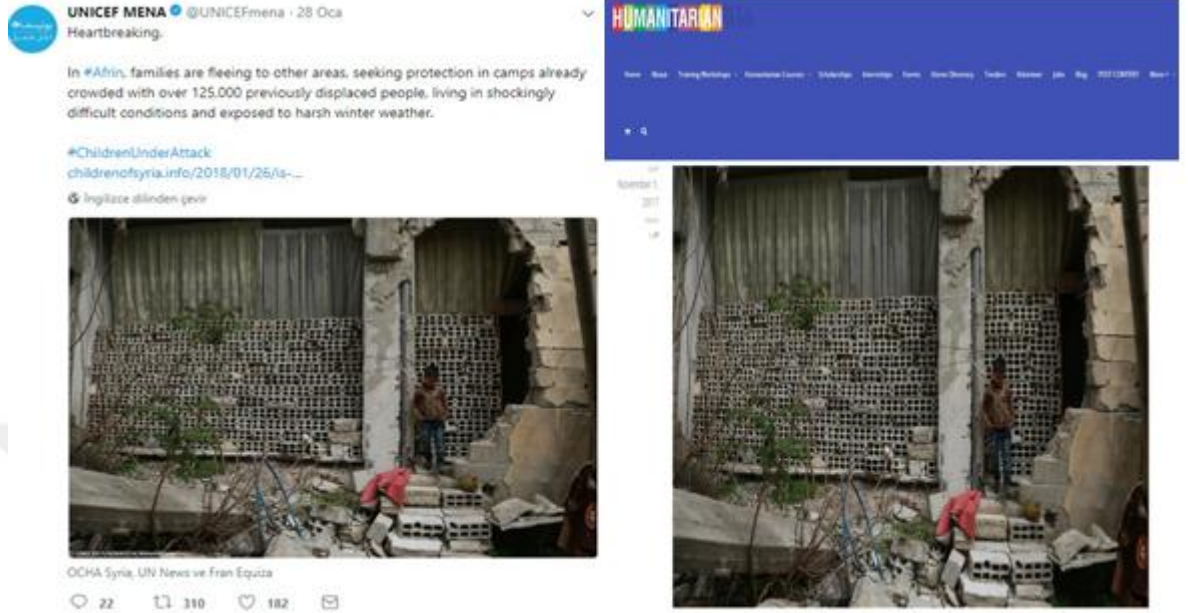
2- Terör örgütü yandaşlarının TSK'ya ait bir tankın ateşe verildiği iddiasıyla servis ettikleri fotoğrafın 2012 yılında Suriye'de çekildiği tespit edildi.

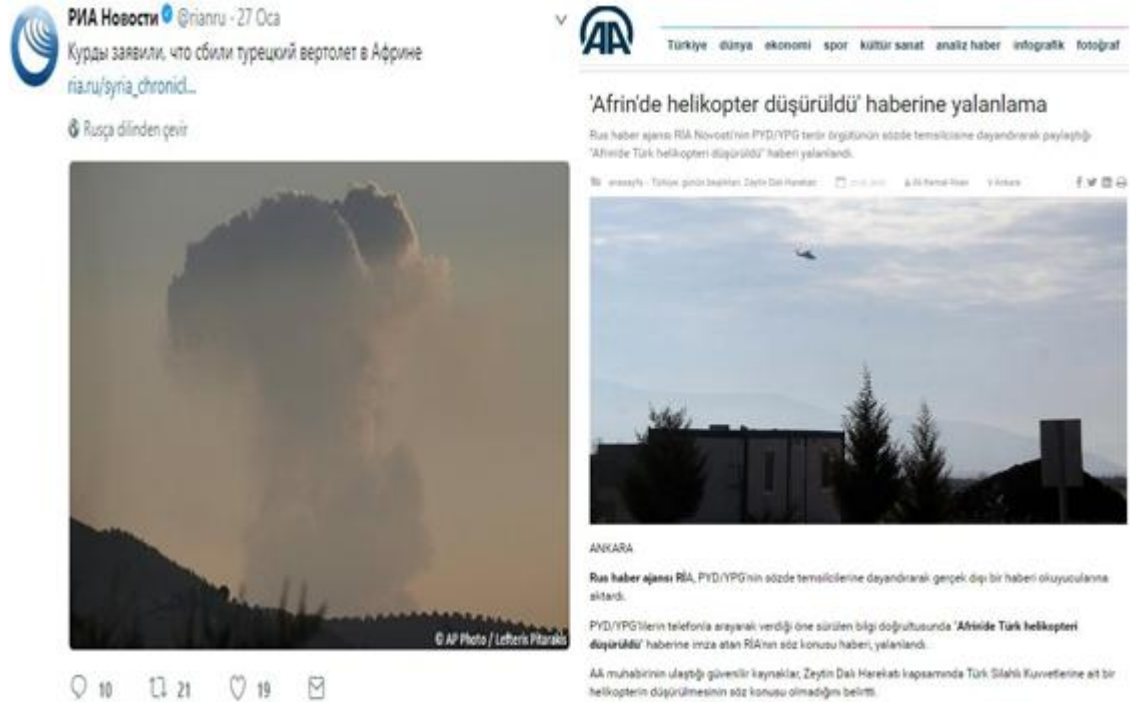
3- PKK/PYD yandaşları tarafından Afrin'de konut alanlarının vurulduğu iddiasıyla servis edilen fotoğrafın 2016 yılında Doğu Guta'da çekildiği belirlendi.

4- UNICEF'in resmi Twitter hesabından Afrin aldı altında paylaşılan fotoğrafın 2017 yılında Doğu Guta'da çekildiği tespit edildi.

5- Rus haber ajansı RIA Novosti'nin, Afrin'de bir Türk helikopterin düşürüldüğüne yönelik iddiası gerçeği yansıtmamaktadır.

6- The New York Times'ın, kadın bir teröristin Türk tankının içine girerek intihar saldırısı gerçekleştirdiği iddiası doğru değil. Türk askerini görünce panikleyen teröristin ağızındaki el bombasının patladığı bildirildi. Patlamada hiçbir Türk askeri zarar görmedi.

The New York Times

WORLDWIDE

Female Kurdish Fighter Kills Turkish Troops in Likely Suicide Bombing in Syria

KENDİNİ HAVAYA UÇURMUŞ
Güvenlik uzmanı Abdullah Aġar'ın aldığı bilgiye göre ortaya çıkan bu gerpekte, TSK ve ÖSO askerleri tarafından teslim alınmaya çalışılan teröristin panikle ağızındaki el bombasının mandalını gevşettiği ve kendisini havaya uçurduğu belirtildi.

Bölgedeki askerlerden alınan bilgiye göre, "Ağızında el bombası vardı. "Teslim ol" dedik. Panikleyince mandal gevşedi ve patladı." şeklinde ifade edilen olayda hiçbir askerin yaralanmadığı, terörist hancinde ölenin de bulunmadığı belirtildi.

7- TSK tarafından Afrin'e düzenlenen Zeytin Dalı Harekatı'nda "napalm bombası" kullandığı iddiaları gerçek dışıdır. TSK yaptığı açıklamada "napalm" vb. yasaklanmış mühimmatların envanterinde bulunmadığını bildirdi.

Caroline Fourest
@CarolineFourest

Turkey 'using ILLEGAL NAPALM' against 'CIVILIANS' in Syria as fighting intensifies

Turkey accused of using 'illegal AGENT ORANGE' against 'CIVILLIAN' targets in Syria
express.co.uk

10:14 AM · 29 janv. 2018

8- Afrin'de çekildiği iddiasıyla terör örgütü yandaşları tarafından servis edilen yaralı çocuk fotoğrafının Irak'ta çekildiği ve 16 hafta önce internet ortamında paylaşıldığı belirlendi.

Aisha @Aisha82167340 · 19 sa.
#StopAfrinGenocide

2 7 6

Gizlilik denetli

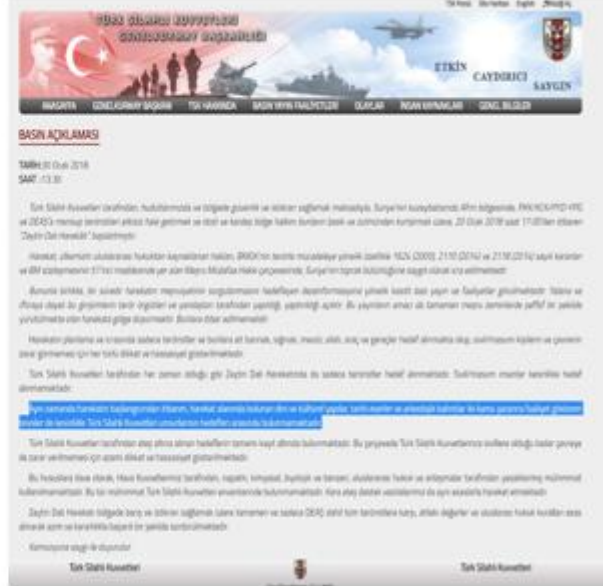
Görmek için özür dilerim, fakat kız kaza geçirdi ve kendisini ziyaret etmesini istedi ve çabucak iyileşmesi için çağırıldı.

عليك مولائي رقيه تكتب الله يشافيها دعاء القريب مستجاب شباب
(مشاركه للمنشور) اريد العراق كوله يدعيها والله خطيه 😊

9- Türkiye'nin ZeytinDalıHarekatı'nda tarihi alanları hedef aldığına yönelik iddialar gerçeği yansıtmamaktadır. TSK, hedefleri arasında tarihi eserlerin ve

arkeolojik kalıntıların bulunmadığını ve ateş altına alınan hedeflerin hepsinin kayıt altına alındığı bildirdi.

10- Afrin'de yaralandığı iddiasıyla paylaşılan çocuk fotoğrafının 12 Mart 2015 tarihinde BBC tarafından Suriye'deki insanlık krizi ile ilgili yapılan bir haberde kullanıldığı tespit edildi.

Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere devletler açık kaynaklar üzerinden bilgi toplayıp analiz ederek sadece istihbarat üretmek değil aynı zamanda açık kaynakları

izleyerek yapılmak istenen manipölasyonlara, operasyonlara engel olarak halka doğru bilgilendirme yapma görevlerini de icra etmesi gerekir.

ABD Ulusal Güvenlik Ajansı NSA ve diğer istihbarat örgütlerinin kullanıcılarını izlemek için Google reklam çerezlerini kullandığı bilinen bir gerçektir. Bu çerezler internette gezinmekte kullanılan browser'a, örneğin Firefox veya Chrome'a eklenerek tarayıcıya kişiye özel bir tür kimlik numarası atmaktadır. Böylece internette bilgisayarın IP adresini gizlemek için VPN (Özel Sanal Ağ) ile gezininseler bile, dikkatli olunmazsa hangi sayfaların gezildiğini görebiliyorlar. Özel şirketlerin, reklam verenlerin tüketicilere göre özelleştirilmiş online reklam göstermek için kullandığı takip çerezleri (tracking cookies) aynı zamanda NSA ve diğer örgütlerin web'deki kullanıcı alışkanlıklarını görmesini sağlamaktadır.

Örneğin VPN kullanıldığında IP adresi İspanya'da gözükse dahi, "Bu saatte internete girip Google'da o kelimeyi arayan ve o sayfayı ziyaret eden kişi Ahmet olabilir" diyerek istedikleri kişiyi dolaylı yoldan takip edebiliyorlar. Bunun için internete giriş çıkış saatleri ile alışkanlıkları analiz eden yazılımlar kullanılmaktadır ve bu bilgileri almak için de çerezlerden yararlanmaktadırlar. Web'de gezilen hemen hemen tüm sayfalarda çerez bulunmaktadır. Google sayfasında olmasa bile Twitter, Facebook gibi sosyal ağlar ve Bing gibi arama motorları hangi sitelere girildiğini her an takip etmektedir.

Edward Snowden'in 2013te gazetecilere açıkladığı gibi ABD Ulusal Güvenlik Ajansı Prizma adlı bir program ile internetin kitlesel küresel gözetimini ABD dışındaki yabancıların çevrimiçi iletişimini toplamak için kullandığı ortaya çıktı. Prism, iletişimleri doğrudan e-posta sağlayıcıları ve görüntülü sohbet programları gibi internet hizmetlerinden alır ve aktarım sırasında iletişimi çekmek için internetin altyapısına girer. Program, Facebook, Google, Apple ve Skype dâhil en az dokuz büyük internet şirketini içermektedir. Prism, e-postaları, Facebook mesajlarını, Google sohbetlerini, Skype çağrılarını ve benzerlerini süpüren, gün boyu çalışan bir telefon dinleme programıdır. Devlet kurumları tüm bilgileri çok fazla veri olduğu için gerçek zamanlı olarak gözden geçirmez. Bunun yerine, iletişim bir araya toplanır ve ABD hükümetinin büyük miktarlarda özel bilgileri çıkarmasına ve incelemesine izin veren sorgulama araçları kullanılarak yıllar boyunca aranabilen

büyük NSA, FBI ve CIA veritabanlarında depolanır. Her ne kadar ABD hükümeti yabancıları hedef aldığını söylüyorsa da Amerikalıların e-postaları ve mesajları için Prism veritabanları aracılığıyla sistematik olarak belirli suçların adlarını veya e-posta adreslerinin kullanarak yerel ceza soruşturmasının ilk aşamaları da dahil olmak üzere iletişimlerini ararlar.⁴⁷⁷

Ülkemizde de basına yansıyan ve resmi yetkililerin yaptığı açıklamalardan özellikle son yıllarda sosyal medya takibi yapıldığı anlaşılmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğünün yazılı açıklamasında, Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) darbe girişimi ve 31 Mart Mahalli İdareler Genel Seçimleriyle ilgili bazı sosyal paylaşım siteleri aracılığıyla kamuoyunu yanıltmaya, toplumun devlete olan güven ve aidiyet duygusunu zedelemeye yönelik sahte belgelerle algı operasyonu yapıldığının görüldüğü belirtildi. Açıklamada, "Bu çerçevede, yurt dışından yönlendirilen FETÖ/PDY başta olmak üzere terör örgütü yanlısı hesaplar ile provokatif paylaşım yapan bazı sosyal medya hesapları üzerinden gerçekleştirilen bu girişimlere itibar edilmemesi gerektiği belirtildi."⁴⁷⁸ Söz konusu belgeleri üreten, paylaşan kişiler hakkında yasal süreç başlatıldığı bilgisine de yer verildi.

Emniyet Genel Müdürlüğünün yaptığı açıklamalardan Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı bünyesinde sosyal medyanın takip edildiği anlaşılmaktadır. Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı verilerine göre, 15 Temmuz 2016'daki darbe girişimi sonrasında terör örgütü yanlısı yorum ve paylaşım yapılan hesaplar hakkında yürütülen çalışmalar kapsamında, 126 bin terör örgütü yanlısı sosyal medya hesabı tespit edilmiştir. Bunlardan 68 bininin terör propagandası yapan, örgütleri öven, terör örgütleri ile iltisaklı olduğunu alenen beyan eden kullanıcılar olduğu; 50 bininin FETÖ, 17 binin PKK, bininin de DAESH terör örgütleri üyeleri tarafından kullanıldığı saptandı. Analizler sonucu terör yanlısı paylaşımların yüzde 60'a yakınının FETÖ/PDY ile irtibatlı, iltisaklı veya örgüte müzahir hesaplar tarafından yapıldığı belirlendi. Ayrıca,

⁴⁷⁷<https://www.aclu.org/blog/national-security/privacy-and-surveillance/nsa-continues-violate-americans-internet-privacy> Erişim Tarihi.15.03.2019

⁴⁷⁸<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/emniyetten-sosyal-medyada-algi-operasyonu-uyarisi/1453906> Erişim Tarihi.15.07.2019

halkı kin, nefret ve düşmanlığa sevk eden, devlet büyüklerine hakaretlerde bulunan, devletin bölünmez bütünlüğü ve toplumun can güvenliğine kast eden ve nefret söylemleri içeren 20 bin sosyal medya hesabı tespit edildiği açıklanmıştır. Bu verilere göre tüm terör örgütleri içinde sosyal medyayı en aktif kullanan örgütün FETÖ/PDY olduğu, örgütün ulusal ve uluslararası kamuoyunu yönlendirmek amacıyla algı yönetimi metotlarına ne ölçüde başvurduğunu gösteren önemli bir veri olarak değerlendirilebilir.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu bünyesinde Ulusal Siber Olaylara Müdahale Merkezi (USOM, TR-CERT) oluşturuldu. BTK'da sanal terör faaliyetlerini, bünyesinde çalıştırdığı "beyaz hacker" tabir edilen internet uzmanlarıyla yakından izliyor. BTK, 31 Mart Mahalli İdareler Genel Seçimleri sırasında Türkiye'deki internetteki manipülatif paylaşımları ve siber hareketleri de bünyesindeki özel ekiple izledi. BTK bünyesindeki USOM personeli; Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile MİT, emniyet ve jandarma ile irtibat halinde siber güvenlik için görev yaptı. Twitter, Facebook, Google, Youtube gibi sosyal medya kanallarıyla da işbirliği yapan merkezde sosyal medya ve haber sitelerinden yayılan spekülasyon amaçlı haberler takip altına alındı.⁴⁷⁹

Yapılan açıklamalardan Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Taşra teşkilatları içinde bulunan Siber Suçlarla Mücadele Şubeleri bünyesinde "sanal devriye ekibi" görevi yapan birimlerin olduğu anlaşılmaktadır. 7 gün 24 saat esasına göre görev yapan bu birimler sosyal medya ve internet sitelerini takip ederek Facebook ve Tweeter iletilerini incelemektedir. Bu birimde görevli personel başta FETÖ olmak üzere PKK, YPG, DEAŞ, DHKP-C gibi terör örgütlerini izlemeye alarak, dolandırıcılık, devlet büyüklerine hakaret, uyuşturucu ticareti, şantaj ve ruhsatsız silah ticareti, çocuğa cinsel istismar gibi suçların takibini yapmaktadırlar.

MİT içinde yeniden yapılandırma çalışmaları kapsamında, Açık Kaynaklar Başkanlığı; gazeteler, televizyonlar ve internet siteleri gibi açık kaynaklardan istihbarat oluşturmak amacıyla kurulmuştur. Bu birimde ne görevler hangi düzeyde yapılmakta, kaç kişi çalışmakta olduğu ile ilgili bir bilgi yoktur. Eski MİT

çalışanlarıyla yapılan bir röportajda Facebook'tan Mavi Marmara baskınına katılan İsrail komandolarının resimlerinin toplandığı değerlendirilmesi yapılmıştır.⁴⁸⁰ Gazetecilerle yapılan bir başka görüşmede MİT Başkanı Hakan Fidan, MİT bünyesindeki Açık İstihbarat Başkanlığının, uzaydan 1000 kadar televizyon görüntüsünü indirip izleyebildiğini belirtmiştir.⁴⁸¹ Bu açıklamadan en azından MİT'in böyle bir kapasiteye teknolojik olarak sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Teknoloji o kadar hızlı gelişmektedir ki bireysel olarak büyük miktarda veri oluşturmaya ve depolamaya imkân vermektedir. 2020 yılında dünyada yıllık oluşturulan ve kopyalanan veri miktarının evrendeki yıldızlar kadar olacağı tahmin edilmektedir. Digital dünya, büyüklük olarak her iki yılda bir kendini ikiye katlamaktadır ve 2020 yılında 44 trilyon gigabytes olacağı tahmin edilmektedir.⁴⁸²

İstihbarat Kurumları bu duruma kendilerini adapte etmelidir. İnternet, sosyal medya istihbaratın yeni kaynaklarıdır. Akıllı telefonu olan herhangi biri muhabir olabilir. Dünyada olan olayları artık saklamak pek mümkün görünmemektedir. Dünya nüfusunun yarısı online durumundadır ki, bu da yaklaşık 3.7 milyar bağlantı demektir. Her saniye 15'den fazla insan ilk defa sosyal medyayı kullanmaya başlamaktadır. Her saniye 7 kişi ilk defa cep telefonu kullanmaya başlamaktadır. 1 milyon kişi her gün ilk defa İnternet kullanmaya başlamaktadır.⁴⁸³

Oxford Üniversitesi Reuters Gazetecilik Çalışmaları Enstitüsü tarafından '2018 Türkiye Dijital Haber Raporu' yayımlandı. 37 ülkede 74 binden fazla kişinin katılımıyla gerçekleşen araştırmaya Türkiye'den 2 bin 19 kişi katıldı. Saha araştırması tüm dünyada YouGov şirketi tarafından yapıldı. Rapora göre haber bulmak, okumak, seyretmek, paylaşmak veya üzerinde tartışmak için için kullanılan sosyal medya ve WhatsApp gibi kapalı mesajlaşma programlarının kullanım oranları yıllar içinde değişmiştir. Facebook kullanımı son dört senede yüzde

⁴⁷⁹<https://www.memurlar.net/haber/763987/emniyet-ten-sosyal-medyada-sanal-devriye.html> Erişim Tarihi. 12.07.2019

⁴⁸⁰<https://www.aksam.com.tr/pazar/50-soruda-mit--72181h/haber-72181>Erişim Tarihi. 15. 07. 2019

⁴⁸¹<https://t24.com.tr/haber/mit-uludereyle-ilgili-istihbarat-vermedik,190431> Erişim Tarihi. 15. 07. 2019

⁴⁸² EMC Digital Universe, *The Digital Universe of Opportunities: Rich Data and the Increasing Value of the Internet of Things*, 2014, <https://www.emc.com/leadership/digital-universe/2014/view/executive-summary.htm> Erişim Tarihi.15.07.2019

⁴⁸³ <https://trajectorymagazine.com/dia-seeks-culture-shift/> Erişim Tarihi.15.07.2019

69'dan yüzde 51'e kadar geriledi. WhatsApp kullanımı ise son üç senede düzenli olarak arttı. 2016'de yüzde 17 olan oran, 2017'de yüzde 25'e bu sene ise yüzde 30'a yükseldi. Katılımcılara haberlere hangi kaynaklardan (TV, online medya, yazılı basın ve radyo) eriştikleri soruldu. Bunlardan sadece birini seçmeleri istenerek 'ana haber kaynakları' tespit edildi. Buna göre katılımcıların yüzde 48'nin ana haber kaynağı TV oldu. Yüzde 39 online medya (sosyal medya da dahil) derken radyo diyenlerin oranı yüzde 7 çıktı. Yazılı basın yüzde 6 ile son sırada yer aldı.⁴⁸⁴

Açıklanan rakamlara göre, Ocak 2019'da dünyadaki İnternet erişimi %51'e ulaşmıştır. Bu, dünyanın yarısından fazlasının İnternet kullandığı ve dijital şekilde birbirlerine bağlı olduğu anlamına gelmektedir.⁴⁸⁵ Arap Baharı olayları sosyal medya platformlarının devlet gözetimi ve baskısını alt etme ve atlatma kapasitesine sahip olduğunu ortaya koydu. Facebook'un 'Yerler' uygulaması aracılığıyla çalışan ve politik önem taşıyan coğrafi etiketleme uygulamasını Ağustos 2010'da devreye sokmasının ardından Instagram Ekim 2010'da faaliyete girdi. Facebook Nisan 2012'de Instagram'ı, Şubat 2014'te de WhatsApp'ı satın alarak kendisini sosyal medyanın en ağır topu haline getirdi. Eş zamanlı olarak Twitter, Arap Baharı ve İşgal hareketlerinin organize olmak ve mesaj yaymak için Twitter'ı kullanmasıyla politik iletişim açısından Facebook'tan daha önemli bir alternatif olarak ortaya çıktı.⁴⁸⁶

Twitter'ın kamuya açık, 140 karakterli platform yapısı ve hızlı medya yükleme sistemi; acil durumlar, protestolar ve iç savaşlardaki kritik bilgi akışları için ana mekan haline gelmesini sağladı. Suriye İç Savaşı, Ukrayna'daki çatışma ve İŞİD'e karşı yürütülen savaş Twitter'ın ana acil durum sosyal medya platformu olarak öne çıkmasına katkı sağladı.⁴⁸⁷

⁴⁸⁴ <http://www.diken.com.tr/oxford-arastirmasi-turkiyede-solcular-internette-sagcilar-tvden-haber-aliyor/> Erişim Tarihi.15.07.2019

⁴⁸⁵ Abdi Latif Dahir, *Half the World's Population Used the Internet in 2018* - ITU — Quartz Africa, Quartz, 2018, <https://qz.com/africa/1490997/more-than-half-of-worlds-population-using-the-internet-in-2018/> Erişim Tarihi.02.03.2019

⁴⁸⁶ Alexandra Segerberg and W. Lance Bennett, "Social Media and the Organization of Collective Action: Using Twitter to Explore the Ecologies of Two Climate Change Protests", *The Communication Review* Vol.14, No.3, 2011, pp.197–215, <https://doi.org/10.1080/10714421.2011.597250>; Erişim Tarihi.15.07.2019

⁴⁸⁷ Markus ROHDE "Out of Syria: Mobile Media in Use at the Time of Civil War", *International Journal of Human-Computer Interaction* Vol.32, No.7, 2016, pp.515–531, <https://doi.org/10.1080/10447318.2016.1177300> Erişim Tarihi.15.07.2019

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'ne (ITU) göre Türkiye nüfusun %70'inin internete erişimi bulunmakta⁴⁸⁸ ve Birleşik Krallık merkezli medya analiz şirketi WeAreSocial'a göre Türkiye en çok sosyal medya kullanan ülkeler arasında yer almaktadır.⁴⁸⁹ Bütün bu bilgiler ışığında açık kaynakların gücünü görmezden gelmek ve açık kaynak istihbarat çalışmalarına gereken değeri ve önemi vermemek doğru bir davranış olmayacaktır.

Açık kaynaklar gelecekte bu günkünden çok daha değerli olacak ve istihbaratın temel kaynaklarından birisi olmayı sürdürecektir. Ancak günümüzde karşılaşılan temel sorun olan, çok farklı açık kaynaktan elde edilen, çok farklı dil ve lehçelerdeki bilgi sağanağının kıymetlendirilmesi ve analiz edilmesi problemi giderek büyüyecektir. Özellikle de kaynakların güvenilirliğinin tespit edilmemesi sorunu hep var olacaktır.⁴⁹⁰

3.10. Açık Kaynak İstihbaratının Tarihi Ve Örnek Uygulamalar

Asayiş ve güvenlik sağlamak devletin en temel bir görevlerindedir. Teknoloji alınındaki hızlı gelişme, birçok yönden, bu görevin dinamiklerini etkilemiştir. İstihbarat ve güvenlik kuruluşları ve polis giderek daha fazla Açık Kaynak Bilgisinin (OSINF) toplanmasını kolaylaştıran bilgi teknolojisine güvenerek çalışmaya başladılar. OSINF, Açık Kaynak İstihbaratının (OSINT) temelini oluşturur; halka açıktır, bu nedenle gizli sınıflandırılmamış kaynakları içerir ki bunlar bahsedildiği gibi gazete, (yabancı) gazeteler, devlet raporları, kamu verileri, haritalar, akademik siteler, bloglar, sosyal paylaşım siteleri, uygulamalar ve web tabanlı topluluklar gibi kaynaklardır.

İnternetin evrimi ile çok geniş miktardaki bilgilere ulaşmak mouse tuşuna tıklamakla mümkün hale geldi. Bu değerli bilgilerin yanında ek olarak İnternette, çoğu zaman yayınlanan büyük miktarda kişisel bilgiler de bulunmaktadır. İnsanlar

⁴⁸⁸ *Measuring the Information Society Report 2018*, International Telecommunications Union, 2018, <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/misr2018.aspx>. Erişim Tarihi.15.07.2019

⁴⁸⁹ *Digital in 2018: World's Internet Users Pass the 4 Billion Mark*, We Are Social, January 30, 2018, <https://wearesocial.com/blog/2018/01/global-digital-report-2018> , Erişim Tarihi.02.03.2019

sosyal ağ siteleri, bloglar veya uygulamalar aracılığıyla çevrimiçi olarak veri tabanlarında veya bulutta (cloud) depo edilen çeşitli bilgileri düzenli olarak paylaşırlar. Bu da, bu kişisel verilerin güvenlik ve emniyet amaçları için nasıl kullanılabileceği hakkında yeni algılara yol açmıştır. Birçok alanda OSINF kullanımı; örneğin sosyal paylaşım siteleri, bloglar veya farklı uygulamaların takibi, izlenmesi önemli ölçüde artmaktadır. OSINF (toplanması) ve OSINT yapabilmek için yeni yaklaşımlar geliştirmek amacıyla eğitim ve koordinasyon çalışmaları düzenleyen kamu ve özele ait araştırma merkezleri ve think tank denilen kuruluşlar kurulmaya başlandı. 2010 yılında düzenlenen ana teması Çıplak İstihbarat (Naked Intelligence) olan konferans ile herkesin gözü önünde cereyan eden faaliyetlerden bilgi toplanması Güvenlik ve İstihbarat endüstrisinde öne çıkan bir özellik haline geldi.⁴⁹¹

OSINT'i kullanarak Uluslararası terörizm gibi ulusal güvenlik tehditlerini öngörebilmek için yeni stratejiler tasarlanmıştır. Teröristler, hedeflerini çevrimiçi olarak internette yayınlamaları çok az bir ihtimaldir. Ancak, bu önlemler şiddet yanlısı görüşlerin izlenmesinde yardımcı olabilir. Hollanda Genel İstihbarat ve Güvenlik Servisinin (AIVD) cihadist ideolojilerin yayılması için internetin en önemli araç olduğunu açıklayan 'Web'de Cihadizm' isimli raporu bu görüşü doğrulamış oldu.⁴⁹² Ben Hayes'in dediği gibi "Güvenlik birimleri görevlerini yapmak için kamuoyuna açık bilgilerden faydalanmazlarsa görevlerinde kusurlu olurlar."⁴⁹³ Devletin vatandaşlarının güvenliğini sağlamanın en temel görevlerinden olduğu düşünüldüğünde, OSINT'in güvenlik yönetimi için çok önemli bir araç olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

11 Eylül saldırıları sonrasında ABD Ulusal Terör Saldırıları Komisyonu, güvenlik kurumları içinde OSINT'in daha büyük rol alması gerektiğini önermiştir.⁴⁹⁴

⁴⁹⁰ Chris PALLARIS, *Open Source Intelligence; A Strategic Enabler of National Security*, Center for Security Studies, Vol.3, No.32, 2008, p.1.

⁴⁹¹ The conference Naked Intelligence, *Gathering Knowledge in a See Through World*, 2010, http://www.telestrategies.com/ni_10/index.htm ,Erişim tarihi: 12.02.2019

⁴⁹² General Dutch Intelligence and Security Service, *Jihadism on the Web*, 2012, p.3, <https://www.aivd.nl/@2872/jihadistisch> Erişim tarihi: 13.02.2019

⁴⁹³ Ben Hayes, *Spying in a see through world: The 'Open Source Intelligence Industry*, Statewatch Bulletin, 2010, No.1, p.2.

⁴⁹⁴ National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, *The 9/11 Commission Report*, 2004, <http://govinfo.library.unt.edu/911/report/index.htm> , Erişim tarihi: 12.02.2019

Bu anlamda terörist saldırılarının önlenmesi ve istihbarat başarısızlığından kaçınmak için OSINT kullanımını amaçlayan çalışmalar en yüksek profilli reform olarak değerlendirilmiştir.⁴⁹⁵

Açık Kaynak İstihbaratının öneminin daha 18. Yüzyılda anlaşıldığını söyleyebiliriz. George Washington, Amerikan devrimi sırasında İngiliz birliklerinin hareketlerini basında çıkan haberlerden ya da onları takip eden ajanlardan bilgi alıp mevcut durumla ilgili kararlarını güncellemiştir.⁴⁹⁶ 1808 yılında İngiltere Wellington Dükü, İber yarımadasında Napolyon'a karşı savaşırken generallerine Times gazetesi de dahil olmak üzere günlük gazete okumalarını emretmiştir. Çünkü gazetelerde Fransız birliklerinin yapısı detaylıca anlatılmaktaydı.⁴⁹⁷ 1863 yılında General Lee, kuzey bölgesindeki birliklerin hareketlerini yayınlanan yazılı basından takip ederek istihbarat sağlıyordu.⁴⁹⁸ İki dünya Savaşı süresince kitaplar ve gazeteler istihbarat tarafından kullanılan değerli bilgi kaynaklarıydı. Örneğin Fransız General Patton, petrol istasyonlarında satılan Michelin'in haritalarını coğrafi tanımlama için kullanmıştır.⁴⁹⁹

1939 yılında İngiliz hükümeti BBC den yabancı basını ve radyo yayınlarını takip etmesi için yeni bir birim kurmasını istemiştir. Bu birimin o zamanki adı Summary of World Broadcast, halen BBC Monitoring olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. 1940 yılında birimin amacının Babel Kulesi olarak adlandırılan arkadaşların ve düşmanların seslerinin duyulduğu yer olarak faaliyet göstermesi olarak açıklandı. 1943 yılında BBC günlük 1.25 milyon iletişimi takip etmekteydi.1948 yılında BBC'nin Amerikan karşılığı birim olan US Library of Congress (Kongre Kütüphanesi) standart dışı araştırma ve geniş kütüphane

⁴⁹⁵ Hamilton BEAN, *No More Secrets: Open Source Information and the Reshaping of U.S. Intelligence*, Praeger, 2011, p.12.

⁴⁹⁶ *A Look Back ... George Washington: America's First Military Intelligence Director*, <https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2007-featured-story-archive/george-washington.html> Erişim Tarihi.05.10.2018

⁴⁹⁷ Stevyn Gibson, *Exploring the Role and Value of Open Source Intelligence*, in: *Open Source Intelligence in Twenty-First Century*, New York, 2014, p.13.

⁴⁹⁸ Edwin B. Coddington, *The Gettysburg Campaign: A Study in Command*, Charles Scribner's Sons, 1968, p.19.

⁴⁹⁹ R.A. Norton, "Guide to Open Source Intelligence, A Growing Window into the World", *The Intelligence Journal of U.S. Intelligence Studies*, Vol.18, No.2, 2011, p.66.

kaynaklarını kullanmak üzere analiz servisi olarak kuruldu. Bugün Federal Research Division (Federal Araştırma Bölümü) adıyla faaliyettedir.⁵⁰⁰

1941 yılında Başkan Roosevelt'in emriyle Broadcast Monitoring Service kuruldu ve bu birim radyo yayınlarını izlemek, tercüme etmek, çeviri yapmak ve elde edilen bilgilerin analizini yapmakla görevlendirildi.1942 yılının sonuna kadar bu birim 15 ayrı dilde yayın yapan 25 radyo yayınından günlük 500.000 kelime çeviri yayma kapasitesine sahipti.⁵⁰¹

Yabancı yayınları izleme komitesi de savaş sırasınca deniz aşırı ülkelerde gazete ve basılı yayınları izleme ve analiz görevi yürütmüştür. Savaş sonunda haftalık 45.000 sayfa yayım analiz etmek için toplanmaktaydı. Savaşın son günlerinde 300.000 resim, 350.000 dergi, 50.000 kitap ve 1 milyondan fazla harita ve 300.000 adet diğer tür doküman inceleniyordu.⁵⁰²

Soğuk Savaş dönemi, Amerikan Stratejik Araştırma Ofisi denizaşırı ülkelerde özellikle Sovyet Rusya, Çin ve Fransa'nın nükleer kapasiteleri hakkında resmi olarak hala duyurulmuş ve ulaşılabılır resmi raporlardan aynı zamanda bilimsel yayınlardan bilgi alıyordu.⁵⁰³ Aynı zamanda Ekonomi Araştırma Ofisi gizli olmayan ulaşılabılır bilgiler aracılığıyla OPEC'in petrol üretimi, Sovyet Rusya'nın hububat üretimi, yabancı şirketlerin ticareti hangi para birimi ile yaptıkları ya da ticari güçleri hakkında bilgiler topluyordu.⁵⁰⁴ SSCB'nin uzay programı da CIA ve US Hava Kuvvetleri tarafından ulaşılabılır uzmanlarca yazılmış yayınlardan takip ediliyordu.⁵⁰⁵

Soğuk Savaş sürecinde, Doğu Almanya gizli servisi STASI Batı dünyasına ait aylık 1000 dergi ve 100 kitap, Batı Almanya'nın radyo ve televizyon yayınlarını da

⁵⁰⁰ Florian Schaurer, Jan Storger, "Guide to the Study of Intelligence. The Evolution of Open Source Intelligence (OSINT)", *The Intelligencer: Journal of U.S. Intelligence Studies*, 2013, Vol.19, No.3, p.53.

⁵⁰¹ Kalev Leetaru, "The Scope of FBIS and BBC Open-Source Media Coverage, 1979–2008 (U)" *Studies in Intelligence*, Vol.54, No.1, 2010, p.19.

⁵⁰² Anthony Olcott, *Open Source Intelligence in a Networked World*, London-New York 2012, p. 16.

⁵⁰³ Stafford T. Thomas, "The U.S. Intelligence Community", *University Press of America*, 1983, pp.58–60.

⁵⁰⁴ Jeffrey T. Richelson, age, p.12.

⁵⁰⁵ J.J. Bagnall, "The Exploitation of Russian Scientific Literature for Intelligence Purposes", *Studies in Intelligence*, 1958, pp.45–49.

günlük 12 saat izleyerek analiz ediyorlardı.⁵⁰⁶ Günümüzde Alman istihbarat servisi BND elde ettiği bilgilerin % 85'ini açık kaynaklardan elde ederek analiz etmektedir. Bilginin % 10'u teknik istihbarattan, % 5'i insan istihbaratından gelmektedir.⁵⁰⁷

Amerika ve Avrupa'nın dışında Çinliler de 1958 yılında Çin Bilim ve Teknik Bilgi Araştırma Enstitüsünü açarak OSINT avantajlarından yararlanmışlardır. Bu merkez enstitü yabancı bilgileri toplanması, işlenmesi ve dağıtım işini koordine etmekle sorumluydu. Sekiz yıllık bir sürenin ardından çok geniş bilimsel ve teknik bilgi merkezi kurdular. Bu merkez Çin sanayisi için yararlı olabilecek 50 den fazla ülkeden 11.000 farklı yabancı yayın, 500.000 bilimsel rapor, hükümet yayınları, konferans ürünleri ve bilimsel çalışmalar, 5 milyondan fazla yabancı patent ve birkaç milyon benzer yayınlar elde etti.⁵⁰⁸

Sovyet gizli servisi de açık kaynaklardan elde edilen istihbarattan faydalanmaktadır. 1957'de FBI, sahte ismi Rudolf Abel olan KGB ajanı William Fisher'i tutukladıktan sonra onun verdiği bilgileri analiz edince yaptığı ajanlık faaliyetleri neticesi verdiği bilgilerin çok büyük kısmının New York Times ve Scientific American yazarlarından, çok küçük bilgileri de ajanlık neticesi elde ettiği anlaşılmıştır.⁵⁰⁹

Polonya'da, OSINT kullanımına Çekoslovakya'da Askeri ateşe olan General Mieczyslaw Wyzel Sniezynski'nin faaliyetleri örnek olarak verilebilir. Üstlerine verdiği istihbarat raporları çoğunlukla Çekoslovak askeri şirketlerin yayınları ve basından alınan açık kaynak bilgilerinden oluşmaktaydı.⁵¹⁰

Denizaşırı ülkelerde istihbarat operasyonları yöneterek çok büyük tecrübeye sahip eski CIA operasyon memuru John L. Hart, gizli servisin operasyonel dokümanlarını analiz ettikten sonra istihbarat memurları yöneticilerine herhangi bir

⁵⁰⁶ Florian Schaurer, Jan Storer, age, p.53.

⁵⁰⁷ Krzysztof Tylutki, "The information of a mass destruction range –OSINT in intelligence activities", *Internal Security Review*, 2018, p.396.

⁵⁰⁸ Willam C. Hannas, James Mulvenon, Anna B. Puglisi, "Chinese industrial espionage: Technology acquisition and military modernization", *Routledge, London*, 2013, pp.19–20.

⁵⁰⁹ Krzysztof Tylutki, age, p.396.

⁵¹⁰ Krzysztof Tylutki, age, p.396.

şey yazan birkaç sayfa rapor vermenin hiçbir şey yapmamaktan daha iyi olduğunu öğrendiklerini tecrübe ettiklerini itiraf etti.⁵¹¹

Sovyet casuslarından biri olan Peter Popov yaptığı istihbarat çalışmalarının etkisiz olduğunu, çok daha fazla bilginin gazetelerde bulunduğunu, amirlerinden öğrendi.⁵¹² 1983 yılında Japon bir gazeteci, Japonya’da muhabir olarak gizli görev yapan, 1979 yılında ABD’ye iltica eden eski KGB memuru Stanislav Levchenko ile bir röportaj yaptı. 20 saatlik görüşmede yaptığı işle ilgili tecrübelerini anlattı. Bu konuşmaların içeriğine dayanarak bir kitap yazıldı ve Levchenko ile birçok konferans düzenlendi. Yine bir Amerikan istihbarat çalışanına göre, CIA’nin evrak dosyalarında bulunandan daha fazla bilgiyi açık kaynaklardan elde edilmekteydi.⁵¹³

Benzer şekilde Arap Baharı olayları, kamuoyuna açık ulaşılabilen bilgilerin, görüşlerin, değerlendirmelerin online olarak yayınlanması, bunların paylaşılması bir ülkenin ve toplumun kaderini etkileme potansiyeli olan çok güçlü bir araç olduğunun açık bir kanıtıdır.

Eski CIA Direktör Yardımcısı Christopher Sartinsky, halkı yıllarca gizli olarak takip ettikten sonra insanların nerede yaşadığını, dinlerini, politik görüşlerini, arkadaş listelerini, e mail adreslerini, telefon numaralarını, yüzlerce fotoğraflarını kendi istekleriyle paylaştıklarını görünce hayret ettiklerini söylemiştir.⁵¹⁴ İletişim aktivisti Eben Moglen kendisiyle yapılan mülakatta; “Facebook varken kim KGB’yi ister. Moskova’daki kötü şöhretli ofislere atıf yaparak Facebook varken Lubyanka’ya kimin ihtiyacı var demiştir. Eski dünya düzeninde başkaları hakkında bilgi edinmek için insanları hücrelerin içine tıktılar. Bu pahalı, zalimce ve çok berbattı, günümüzde

⁵¹¹ John L. Hart and Walka Wywiadow, “Rosjanie and CIA”, *Warszawa* 2003, p.58.

⁵¹² John L. Hart and Walka Wywiadow, age, p.52.

⁵¹³ Stephen C. Mercado, “A Venerable Sailing the Sea of OSINT in the Information Age - A Venerable Source in a New Era”, *Studies in Intelligence Vol.48*, No.3, p.51, on the basis of Levchenko’s book, *On the Wrong Side: My Life in the KGB*, Washington, Pergamon-Brassey’s, 1988.

⁵¹⁴ Jaime Ortega SIM, *Facebook The Social Filter of World Intelligence*, 2012, <http://thedailyjournalist.com/theinvestigative/facebook-the-social-filter-of-world-intelligence/> Erişim Tarihi. 03.05.2018

bu daha ucuz ve kolay yapılmakta, arkadaşlarınızı takip edip onlar hakkında küçük bilgiler alırken çok daha fazla başkalarınca izleniyorsunuz” açıklamasını yapmıştır.⁵¹⁵

İngiliz Hükümeti İletişim Genel Müdürlüğü, dünya genelinde günlük 50 milyardan daha fazla, İnternet kullanıcıları ve onların bilgi sayfalarına yaptıkları girişlerin ve canlı radyo yayınlarının kayıtlarını toplayan Network Analiz Merkezi'nin hizmetlerinden dolayı çok memnundur.⁵¹⁶ Federal Almanya Anayasası Koruma Direktörü Hans-Georg Maassen, Çin İstihbarat servislerinin Alman Hükümet Kurumlarına giriş yapmak için profesyonel ve iş dünyasından gibi görünen bağlantı oluşturup LinkedIn gibi sosyal medya unsurlarını kullandığını belirtmiştir.⁵¹⁷

Sosyal medyanın etkili kullanımına bir örnekte İsrail gizli servisi Shin Bet tarafından yapılan çalışmadır. Messenger adreslerini izleyerek ve analiz ederek Jerusalemdaki Uluslararası Konferans Merkezine ve Tel Aviv'deki USA Elçiliğine yapılacağı iddia edilen terör saldırısına engel olunmuştur. Avrupa'daki gizli servislerde bu alanda çalışmalar yapmaktadır. Fransa Gizli servisi DCRI (Direction Centrale du Renseignement Intérieur), cihatçı internet sitesi Ansar Al-Haqq'ın moderatörü takma adı Abu Siyad olan Al-Normandy'ı durdurmuştur. 2012 yılında internet yoluyla bireysel radikalleşmeyi durdurma amacıyla çıkarılan yeni yasa kapsamında Terörizm ve Terör propagandası yayma suçlamasıyla tutuklanan ilk cihatçı Fransız vatandaşı olmuştur.⁵¹⁸

Cihatçı John olarak bilinen Mohammed Emwazi, sözde ISIS İslam Devleti'nin rehinelere infaz eden rolü nedeniyle gizli servislerin ve medyanın dikkatini çekti. Onun kim olduğu online alışveriş yaparken ortaya çıkarıldı. Öğrenci olduğu dönemdeki öğrenci numarasını şifre olarak kullanması gizli servislerin onun kimliğini ortaya çıkarmasına ve Suriye'de oturduğu adresin tespit edilmesine neden

⁵¹⁵ Asher Schechter, *Who Needs the KGB when we have Facebook? An Interview with Eben Moglen*, April 8 2015, <http://moglen.law.columbia.edu/publications/Who-needs-KGB-when-we-have-Facebook-Schechter.pdf> Erişim Tarihi: 03.05.2018

⁵¹⁶ Broadcast/Internet Radio Exploitation and Analysis, 6 November 2009 – uk Top Secret/Comint, <https://theintercept.com/document/2015/09/25/broadcast-analysis/> Erişim Tarihi: 04.05.2018

⁵¹⁷ Kirsten Grieshaber, *German intelligence warns of increased Chinese cyber spying*, Seattle Times, December 10, 2017, <https://www.seattletimes.com/business/german-intelligence-warns-of-increased-chinese-cyberspying> Erişim Tarihi: 04.05.2018

oldu.⁵¹⁹ İnternet ortamında dijital izleri takip etmek, kullanıcının kim olduğunu bulmayı mümkün kılmaktadır. Paul Moore kullanıcıların bilgisayar butonlarına basması aralığındaki duraklama ile önünde geçirdiği çok değerli bilgiler paylaştığı zaman dilimini arasındaki süre içinde kişinin davranışsal kimliğinin tanımlanabileceğini belirtmiştir. Bu gözlem ve analize dayanarak spesifik bir Pc kullanıcısının profil analizi yapılabilir. Bu yöntem 2.Dünya Savaşı sırasında İngiliz İstihbaratı tarafından kullanıldığı iddia edilmektedir. İngiliz İstihbaratı, Alman telgraf operatörlerin konuşma tarzı, hızı, kendine has hataları tahlil edilerek kişisel profillerini oluşturdu.⁵²⁰

Metadata denen bir veri içindeki başka veri, kimlik tanımlamasına, nesnenin tarif edilmesine ve açık kaynak bilgisi oluşturmaya yaramaktadır. Örneğin Instagram sayfasında askeri araç içinde resmini paylaşan Rus askeri, Ukrayna'da kaldıkları yerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu Rusya'nın ülkenin doğusunda ki varlığını inkâr ettiği zaman olan bir olaydır. Yine İşidli bir teröristin Twitter üzerinden paylaştığı resmin arka planında örgütün yönetim merkezlerinden birinin gözükmesi Amerikan Hava Kuvvetlerinin yeri tespit etmesine ve resmin paylaşılmasından itibaren 24 saat içinde yerin bombalanmasına neden olmuştur.⁵²¹

Terörist gruplarda OSINT'ten istifade etmektedir. Bazı analizlere göre terörist grupların web de yaratıkları içeriklerin %90'ının sosyal medya aracılığıyla yayılmaktadır.⁵²² Terör örgütlerinin internet ve sosyal medyayı haberleşmek, propaganda yapmak için kullandıkları bilinen bir gerçektir.

Amerikan İstihbaratı Osama Bin Ladenin Afgan dağlarında sohbet odaları ve tartışma grupları siteleri aracılığıyla Al Qaeda üyeleriyle bağlantı kurmak için

⁵¹⁸ Michael Peck, *Israel Thwarts Al Qaeda Plot to Blow Up U.S. Embassy*, Forbes, January 20, 2014, <https://www.forbes.com/sites/michaelpeck/2014/01/22/israel-thwarts-al-qaeda-plot-to-blow-up-u-s-embassy/> Erişim Tarihi.04.05.2018

⁵¹⁹ James Murray, *Jihadi John exposed by web error: Killer downloaded software using student ID*, March 1, 2015, <http://www.express.co.uk/news/uk/561135/Jihadi-John-Mohammed-Emwazi-identified-web-error-student-ID-Westminster-university> Erişim Tarihi.27.03.2108

⁵²⁰ Paul Moore, *Behavioral Profiling: The password you can't change*, July 28, 2015, <https://paul.reviews/behavioral-profiling-the-password-you-cant-change/> Erişim Tarihi. 12.03. 2018

⁵²¹ Walbert Castillo, *Air Force intel uses ISIS 'moron' post to track fighters*, CNN, 5 June 2015, <https://edition.cnn.com/2015/06/05/politics/air-force-isis-moron-twitter/index.html>, Erişim Tarihi. 13.03.2018

bilgisayar merkezi kurduğunu tespit etmiştir.⁵²³ İnternet, 9/11 saldırısında detaylar üzerinde anlaşmak ve koordinasyon için kullanılmıştır. 2002 Martında Al Qaeda'nın operasyon şefi Abu Zubaydah yakalandıktan sonra taşıdığı notebook içinde 2300 şifrelenmiş dosya bulundu. Verilerin analiziyle, Mayıs 2000 ile 9 Eylül 2011 arasında grup üyeleri arasında sistematik bilgi paylaşımı gerçekleşmiş ve bilgi paylaşım sıklığının saldırıdan bir ay öncesi artış gösterdiği anlaşıldı.⁵²⁴

OSINT kullanımının bir başka örneği web üzerinde yaptığı araştırmaları paylaşan İngiliz blogger Eliot Higgs'in dikkat çeken çalışmalarıdır. İngiliz yazar James Foley'in ISIS tarafından infaz edilmesiyle paylaşılan görüntüler üzerinden yaptığı araştırmada, infaz yerini Rakka'nın güneyindeki tepeler olarak tespit etti.⁵²⁵ 2013 Ağustosunda Suriye'nin farklı şehirlerinde meydana gelen bombalama olayında UN soruşturmacıları kimyasal silah kullanımını teyit etme veya ret etme konusunda zorluklar yaşadı. Higgs aynı gün Youtube da bulunan atılan bombaların hemen patlamadığı düşerken sarin gazı yaydığını gösteren bazı resim ve videoları paylaştı. Ukrayna'nın doğusunda askerler tarafından paylaşılan arka planda BUK füzelerinin görüldüğü ayrılıkçı grupların Rusya askeri birlikleri tarafından desteklendiğini açıkça ortaya koyan resimler sosyal medyada kolaylıkla bulunabiliyordu. Bu sayede Higgs, Malezya Havayollarına ait uçak Ukrayna hava sahasında BUK füzesiyle vurulduğunda füzenin Rus Birliklerine ait olduğunu ispatlamıştır.⁵²⁶

Şüphesiz OSINT'in değerini bilen istihbarat çalışanlarında sosyal hesapları vardır ve her ne kadar bunlar kimliklerini gizlemeye çalışsalar bile, kimliklerini tespit etmek sadece zaman meselesidir. Bunun en güzel örneği FBI Direktörü James Comey'in kamuoyuna sahte hesaplarının olduğunu kabul etme açıklamasından

⁵²² David Bieda, Embry Riddle, "Cyberspace: A Venue for Terrorism", *Issues in Information Systems*, Vol.16, No.3, 2015, p.33.

⁵²³ Dorothy E. Denning, "Activism, Hactivism and Cyber Terrorism: The Internet as a Tool for Influencing Foreign Policy", in: *Networks and Netwars: The Future of Terror, Crime, and Militancy*, Santa Monica, Rand Corporation, 2001, p.259.

⁵²⁴ Jack Kelly, "Militants wire Web with links to jihad", *USA Today*, 10 July, 2002, <http://usatoday30.usatoday.com/news/world/2002/07/10/web-terror-cover.htm> Erişim Tarihi.18.03.2018

⁵²⁵ Josie Ensor, *Is this where James Foley was beheaded?* August 24, 2014, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/11053544/Is-this-where-James-Foley-was-beheaded.html> Erişim Tarihi.18.03.2018

⁵²⁶ *The lost digit – Buk 3x2 A bellingscat Investigation*, p.2.

hemen sonra resmi Twitter ve Instagram hesaplarının kapatılmasını gösterebiliriz. Ashley Feinberg isimli bir gazeteci önce aile üyelerinin hesaplarına bakmakla işe başladı ve ilk hedef üniversite basketbol takımında oynayan oğlu Brian oldu. Takımın paylaştığı tweetler arasından Brian'ın hesabına ve fotoğrafına ve aynı fotoğrafın blocklanmış bir Instagram hesabında olduğu bilgisine ulaştı. Gazeteci sahte hesapla Instagramda bir beğeni talep edince portal otomatik olarak tanıyabileceğinizi düşündüğü başka hesapları önermekte ve önerilen hesaplar içinde FBI Direktörünün akrabaları ve eşinin de hesabı bulunduğu gibi, bir de hesabında sadece birkaç arkadaşı olduğu gözükten Reinhold Niebuhr isminde bir hesaba ulaşmıştır. Gazeteci internette Comey ile ilgili yaptığı araştırmada Comey'in yazdığı tezin adı Reinhold Niebur olduğunu tespit edince, bu isimdeki hesabın FBI Direktörüne ait olduğuna emin olmuş. Bu hesap üzerinde Twitter da yaptığı araştırmada başka bir takma isimli hesaba (projectexile7) ulaşmış ve bu ismin Comey'in önceki görevinde çalıştığı bir proje ile alakalı olduğunu ortaya çıkartmıştır.⁵²⁷

Büyük Teknolojik gelişmeler ve bilgisayar programlarındaki sürekli devam eden gelişmeler açık kaynak bilgilere ulaşmayı kolaylaştırmakta ve OSINT'in değerinin her geçen gün dahada artmasına neden olacaktır.

3.11.Açık Kaynak İstihbaratından Gelecekteki Beklentiler

Genel kullanıma açık alanda istihbarat değerinde gitgide artan miktarda bilginin mevcut olduğunu kabul etmekle birlikte, istihbarat örgütleri OSINT'in ikinci jenerasyonunun potansiyelini tamamen kullanmakta yavaş kalmaktadır. Bu nedenle yeni ve daha önce mevcut olmayan bilgi türlerinin, istihbarat kaynaklarının önceden mevcut olan tanımlarının içine sığdırılmaya çalışılması sorunlara neden olabilecektir. Daha önce sadece gizli sınıflandırılmış kanallardan mevcut olan bilgi artık açıkça elde edilebilirdir ve zihniyeti, orijinal ve benzersiz kaynak ve yöntemlerin varlığını tanıyacak şekilde değiştirmek de önemlidir. Tam kaynaklı istihbarat ürünlerinin

https://www.bellingcat.com/wpcontent/uploads/2016/05/The-lost-digit-BUK-3x2_EN_final-1.pdf

Erişim Tarihi.18.03.2018

⁵²⁷ Ashley Feinberg, *This Is Almost Certainly James Comey's Twitter Account*, 2017, <https://gizmodo.com/this-is-almost-certainly-james-comey-s-twitter-account-1793843641> Erişim Tarih.23.07.2018

üretimini çoğunluğu, niceliksel bilginin gitgide daha erişilebilir olduğu bir dünyada, niteliksel analize odaklanmıştır. Bu nedenle CIA, yeni bilgi çağını daha iyi kullanmak için Dijital Yenilik Müdürlüğü oluşturmuştur.⁵²⁸

ABD eski DIA Müdürü LtGen Vincent Stewart dijital devrim sonucu ortaya çıkan bol miktarda yeni veri kaynaklarının daha etkin kullanımının güçlü bir savunucusu olmuştur. Pek çok sayıdaki yeni bilgi kaynaklarından yararlanmanın yeni yollarını aramaması halinde İstihbarat birimlerinin karşı karşıya olduğu büyük zorluklar hakkında uyarmıştır. GEOINT 2017’de yaptığı konuşmada, Stewart, “her saniye 15’ten fazla insan sosyal medyayı ilk kez kullanmaya başlamaktadır. Her saniye yedi kişi cep telefonunu ilk kez kullanmaya başlamaktadır. Bugün bir milyon insan İnterneti ilk defa kullanmaya başlayacak.” demiştir.⁵²⁹ DIA; yeni bilim adamlarını nasıl daha iyi tespit edebileceğine, işe alabileceğine ve organize edebileceğinin yollarına bakmaktadır.⁵³⁰ ABD Savunma Bakanlığı Savunma Açık Kaynak Konseyini kurdu ve DIA’yı “Savunma Bakanlığı OSINT’inin temel yönetim mekanizması” olarak belirledi.⁵³¹

Kuruluşlar, OSIF’i nasıl bünyelerine katacaklarını ve entegre edeceklerini bulmaya çalışmalıdır. Ancak, bunlar, dönüşümden ziyade ufak tefek düzeltmelerdir. Mevcut örgütsel çerçeveye bakılmaksızın kurumsal kültür, işgücünün değişime olan toleransı ve nesnel gereklilikler göz önüne alındığında istihbarat birimlerini tamamıyla yeniden şekillendirmek çok zor olacak olsa bile yeni öneriler sunabilir. İstihbarat birimleri ikinci nesil OSINT’i nasıl yöneteceği ve onu tam olarak nasıl kullanabileceği ile çözüm yolları araştırmaya devam ederken, web’in bir sonraki durağının neresi olduğunu ve üçüncü nesil OSINT’i tanımlayabilecek trendleri düşünmek faydalı olacaktır.

⁵²⁸Robert K. Ackerman, *The CIA Accelerates Innovation*, Signal, 2016, <https://www.afcea.org/content/Article-cia-accelerates-innovation> Erişim Tarihi:12.05.2019

⁵²⁹Jim Hodges, *DIA Seeks Culture Shift*, Trajectory Magazine, 2017, <https://trajectorymagazine.com/dia-seeks-culture-shift> Erişim Tarihi:12.05.2019

⁵³⁰Bradley Knopp, Sina Beaghley, Aaron Frank, Rebeca Orrie, and Michael Watson, *Defining the Roles, Responsibilities, and Functions for Data Science Within the Defense Intelligence Agency*, Santa Monica, Calif.:Rand Corporation, RR-1582-DIA, 2016. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1582.html Erişim Tarihi:13.05.2019

⁵³¹Department of Defense Instruction, Number No. 3115.12, *Open Source Intelligence*, Washington, D.C., 2010. <https://cryptome.org/dodi/dodi-3115-12.pdf> Erişim Tarihi:12.05.2019

İkinci nesil OSINT, büyük oranda, Web 2.0 İnternet bağlamında dinamik web sayfalarına ve kullanıcı tarafından oluşturulan içeriğe geçiş nedeniyle gelişti. Ancak, on yıldan uzun bir süredir, teknoloji uzmanları, verinin doğrudan ve dolaylı olarak makineyle işlenmesi, doğrudan ve dolaylı makineli öğrenme ve otomatikleştirilmiş düşünmeyi içerecek olan Web 3.0'a "anlamli web" geçişten bahsetmektedirler.⁵³²

İstihbarat birimlerinin kendini bu tür bir değişime etkin bir biçimde konumlandırılmış olması gerekmektedir; ancak bu değişime hazır olunursa mevcut veri hacmi, büyük olasılıkla, yeni veri depolama ve işleme kabiliyetleri tarafından dengelenecektir. Örneğın, canlı video ve yayın gitgide daha yaygın hale gelmektedir. 2011'de, YouTube, 60 günlük bir süre içinde üç büyük ABD televizyon ağıının o ana kadar oluşturduğundan daha fazla video içeriğini hali hazırda yüklüyordu.⁵³³ 2015'e geldiğinde, YouTube'a her dakika 300 saatlik video yükleniyordu. 2019'e geldiğinde, YouTube'a her dakika 500 saatlik video yüklenmektedir.⁵³⁴ YouTube'da 2019 yılında, günlük ortalama 1.800.000.000 video görüntülenmektedir.⁵³⁵ Çoklu yeni platformlar, kullanıcılara canlı video yayınlama fırsatı sunmaktadır.⁵³⁶ Canlı video, istihbarat birimlerine devam eden olaylar hakkında gerçek zamanlı farkındalık sağlayabilir; ancak, bu büyük hacimli bilgiyi gerçek zamanda bilgisayar analizi kullanmaksızın işlemek mümkün olmayacaktır.

OSINT hakkındaki değerlendirmeler, genellikle, istihbarat analizine odaklanmaktadır; ancak, istihbarat işlemleri için daha büyük bir fırsat vardır. Bir örnek dijital katmanın gerçekliği arttırdığı, arttırılmış gerçeklik ve giyilebilir teknolojidir.⁵³⁷ Arttırılmış gerçekliğin tanınmış örnekleri, GPS destekli akıllı telefonları kullanarak dijital bilgiyi gösteren gözlük şeklindeki optik gösterim olan Google Glass ve yine GPS destekli akıllı telefonları kullanarak dijital görüntüleri gerçek dünyaya yükleyen Pokemon Go'dur. Arttırılmış gerçeklik teknolojisi, insan

⁵³² John Markoff, *Entrepreneurs See a Web Guided by Common Sense*, New York Times, 2006, <https://www.nytimes.com/2006/11/12/business/12web.html> Erişim Tarihi:13.05.2019

⁵³³ Amy-Mae Turner, *10 Fascinating YouTube Facts That May Surprise You*, Mashable, 2011, <https://mashable.com/2011/02/19/youtube-facts/>, Erişim Tarihi:17.06.2019

⁵³⁴ <https://www.businessofapps.com/data/youtube-statistics/>, Erişim Tarihi:17.06.2019

⁵³⁵ <https://socialblade.com/youtube/user/youtube/monthly>, Erişim Tarihi:17.06.2019

⁵³⁶ Elise Moreau, *10 Popular Tools for Broadcasting Live Video Online*, Lifewire, 2016, <https://www.lifewire.com/tools-for-broadcasting-live-video-3486110>, Erişim Tarihi:07.05.2019

⁵³⁷ Dan Farber, *The Next Big Thing in Tech: Augmented Reality*, Cnet, 2013, <https://www.cnet.com/news/the-next-big-thing-in-tech-augmented-reality/> Erişim Tarihi:02.05. 2019

varlıklarının HUMINT işlemleri için hedeflenmesi ve kullanılması için potansiyele sahip olabilir.

Psikometri – “psikolojinin veri güdümlü alt dalı”⁵³⁸ da OSINT ile psikolojik işlemler ve bilgi işlemleri arasındaki çizgiyi daha da bulanık hale getirme potansiyeline sahiptir. Örneğin, Cambridge Analytica, 'tüketici, takipçi, seçmen davranışlarını değiştirmek isteyen' iş dünyası ve siyasi partilere hizmet sunan bir veri analiz şirkettir. Cambridge Analytica, halka açık veri noktaları ve veri modellemeye dayanarak bireysel davranışını tahmin edebildiğini iddia etmektedir.⁵³⁹ National Review'a göre, firma, 2016 ABD başkanlık kampanyalarında bilinçsiz önyargıları hedeflemek üzere ustalıkla işlenmiş mesajların yer aldığı siyasi reklamları oluşturmak üzere kullanılmıştır.⁵⁴⁰ Bu teknoloji, istihbarat işlemleri için büyük potansiyele sahip olduğu düşünülebilir.

Şifrelemenin de üçüncü nesil OSINT'in daha etkili özelliklerinden biri olma ihtimali yüksektir; çünkü şifreleme yazılımı gitgide daha yayılmakta, erişilebilir ve güçlü hale gelmektedir. Çevrimiçi dergi Wired, 2016'yı “şifrelemenin kazandığı yıl” olarak tanımlamıştır. Sıradan kullanıcılar tarafından uçtan uca kriptolamanın artan kullanımı ve Apple ile ABD Federal Soruşturma Bürosu arasındaki şifreleme üzerine yasal mücadele bunun bir kanıtıdır.⁵⁴¹ Şifreleme yaygın hale geldikçe, istihbarat birimleri için yeni tanımsal ve iş bölümü sorunlarını gündeme getirmektedir.

İstihbarat birimleri dijital devrim gelişmeye ve büyümeye devam ettikçe yeteneklerini geliştiren özel sektör ve akademik camia ile işbirliğine gitmeli ve var olan işbirliğini de büyütmelidir. Sivil toplum kuruluşlarına erişmek istihbarat birimleri için bazı güçlükler oluşturabilir ancak bu güçlükler yönetilebilirdir. Veri toplama ve büyük veri analitikleri konusunda sivil toplum yenilikçileriyle işbirliğinin

⁵³⁸ Hannes Grassegger, Mikael Krogerus, *The Data That Turned the World Upside Down*, Motherboard, 2017, <https://publicpolicy.stanford.edu/news/data-turned-world-upside-down>, Erişim Tarihi:02.05.2019

⁵³⁹ Binoy Kampmark, *Facebook and surveillance capitalism*, New Age, 2018, <http://www.newagebd.net/print/article/37451>, Erişim Tarihi:03.05.2019

⁵⁴⁰ Eliana Johnson, *Trump Campaign Turns to 'Psychographic' Data Firm Used by Cruz*, National Review, 2016, <https://www.nationalreview.com/2016/08/trump-campaigns-data-firm-partner-cambridge-analytica-worked-cruz/> Erişim Tarihi:04.05.2019

⁵⁴¹ Brian Barrett, *The Year Encryption Won*, Wired, 2016, <https://www.wired.com/2016/12/year-encryption-won/> Erişim Tarihi:04.05.2019

önünde mevcut engeller aşılmalıdır. Politika değişiklikleri ve fonlama ödeme aracılığıyla bu erişimi bir öncelik haline getirmek, mevcut ortaklıkları ilerletmek, yeni ortaklıklar oluşturmak ve hızla değişen alanda istihbarat birimlerinin varlığını korumasını sağlayabilmekte önemli bir adımdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İlkel çağlardan günümüze kadar tarih boyunca insanlığın en temel ihtiyaçlarından biri şüphesiz ki güvenlik olmuştur. Geçmişten bugüne, muhtemelen gelecekte de bu ihtiyaç artarak devam edecektir. Güvenlik ihtiyacı Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde fizyolojik ihtiyaçlardan hemen sonra gelmektedir. Topluluk halinde yaşayan insanların düzeni sağlayacak, kargaşaya engel olacak ve güvenliği sağlayacak bir yapıya ihtiyaç duymaları devlet dediğimiz organizasyonun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Devletin en temel görevi güvenliği ve refahı temin etmektir.

Anayasada kişi hak ve hürriyetlerine yer verilerek koruma altına alınmış olup insanların belirtilen hak ve hürriyetleri kullanmaları devletin garantisidir. Bundan dolayı devletin görevi güvenliği tesis ederek bu hak ve özgürlüklerin kullanılmasını sağlamaktır. Güvenliğin olmadığı yerde kişi hak ve hürriyetlerinin varlığından bahsedemeyiz. Bu açıdan bakıldığında güvenliği; bireylerin temel hak ve özgürlüklerini demokratik toplum sistemi kuralları çerçevesinde, her an ve her yerde, özgüvenle kullanabileceklerine ilişkin inanç ile bu inancın birey vicdanında oluşması için devlet tarafından alınmış olan fiziki tedbirler şeklinde tanımlayabiliriz. Kısaca güvenlik; ülke genelinde emniyet ve asayişin sağlanmasıdır. Bunun için güvenlik, tehlikenin ve risklerin bulunmaması olarak da tanımlanmaktadır.

Toplumdaki bireylerin dirlik ve esenlik içinde toplumda yaşayabilmelerini ifade eden güvenliği sağlamak devletin temel görevlerinden biridir. Sınırlar içinde ve dışında vatandaşların her türlü tehlikelerden korunması devlet politikalarıyla söz konusu olacaktır. Güvenlik görevi ifa edilmeden, devletin eğitim, sağlık vs. gibi diğer görevleri yapması kolay olmayacaktır. Çünkü insanlar önce can ve mal güvenliğinin sağlanmasını isterler. Daha çok insan hakları, daha çok özgürlük ve daha çok demokrasi söylemleri ile toplum karşısına çıkan siyaset yapıcılarının, bu düşüncelerini gerçekleştirebilmeleri için öncelikle güvenliği sağlamaları gerekmektedir. Ülke genelinde insanların demokratik hak ve özgürlüklerini özgüvenle kullanabilmelerinin sağlanması, diğer bir deyişle insanların mal ve can

güvenlikleri için gerekli tedbirlerin alınması konusu siyasi bir sorumluluktur, stratejik düzeyde planlama ve yürütme ister.

Güvenlik geniş bir yelpazede insan yaşamının hemen her alanında hissedilen bir kavramdır. İnsanların yaşama hakkından başlayarak gıda sağlığı, tüketici hakları, çevre sorunları, çocukların ve kadınların korunması, sanal korsanlık faaliyetleri, dış güçlerin güvenliği tehlikeye düşürebilecek her türlü faaliyetleri, terör hareketleri gibi toplumsal alanın her alanında karşılaşılabilecek olayları içerebilir ve bundan dolayı tüm ilgili alanlarda devletin her türlü tedbiri alarak güvenliği tesis etmesi gerekir.

Güvenlik hizmetleri, tanımı gereği bir 'hizmet' sektörü olup, toplum barışını bozan ya da bozacağı varsayılan fiillerden bazılarının ceza müeyyidesi kapsamına alınması ile ortaya çıkmıştır. Ülke içinde suç sayılan fiillerin işlenmesini önleyecek birimlerin kurulması, suç işlendiğinde de faili yakalayacak bir organizasyonunun bulunması, toplum düzenini bozan ya da bozacak olanlar için caydırıcı bir niteliktedir.

Jeopolitik konumu, siyasi tarihi ve iç dinamikleri Türkiye'ye sürekli bir tehdit algılaması içinde bırakmış ve bu durum Türkiye'nin güvenlik bilinci ile hareket etmesine neden olmuştur. Tarihsel ve kültürel bağlamda ele alınan Türkiye'nin güvenlik politikaları her zaman üst düzey bir politika alanı olarak görülmüştür. Ulusal güvenlik politikaları, bir devletin toplumsal, siyasi ve iktisadi unsurlarına yönelik herhangi bir bağımsız devletten veya aktörden kaynaklanan tehditler karşısında güvenliğini arttırmaya yönelik oluşturduğu faaliyet programları ve pratiklerdir. Ulusal çıkarlar ve tehditler bağlamında şekillenen güvenlik politikaları, devletlerin yasal kurumları aracılığıyla oluşturulmakta ve yürütülmektedir.

Devletin en temel görevi güvenliği ve refahı temin etmektir. İstihbarat da bu amaçları gerçekleştirmek için çalışan en temel birimlerden biridir. Devlet içinde her birim her disiplin bu iki temel amaca hizmet ettiğine göre istihbarat bu işlerin gerçekleştirilmesini sağlamak için vardır. İstihbarat ülke güvenliğinden ticarete, sanayiye, yatırımlara, tarıma ve meteorolojiye, tabii afetlere, emniyet ve asayişe kadar çok geniş bir alanda hatta hayatın bütün alanlarında gereklidir. İstihbarat olaylar olmadan, devlet adamlarına, yöneticilere, güvenlik güçlerine vb. karar

vermelerini ve tedbir almalarını sağlayacak kadar önceden analiz edilmiş bilgi sağlayabildiği zaman bir anlam ifade eder.

Devletler karşılaşılabilecekleri her türlü güvenlik sorunları çözmek için uygun planlar ve stratejiler hazırlamaya çalışırlar. Ancak bugünün dünyasında uygun ve gerçekleştirilebilir plan ve stratejiler ortaya koyabilmek başlı başına bir uzmanlık alanı haline gelmiştir. Çünkü düşmanlıklar artık açıktan yürütülmemekte, terör örgütlerinin neyi-kimi hedef aldığı, gerçek amaç ve niyetleri bilinmemekte ve hemen hemen her devlet diğerlerine karşı siber, bilgi ve istihbarat savaşlarının da içinde olduğu farklı yöntemler kullanarak birbirlerine üstünlük kurmaya çalışmaktadır. Buradan hareketle, devletlerin hem karşı taraf hakkında bilgi sahibi olmaları hem de kendi imkân ve kabiliyetlerini daha iyi kullanabilmeleri için istihbarat yapılarını güçlendirmeleri ulusal politikaların en önemli konularından biri hâline gelmiştir. Hedefler hakkında toplanılan bilgiler uygun stratejilerin belirleme sürecindeki en önemli ihtiyaçtır ve bu bilgilerin, istihbarat elde etme süreci sonundaki zamanında ve başarılı analizleri ülkeleri avantajlı duruma getirecektir.

Devlet, egemenliği altında bulunan toprakların savunması ve bekasını korumakla görevlidir. Bu görevin gereğini devletler sahip oldukları kurumlar aracılığıyla yaparlar. Bu görevin başarılması için yapılan çalışmalarda istihbarat çok önemli belki de en önemli faktör olarak ortaya çıkmaktadır. İstihbarat, ulusal gücün önemli bir bileşeni ve ulusal güvenlik, savunma ve dış politikalarla ilgili karar vermede temel bir unsurdur. İstihbarat organizasyonları ticaret, finans, doğal kaynaklar, sınai kapasite ve gayri safi milli hasıla verilerini içeren ekonomik bilgilerin toplanmasına büyük önem vermektedir. İstihbarat teşkilatları ayrıca yabancı popülasyonlar, topografyalar, iklimler ve çok çeşitli ekolojik faktörlerle ilgili verileri derlemektedir. İstihbarat faaliyetleri içerisinde istifade edilen en büyük kaynak açık kaynak istihbaratıdır. Günümüzde devletler, ihtiyaç duydukları bilginin, %80'ininden fazlasını açık kaynaklardan elde edebilmektedir.

Günümüz açık kaynaklardan elde edilen istihbaratın bu denli önem kazanmasını sebeplerinden birisi de ülkelerin güvenlik konularının ve bu konuda karar vericilerin her konuda giderek daha fazla halkın arzu ve hislerine kulak vermek zorunda hissetmeleridir. Ülkenin menfaatine olduğu bilinen birçok konuda, halkın o

konudaki hassasiyeti ve olumsuz bakış açısı bilindiği halde bazı adımlar atılamamaktadır. Basın-Yayın kuruluşlarının yaptığı haberler, halkın bu haberler karşısında verdiği tepkiler ve yaptığı yorumlar istihbarat kuruluşları için oldukça değerlidir. Terör Örgütleri, yabancı devletler halkın hangi konularda hassas olduğunu tespit ederek bu konularda olumsuz bilgiler yayarak ve dezenformasyon yaparak ülkelerin karar mekanizmalarını etkilemeyi düşünürler. Terör örgütlerinin faaliyetlerini önceden haberdar olarak bertaraf edebilmesi, ülke ekonomisinin gelişiminin sağlanması, sosyo/kültürel yapının gelişimi, teknolojik gelişmelerin takip edebilmesi ve istihbarat alanından elde edilen bilgiler neticesinde öngörülerin oluşturulması ve bu sayede ülke istikrarının sağlanması açısından son derece önemlidir.

Devletler sahip oldukları istihbarat organizasyonlarının rakipleri olarak yalnızca diğer devletler istihbarat birimleri olmadığı gerçeğiyle yüzleşmektedir. Küresel şirketlerin istihbarat organizasyonları, ulusal ve uluslararası hackerlar, dünyanın her tarafında çalışma yapan araştırmacı gazeteciler, OSINT meraklıları ve sivil veri analizi girişimlerinide hasaba katmak zorundadırlar. Bu yeni durum, Devletlerin bizzat kendilerinin organize ettiği dezenformasyon çalışmaları yada toplumu gerçek anlamda doğru bilgilendirme faaliyetleri sırasında gittikçe daha önemli bir konuma yükselmekte ve uluslararası gündemi meşgul eden olayların, MH17 uçağının düşürülmesi sonrasında yapılan araştırmalarda olduğu gibi vakanın gerçek yüzünü ortaya konulmasına aracılık etmektedir.

Günümüzde devletler iç ve dış politikalarını oluştururken açık kaynakları bilgilendirmeyi ve onları yönlendirmeyi stratejik bir hedef olarak benimsemektedirler. Günümüzde sosyal paylaşım siteleri açık kaynakların toplumların algılarını yönetmekte ve bilgi harbinde kullanılan en önemli vasıtalar olarak değerlendirilebilir. Sosyal medya üzerinden çok etkili sivil toplum hareketleri oluştuğu ve hatta devrimler gerçekleştirilebildiği yakın zamanda yaşanan örnekleriyle ortadadır. Bu tür oluşumlar medya alternatifi hatta medyanın dönüşümü ve yeni yüzü olarak görülmelidirler. Bununla birlikte ABD ve Rusya arasında çok büyük krizlere yol açan, Rusya'nın ABD başkanlık seçimlerini manipüle ettiği

yönünde iddiaların gelecekte özellikle bilgi üretme kapasitesi daha zayıf ülkelerin hedef alınarak benzer saldırılara maruz kalabileceği ihtimalini ortaya çıkarmaktadır.

Ayrıca düşünce kuruluşlarının küresel politikalar üzerindeki etkisi dikkate alındığında, birer açık kaynak olan bu kuruluşların faaliyetlerinin yalnızca bilgi üretmek değil, aynı zamanda seçilmiş bazı bilgilerin dünya kamuoyuna servis edilmesi olduğunu da akıllara getirmektedir. Bu faaliyetler modern dünyadaki yeni harp modellerinden biri olarak değerlendirilebilir. Ülkeler sadece açık kaynakları kullanarak kendi halklarını bilgilendirmenin yanında diğer ülkelerde açık kaynakları kullanarak siyasi, sosyal vb. operasyonlar yapmakta hatta kendi ülkelerinde başka devletlerce yapılan açık kaynak operasyonlarına da savunma argümanları geliştirmek zorunda kalmaktadır.

OSINT'in tüm internet ortamında isabetli bilginin daha iyi akışını ve verilen bilgilerin doğruluğunu uygun şekilde kontrol etmeyi mümkün kılarak devletler tarafından yönlendirilen dezenformasyon girişimlerinin propaganda etkilerini geçersiz kılacağı beklenmektedir. Bu durumun, sonuçta OSINT aracılığıyla gerçekleşecek ifşaların göz önünde bulundurulmasıyla, dış politikanın daha dikkatlice oluşturulmasına ve bilinçli dezenformasyon ile temellendirilmemesine sebep olacağı düşünülmektedir.

Günümüzde büyük devletler istihbarat örgütleri aracılığıyla kendi ülkelerinde veya hedef ülkelerde sosyal medyayı mercek altına alarak halkların eğilimlerini tespit etmek amacıyla faaliyetler yürütmektedir. Toplumsal hareketleri önceden fark edebilmek veya olduğu sırada takip ve yönlendirme yapabilmek adına analizler yapmaya çalışmaktadırlar. Anlık gelişen durumlarda olaylara müdahale edebilmek durumu lehe çevirebilmek ve toplumu etkileyebilmek için sosyal medyanın gücünden istifade etmeye başladılar. Toplumsal olaylar veya kriminal olaylar öncesi, sonrası ve gerçekleştiği sırada faydalı bilgiler elde etme ve daha etkili kararlar alabilme yeteneğine sahip olabilmekteler.

Sosyal medya paylaşımları takibi sayesinde organize suç örgütleri veya terör örgütlerinin faaliyetleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilmekte planlanan suç girişimleri hakkında önceden tedbir alabilme imkanı oluşmaktadır. Gizlilik kavramı

ile ilgili düşünce yapısı dijital teknoloji sayesinde süratle değişikliğe uğramaktadır. İnsanların ve hükümetlerin gizlilik anlayışları, gizli olarak ifade ettikleri her şeyin kapsamı ve anlamı değişikliğe uğramaktadır. Dolayısıyla, bilgi teknolojilerinin getirdiği yenilikler ve değişiklikler toplum hayatında yeni bir düzen anlayışının ortaya çıkmasına, gelenek ve alışkanlıkların farklılaşmasına ve sahip olunan değerlerin yeniden sorgulanmasına neden olacaktır.

Bu çalışmayı hazırlarken yapılan literatür araştırması sırasında ülkemizdeki mevcut istihbarat birimlerinin OSINT imkanlarından yararlandığını gösteren örneklere rastlanılmıştır. Ancak bu örneklerden genel bir açık kaynak istihbaratı politikasının var olduğu sonucunu çıkarmak mümkün değildir. Ulaşılabilen örneklerden daha çok mevcut siyasi konjoktüre göre karşılaşılan sorunlara çözüm bulmak adına devletin çeşitli birimlerinin harekete geçirilmesi sonucu yapılan faaliyetler olarak değerlendirilebilir. Dünyada OSINT kullanımına doğru bir yönelme olduğu görmezden gelinemeyecek bir gerçektir. Ülkemizdeki kurumların OSINT'ten yeteri kadar istifade etmeleri adına mevcut sistem içerisinde değişiklikler yaparak daha profesyonel yapıların ortaya çıkarılması faydalı olacaktır.

İstihbarat birimlerinde konusunda uzmanlaşmış, özellikle bilgi teknolojileri alanında iyi yetişmiş personelin görevlendirilmesi, görevli personelin kurumiçi eğitimlerle geliştirilmesi ve yetişmiş personelin maddi ve manevi yetersizliklerden dolayı kurumdan ayrılmalarını önleyecek iyileştirmelerin yapılması faydalı olacaktır.

Türkiye'de OSINTin teknolojik gereksinimlerinin yerine getirilebilmesi için, ABD örneğinde olduğu gibi özel sektörün desteğinden yararlanılması gerekmektedir. Farklı şirketler tarafından veri erişimleri, depolanmaları, işlenmeleri ve analiz edilmeleri alanlarında projeler geliştirilmesi ve bu yeteneklerin birleştirilmesi sonucunda, açık kaynaklardan elde edilecek zengin veri kümeleri hızlı ve güvenilir şekilde istihbarata dönüştürülebilecektir. İstihbarat kurumlarına destek veren bu şirketlerin sayılarının çoğalması, birbirleri ile rekabet halinde çalışmalarını ve alternatif projeler geliştirmelerini sağlayacaktır.

Devletler, farklı istihbarat ve güvenlik hizmetlerinin ve diğer kurumların nasıl yapabileceğini analiz etmelidir. İnternet web sitelerini, e-posta trafiğini ve diğer

potansiyel teröristlerin iletişim araçlarını analiz edilmesinin belli bir sistematığe oturtulması faydalı olacaktır. İstihbaratla mücadele etmek için daha fazla kaynak ayırmak gerekir. Şifreleme sistemlerini iyileştirmek için çalışmalar yapılmalıdır. Politikadaki karar vericiler arasında, silahlı kuvvetlerde, diğer devlet kurumlarında ve kamuoyunda farkındalığı artırmak gerekmektedir.

Devletlerin en önemli güvenlik gündemlerinden birinin siber güvenlik olacağından şüphe yoktur. Bu konu sosyal medya üzerinden ülke seçimlerine müdahale potansiyeli de barındırması açısından polisiye olmanın dışında ulusal güvenlik ve bağımsızlık açısından da devletin istihbarat birimlerinin en önemli çalışma ve görev alanlarından birini oluşturacaktır. Bu konuda en büyük, köklü ve yapısal güvenlik tedbiri sektörün milli teknoloji ve milli şirketlerce büyümesi ve devlet teşvikleri için de en doğru alanlardan birini oluşturacaktır.

Çalışma boyunca anlatılmaya çalışılan Açık Kaynak İstihbarat alanı ile ilgili yapılması tavsiye edilebilecek hususlar kısaca aşağıda sıralanmıştır.

1-Açık Kaynakları izleme ve analiz birimi oluşturmaları,

2-Mevcut Açık Kaynakları izleme ve analiz birimlerindeki bu yönde yapılan çalışmaların daha profesyonel hale getirilmesi için gerekli şartların oluşturulması,

3-Bilgi teknolojileri alanında uzman personelin görevlendirilmesi,

4-Bu kadroların İnternet güvenliği, veri madenciliği, makine öğrenmesi gibi teknik alanlarda uzman personel tarafından desteklenmesi,

5-Sosyal iletişim ortamı sosyoloji, psikoloji, dil ve din gibi beşeri bilimlerle de ilişkili olduğundan, analiz ekibinde bu alanlarda uzmanlaşmış personelin görevlendirilmesi,

6-Özel sektörün desteğinden yararlanılması gerekmektedir. Farklı şirketler tarafından veri erişimleri, depolanmaları, işlenmeleri ve analiz edilmeleri alanlarında projeler geliştirilmesi sağlanması,

7-Siber güvenlik alanında milli teknoloji ve milli şirketlerce büyümesi ve devlet teşviklerinden yararlandırılmaları,

7- Kurumsal bir sosyal medya politikasının geliştirilmesinin ve personelin bu konuda eğitilmesi,

8- İstihbaratla mücadele etmek için daha fazla kaynak ayrılması,

9- İstihbarat birimleri sahip oldukları imkân ve kabiliyetlerini hedef ülke ve toplumlarda da operasyonel olarak kullanabilmeli, dünyanın gelişmiş güçlü devletlerin istihbarat birimleri gibi yurtdışında toplum mühendisliği, algı operasyonları yapabilmeli, gerekli çalışma ve örgütlenme kabiliyetine sahip olabilmelidir.

Netice itibariyle, çalışmanın OSINT alanında yapılacak çalışmalar için katkıda bulunacağı, bu konuda yapılmış sınırlı sayıdaki çalışmalardan biri olduğu ve ülkemizde bu alanda yeteri kadar bulunmayan çalışmalar için kaynak olarak kullanılabilir ise de daha ayrıntılı çalışmaların bir gereklilik olduğu açıktır.

KAYNAKÇA

- ACAR Ünal ve URHAL Ömer, *Devlet, Güvenlik, İstihbarat, Terörizm, Adalet* Yayınevi, Ankara, 2007.
- ACKERMAN Robert K., *The CIA Accelerates Innovation*, Signal, 1 June 2016, <https://www.afcea.org/content/Article-cia-accelerates-innovation>Erişim Tarihi:12.05.2019
- ACKROYD Peter, *Venice*, Vintage Books, London, 2010.
- ADLER Emanuel, *Seizing the Middle Ground Constructivism in World Politics*, European Journal of International Relations, Vol.3, No.3, 1997, pp.319-363
- AĞIR Bülent Sarper, “Güvenlik Kavramını Yeniden Düşünmek: Küreselleşme, Kimlik ve Değişen Güvenlik Anlayışı”. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt.11, Sayı.22, 2015, ss.97-130
- AĞIR Bülent Sarper, ve ARMAN Murat Necip, “Deepening of Security Conception and Violent Non-State Actors as the Challengers of Human Security,” Adnan Menderes Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt.1, Sayı.1, 2014, ss.105-116
- AID Matthew M., “All Glory Is Fleeting: Sigint and the Fight Against International Terrorism”, *Intelligence and National Security*, Vol.18, No.4, 2003, pp.72–120
- AKSU Muharrem ve TURHAN Faruk, “Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt.4, Sayı.2, 2012, ss.69-80
- ALKİN Kerem ve GÜRLESEL Can Fuat, “Dünya Ekonomisine Yönelik Global Tehditler: Dünyada Güvenlik ve Tehdit Kavramının Evrimi ve Global Güvenlik İçinde Ulusal Güvenlik Perspektifi”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, Sayı.6, 2004, ss.9-34
- ALTINDAL Aytunç, *Vatikan Ve Tapınak Şövalyeleri*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004

- ANDREW Christopher, *The Secret World: A History of Intelligence*, Yale University Press, New Haven and London, 2018
- ARENDS Jacop FREDERİCK M., *Homeros'dan Hobbes ve Ötesine: Avrupa Geleneğindeki Güvenlik Kavramı*, Çev. Burcu YAVUZ, Uluslararası İlişkiler, Cilt.6, Sayı.22, 2009, pp.3-33
- ARIBOĞAN Deniz Ülke, *Uluslararası İlişkiler Düşüncesi, Tarihsel Gelişim*, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2007.
- ARMSTRONG Karen, *Muhammad: Prophet for Our Time*, Harper Perennial, London, 2007.
- ARNOLD Stephen, *The Other Intelligent Open Source*, Information World Review, No.195, 2003.
- ARON Raymond, *Peace and War*, Praeger, New York, 1968.
- ARSLAN Zühtü, *11 Eylül Sonrası Yeni Güvenlik Anlayışı, İnsan Hakları ve Demokratik Kolluk*, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt.8, Sayı.2, 2006, ss.121-136
- ASHLEY Richard K., "Political Realism and Human Interests", International Studies Quarterly, *Symposium in Honor of Hans J.Morgenthau*, Vol.25, No.2, 1981, pp.204-236
- ASMUS Ronald D., *Opening NATO's Door*, Columbia University Press, New York, 2002.
- ATAY Mehmet, "Rusya Gizli İstihbarat Servisleri: KGB'nin Kısa Tarihi", Avrasya Dosyası *İstihbarat Özel*, Ankara, Cilt.8, Sayı.2, 2002, ss.309-328
- ATAY Mehmet, "Stratejik Ulusal Güvenlik İstihbaratı", *Strateji Dergisi*, 1996, Sayı.1, ss.79-92
- AYDIN Ahmet Hamdi, "Özel Güvenlik Teşkilatı: Kuruluşu, Görevleri, Yetkileri", *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:4, Sayı:1-2, 2002. ss.123-136
- AYDIN Ahmet Hamdi, *Toplumsal Güvenlik ve Yerel Siyaset, Yerel Siyaset*, Okutan Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- AYDIN Nurullah, *İşte İstihbarat*, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2008

- AYDINLI Ersel, “Küreselleşme ve Güvenlik: Teorik Yaklaşımlar”. *Avrasya Dosyası*, Cilt.9, Sayı.2, 2003, ss.36-50
- AYOUB Mohammed, *The Third World Security Predicament*, Lynne Rienner Publishers, London, 1995
- BACASTOW Todd S. and BELLAFFIORE Dennis, “Redefining Geospatial Intelligence”, *American Intelligence Journal*, Vol.27, No.1, 2009, pp.38–40
- BAÇ Meltem Müftüler, *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerine Güvenlik Boyutundan Bir Bakış*, TESEV Yayınları, Ankara, 2006, ss.6-28
- BAGNALL J.J., *The Exploitation of Russian Scientific Literature for Intelligence Purposes*, *Studies in Intelligence*, 1958, pp. 45–49 Declassified Article
- BAHARÇİÇEK Abdulkadir ve TUNCEL Gökhan, “Terörle Mücadelenin Zorlukları ve Bu Zorlukları Aşmada Farklı Bir Yaklaşım: Demokratik Mücadele Yöntemi”. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, Cilt.2 Sayı.2, 2011, ss.1-16
- BAILES Alyson J.K., “The Politico-Military Dimension of OSCE”, *Helsinki Monitor*, Brill/Nijhoff, Vol.17, No.3, 2006, pp.214-225
- BAKER Paul, “A Useful Methodological Synergy? Combining Critical Discourse Analysis and Corpus Linguistics to Examine Discourses of Refugees and Asylum Seekers in the UK Press”, *Discourse & Society*, Vol.19, No.3, 2008, pp.273–306
- BALCI Ali, *İsrail Sorunu: Ortadoğu'nun Gordion Düğümü*, Ed. Kemal İNAT, Burhanettin DURAN ve Muhittin ATAMAN, *Dünya Çatışmaları ve Çatışma Bölgeleri ve Konuları*, Cilt.1, Nobel Yayınları, Ankara, 2010, ss.99-163
- BALDWIN David A., “Güvenlik Kavramı”, Çev. Çiğdem ŞAHİN, *Avrasya Dosyası*, Cilt.9, Sayı.2, 2003, ss.1-35
- BALDWIN David A., *Neorealism and Neoliberalism: The Contemporary Debate*, Columbia University Press, New York, 1993

- BALDWIN David A., *The Concept of Security*, Review of International Studies, Vol.23, No.1, 1997, pp.5-26
- BALKAN Celil, *Soğuk Savaş Sonrasında Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Sorunları*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 2006
- BALZACQ Thierry, "Qu'est-ce que La Sécurité Nationale", *Revue Internationale et Stratégique* 4, 52, 2003, p.44, Aktaran Oğuzhan ERGÜN, Bitlis Eren Üniversitesi *Akademik İzdüşüm Dergisi*, Cilt.3, Sayı.4, 2018, ss.96-131
- BAMFORD James, *Body of Secrets, Anatomy of the Ultra-Secret National Security Agency*, Doubleday, New York, 2001
- BARON Elizabeth Bodine vd., *Examining ISIS Support and Opposition Networks on Twitter*, Santa Monica, Calif.: RAND Corporation, RR-1328-RC, 2016
- BARRETT Brian, *The Year Encryption Won*, Wired, 23 December 2016, Erişim Tarihi.16.07.2018
- BAYLIS John, "International and Global Security in the post-cold war era," Ed.John BAYLIS and Steve SMITH, *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, Oxford University Press, Oxford, 2001, pp.253-276.
- BAYLIS John, *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı*, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt.5, Sayı.18, 2008, ss.71-72
- BEAN Hamilton, *No More Secrets: Open Source Information and the Reshaping of U.S. Intelligence*, Praeger, 2011
- BELLAVITA Christopher and GORDON Ellen M., "Changing homeland security: teaching the core". *Homeland Security Affairs*, Vol.2 Article.1, 2006, pp.1-21
- BENNET A. Leroy and OLIVER James K., *International Organizations: Principles and Issues* Prentice Hall, New Jersey, USA, 2002.
- BENNETT Peter, COLES David and McDONALD Anne, "Risk Communication as a Decision Process", Ed. Peter BENNETT, K. COLMAN, Risk

Communication and Public Health, *Oxford University Press*, Oxford, 1999, pp.207-221

BERISHA Visar vd. "Tracking Discourse Complexity Preceding Alzheimer's Disease Diagnosis", A Case Study Comparing the Press Conferences of Presidents Ronald Reagan and George Herbert Walker Bush, *Journal of Alzheimer's Disease*, Vol.45, No.3, 2015, pp.959-963

BERİŞ Hamit Emrah, *Kamu Düzeni, Güvenlik ve Demokratikleşme*. Güvenlik Çalışmaları Dergisi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Cilt.17, Sayı.1, 2015, ss.1-18

BERNARDI Chiara Livia, *Digital Media and Women's Issues in Egypt and Saudi Arabia*, Doctoral Thesis, University of Warwick, Warwick, England, 2015

BEST Richard A. and CUMMING Alfred, "Open source intelligence (OSINT): Issues for congress", *Congressional Research Service*, 2007, pp.1-33

BEST Richard A., CUMMING Alfred and MASSE Todd, "Director of National Intelligence: Statutory Authorities", *Order Code RS 22112*, 11 April 2005

BIEDA David, RIDLLE Embry, "Cyberspace: A Venue for Terrorism", *Issues in Information Systems*, Vol.16, No.3, 2015, pp.33-42

BİLGİN Pınar, "Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları", *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt.8, Sayı.14, 2010, ss.71-96;

BİLGİN Pınar, "Individual and Societal Dimensions of Security", *International Studies Review*, Vol.5, Issue 2, 2003, pp.203-222

BİLGİN Pınar, *Dünya Literatürü ve Uygulamasında Güvenlik Sektörü: Devlet Merkezli Güvenlikten Yurttaş-Merkezli Güvenliğe Doğru mu? Yeni Güvenlik*, TESEV Yayınları, İstanbul, 2008, ss.43-61

BİRDİŞLİ Fikret, "Eleştirel Güvenlik Çalışmaları Kapsamında Frankfurt Okulu ve Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Sorunlarına Eleştirel Bir Yaklaşım: Galler Ekolü", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt.10, Sayı.20, 2014, ss.229-256

- BİRDİŞLİ Fikret, *Yeni Ulusal Güvenlik Politikalarının Metaekolojik Temelleri ve Türkiye'nin Ulusal Güvenliği*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Malatya, 2011.
- BLECHMAN Barry M., "Statecraft and Security", Ed. Ken Booth, *International Peace and Security in the Twenty-First Century*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, pp.290-292
- BLOCK Eugene B., *Above The Civil War, The Story of Thaddeus Lowe, Balloonist, Inventor, Railway Builder*, Howell-North Books, Berkeley, CA, 1966
- BM *Antlaşması ve Uluslararası Adalet Divanı Statüsü*, Birleşmiş Milletler Enformasyon Merkezi, Ankara, 1997.
- BOOTH Ken, "Güvenlik ve Özgürleş(tir)me", Çev. Çiğdem Şahin, *Avrasya Dosyası*, Cilt.9, Sayı.2, Ankara, 2003, ss.51-70
- BOOTH Ken, *Theory of World Security*, Cambridge University Press, 2007
- BOSTABOĞLU Burcu ve OKUR Mehmet Akif, *Uluslararası İlişkilerde Eleştirel Kuram*, İmge Kitabevi, Ankara, 2009
- BOURANTONIS Dimitris, *The History and Politics of UN Security Council Reform*, Routledge Press, England, 2005
- BRAUCH Hans Günter, Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: "Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü", Çev. Zeynep ARKAN, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt.5, Sayı.18, 2008, ss. 4-18
- BREAKSPEAR Alan, "A New Definition of Intelligence," *Intelligence and National Security*, Vol.28, No.5, 2013, pp.678-693.
- BRUEMMER Russel J., "Intelligence Community Reorganization: Declining the Invitation to Struggle", *The Yale Law of Journal*, Vol.101, No.4, 1992, pp.867-891
- BUZAN Barry, "Change and Insecurity reconsidered", Ed. Stuart CROFT and Terry TERRIFF *Critical Reflection on Security and Change*, Frank Cass Publishers, Oxen, 2000, pp.1-17.

- BUZAN Barry, “New Patterns of Global Security in the Twenty-First Security”, *International Affairs*, Cilt.67, Sayı.3, 1991, pp.433-434
- BUZAN Barry, HANSEN Lene, *The Evolution of International Security Studies*. Cambridge University Press, New York, 2009
- BUZAN Barry, *People, States and Fear: The National Security Problem in International Relations*, Brighton, Harvester Books, Chapel Hill, University of North Carolina Press, 1983
- BUZAN Barry, WEAVER Ole, WILDE Jaap De, *Security: A New Framework For Analysis*, Lynne Rienner Publishers, London, 1998
- CASTILLO Walbert, *Air Force intel uses ISIS ‘moron’ post to track fighters*, CNN, 5 June 2015
- CEBECİ Münevver, “The European Security Strategy: A Reflection of EU’s Security Identity”, *Marmara Journal of European Studies*, Vol.12, No.1-2, 2004, pp.301-319
- CHAMBERS David and PULLAN Brian S., *Venice: A Documentary History 1450 1630*, Oxford: Blackwell, 1991
- CHENG Zhiyuan, CAVERLEE James, and LEE Kyumin, “You Are Where You Tweet: A Content-Based Approach to Geo-locating Twitter Users,” 19th ACM International Conference on Information and Knowledge Management, Toronto, Canada, 2010, ss.759-768
- CHOMSKY Noam, *11 Eylül ve Sonrası: Dünya Nereye Gidiyor*, Aram Yayıncılık, İstanbul, 2002
- CLAUSER Jerome K., WEIR Sandra M., *Intelligence Research Methodology. An Introduction to Techniques and Procedures for Conducting Research in Defense Intelligence*, Defense Intelligence School, Washington, D.C., 1975
- CODDINGTON Edwin B., *The Gettysburg Campaign: A Study in Command*, Charles Scribner’s Sons, 1968
- COHEN Katie vd., “Detecting Linguistic Markers for Radical Violence in Social Media”, *Terrorism and Political Violence*, Vol.26, No.1, 2014, pp.245–256

- CORNISH Paul, “European Security: The End of Architecture and the New NATO,” International Affairs, (Royal Institute of International Affairs 1944-), The Americas: European Security, *Oxford University Press*, Vol.72, No.4, 1996, pp.751-769
- CORNISH Paul, “NATO: The Practice and Politics of Transformation”, International Affairs, (Royal Institute of International Affairs 1944-), *Oxford University Press*, Vol.80, No.1, 2004, pp.63-74
- COŞKUN Vahap, *Ulus Devletin Dönüşümü ve Meşruluk Sorunu*, Liberte Yayınları, Ankara,2009.
- COYNE John William and BELL Peter, “The Role of Strategic Intelligence in Anticipating Transnational Organized Crime: A Literature Review”, *International Journal of Law and Justice*, Vol.39, No.1, 2011, pp.60-78.
- ÇAKMAK Cenap, *Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi: Eleştirildiği Kadar Vazgeçilemeyen Bir Aktör*, Ed. Nejat DOĞAN, Cenap ÇAKMAK, Halil Kürşad ASLAN, Birleşmiş Milletler BM Sistemi ve Reformu, Siyasal Kitapevi Yayınevi, Ankara, 2014, ss.35-55
- ÇAPAR Erkan, *Türkiye’de İç Güvenlik Yönetimi ve Terörle Mücadele*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013
- ÇAYHAN Behire Esra, “Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası ve Türkiye”, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi* s.3, 2002, ss.42-55
- ÇETİNKAYA Şeref, “Güvenlik Algılaması ve Uluslararası İlişkiler Teorilerinin Güvenliğe Bakış Açıları”, 21. Yüzyılda *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı.2, 2013, ss.241-260
- ÇINAR Bekir, *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*, Sam Yayınları, Ankara, 1997
- DAĞ Ahmet Emin, *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*, Anka Yayınları, İstanbul, 2004
- DAHIR Abdi Latif, *Half the World’s Population Used the Internet in 2018 - ITU - Quartz Africa*, Quartz, 2018, <https://qz.com/africa/1490997/more-than-half-of-worlds-population-using-the-internet-in-2018/> Erişim Tarihi.02.03.2019

- DANCHEV Dancho, *Benefits of Open Source Intelligence -OSINT*, <https://ddanchev.blogspot.com/2006/09/benefits-of-open-source-intelligence.html> Erişim Tarihi.06.03.2019
- DASH Samuel, SCHWARTZ Richard F. and KNOWLTON Robert E., *The Eavesdroppers*, New Brunswick, NJ: Rutgers University Press, 1959
- DAVUTOĞLU Ahmet, *Stratejik Derinlik: Türkiye'nin Uluslararası Konumu*, Küre Yayınları, İstanbul, 2001
- DEDEOĞLU Beril, *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*, Yeni yüzyıl Yayınları, İstanbul, 2008
- DEMİR Sertif, "Dünden Bugüne Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt.6, No.11, 2010, ss.28-52
- DEMİREL Emin, *Teşkilat-ı Mahsusadan Günümüze Gizli Servisler*, Renk Yayınları, İstanbul, 2011
- DENK Erdem, *Uluslararası Örgütler Hukuku Birleşmiş Milletler Sistemi*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2015
- DENNING Dorothy E., "Activism, Hactivism and Cyber Terrorism: The Internet as a Tool for Influencing Foreign Policy", in: *Networks and Netwars: The Future of Terror, Crime, and Militancy*, Santa Monica, *Rand Corporation*, 2001, pp.239-288
- DENZIN Norman K., *Interpretive Biography*, Sage Publications, New York, 1999
- DEURSEN Alexander Van, DİJK Jan Van, "Using the Internet: Skill related problems in users online behavior", *University of Twente. Interacting with Computers*, 2009, pp.1-10
- DONNELLY Jack, "Realism and International Relations", Ed. James FARR, *Political Science in History: Research Programs and Political Traditions*, Cambridge University Press, New York, 1995, p.179
- DOYLE Michael W. and SAMBANIS Nicholas, *Making War and Building Peace: United Nations Peace Operations*, Princeton University Press, Princeton, 2010

- DÖNMEZ Suat, *Güvenlik Anlayışının Dönüşümü: İttifak Kavramı ve NATO*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2010
- DUNAY Pal, *Güvenlik Sektörü Yönetişimi ve Avrupa Entegrasyonu, Güvenlik Sektöründe Demokratik Gözetim: Türkiye ve Dünya*, DCAF, İstanbul, Emniyet Genel Müdürlüğü, Toplum Destekli Polislik Hizmet Standartları ve Uygulamaları, Başak Matbaacılık, Ankara, 2005
- DUNNE Tim, “Liberalism”, Ed. John BAYLIS, Steve SMITH, *The Globalization of World Politics*, Oxford University Press, London, 2001, pp.147-163
- DUPONT Alan, “Intelligence for the Twenty First Century”, *Intelligence and National Security*, Vol.18, No.4, 2003, pp.15-39
- EISLER Peter, *Today’s Spies Find Secrets in Plain Sight*, USA Today, 31 March 2008
- EKER Sami, “Savaş Olgusunun Dönüşümü: Yeni Savaşlar ve Suriye Krizi Örneği”, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, Cilt.2, Sayı.1, 2015, ss.31-66
- ENDSOR Mick and PEACE Bill, *A Call to Arms: Open Source Intelligence and Evidence Based Policymaking*, Bellingcat, 20 January 2015
- ENSOR Josie, *Is this where James Foley was beheaded?*, The Telegraph, 24 August 2014
- ERALP Atila, *Devlet ve Ötesi: Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar*, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2005
- ERGÜL Nihal, *Yeni Güvenlik Anlayışı Kapsamında BM’nin Rolü ve Uygulamaları*, Ed. Atilla SANDIKLI, *Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri*, Bilgesam Yayınları, İstanbul, 2012, s.166
- ERHAN Çağrı, *Soğuk Savaş Sonrası ABD’nin Güvenlik Algılamaları*, Der. Refet YİNANÇ, Hakan TAŞDEMİR, *Uluslararası Güvenlik Sorunları ve Türkiye*, 1. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002, ss.57- 58
- FALKENRATH Richard A., “The CFE Flank Dispute, Waiting in the Wings”, *International Security*, Vol.19, No.4, 1995, pp.118-144

- FARBER Dan, *The Next Big Thing in Tech: Augmented Reality*, CNET, 2013, <https://www.cnet.com/news/the-next-big-thing-in-tech-augmented-reality/>
Erişim Tarihi.02.02.2019
- FEINBERG Ashley, *This Is Almost Certainly James Comey's Twitter Account*, 2017, Erişim Tarihi:03.05.2018 <https://gizmodo.com/this-is-almost-certainly-james-comey-s-twitter-account-1793843641>
- FLOYD Rita, *Security and the Environment, Securitization Theory and US Environmental Security*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010
- FREEMAN Linton C., "Centrality in Social Networks: Conceptual Clarification", *Social Networks*, Vol.1, No.3, 1978/79, pp.215–239
- FREY John, *National Commission on Terrorist Attacks upon the United States, The 9/11 Commission Report: Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks upon the United States*, W.W. Norton and Company Publishing, New York, 2004
- FUKUYAMA Francis, *Devlet İnşası, 21'nci Yüzyılda Dünya Düzeni ve Yönetişim*, Remzi Kitap, İstanbul, 2005
- General Dutch Intelligence and Security Service, *Jihadism on the Web*, 2012, s.3, <https://www.aivd.nl/@2872/jihadistisch> Erişim tarihi: 13.02.2019
- GHALI B. Boutros, "An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peace Keeping, Peace Building", *The Security Council, New York, UN*, 1992, pp.822-828
- GHEBALI Victor-Yves, "Growing Pains at the OSCE: The Rise and Fall of Russia's Pan-European Expectations", *Cambridge Review of International Affairs*, Vol.18, No.3, 2005, pp.375-388
- GHECIU Alexandra, "Securing Civilization? The EU, NATO, and the OSCE in the Post-9/11 World", New York, *Oxford University Press*, 2008
- GIBSON Stevyn, "Exploring the Role and Value of Open Source Intelligence", Ed. Christopher HOBBS, Matthew MORAN and Daniel SALISBURY, *Open Source Intelligence in Twenty-First Century-New Approaches and Opportunities*, Palgrave Macmillan UK, 2014, pp.9-23

- GIBSON Stevyn, "Open source intelligence; An Intelligence Lifeline", Royal United Services Institute (RUSI) Journal, England, 2004, Vol.149, No.1, pp.16-22
- GILL Peter, *Policing Politics, Security Intelligence and the Liberal Democratic State*, Frank Cass, London, 1994
- GIDDENS Anthony, *Modernliğin Sonuçları*, Çev. Ersin KUŞDİL, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998
- GİRGİN Kemal *Uluslararası İlişkiler Modern İstihbarat ve Türkiye*, Okumuş Adam Yayınları, İstanbul, 2003
- GLARE Peter Geoffrey William, *Oxford Latin Dictionary*, Clarendon Press, Oxford, 2005
- GLASSER Suzan B., *Probing Galaxies of Data for Naggets*, Washington Post 25 November 2005
- GOODCHILD Michael Frank, "Citizens as Voluntary Sensors: Spatial Data Infrastructure in the World of Web 2.0", *International Journal of Spatial Data Infrastructure Research*, Vol.2, No.1, 2007, pp.24–32
- GRASSEGGER Hannes and KROGERUS Mikael, *The Data That Turned the World Upside Down*, Vice, 28 January 2017, https://www.vice.com/en_us/article/mg9vvn/how-our-likes-helped-trump-win
- GREENWALD Glenn and Ewen MacASKILL, *NSA Prism Program Taps in to User Data of Apple, Google and others*, *The Guardian*, 7 June 2013, <http://www.theguardian.com/world/2013/jun/06/us-tech-giants-nsa-data>
- GRIESHABER Kirsten, *German intelligence warns of increased Chinese cyber spying*, 10 December 2017, <https://www.seattletimes.com/business/german-intelligence-warns-of-increased-chinese-cyberspying>ErişimTarihi.04.05.2018
- GRIFFITHS Martin, *International Relations Theory for the Twenty-First Century: An Introduction*, Routledge, New York, 2007

- GROSE Peter, *Gentleman Spy: The Life Of Allen Dulles*, Houghton Mifflin Company, New York, 1994
- GÜL Hüseyin, Soğuk Savaş Sonrasında İstihbarat Örgütlerinin Ortadoğu'daki Faaliyetleri: Irak Sorunu Örneği, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009
- GÜNEŞ Ahmet M., “Lizbon Antlaşması Sonrasında Avrupa Birliği”, Gazi Üniversitesi *Hukuk Fakültesi Dergisi* c.12, 2008, ss.739-772
- HACKELOEER Andreas vd., “Georeferencing: A Review of Methods and Applications”, *Annals of GIS*, Vol.20, No.1, 2014, pp.61–69
- HANNAS Willam C., MULVENON James and PUGLISI Anna B., *Chinese industrial espionage: Technology acquisition and military modernization*, London, Routledge, 2013
- HART John L., *Walka Wywiadów, Rosjanie and CIA*, Bellona, Warszawa, 2003
- HASSAN Nihad A. and HIJAZI Rami, *The Evolution of Open Source Intelligence In Open Source Intelligence Methods and Tools*, Apress, Berkeley, CA, 2018
- HAYES Ben, *Spying in a see through world: The ‘Open Source Intelligence Industry*, Statewatch Bulletin, 2010, <http://database.statewatch.org/article.asp?aid=29869> Erişim Tarihi.03.04.2018
- HEANEY Catherine A. ISRAEL Barbara A., “Social Networks and Social Support”, Ed. Karen GLANZ, Barbara K. RIMER, and K. V. VISWANATH, Health Behavior and Health Education: Theory, Research, and Practice, Philadelphia, *University of Pennsylvania*, 2008, pp.189-207
- HELMUS Todd and BARON Elizabeth Bodine, “Empowering ISIS Opponents on Twitter”, *RAND Corporation*, PE-227-RC, 2017
- HEM Alex, “Google Says Machine Learning Is the Future. So I Tried It Myself”, *The Guardian*, 28 June 2016
- HEYWOOD Andrew, *Küresel Siyaset*, Çev. Nasuh USLU ve Haluk ÖZDEMİR, Adres Yayınları, Ankara, 2013

- HIGGINS Eliot, *Geolocation Techniques—Mapping Landmarks*, Bellingcat, 15 July, 2014
- HOBBS Thomas, *Leviathan*, Ed. Michael OAKESHOTT, Macmillan, New York, 1962
- HOBBS Thomas, *On the Citizen*, Ed. Richard TRUCK and Michael SILVERTHORNE, Cambridge University Press, 1988
- HODGES Jim, *DIA Seeks Culture Sift*, *Trajectory Magazine*, 7 June 2017
- Homeland Security “Open Source Information Enhancement Act of 2008”, H.R. 110-763. 110th Congress, 2nd Session, 2008
- HOPF Ted, “The Promise of Constructivism in International Relations Theory”, *International Security*, Vol.23, No.1, 1998, pp.171-200
- HOWARD Philip N., “The IRA and Political Polarization in the United States, 2012-2018”, Computational Propaganda Research Project, Oxford, UK, *Oxford Internet Institute*, December 2018
- HULNICK Arthur S., *Keeping Us Safe: Secret Intelligence and Homeland Security*, Praeger, 2004
- HUTCHINSON Andrew, *Farewell Topsy, You Will Be Missed*, Social Media Today, 16 December, 2015
- HYAMS Kenneth Craig, MURPHY Francis M. and WESSELY Simon, “Responding to Chemical, Biological or Nuclear Terrorism: Indirect and Long Term Health Effects May Present the Greatest Challenge”, *Journal of Health Politics, Policy and Law*, Vol.27, No.2, 2002, pp.273-221
- ILCAN Suzan and PHILLIPS Lynne, “Governing Peace: Global Rationalities of Security and UNESCO's Culture of Peace Campaign”, *Anthropologica*, Vol.48, No.1, 2006, pp.59-71
- INGRAM David, “Between Political Liberalism and Postnational Cosmopolitanism: Toward an Alternative Theory of Human Rights”, *Political Theory*, Vol.31, No.3, 2003, pp.359-391

- INSCOM, Training and Support Detachment in Coordination with USAIC & FH “Counterintelligence and Human Intelligence Subject Matter Experts”, *Staff Handbook*, 2001, p.4.
- IRIYE Akira, *Global Community: The Role of International Organizations in the Making of the Contemporary World*, University of California Press, California, 2002
- JIA Yaoqi vd. “I Know Where You’ve Been: Geo-Inference Attacks via the Browser Cache”, *IEEE Internet Computing*, Vol.19, No.1, 2014, pp.44-53
- JOHNSON Eliana, “Trump Campaign Turns to ‘Psychographic Data Firm Used by Cruz”, *National Review*, 5 August 2016
- JOHNSON Loch, *Secret Agencies, US Intelligence in a Hostile World*, NewHaven, Yale University Press, 1996
- JOHNSON Loch, *The Development of Intelligence Studies*, Ed. Loch JOHNSON, *Handbook of Intelligence*, Oxon:Routledge, 1st Edition, 2007
- JONG Ben De, and PLATJE Wies, Ed. Robert David STEELE, “Peacekeeping Intelligence, Emerging Concepts in the Future”, *OSS Intenational Press*, Oakton, 2003, pp.11-30.
- KAHN David, “An Historical Theory of Intelligence,” Ed. Peter GILL, Stephin MARRIN, Mark PHYTHIAN, *Intelligence Theory: Key Debates and Questions*, Taylor & Francis, 2008, pp.4-13
- KAHRAMAN Hasan Bülent, *11 Eylül: Postmodern Dönemin Bitişi*, Der. Masis KÜRKÇÜGİL, *Sahibini Arayan Barış*, Everest Yayınları, İstanbul, 2002, ss.1-33
- KAMPMARK Binoy, *Facebook and surveillance capitalism*, New Age, 23 March 2018
- KAPLAN David E. and WHITELAW Kevin, “Playing Defense,” *U.S. News and World Report*, 2006, pp.44-53

- KARABULUT Bilal, “Helsinki’den Astana’ya Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü AGİT: AGİT’in Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme”, *Akademik Bakış*, Cilt.4, Sayı.8, 2011, ss.69-93
- KARABULUT Bilal, “Küreselleşme Sürecinde Güvenlik Alanında Değişimler: Karadeniz’in Güvenliğini Yeniden Düşünmek”, *Karadeniz Araştırmaları*, Cilt:6, Sayı: 23, 2009, ss.1-11
- KARABULUT Bilal, *Güvenlik, Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek*, Barış Kitabevi, Ankara, 2011
- KARACASULU Nilüfer, “Avrupa Entegrasyon Kuramları ve Sosyal İnşacı Yaklaşım”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, Cilt.3 No.9, 2007, ss.82-100
- KARDAŞ Tuncay, *Güvenlik: Kimin Güvenliği ve Nasıl?*, Ed. Zeynep DAĞI, Uluslararası Politikayı Anlamak, Ulus Devlet’ten Küreselleşmeye, Alfa Yayınları, İstanbul, 2007.
- KAYA Ayhan ve Günay Göksu ÖZDOĞAN, *Uluslararası İlişkilerde Sınır tanımayan Sorunlar, Çevre ve Güvenlik İlişkisine Tanımsal Bir yaklaşım*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2003
- KELLY Jack, *Militants wire Web with links to jihad*, USA Today, 10 July 2002
- KEMP Simon, “Digital in 2018: World’s Internet Users Pass the 4 Billion Mark”, *We Are Social*, 30 January, 2018
- KEMP Walter, “The OSCE: Entering a Third Phase in Its Third Decade”, Helsinki Monitor, *Brill/Nijhoff Press*, Vol.15, No.4, 2004, pp.254-262
- KENNAN George F., *Spy and Counterspy*, The New York Times, 18 May 1997, p.E-17
- KENNEDY Paul M., “Imperial Cable Communications and Strategy, 1870-1914”, *English Historical Review*, Vol.86. No.341, 1971, pp.728-752
- KENT Sherman, *Stratejik Intelligence for American World Policy*, Princeton University Press, 1949
- KENT Sherman, *Stratejik İstihbarat*, Çev. Yasemin ÖZBEK, Nazlım Şüküroğlu ARICA, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara, 2003

- KERR Pauline, “Human Security”, Ed. Alan COLINS, *Contemporary Security Studies*, Oxford University Press, 2007 pp.89-108
- KESSLER Robert, “Inside the CIA: Revealing the Secrets of the World’s Most Powerful Spy Agency”, *Pocket Books*, New York, 1992
- KIRCHNER Emil and SPERLING James, “EU Security Governance”. *Manchester University Press*, UK, 2007
- KNOPP Bradley vd. , “Defining the Roles, Responsibilities, and Functions for Data Science Within the Defense Intelligence Agency”, Santa Monica, Calif. *RAND Corporation*, RR-1582-DIA, 2016
- KORHONEN Anna, “Automatic Lexical Classification—Balancing Between Machine Learning and Linguistics”, Ed. Olivia Kwong, 23rd Pacific Asia Conference on Language, *Information, and Computation*, 2009, pp.19–28
- KROSS Peter, *Intelligence in Military Heritage*, 2004
- KULOĞLU Armağan, *NATO’nun 60 Yıla Varan Serüveni*, Global Strateji Enstitüsü, Ankara, 2007
- KÜÇÜKŞAHİN Ahmet, “Güvenlik Bağlamında, Risk ve Tehdit Kavramları Arasındaki Farklar Nelerdir ve Nasıl Belirlenmelidir?”, Harp Akademileri Stratejik Araştırmalar Enstitüsü *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Sayı.4, 2006, ss.7-40
- LAMY Steven L., “Contemporary Mainstream Approaches: Neo-realism and Neo-liberalism,” Ed. John BAYLIS and Steve SMITH, *The Globalization of World Politics*, Oxford University Press, Oxford, 2001
- LAQUEUR Walter, *World of Secrets; the Uses and Limits of Intelligence*, Weidenfeld and Nicholson Twentieth Century Book, London, 1987
- LEETARU Kalev, “The Scope of FBIS and BBC Open-Source Media Coverage, 1979–2008” (U), *Studies in Intelligence*, Vol.54, No.1, 2010, pp.17-37
- LERNER K. Lee and LERNER Brenda Wilmoth, *Encyclopedia of Espionage, Intelligence and Security*, Thomson / Gale, Detroit, 2004

- LOWENTHAL Mark, “*Open Source Intelligence: New Myths, New Realities*”, *Intelligencer*, Vol.10, No.1, 1999, pp.7-9
- LOWENTHAL Mark, *Intelligence from Secrets to Policy*, A Division of Congressional Quarterly Inc., Washington D.C ,2003
- MACHIAVELLI Niccolo, *Askerlik Sanati*, Çev. Nazım GÜVENÇ, Anahtar Kitaplar, İstanbul, 2008
- MALLİK Amitav, “Technology and Security in the 21st Century a Demand-Side Perspective”, SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) Research Report No.20, *Oxford University Press*, 2004
- MARCELLINO William M., “Talk Like a Marine: USMC Linguistic Acculturation and Civil-Military Argument”, *Discourse Studies*, Vol.16, No.3, 2014, pp.385-405
- MARKOFF John, “Entrepreneurs See a Web Guided by Common Sense”, *The New York Times*, 12 November 2006
- MARKOWITZ David M., “Conventional Arms Control Negotiations for Today's Europe,” *Military & Technology*, *Harvard International Review*, 1990, pp.50-52
- MATLARY Janne H., *European Union Security Dynamics: In the New National Interest*, Palgrave Publications, New York, 2009
- MATTOX Gale A., “NATO and the Evolution of a European Security Identity”, Ed.Clay CLEMENS, *NATO and the QUEST for Post-Cold War Security*, *Macmillan Press, London*,1997, pp.37-40.
- MAZLUM İbrahim, *Çevre ve Güvenlik İlişkisine Tanımsal Bir yaklaşım*, Der. Ayhan KAYA ve G. Göksu ÖZDOĞAN, *Uluslararası İlişkilerde Sınır tanımayan Sorunlar*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2003.
- MCDOWELL Don, *Strategic Intelligence: A Handbook for Practitioners, Managers and Users*, Istana Enterprises Pty. Ltd., Australia, 1998
- MEARSHEIMER John J., *The Tragedy of Great Power Politics*, W.W. Norton & Company, New York, 2014

- Measuring the Information Society Report 2018*, International Telecommunications Union, 2018, <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/misr2018.aspx> Erişim Tarihi.12.03.2019
- MEDCALF Jennifer, *NATO: Beginners Guides*, Oneworld Publications, Oxford, 2005
- MERCADO Stephen C., “A Venerable Sailing the Sea of OSINT in the Information Age - A Venerable Source in a New Era”, *Studies in Intelligence* Vol.48, No.3, 2004, pp.45-55, on the basis of Levchenko’s book, *On the Wrong Side: My Life in the KGB*, Washington, *Pergamon-Brassey’s*, 1988
- MERLINGEN Michael and OSTRUSKAITE Rasa, *European Union Peacebuilding and Policing*, Routledge Press, London, 2006
- Meydan- Larousse*, Meydan Yayınları, İstanbul, 1979
- MINGST Karen A., *Essentials of International Relations*, W.W. Norton & Company Ltd.,2008.
- Military Intelligence*, U.S. Government Printing Office, Washington D.C. 1976
- MOORE Paul, *Behavioral Profiling: The password you can’t change*, 28 July 2015, <https://paul.reviews/behavioral-profiling-the-password-you-cant-change/> Erişim Tarihi.12.03.2018
- MOREAU Elise, *10 Popular Tools for Broadcasting Live Video Online*, Lifewire, 17 December 2018
- MURPHY Kate, *Web Photos That Reveal Secrets, Like Where You Live*, The New York Times, 11 August 2010
- MURRAY James, *Jihadi John exposed by web error: Killer downloaded software using student ID*, Express, 1 March 2015, <https://www.express.co.uk/news/uk/561135/Jihadi-John-Mohammed-Emwazi-identified-web-error-student-ID-Westminster-university> Erişim Tarihi.27.03.2108
- NICKS Denver, *New Zealander ISIS Fighter Accidentally Tweets Secret Location*, Time, 1 January 2015

- NİŞANYAN Sevan, *Sözlerin Soyağacı*, Everest Yayınları, İstanbul, 2009
- NORTON R. A., “*Guide to Open Source Intelligence, A Growing Window into the World*”, *The Intelligencer Journal of U.S. Intelligence Studies*, Vol.18, No.2, 2011, pp.65-67
- Office of the Director of National Intelligence, *Intelligence Community Directive Number 1, Policy Directive for Community Leadership*, 1 May 2006
- Office of The Historian, *241. Memorandum for the Director, Subject: CIA Authority to Perform Propaganda and Commando Type Functions*, 25 September 1947, md.4
- OLCOTT Anthony, *Open Source Intelligence in a Networked World*, Continuum, London and New York, 2012
- ORSAM, *Somali: Bir Ulusun Yok Oluşu ve Türkiye'nin İnsani Yardım Girişimi*, Rapor No.67, 2011, ss.6-24
https://orsam.org.tr//d_hbanaliz/Analiz_67_tr.pdf Erişim Tarihi.13.04.2018
- ÖĞÜN Baybars, *İstihbaratta Açık Kaynakların Önemi*, 21.YY Türkiye Enstitüsü, 21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/amerika-arastirmalari/merkezi/istihbaratta-acik-kaynaklarin-onemi Erişim Tarihi.12.03.2018
- ÖYMEN Onur, *Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği*, *Elegans Dergisi*, No.52, 2001, ss.52- 63
- ÖZCAN Arif Behiç, “Uluslararası Güvenlik Sorunları ve ABD'nin Güvenlik Stratejileri”, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı.22, 2011, ss.451-470
- ÖZDAĞ Ümit *Açık Kaynak İstihbaratı*, Ed. Sait Yılmaz, *İstihbarat Bilimi*, Kripto Yayınevi, Ankara, 2013
- ÖZDAĞ Ümit, “Devlet ve İstihbarat”, *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt.1, Sayı.3, 2009, ss.33-50
- ÖZDAĞ Ümit, *İstihbarat Teorisi*, 8. Basım, Kripto Kitaplar, Ankara, 2013

- ÖZDAL Barış, “Lizbon Reform Antlaşması’nın Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasına İlişkin Düzenlemelerinin Analizi”, *Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Sayı 7, 2008, ss.125-161
- ÖZER Mehmet Akif, “Bir Modern Yönetim Tekniği Olarak Algılama Yönetimi ve İç Güvenlik Hizmetleri”. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, Sayı.33, 2012, ss.147-180
- ÖZKAN Tuncay, *MİT’in Gizli Tarihi*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2003
- PAGE Edward, Theorizing the Link Between Environmental Change and Security, “Review of European Community & International Environmental Law”, *Volume 9, Issue 1*, 2000, pp.33-43
- PALLARIS Chris, “Open Sorce Intelligence; A Strategic Enabler of National Security”, *Center for Security Studies*, Vol.3, No.32, 2008, pp.1-3
- PARIS Roland, “Human Security: Paradigm Shift or Hot Air?”, *International Security*, Vol.26, No.2, Fall 2001, pp.87-102
- PECK Michael, *Israel Thwarts Al Qaeda Plot to Blow Up U.S. Embassy*, Forbes, 20 January 2014, <https://www.forbes.com/sites/michaelpeck/2014/01/22/israel-thwarts-al-qaeda-plot-to-blow-up-u-s-embassy/> Erişim Tarihi.04.05.2018
- PENNACCHIOTTI Marco and POPESCU Ana-Maria, “A Machine Learning Approach to Twitter User Classification”, *International AAAI Conference on Weblogs and Social Media*, 2011, pp.281-288
- PHYTIAN Mark, “Intelligence Theory and Theories of International Relations: Shared World or Separate Worlds?,” Ed. Peter GILL, *Intelligence Theory: Key Questions and Debates*, *Oxon:Routledge, 1st Edition*, 2009, pp.54-72
- PLUMB John H., *Italian Renaissance*, Harper Torchbooks, New York, 1961
- PUZIS Rami vd., “Collaborative Attack on Internet Users Anonymity”, *Internet Research*, Vol.19, No.1, 2009, pp.60-77
- RANDALL William L., “Narrative Intelligence and the Novelty of our lives”, *Journal of Ageing Studies*, Vol.13, No.1, 1999, pp.11-28

- RAYSON Paul and GARSIDE Roger, “Comparing Corpora Using Frequency Profiling”, Proceedings of the Workshop on Comparing Corpora, Vol. 9, *Association for Computational Linguistics*, 2000, pp.1-6
- REESE Shawn, *Defining Homeland Security: Analysis and Congressional Considerations*, 2012, pp.1 2, https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc86623/m1/1/high_res_d/R42462_2012Apr03.pdf, Erişim tarihi.12.02.2019
- REMPEL Terry, “The Significance of Israel’s Partial Annexation of East Jerusalem,” *The Middle East Journal*, Vol.51, No.4, 1997, pp.522–523
- Reuser’s Information Services, On the significance of OSINT for the overall intelligence effort, Vol.3, 2013, pp.1-8, <https://list.ecompass.nl> > listserv > cgi-bin > XSS=3 Erişim tarihi.18.03.2019
- RICHELSON Jeffrey T., “The US Intelligence Community”, (2.Baskı), *Ballinger Publishing Company*, 1998
- ROHDE Markus, “Out of Syria: Mobile Media in Use at the Time of Civil War”, *International Journal of Human–Computer Interaction*, Vol.32, No.7, 2016, pp.515–531
- RONN Kira Vrist and HOFFDING Simon, “The Epistemic status of Intelligence:An Epistemological Contribution to the Understanding of Intelligence”, *Intelligence and National Security*, Vol.28, No.5, 2013, p.694-716.
- ROSATO Sebastian, “The Flawed Logic of Demokrtatic Peace Theory”, *American Political Science Review*, Vol.97, No.4, 2003, pp.585-602.
- ROURKE John T., *International Politics on the World Stage*, McGraw-Hill, New York, 2005
- RUPP Michael, *Avrupa Birliği’nin Ortak Dışışleri ve Güvenlik Politikası ve Türkiye’nin Uyumu*. İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, İstanbul, 2002
- SACLANT, *Intelligence Branch*, NATO Open Source Intelligence Reader, 2002
- SANDER Oral, *Siyasi Tarih:1918-1994*, 6. baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 1994

- SANDIKLI Atilla, *Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış Ve Çatışma Çözümleri*, Bilgesam Yayınları, İstanbul, 2012
- SCHAURER Florian and STORGER Jan, “Guide to the Study of Intelligence. The Evolution of Open Source Intelligence (OSINT)”, *The Intelligencer: Journal of U.S. Intelligence Studies*, Vol.19, No.3, 2013, pp.53-56
- SCHECHTER Asher, *Who Needs the KGB when we have Facebook? An Interview with Eben Moglen*, 8 April 2015, <http://moglen.law.columbia.edu/publications/Who-needs-KGB-when-we-have-Facebook-Schechter.pdf>, Erişim Tarihi. 03.05.2018
- SCHWARTZBERG Joseph E., *Revitalizing the United Nations: Reform Through Weighted Voting*, Institute for Global Policy, Minnesota, USA, 2004
- SEGERBERG Alexandra and BENNETT W. Lance, “Social Media and the Organization of Collective Action: Using Twitter to Explore the Ecologies of Two Climate Change Protests”, *The Communication Review*, Vol.14, No.3, 2011, pp.197–215
- SENS Allen G., “From Peace-Keeping to Peace-Building: The United Nations and the Challenge of Intrastate War”, Ed. Richard M. PRICE, Mark W. ZACHER, *The United Nations and Global Security*, Palgrave Macmillan, New York, 2004, pp.141-160
- SENS Allen G., “The Changing Politics of European Security”, Ed. Stefan GANZLE ve Allen G. SENS, *The Changing Politics of European Security- Europe Alone?*, Palgrave Macmillan, UK, 2007, pp.1-28
- SHEEHAN Micheal, *International Security, An Analytical Survey*, Lynne Rienner, London, 2005
- SHELDON Rose Mary, “A Guide to Intelligence from Antiquity to Rome”, *Journal of U.S. Intelligence Studies*, Vol.18, No.3, 2011, pp.36-51.
- SHUE Henry, *Temel Hakların Evrenselliği*, İnsan Haklarının Felsefi Temelleri Uluslararası Semineri, Haz. İoanna KUÇURADİ, 2. Baskı, Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, Ankara, 1996

- SHULSKY Abram N. and SCHMITT Gary J., *Silent Warfare*, Brassey's, Washington DC., 1993
- SIM Jaime Ortega, *Facebook The Social Filter of World Intelligence*, The Daily Journalist, 2012, <http://thedailyjournalist.com/theinvestigative/facebook-the-social-filter-of-world-intelligence/> Erişim Tarihi. 03.05.2018
- SJURSEN Helene, *The Transformation of the Nation State: Implications for the Study of European Security*, NOPSA-Conference, Aalborg, August, 2002
- SLOAN Luke vd. , *Who Tweets? Deriving the Demographic Characteristics of Age, Occupation and Social Class from Twitter User Meta-Data*, PLOS ONE, 2015, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0115545> Erişim Tarihi. 04.05.2018
- SMITH Michael Joseph, *Thought from Weber to Kissenger*, Baton Rouge: Louisiana State University Press, 1986
- SMITH Richard Harris, *OSS: The Secret History of America's First Central Intelligence Agency*, University of California Press, California-Berkeley, 1981
- SMITH Steve, *Reflectivist and Constructivist Approaches*, Ed. John BAYLIS and Steve SMITH, *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, Oxford University Press, Oxford, 2001, pp.224-252
- SPECTOR Bertrami and WOLF Amanda, "Negotiating Security: New Goals, Changed Process", *International Negotiation*, Vol.5, No.3, 2000, pp.411-426
- SPIEGEL Steven L., *World Politics in a New Era*, Thomson Wadsworth, Florida, 2004
- SPIRTAS MICHAEL, "A House Divided: Tragedy and Evil in Realist Theory", *Security Studies*, Vol.5, 1996, pp.385-423
- STEANS Jill, *Küreselleşme ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Eşitsizlik*, Der. David HELD, Anthony Mc GREW, *Küresel Dönüşümler, Büyük Küreselleşme Tartışması*, Ankara, 2014, pp.540-549

- STEELE Robert David, “The Importance of Open Source Intelligence to the Military”, *International Journal of Intelligence and Counterintelligence*, 1995, pp.457-470
- STEELE Robert David, *On Intelligence: Spies and Secrecy in an Open World*, AFCEA International Press, 2000
- STEELE Robert David, “Open Source Intelligence”, Ed.Loch JOHNSON, *Handbook of Intelligence Studies*, Routledge, New York, 2007, pp.129-147
- STEELE Robert David, *The Open Source Program: Missing In Action*, International Journal Of Intelligence and Counter Intelligence, 2008, pp.609-619
- STEFANIDIS Anthony, CROOKS Andrew, RADZIKOWSKI Jacek, “Harvesting Ambient Geospatial Information from Social Media Feeds”, *GeoJournal*, Vol.78, No.2, 2013, pp.319–338
- STOUDMAN Gerard, “The OSCE: Still Relevant to the New Global Security Environment?” *Helsinki Monitor*, Brill/Nijhoff, Vol.16, No.3, 2005, pp.198-203
- ŞİMŞEK Erdal, *Türkiye’de İstihbaratçılık ve MIT*, Kum Saati Yayıncılık, İstanbul, 2004
- TALIAFERRO Jeffrey W., “Security Seeking Under Anarchy: Defensive Realism Revised”, *International Security, Massachusetts*, Vol. 25, No.3, 2001, pp.128-161
- TAUB Ben, *The ISIS Oil Trade, From The Ground Up*, The New Yorker, 4 December 2015
- TEZSEVER Serhat, *Milli Güvenliğimiz İçinde İstihbarat*, İstanbul, İ.Ü. Basımevi, 1999
- The conference Naked Intelligence, *Gathering Knowledge in a See Through World*, 2010, http://www.telestrategies.com/ni_10/index.htm ,Erişim tarihi: 12.02.2019
- THOMAS Stafford T., *The U.S. Intelligence Community*, University Press of America, 1983

- Thucydides, *History of the Peloponnesian War*, Translator: WARNER Rex, Penguin, 1972, p.402
- TILISBIK Niyazi ve AKBAL Özdemir, *İstihbarat ve Türkiye*, Nüve Kültür Merkezi Yayınları, İstanbul, 2006
- TRIEBERT Christiaan, *An Open Source Analysis of the Fallujah 'Convoy Massacre'(s)*, Bellingcat, 6 July, 2016
- TURNER Amy-Mae, "10 Fascinating YouTube Facts That May Surprise You", *Mashable*, 19 February 2011
- TURNER Vernon, "The Digital Universe of Opportunities: Rich Data and the Increasing Value of the Internet of Things", *EMC Digital Universe*, 2014, <https://www.emc.com/leadership/digital-universe/2014iview/executive-summary.htm>
- TÜRKER Haşim, *Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2007
- TYLUTKI Krzysztof, "The information of a mass destruction range –OSINT in intelligence activities", *Internal Security Review*, 2018, pp.384-404
- TZU Sun, *Savaş Sanatı*, Çev. Adil DEMİR, Kastaş Yayınları, İstanbul, 2008
- UNESCO, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000110639> Extract From Unesco's Medium-Term Strategy For 1996–2001, "From Partial Insecurity To Global Security", *International Symposium, France*, 1996
- United Nations Peace Operations, <https://www.unmissions.org> Erişim Tarihi.08.03.2018
- Paul R. VIOTTI and Mark V. KAPURI, "International Relations Theory: Realism, Pluralism and Globalism", *Macmillan, New York*, 1987
- U.S. Commission on the Roles and Capabilities of the United State Intelligence Community, 1996, <https://lawfare.s3-us-west-2.amazonaws.com/staging/s3fs-public/uploads/2011/08/Aspin-Brown-Report-on-the-Intelligence-Community-1996.pdf> Erişim Tarihi.04.03.2018

- U.S. Congress, House Permanent Select Committee on Intelligence, *Compilation of Intelligence Laws and Executive Orders*, U.S. Government Printing Office, Washington D.C, 1983
- U.S. Congress, Senate Select Committee to Study Governmental Operations with Respect to Intelligence Activities, *Final Report, Book IV: Supplementary Detailed Staff Reports on Foreign and Military Intelligence*, <https://archive.org/details/finalreportofsel06unit> Erişim Tarihi.02.03.2018
- URHAL Ömer ve ACAR Ünal, *Devlet, Güvenlik, İstihbarat, Terörizm*. Adalet Yayınları, Ankara, 2007
- URHAL Ömer, *Küreselleşen Dünyada Güvenlik*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009
- ÜLGER İrfan K., *Avrupa Birliği'nde Siyasal Bütünleşme*, Gündoğan Yayınları, İstanbul, 2002
- VALINSKY Jordan, “Topsy, the Internet’s Favorite Social Media Analysis Tool, Has Died at 8”, *Digiday*, 16 December 2015
- WAKAYBAYASHI Daisuke and MACMILLAN Douglas, “Apple Taps Into Twitter, Buying Social Analytics Firm Topsy”, *Wall Street Journal*, 2 December 2013
- WALLNER Paul F., “Open Sources and the Intelligence Community: Myths and Realities”, *American Intelligence Journal*, Vol.14, No.2-3, 1993, pp.19-24
- WALT Stephen M., “The Enduring Relevance of the Realist Tradition,” Ed. Ira KATZNELSON and Helen V. MILNER, *State of The Discipline*, W.W. Norton & Co, 2002
- WALTZ Kenneth N., “Realist Thought and Neo-Realist Theory”, Ed. Charles W. KEGLEY, *Controversies in International Relations Theory: Realism and the Neoliberal Challenge*, St. Martin’s, New York, 1995
- Alexander WENDT, “Social Theory of International Politics”, *Cambridge University Press*, Cambridge, 1999
- WARK Wesley K., “Introduction: The Study of Espionage: past, present, future?”, *Intelligence and National Security*, Vol.8, No.3, 1993, pp.1-13.

- WARNER Michael, "Theories of Intelligence: The State of Play" Ed. Robert DOVER, *Routledge Companion to Intelligence Studies*, Oxon:Routledge, 2014.
- WARNER Michael, "Wanted a Definition of Intelligence", *Studies in Intelligence*, Vol.46, No.3, 2002, pp.15-22
- WASSERMAN Stanley and FAUST Katherine, "Social Network Analysis: Methods and Applications" (Structured Analysis in the Social Sciences), Cambridge University Press, Cambridge, UK, 1994
- WEAVER Ole, "Securitising Sectors? Reply to Eriksson", *Cooperation and Conflict*, Cilt.34, No.3, 1999, pp.334-340
- WEINER Tim, *Bir CIA Tarihi Küllerin Mirası*, Çev. Selim YENİÇERİ, Koridor Yayıncılık, İstanbul, 2007
- WELTON George and PICCOLI Wolfango, *Konstrüktivizme Yönelik Problemler*, Der. Ayhan KAYA, Günay GÖKSU, Uluslararası İlişkilerde Sınır Tanımayan Sorunlar, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2003, pp.79-109
- WILLIAMS Paul D., "Security Studies, An Introduction", Ed. Paul D. WILLIAMS, *2nd Edition*, Routledge, London, 2013
- WINTER Deborah Du Nann and CAVA Mario M., "The Psycho-Ecology of Armed Conflict", *Journal of Social Issues*, Vol.62, No.1, 2006, pp.19-40
- WYN Bowen, "Open-Source Intel: A Valuable National Security Resource", *Jane's Intelligence Review* 11, No.11, 1999, pp.50-54
- YERĞİN Daniel, "Shattered Peace: The Origins of the Cold War and the National Security State", *Houghton Mifflin*, London, 1978
- YILMAZ Sait, *Güç ve Politika*, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul, 2008
- YOST David, "NATO Transformed", *United States Institute of Peace Press*, Washington, 1998
- ZELLNER Wolfgang, "Russia and the OSCE: From High Hopes to Disillusionment", *Cambridge Review of International Affairs*, Vol.18, No.3, October 2005, pp.389-402

ZUTSHI Patrick, “The Political And Administrative Correspondence of the Avignon Popes, 1305-1378: A Contribution of Papal Diplomatic”, pp.380-381

İnternet Kaynakları

<https://www.siyasalkitap.com/u/siyasalkitap/docs/k/u/kuresel-donusumler-site-pdf-1566976075.pdf>

<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/emniyetten-sosyal-medyada-almi-operasyonu-uyarisi/1453906> Erişim Tarihi.11.04.2019

<http://www.agentura.ru/english/dosie/fsb/structure/> Erişim Tarihi.22.02.2019

<https://www.aksam.com.tr/pazar/50-soruda-mit--72181h/haber-72181> Erişim Tarihi.22.07.2019

A Look Back ... George Washington: America's First Military Intelligence Director,
<https://www.cia.gov/news-information/featured-story-archive/2007-featured-story-archive/george-washington.html> Erişim Tarihi.05.10.2018

<http://www.archive.officialdocuments.co.uk/document/caboff/nim/0114301808.pdf>
National Intelligence Machinery, Erişim Tarihi.11.02.2019

https://www.bellingcat.com/wpcontent/uploads/2016/05/The-lost-digit-BUK-3x2_EN_final-1.pdf *The lost digit – Buk 3x2* A bellingcat Investigation, Erişim Tarihi.25.07.2019

Broadcast/Internet Radio Exploitation and Analysis, 6 November 2009 – UK
TOPSECRET/COMINT, <https://theintercept.com/document/2015/09/25/broadcast-analysis/> Erişim Tarihi: 04.05.2018

<https://www.businessofapps.com/data/youtube-statistics/> Erişim Tarihi.13.06.2019

https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0000606535.pdf
Erişim Tarihi.16.08.2018

<https://codes.findlaw.com/us/title-10-armed-forces/10-usc-sect-467.html> Erişim Tarihi.24.02.2019

Digital Reasoning, Homepage, <http://www.digitalreasoning> Erişim Tarihi.16.08.2018

<http://www.diken.com.tr/oxford-arastirmasi-turkiyede-solcular-internette-sagcilar-tvden-haber-aliyor/> Erişim Tarihi.18.07.2019

<https://www.dni.gov/index.php/ncsc-what-we-do/ncsc-cyber-security> Erişim Tarihi.22.02.2019

https://www.eff.org/files/filenode/social_network/dhs_snmc_inauguration_monitoring.pdf
US Department of Homeland Security (US DHS), Social Networking Monitoring Center (SNMC) Concepts of Operations, Erişim Tarihi.02.03.2018

Emniyet Genel Müdürlüğü, <https://www.egm.gov.tr/tarihce> Erişim Tarihi.20.10.2019

<https://www.egm.gov.tr/istihbarat/misyon-ve-vizyonumuz> Erişim Tarihi.20.02.2019

<https://www.egm.gov.tr/istihbarat/istihbarat-tarihce> Erişim Tarihi.20.02.2019

<https://fas.org/irp/nsa/ioss/threat96/part02.htm> Erişim Tarihi.24.02.2019

<https://www.globalresearch.ca/social-media-is-a-tool-of-the-cia-facebook-google-and-other-social-media-used-to-spy-on-people/5606170>Erişim Tarihi.12.04.2018, Michel CHOSSUDOVSKY

<http://government.ru/en/department/113/> 22.02.2019

<http://www.hamzadurgen.com/basin/2012-yili/953-tskda-sber-savunma-komutanlii.html>
Erişim Tarihi.19.02.2019

<https://www.icisleri.gov.tr/hakkimizda> Erişim Tarihi.07.04.2019

https://www.insaonline.org/wp-content/uploads/2017/04/INSA_Cyber_Intel_Preparation.pdfErişim Tarihi.21.02.2019

<https://www.jandarma.gov.tr/hakkimizda> Erişim Tarihi.06.04.2019

Jandarma Genel Komutanlığı, <https://www.jandarma.gov.tr/tarihce> Erişim Tarihi.06.04.2019

<http://www.kkk.tsk.tr/Siniflar/Istihbarat.aspx> Erişim Tarihi.13.07.2019

<https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/devlet-istihbarat-hizmetleri-ve-milli-istihbarat-teskilati-kanunu-2937> Erişim Tarihi.20.06.2019

<https://www.memurlar.net/haber/763987/emniyet-ten-sosyal-medyada-sanal-devriye.html>
Erişim Tarihi.12.06.2019

<https://www.mi5.gov.uk/> Erişim Tarihi.25.09.2018

Military Capabilities Commitment Declaration, 2000, Erişim
Tarihi.18.10.2018,[http://www.defense-aerospace.com/article-
view/verbatim/16202/european-union-declaration-on-military-capabilities.html](http://www.defense-aerospace.com/article-view/verbatim/16202/european-union-declaration-on-military-capabilities.html)

https://www.militaryfactory.com/dictionary/military-terms-defined.asp?term_id=732
Erişim Tarihi.11.09.2018

<http://www.mit.gov.tr/teskilat.html> Erişim Tarihi.11.05.2019

<https://www.nsa.gov/what-we-do/signals-intelligence/> Erişim Tarihi.24.02.2019

<https://www.omnisci.com/technical-glossary/geoint> , Erişim Tarihi.21.02.2019

<http://www.oss.net> Erişim Tarihi.09.11.2018

http://www.oss.net/dynamaster/file_archive/030201/ca5fb66734f540fbb4f8f6ef759b258c/NATO%20OSINT%20Handbook%20v1.2%20-%20Jan%202002.pdf, NATO, *Open Source Intelligence Handbook*, 2001, Erişim Tarihi.19.08.2018

http://www.realinstitutoelcano.org/wps/portal/rielcano_en/contenido?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/elcano/elcano_in/zonas_in/defense+security/ari134-2010

Erişim Tarihi. 09.11.2018

Sahil Güvenlik Komutanlığı, <https://www.sg.gov.tr> Erişim Tarihi.13.06.2019

<https://www.sis.gov.uk/> Erişim Tarihi.25.09.2018

<https://socialblade.com/youtube/user/youtube/monthly> Erişim Tarihi.17.06.2019

<https://t24.com.tr/haber/mit-uludereyle-ilgili-istihbarat-vermedik,190431>Erişim Tarihi.23.06.2018

Türk Dil Kurumu, *Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü*, <http://www.tdk.gov.tr/> Erişim Tarihi.06.02.2018

<https://www.thebiblejourney.org/biblejourney2/26-the-journey-continues-from-sinai-to-moab/moses-sends-spies-into-canaan/> Erişim Tarihi. 12.03.2019

<https://trajectorymagazine.com/dia-seeks-culture-shift/> Erişim Tarihi.18.04.2018

<https://twitter.com/MazharCoban/status/1010786264944128001> Erişim Tarihi.16.05.2019

<http://www.21yyte.org/tr/arastirma/amerika-arastirmalari-merkezi/2011/07/20/6236/istihbaratta-acik-kaynaklarin-onemi> Erişim Tarihi.15.03.2018

<https://warontherocks.com/2018/04/an-inflection-point-for-scientific-and-technical-intelligence/> Erişim Tarihi.21.02.2019

<https://whatis.techtarget.com/definition/SIGINT-signals-intelligence> Erişim Tarihi.24.02.2019

3201 sayılı kanun

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : METİN KESKİN

Uyruğu : TÜRKİYE

Doğum Tarihi ve Yeri : İzmit 31.12.1977

e-posta : metin.keskin77 hotmail.com

EĞİTİM	Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	88.30	Polis Akademisi	2000
	63.89	Anadolu Üniversitesi - Kamu Yönetimi	2009
Yüksek Lisans	3.23	Yeditepe Üniversitesi –Hukuk Fakültesi	2008

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
30.06.2000	İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü	Komisier Yardımcısı
2007-2009	Kosova	Team Leader –Enhancement Force- Mitrovica
2009	Sivas İl Emniyet Müdürlüğü	Emniyet Amiri
2012-2014	Darfur-Sudan	Head of Internal Investigations MHQ UNAMID
2015	Ankara İl Emniyet Müdürlüğü	3. Sınıf Emniyet Müdürü

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı İngilizce

KPDS (72..) ÜDS (....) TOEFL (....) EILTS (....)